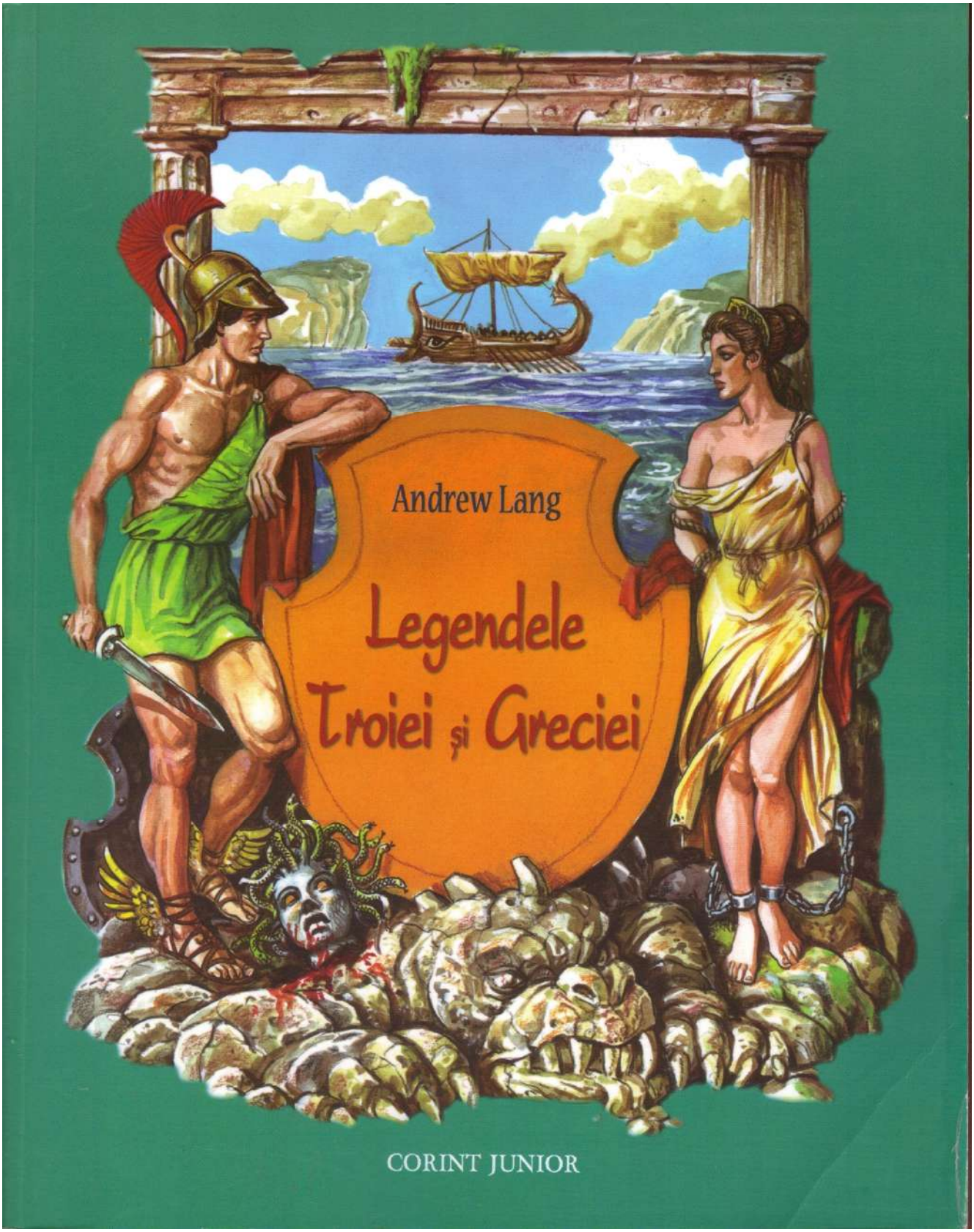

LEGENDELE TROIEI ȘI GRECIEI
ANDREW LANG

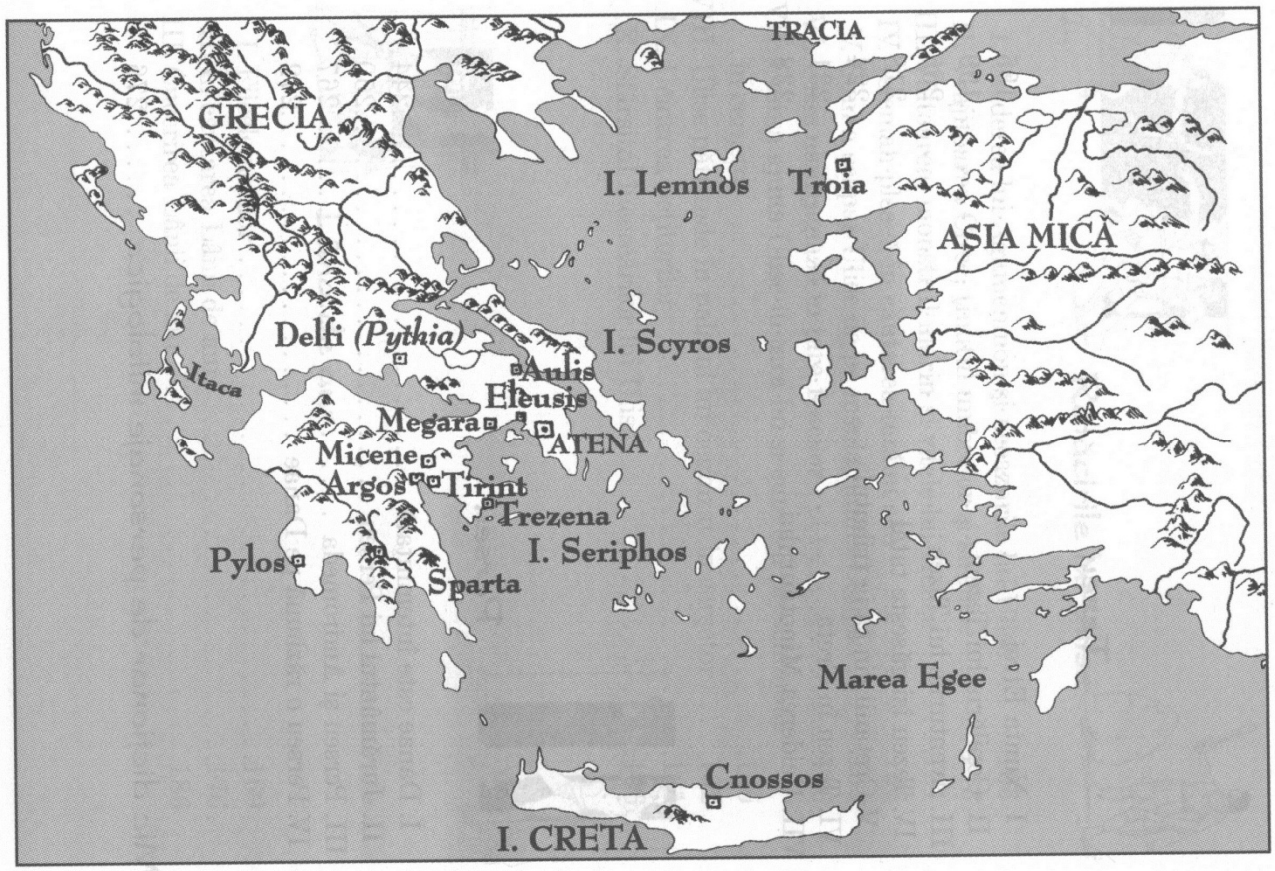

Andrew Lang (1844-1912), specialist în studii clasice, povesteşte în această carte, pe înţelesul tuturor, episoade din epopeile homerice **Iliada** *şi* **Odiseea.** *Cititorul află lucruri pasionante despre Elena din Troia, despre războiul dintre ahei şi troieni, cu luptele lui sângeroase, în care se înfruntă Ahile, Menelau şi Hector, dar şi despre lunga călătorie întreprinsă fără voie de Ulise după cucerirea Troiei, înainte de a ajunge acasă, în Itaca.*

Cartea mai conţine poveştile isprăvilor unor eroi precum Tezeu, Iason şi Perseu şi ne poartă în preajma unor personaje fabuloase — Minotaurul din Creta şi gorgona Meduza, cea ale cărei priviri te împietreau — sau pe meleaguri îndepărtate, în căutarea Lânii de aur.

Cuprins

ULISE, JEFUITORUL DE CETĂŢI .....
I.COPILĂRIA LUI ULISE 4
II.VIAȚA OAMENILOR ÎN VREMEA LUI ULISE 5
III.PEȚIREA FRUMOASEI ELENA 7
IV.RĂPIREA ELENEI 9
V.VICTORIILE TROIENILOR 16
VI.BĂTĂLIE LA CORĂBII 19
VII.UCIDEREA ŞI RĂZBUNAREA LUI PATROCLE 21
VIII.CRUZIMEA LUI AHILE ȘI RĂSCUMPĂRAREA LUI HECTOR 25
IX.CUM A FURAT ULISE STATUIA CARE LE PURTA NOROC TROIENILOR 26

X.LUPTELE CU AMAZOANELE ŞI CU MEMNON.MOARTEA LUI AHILE 30
XI.ULISE PORNEȘTE PE MARE ÎN CĂUTAREA LUI NEOPTOLEM.CURAJUL LUI EVRIPILOS 36
XII.UCIDEREA LUI PARIS 39
XIII.CUM A NĂSCOCIT ULISE CALUL TROIAN 42
XIV.SFÂRŞITUL TROIEI ŞI SALVAREA ELENEI 43
RĂTĂCIRILE LUI ULICE .....
I.UCIDEREA LUI AGAMEMNON ŞI NECAZURILE LUI ULISE 45
II.VRĂJITOAREA CIRCE, ŢINUTUL UMBRELOR ŞI SIRENELE 50
III.VÂLTOAREA, MONSTRUL MARIN ŞI VITELE LUI HELIOS 53
IV . TELEMAH PLEACĂ ÎN CĂUTAREA TATĂLUI SĂU 55
V.CUM A SCĂPAT ULISE DEPE INSULA NIMFEI CALIPSO 58
VI.ULISE NAUFRAGIAZĂ ÎN ŢARA FEACILOR 60
VII.CUM A AJUNS ULISE ÎN ŢARA LUI ŞI CUM S—A PRESCHIMBAT ÎN CERŞETOR 64
VIII.ULISE PĂTRUNDE ÎN PALATUL LUI, DEGHIZAT ÎN CERŞETOR 67
X.SFÂRŞITUL ÎNCERCĂRILOR LUI ULISE 74
LÂNA DE AUR .....
I.FICELE NORILOR 75
II.ÎN CĂUTAREA LÂNII DE AUR 78
TEZEU .....
I.NUNTA ETREI 87
II.COPILĂRIA LUI TEZEU 88
III.AVENTURILE LUI TEZEU 92
IV.TEZEU ÎŞI GĂSEŞTE TATĂL 98
V.CRETANII VIN SĂ IA TRIBUTUL 101
VII.UCIDEREA MINOTAURULUI 108
PERSEU .....
I.DANAE ESTE ÎNTEMNIŢATĂ 110
II.JURĂMÂNTUL LUI PERSEU 112
III.PERSEU ŞI ANDROMEDA 121
IV.PERSEU O RĂZBUNĂ PE DANAE 123
MIC DICŢIONARDE PERSONAJE MITOLOGICE 125

ULISE, JEFUITORUL DE CETĂŢI

I.COPILĂRIA LUI ULISE

Cu mult timp în urmă, în Itaca, o insulă mică, stâncoasă, aflată nu departe de coasta apuseană a Greciei, trăia un rege, pe nume Laerte. Oamenii spuneau că Itaca „seamănă cu un scut aşezat pe mare", ceea ce ne poate duce cu gândul la o ţară cu relief plat. Dar nu era aşa. Pe vremea aceea, scuturile erau foarte mari şi aveau în mijloc două umflături, cu o scobitură între ele. Itaca, văzută din larg, cu cele două piscuri ale sale, despărţite de o vale îngustă, arăta exact ca un scut. Relieful era foarte accidentat, iar cailor nu le pria deloc, aşa că aici nimeni nu creştea cai. Pe atunci, oamenii se deplasau în care uşoare trase de doi cai; nu călăreau şi nu luptau călare, ci se foloseau în acest scop de care. Însă Ulise, fiul lui Laerte, regele Itacăi, nu a luptat niciodată în car, pentru că nu avea unul, ci pe jos.

Cai nu existau în Itaca, dar erau multe vite. Tatăl lui Ulise avea oi şi porci, iar pe dealuri şi câmpii trăiau capre sălbatice, căprioare şi iepuri. Marea era plină de peşti de tot felul, pe care pescarii îi prindeau cu plasa sau undiţa.

Itaca era deci o insulă în care se putea trăi bine. Vara era lungă şi iarna aproape nu exista; erau numai câteva săptămâni de vreme rece, după care rândunelele se întorceau, iar câmpiile arătau ca nişte grădini, acoperite cum erau cu flori sălbatice — violete, crini, narcise şi trandafiri. Cu cerul albastru şi marea de aceeaşi culoare, insula era un loc minunat. Pe ţărmuri se înălţau temple[1] , iar nimfele — un fel de zâne — aveau mici altare din piatră, acoperite cu tufe de trandafiri sălbatici.

În vecinătate, se aflau alte insule, încoronate de munţi, întinzându—se, una lângă alta, către apus. În viaţa sa, Ulise a văzut multe ţări bogate şi multe cetăţi, dar nu a încetat să iubească mica insulă Itaca, unde învăţase să vâslească, să mânuiască o ambarcaţie cu pânze, să tragă cu arcul, să vâneze mistreţii sau cerbii cu ajutorul câinilor.

Mama lui Ulise, Anticleea, era fiica regelui Autolicos, care trăia pe continent, la poalele Muntele Parnas. Regele Autolicos era un bărbat foarte viclean, un hoţ desăvârşit — putea să fure perna de sub capul unui om —, dar se pare că nimeni nu îl ţinea de rău pentru asta. Grecii aveau un zeu protector al hoţilor, Hermes, pe care Autolicos îl venera, iar oamenii îi apreciau vicleşugurile şi nu îl vorbeau de rău pentru lipsa lui de onestitate. Poate că se ţinea de înşelăciuni doar ca să se amuze, dar oricum ar fi fost, Ulise a devenit la fel de iscusit ca bunicul său. Era cel mai curajos, dar şi cel mai şiret dintre oameni. Spre deosebire de bunicul său însă, Ulise nu a furat niciodată nimic, cu o singură excepţie, despre care vom vorbi: a furat de la duşmani, în vreme de război. Şi—a dovedit agerimea minţii inventând diverse stratageme în luptă şi în multe alte împrejurări, cum ar fi cea în care a scăpat de ciclopii mâncători de oameni.

La puţină vreme după naşterea lui Ulise, bunicul său a venit în Itaca, să—i viziteze pe părinţii micuţului. Erau la masă când doica aduse copilul şi—l aşeză pe genunchii lui Autolicos, spunându—i:

— Trebuie să alegi un nume pentru nepotul tău, căci este un copil dorit.

—Acum sunt foarte supărat pe mulţi bărbaţi şi femei din lumea asta, a zis Autolicos. Fie ca acest copil să se numească Odiseu, care înseamnă în greceşte „cel supărat", „cel mânios".

Poporul i—a spus Odiseu. Cu timpul, numele i—a fost schimbat în Ulise — şi aşa îi vom spune şi noi.

Nu ştim prea multe despre copilăria lui Ulise, ci doar că obişnuia să alerge prin grădină pe lângă tatăl său, punând întrebări şi cerând să aibă pomi cu multe fructe „numai pentru el". Era foarte răsfăţat, fiind singur la părinţi, aşa că tatăl său i—a dat treisprezece peri şi patruzeci de smochini şi i—a promis cincizeci de rânduri de viţă—de—vie, pline cu ciorchini de struguri. Putea să mănânce fructe oricând, fără să ceară voie nimănui, aşa că nu era ispitit să le fure, ca bunicul său.

Când îi dăduse numele, Autolicos spusese că Ulise va trebui să vină să stea cu el când va creşte mai mare şi că atunci va primi daruri minunate. Ulise aflase de făgăduiala bunicului său. Când a ajuns la vârsta potrivită, a călătorit pe mare, cu o corabie, apoi pe uscat, într—un car, şi a ajuns la curtea acestuia, lângă Muntele Parnas, unde a fost primit cu braţele deschise. A doua zi, dis—de—dimineaţă, a plecat, împreună cu unchii şi verii săi, să vâneze un mistreţ fioros. Probabil că Ulise şi—a luat cu el şi câinele, pe Argos, cel mai bun copoi, despre care vom mai auzi, mult mai târziu,

[1] În Antichitate, templele erau vopsite în culori vii. Din cauza intemperiilor, culorile s—au şters — de aceea, astăzi templele greceşti sunt albe (n.tr.).

deoarece câinele a trăit până la adânci bătrâneţi.

Curând, copoii au luat urma mistreţului. în spatele lor veneau bărbaţii, cu suliţe în mâini, cu Ulise în frunte, căci era deja cel mai bun alergător din Elada.

A dat peste un vier mare, care dormea ascuns într—un desiş de crengi şi ferigi, o văgăună întunecoasă, în care nici soarele, nici ploaia nu pătrundeau vreodată. Strigătele oamenilor şi lătrăturile câinilor l—au trezit pe mistreţ. Acesta sări, cu părul zbârlit pe spate, eu ochii aruncând flăcări. Ulise se năpusti asupra fiarei, cu suliţa ridicată pentru a lovi, însă mistreţul a fost mai rapid şi—a rupt—o la fugă, trecând pe lângă el şi sfâşiindu—i coapsa. Colţul nu nimeri însă osul, iar Ulise reuşi să—şi arunce suliţa ascuţită în grumazul fiarei. Arma pătrunse adânc. Mistreţul scoase un răcnet şi căzu mort.

Rana lui Ulise a fost oblojită cu grijă şi unchii săi au rostit un descântec, aşa cum au rostit, probabil, soldaţii francezi atunci când o săgeată a străpuns umărul Ioanei d'Arc, în timpul asediului oraşului Orleans. Sângele încetă să mai curgă şi nu peste mult timp rana lui Ulise s—a vindecat. Toţi şi—au dat seama că va fi un bun războinic şi i—au făcut daruri minunate.

Când s—a întors acasă, le—a povestit totul părinţilor şi doicii lui, Euricleea, şi le—a arătat cicatricea lungă şi albă de deasupra genunchiului stâng; vom mai auzi despre aceasta după mulţi, mulţi ani.

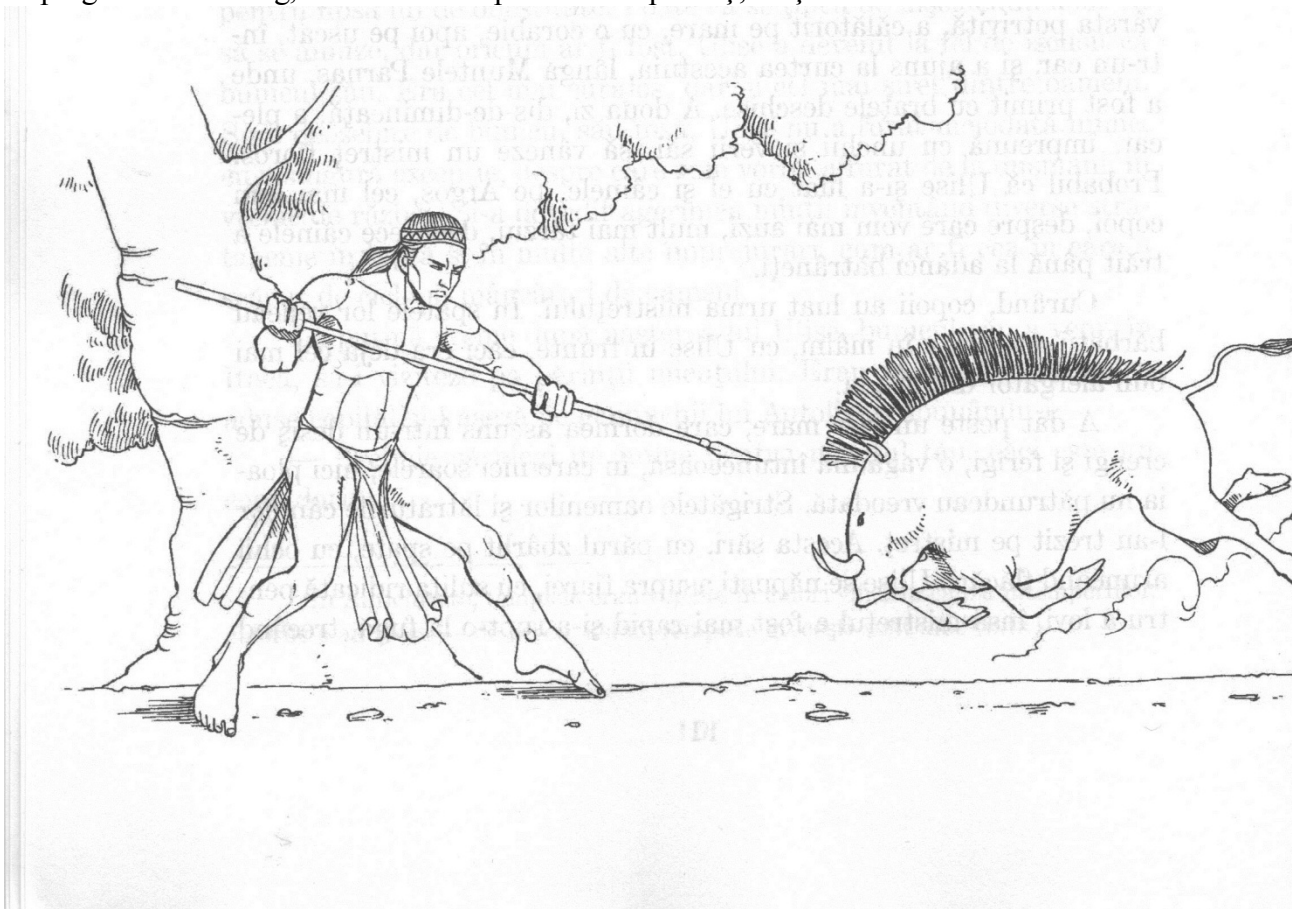

II.VIAȚA OAMENILOR ÎN VREMEA LUI ULISE

În tinereţe, Ulise dorea să se însoare eu o prinţesă de acelaşi rang. Pe atunci, în Elada erau mulţi regi şi trebuie să vă spun cum trăiau aceştia. Fiecare rege domnea peste un mic regat, într—o cetate înconjurată de ziduri înalte, făcute din pietre uriaşe. Multe dintre aceste ziduri dăinuiesc şi în ziua de azi, deşi ruinele lor sunt acoperite cu iarbă. Într—o vreme, demult, oamenii credeau că aceste ziduri au fost înălţate de giganţi, din cauza pietrelor enorme din care erau făcute.

Regele avea supuşi nobili şi bogaţi. Trăiau în palate care aveau o curte interioară şi o sală mare, în mijlocul căreia ardea, într—o vatră, focul, iar regele şi regina stăteau pe tronuri, între cei patru pilaştri ce susţineau acoperişul. Tronurile erau făcute din lemn de cedru şi din fildeş incrustat cu aur. Pe lângă acestea, în sală mai existau multe scaune şi

mese mici pentru oaspeţi. Pereţii erau împodobiţi cu platouri de bronz, aur şi argint. Uneori, erau acoperiţi cu fresce reprezentând tauromahii [2] — câteva dintre aceste picturi pot fi văzute şi în zilele noastre. Noaptea se aprindeau torţe, care erau aşezate în mâinile unor statui aurite. Fumul ieşea printr—o gaură din tavan, dar înnegrea totul înjur. Pe pereţi atârnau săbii şi suliţe, coifuri şi scuturi, care erau curăţate, din când în când, de funingine. Aedul[3] stătea lângă rege şi regină şi, după cină, îşi lua lira şi se acompania în timp ce spunea poveşti despre războaiele de demult. Noaptea, regele şi regina se retrăgeau în dormitorul lor. Femeile de la curte dormeau în odăi separate. Prinţesele locuiau la etaj, iar prinţii aveau fiecare o cameră cu deschidere spre curte.

Palatele aveau băi în care se aflau căzi din piatră şlefuită, iar oaspeţii erau conduşi aici pentru a se spăla de praful drumului. Noaptea, oaspeţii dormeau pe paturi întinse în portic, deoarece afară era foarte cald. Existau şi o mulţime de slujitori, de obicei sclavi prizonieri de război, dar aceştia erau bine trataţi de către stăpânii lor. Monedele nu erau cunoscute — oamenii plăteau cu vite sau cu obiecte de aur cântărite[4]. Cei bogaţi aveau o mulţime de cupe de aur, săbii cu mânere de aur, brăţări şi fibule[5] din acelaşi metal.

Regii comandau oastea în războaie şi erau judecători în vreme de pace. Pe altarul zeilor sacrificau vite, porci şi oi, din carnea cărora se înfrupta apoi tot poporul.

Grecii se îmbrăcau destul de simplu, cu o tunică lungă, de În sau lână, care cădea până la călcâie, dar era ridicată şi prinsă cu ajutorul unei cingători sub bust, obţinându—se astfel lungimea dorită. Pentru prinderea veşmântului, se foloseau şi fibule de aur, minunat lucrate. Portul lor semăna cu al scoţienilor — şi ei au agrafe şi cingători. Când era frig, grecii îmbrăcau pe deasupra tunicii o manta mare, ţesută din lână[6]; mantalele însă nu erau purtate pe câmpul de luptă. În război, bărbaţii purtau platoşe peste tunică şi îşi apărau picioarele cu jambiere de metal[7] .

Marele scut care le proteja tot corpul, de la gât până la glezne, era susţinut cu ajutorul unei centuri late. Aceasta se încrucişa pe piept cu centura de care era prinsă spada. Grecii purtau încălţări uşoare în timp de pace şi ghete mai înalte şi mai grele pe câmpul de luptă sau când aveau de străbătut un drum lung.

Femeile purtau şi ele tunică[8] şi îşi acopereau capul cu un şal sau cu mantia. Ele aveau mai multe bijuterii decât bărbaţii — coliere de aur şi chihlimbar, cercei, brăţări din aur sau bronz. Culorile veşmintelor erau variate, dar predominau albul şi purpuriul; când erau în doliu, nu se îmbrăcau în negru, ci în albastru închis.

Platoşa, lama spadei şi coiful nu erau confecţionate din fier sau oţel, ci din bronz, care este un aliaj de cupru şi staniu. Scuturile erau lucrate din piele, aveau diverse grosimi şi erau acoperite cu o placă din bronz. Uneltele, de exemplu, topoarele şi brăzdarele de plug, erau din fier sau bronz şi din aceleaşi metale erau confecţionate şi cuţitele sau pumnalele.

Nouă, celor de azi, locuinţele şi modul de viaţă antice ne pot părea încântătoare, dar şi destul de primitive. Podelele palatelor, cel puţin cele din palatul lui Ulise, erau acoperite adesea cu oasele boului fript pentru prânz, dar asta se întâmpla când Ulise era plecat — iar el a lipsit cam mult de acasă. Podeaua marii săli din palatul lui Ulise nu era din scânduri, nici din dale de piatră, ci din lut, căci Ulise era un rege sărac dintr—o insulă mică.

Hrana se prepara destul de simplu: carnea, de porc sau de oaie, era friptă şi consumată pe loc. Nu cunoaştem nimic despre fierberea alimentelor şi, deşi se pare că grecii mâncau peşte, nu se pomeneşte nicăieri despre asta. Probabil că le plăcea peştele, deoarece în picturile sau pe pietrele preţioase din acea vreme putem vedea pescari pe jumătate dezbrăcaţi întorcându—se acasă cu peşti mari.

Oamenii ştiau să lucreze, cu mare meşteşug, aurul şi bronzul. Sute de bijuterii de aur au fost descoperite în morminte, însă acestea au fost lucrate şi îngropate probabil cu două sau trei sute de ani înainte de vremea în care a trăit Ulise. Pe lamele de pumnal se află reprezentări ale unor lupte cu lei sau flori incrustate în aur de diferite culori ori în argint; astăzi nu se mai fac asemenea lucruri minunate. Pe unele cupe de aur pot fi văzuţi oameni luptând cu tauri, în secvenţe minunat redate. Vasele de lut erau pictate cu modele frumoase. Pe scurt, era o lume minunată.

Grecii credeau în mulţi zei şi zeiţe. Stăpânul tuturor zeilor era Zeus. Se credea că zeii erau mai înalţi decât oamenii şi că erau nemuritori, dar că trăiau la fel ca muritorii: mâncau, beau şi dormeau în palate minunate. Deşi se presupunea că zeii îi răsplăteau pe oameni pentru faptele lor bune şi îi pedepseau pe cei care îşi încălcau jurămintele şi se purtau urât cu străinii, circulau multe poveşti în care zeii erau nestatornici, cruzi, egoişti şi dădeau exemple destul de rele oamenilor. Cât de mult erau crezute aceste poveşti nu se ştie cu siguranţă; sigur este că „toţi oamenii simţeau nevoia existenţei zeilor" şi credeau că aceştia erau mulţumiţi de faptele bune şi nemulţumiţi de cele rele. Cu toate acestea, când un

---

[2] Lupte cu tauri (n.tr.).
[3] Poet, recitator şi cântăreţ în Grecia antică (n.tr.).
[4] Lingouri, talanţi etc. în secolul al VII—lea î.Hr, Fidon creează moneda din Egina şi sistemul de măsuri şi greutăţi (n.tr.).
[5] Agrafe de metal folosite în Antichitate pentru prinderea veşmintelor (n.tr.).
[6] Grecii îi spuneau *himation;* era o bucată de stofă care se drapa în mod liber şi se prindea cu o agrară pe un umăr (n.tr.).
[7] *Cnemide* le spuneau grecii; vor dispărea în secolul al V—lea î.Hr. (n.tr.).
[8] Tunica purtată de femei se numea *peplos* (n.tr).

om îşi dădea seama că s—a purtat urât, arunca adesea vina asupra zeilor şi spunea că îl îndrumaseră greşit, ceea ce însemna, de fapt, că „nu a avut de ales".

Pe vremea aceea, era obiceiul ca prinţii să—şi cumpere soţiile, oferindu—le taţilor fetelor daruri în vite şi aur, bronz şi fier. Uneori, prinţul primea soţia ca recompensă pentru o faptă curajoasă. Un tată nu îşi dădea fiica unui pretendent pe care ea nu—l iubea, chiar dacă i se oferea cel mai mare preţ — cel puţin asta era regula generală, căci soţii se iubeau foarte mult unii pe alţii şi îşi iubeau copiii, iar bărbaţii le permiteau întotdeauna nevestelor lor să conducă treburile casei şi le ascultau sfatul. Femeia care ţinea la un alt bărbat mai mult decât la soţul ei era considerată imorală. Au existat puţine asemenea femei, dar una dintre ele a fost cea mai frumoasă care a trăit vreodată pe acest pământ.

III.PEŢIREA FRUMOASEI ELENA

Aşa trăiau oamenii din vremea lui Ulise şi aşa se căsătoreau. Cel mai rău lucru care i se putea întâmpla unei prinţese era să fie luată prizonieră şi să devină sclavă în cetatea bărbatului care îi omorâse tatăl sau soţul.

Pe vremea aceea, trăia cea mai frumoasă femeie din lume — Elena, fiica regelui Tindar. Toţi prinţii tineri auziseră de ea şi doreau să o ia de soţie. Tatăl ei i—a invitat pe toţi la curtea sa, i-a primit bine şi i—a întrebat ce daruri au de gând să îi facă. Printre peţitori se afla şi Ulise, însă tatăl său avea un regat mic, o simplă insulă, aşa că nu avea prea mulţi sorţi de izbândă. Nu era înalt, ci foarte puternic şi agil — un bărbat mic de statură, cu umeri laţi, însă cu o faţă frumoasă şi, ca toţi ceilalţi prinţi, cu păr lung şi bălai. Era mai degrabă şovăielnic şi, în primul moment, dădea impresia că abia vorbeşte, deşi mai apoi îşi găsea uşor cuvintele. Era priceput în toate: ştia să are pământul, să construiască case şi corăbii şi era cel mai bun arcaş din Elada, cu o singură excepţie. Putea să încordeze arcul uriaş al răposatului rege Eurytos, pe care nici un alt om nu era în stare să—l folosească. Nu avea însă cai şi nici o suită prea numeroasă. Pe scurt, nici Elena şi nici tatăl ei nu se gândeau să—l aleagă pe Ulise drept soţ dintre atâţia prinţi înalţi, bine făcuţi, care purtau podoabe din aur strălucitor. Totuşi, Elena s—a purtat foarte frumos cu el şi între cei doi s—a legat o mare prietenie, care i—a purtat noroc fetei, mai târziu.

Tindar le—a cerut mai întâi tinerilor prinţi să jure că vor rămâne alături de soţul Elenei şi că se vor lupta pentru el. Apoi l—a ales drept soţ pentru fiica sa pe Menelau, regele Spartei[9] . Era un bărbat viteaz, dar nu cel mai puternic. Nu era un luptător la fel de priceput ca uriaşul Aiax, cel mai înalt şi mai puternic dintre toţi, sau ca Diomede, prietenul lui Ulise, ori ca fratele său, Agamemnon, regele bogatei cetăţi Micene, mai—mare peste toţi ceilalţi prinţi şi comandantul armatei în vreme de război. Marii lei ciopliţi în piatră încă mai stau de strajă deasupra porţii prin care Agamemnon obişnuia să treacă în carul său.

Bărbatul care avea să se dovedească a fi cel mai viteaz dintre toţi, Ahile, nu se afla printre peţitorii Elenei. La vremea aceea, nu era decât un băieţel, iar mama lui, Tetis cea cu picioarele de argint, una dintre nereide[10] , îl trimisese, deghizat în fată, să fie crescut împreună cu fiicele lui Licomede din Scyros, într—o insulă îndepărtată. Tetis încerca să—l ţină departe de lume pentru că Ahile era singurul ei copil şi aflase de profeţia care spunea că, dacă Ahile va merge la război, va cunoaşte gloria, dar va muri tânăr şi nu—şi va mai vedea niciodată mama. Zeiţa s—a gândit că, dacă va izbucni războiul, Ahile nu va fi găsit îmbrăcat în veşminte femeieşti, ascuns printre femei, undeva, departe.

[9] Sparta sau Lacedemonia, cetate situată în Peloponez(n.tr.)

[10] Nereidele erau nimfe ale mării, fiicele lui Nereu, zeul mării. Ele îi însoţeau pe zeii Poseidon şi Amfitrita şi îi protejau pe marinari în călătoriile lor pe mare (n.tr.).

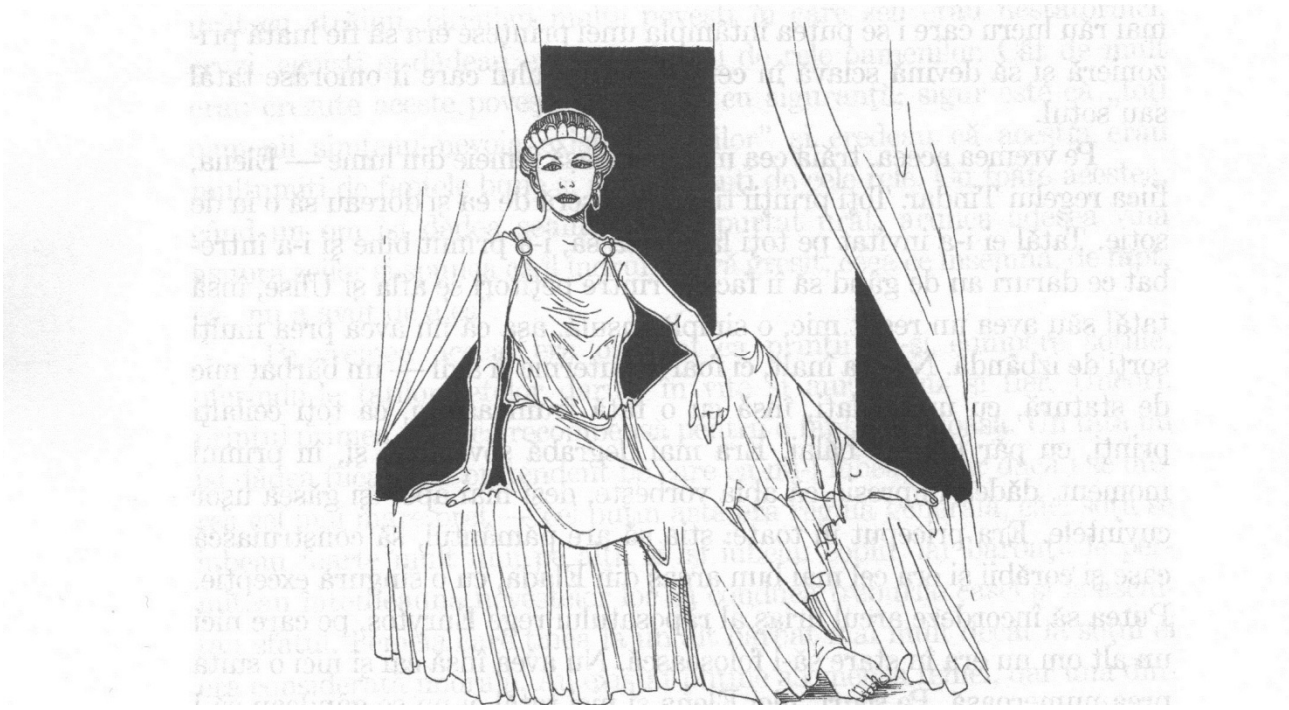

Până la urmă, după ce a cugetat multă vreme, Tindar i—a dat—o pe frumoasa Elena lui Menelau, bogatul rege al Spartei. Sora ei mai mică, Clitemnestra, şi ea foarte frumoasă, i—a fost dată lui Agamemnon, conducătorul tuturor prinţilor. La început, au trăit cu toţii fericiţi, dar nu pentru multă vreme.

Între timp, regele Tindar a vorbit cu fratele său, Icar, care avea o fiică, pe nume Penelopa. Şi ea era foarte frumoasă, deşi nu pe potriva verişoarei sale, mândra Elena. Ştim că Penelopa nu o prea avea la inimă pe aceasta. Icar, care admira forţa şi înţelepciunea lui Ulise, i—a dat—o de soţie pe Penelopa, iar acesta a îndrăgit—o tare mult — nici un alt soţ şi nici o altă soţie nu s—au iubit atât. Au plecat împreună spre Itaca cea muntoasă. Se prea poate ca Penelopei să nu—i fi părut rău că între casa ei şi a Elenei se întindea marea cea mare, căci Elena nu era doar cea mai frumoasă femeie care a trăit vreodată pe acest pământ, ci era atât de blândă, de graţioasă şi fermecătoare că nici un bărbat nu o putea vedea fără să se îndrăgostească de ea.

Când nu era decât o copilă, faimosul prinţ Tezeu, a cărui poveste am să v—o spun mai târziu, o răpise şi o dusese în cetatea lui, Atena, cu gând să o ia de soţie când va creşte mare. Dar nu s—a întâmplat aşa, căci fraţii Elenei l—au urmărit pe Tezeu în fruntea unei armate, l—au învins în luptă şi au adus—o înapoi, acasă.

Elena a fost hărăzită cu daruri minunate. Avea, de pildă, o nestemată mare, roşie, numită „Steaua" şi, când o purta, din ea păreau că se desprind picături rubinii, care dispăreau înainte de a—i atinge pieptul minunat de alb — doar era „Fiica Lebedei" [11]. Putea să imite vocea oricărui bărbat şi a oricărei femei — o numeau de aceea Echo[12] . Se credea că nu va îmbătrâni şi nici nu va muri, ci va ajunge, în cele din urmă, pe Câmpiile Elizee, unde este veşnic primăvară. Acolo nu ninge niciodată, nu există ploi şi nici furtuni, iar fluviul Ocheanos, care înconjoară întregul pământ, are grijă să trimită departe vântul de apus. Acestea erau câteva dintre poveştile pe care le spuneau oamenii despre frumoasa Elena. Lui Ulise nu i—a părut niciodată rău că nu a avut norocul să se însoare cu ea, atât de îndrăgostit era de verişoara ei, buna şi înţeleaptă Penelopa, soţia lui.

La început, când Ulise şi—a adus soţia acasă, au locuit, aşa cum era obiceiul, în palatul tatălui său, regele Laerte. Cu timpul, Ulise a construit, cu mâinile sale, o încăpere numai pentru el şi soţia sa. În curtea interioară a palatului creştea un măslin, iar trunchiul acestuia era la fel de gros ca stâlpii din sala cea mare. În jurul lui a ridicat Ulise camera, cu pereţi de piatră, cu acoperiş şi uşi. Apoi a tăiat toate ramurile măslinului, a curăţat trunchiul, din care a cioplit stâlpii patului, iar lemnăria a încrustat—o cu aur, argint şi fildeş. În Elada nu mai exista un asemenea pat şi nici un om nu—l putea mişca din loc; despre acesta vom mai vorbi chiar la sfârşitul poveştii.

Vremea a trecut, iar Ulise şi Penelopa au avut un fiu, Telemah, care a fost dat în grija doicii Euricleea. Erau cu toţii foarte fericiţi şi trăiau în pace în insula Itaca cea stâncoasă. Ulise se ocupa de cultivarea pământului, de turmele de oi şi de cirezile de vite şi, din când în când, mergea la vânătoare însoţit de câinele său Argos, cel mai iute copoi.

---

[11] Elena era fiica Ledei şi a lui Zeus, care, pentru a o cuceri, s—a transformat în lebădă (n.tr).

[12] Nimfă pedepsită de Hera să nu poată vorbi, ci doar să repete ultimele silabe ale cuvintelor rostite de alţii (n.tr).

IV.RĂPIREA ELENEI

Fericirea nu a durat însă mult. Telemah era încă un prunc când a izbucnit războiul, cel mai mare şi mai cumplit de până atunci. Departe, dincolo de marea care scălda coastele răsăritene ale Eladei, trăia bogatul rege Priam. Cetatea lui se numea Troia sau Dion şi se afla pe o colină de lângă ţărmul mării, nu departe de Strâmtoarea Helespont[13], care desparte Europa de Asia. Era o cetate mare, înconjurată de ziduri puternice, ale căror ruine dăinuiesc şi în zilele noastre. Negustorii care treceau prin strâmtoare erau nevoiţi să plătească taxe regilor din Troia. Aceştia aveau aliaţi în Tracia, situată în Europa, de cealaltă parte a Helespontului.

Priam era conducătorul tuturor prinţilor de pe acest ţărm al mării, aşa cum Agamemnon era cel dintâi rege din Elada. Priam poseda multe lucruri minunate: o viţă—de—vie cu frunze şi ciorchini de aur, cei mai iuţi cai, şi avea mulţi fii puternici şi curajoşi. Hector era cel mai puternic şi mai curajos, iar Paris, cel mai tânăr şi mai frumos.

Exista o profeţie care spunea că soţia regelui Priam va da naştere unei torţe aprinse[14], aşa că, la venirea pe lume a lui Paris, Priam a trimis un slujitor să—l ducă pe copil pe Muntele Ida şi să—l lase acolo să moară de foame sau să fie mâncat de fiare. Slujitorul a lăsat micuţul, dar acesta a fost găsit de un păstor, care l—a luat şi l—a crescut ca pe propriul copil. Cu timpul, a devenit cel mai frumos băiat, la fel cum Elena era cea mai frumoasă fată. Paris, cel mai bun alergător, vânător şi arcaş din ţară, a fost îndrăgit de frumoasa nimfă Enone, care trăia într—o peşteră din pădurile de pe Muntele Ida.

Aheii[15] şi troienii credeau că aceste nimfe frumoase trăiau în toate pădurile, în munţi şi în fântâni, dar şi în adâncurile mării, unde aveau palate de cristal. Nimfele nu erau rele, ci blânde şi bune. Uneori, se căsătoreau cu muritori.

[13] Azi, Strâmtoarea Dardanele (n.tr.).
[14] Flacăra acestei torţe urma să cuprindă şi să mistuie cetatea Troia (n.tr.).
[15] Homer îi numea pe cei de un neam cu el argieni, danai sau *ahei*. Greci le—au spus romanii în ultimele secole înainte de Hristos. Dar ei îşi spuneau eleni, iar ţara se numea Elada (n.tr).

Nimfa Enone, iubita lui Paris, spera să îl păstreze pentru ea tot restul vieţii lui. Se credea că deţinea puterea magică de a tămădui rănile, oricât de cumplite. Paris şi Enone au trăit mult timp, fericiţi, în pădure. Într—o bună zi, Paris a părăsit dealurile, pornind pe urmele slujitorilor lui Priam, care goneau un taur din cireada sa. Astfel, a ajuns în cetatea Troia[16] . Mama sa, Hecuba, privindu—l cu atenţie, şi—a dat seama că purta inelul pe care îl legase la gâtul copilaşului care—i fusese luat imediat după ce—l adusese pe lume. Văzându—l atât de frumos şi dându—şi seama că este fiul ei, a plâns de bucurie. Şi toţi au uitat de profeţia care spunea că va fi o torţă în flăcări, iar Priam i—a dat o casă asemenea celor în care trăiau fraţii lui, prinţii troieni.

Faima frumoasei Elena a ajuns şi la Troia, iar Paris a părăsit—o pe nefericita Enone şi a plecat s—o vadă cu ochii lui pe Elena. Poate că voia să încerce să o convingă să—i devină soţie, înainte ca aceasta să se căsătorească cu Menelau. Însă, pe vremea aceea, marea era greu de stăpânit. Oamenii pluteau la voia întâmplării, uneori timp de mai mulţi ani, spre Egipt şi Africa şi câteodată mult mai departe, către mări necunoscute, cu insule fermecate, unde trăiau, ascunşi în peşteri, nimfe şi mâncători de oameni.

Paris a ajuns prea târziu şi nu a avut nici o şansă de—a o peţi pe Elena. Totuşi, era hotărât să o vadă, aşa că s—a îndreptat către palatul ei, aflat la poalele Muntelui Taiget, pe malul râului Eurotas, cu ape limpezi şi repezi. Slujitorii i—au ieşit în întâmpinare de cum au auzit zgomotul roţilor şi al copitelor cailor. Unii au dus caii în grajduri şi au aşezat carele lângă poartă, în timp ce alţii l—au condus pe Paris în sala cea mare, în care aurul şi argintul aveau strălucirea soarelui. Paris şi însoţitorii săi au fost îndrumaţi spre baie, unde s—au spălat şi s—au îmbrăcat cu haine curate, mantii albe şi tunici purpurii, după care au fost duşi în faţa regelui Menelau. Acesta i—a întâmpinat cu bunăvoinţă şi i—a poftit să ia loc la mese, să mănânce şi să bea vin din cupe de aur. Pe când stăteau de vorbă, din camera ei înmiresmată îşi făcu apariţia Elena, ca o zeiţă, însoţită de slujnicele care duceau caiere de lână de culoare violet. Elena se aşeză şi se puse pe tors, în timp ce Paris povestea cum venise de departe s—o vadă pe ea, despre a cărei frumuseţe se dusese vestea peste mări şi ţări.

[16] Regele Priam ceruse taurul pentru a—l oferi ca premiu câştigătorului întrecerilor organizate în cetate. Paris, care ţinea la animal, a hotărât să participe şi el la întreceri. A câştigat, iar taurul i—a fost oferit ca premiu. Aşa a ajuns la curtea regală şi şi—a întâlnit părinţii, care l—au recunoscut (n.tr.).

Paris nu văzuse niciodată o doamnă atât de minunată şi de graţioasă ca Elena, care torcea în faţa lui, în timp ce stropi roşii cădeau, risipindu—se, din „Steaua", rubinul pe care—l purta la gât. Se pare că şi Elena şi—a dat seama că Paris este cel mai frumos prinţ din lume.

Unii spun că Paris, prin farmece, a luat înfăţişarea lui Menelau şi i—a cerut Elenei să vină cu el pe o corabie, iar aceasta, crezând că este soţul ei, l—a urmat. Paris a dus—o dincolo de mare, la Troia, departe de stăpânul ei şi de fetiţa lor, Hermiona. Alţii spun că zeii au dus—o pe Elena în Egipt şi că au plămădit, din flori şi din norii asfinţitului, o copie minunată a ei — pe aceasta ar fi dus—o Paris la Troia, iscând războiul dintre ahei şi troieni. O altă legendă spune că Elena, slujitoarea şi bijuteriile ei au fost luate cu forţa, pe când Menelau se afla la vânătoare.

Sigur este că Paris şi Elena au trecut marea împreună şi că Menelau şi micuţa Hermiona au fost părăsiţi în palatul trist de lângă râul Eurotas. Penelopa o învinovăţea pe frumoasa ei verişoară, pentru că o făcuse să sufere şi pentru sutele de bărbaţi care aveau să moară în război. Căci toţi prinţii ahei erau legaţi prin jurământ să lupte alături de Menelau împotriva celor care l—ar fi jignit şi i—ar fi răpit soţia. Elena era foarte nefericită la Troia şi se simţea tare vinovată. Celelalte femei o acuzau, iar cel mai tare o acuza Enone, nimfa de care fusese îndrăgostit Paris. Bărbaţii se arătau mult mai îngăduitori cu Elena şi erau hotărâţi să lupte până la moarte pentru a o păstra printre ei pe frumoasă.

Vestea despre jignirea adusă lui Menelau şi tuturor prinţilor din Elada s—a răspândit ca focul în toată ţara. Vestea a ajuns la răsărit şi apus, la miazăzi şi miazănoapte — la toţi regii din palatele de pe dealuri, de lângă râuri şi de pe stâncile de la malul mării. A aflat—o şi Nestor cel cu barba albă de la Pylos, Nestor care domnise peste două generaţii de bărbaţi, care luptase împotriva barbarilor depe înălţimi şi care îşi amintea de puternicul Heracles şi de Eurytos, arcaşul ce cânta înaintea bătăliei.

Vestea a ajuns şi la Agamemnon cel cu barbă neagră, aflat în mândra lui cetate, „aurita Micene", numită aşa din pricina bogăţiilor sale. A ajuns la oamenii din Thisbe, unde îşi au cuibul porumbeii sălbatici. A ajuns pe insula Delfi, unde se afla templul sacru al lui Apolo şi al Pythiei, fecioara care rostea profeţii. A ajuns la Aiax, cel mai înalt şi mai puternic bărbat, care trăia pe insula Salamina, şi la Diomede, cel mai curajos dintre războinici, care stăpânea în Argos şi Tirint, cetatea cu ziduri negre construite din pietre uriaşe, care stau încă în picioare. Chemarea la luptă a ajuns în insulele din apus şi în Itaca, la Ulise, şi chiar mai departe, în sud, pe marea insulă Creta, cea cu o sută de cetăţi, unde Idomeneu stăpânea la Cnossos. Palatul în ruine al lui Idomeneu încă mai poate fi admirat, cu tronul regelui, cu picturile de pe pereţi şi tabla din aur şi argint pentru jocul de dame, cu sute de tăbliţe de lut, pe care sunt scrise listele comorilor regale. Spre nord, vestea a ajuns în Hellas[17] şi la Phtia, unde trăiau supuşii lui Peleu, mirmidonii. însă Peleu era prea bătrân pentru a lupta, iar fiul său, Ahile, se ascundea departe, în insula Scyros, îmbrăcat în veşminte femeieşti, printre fetele regelui Licomede.

Vestea tristă a războiului care se apropia s—a răspândit în multe alte cetăţi şi insule. Toţi prinţii ştiau că onoarea şi jurămintele îi obligau să îşi adune suliţaşii, arcaşii şi prăştiaşii de pe câmpuri şi de la pescuit, să—şi pregătească pe dată corăbiile şi să se întâlnească, în portul Aulis, cu regele Agamemnon. De acolo urmau să treacă marea pentru a lua cu asalt cetatea lui Priam.

Se spune că Ulise nu avea de gând să îşi părăsească insula, soţia şi pe Telemah, în timp ce Penelopa nu voia ca soţul ei să înfrunte primejdii nebănuite, pentru Elena cea cu mâinile dalbe. Prin urmare, atunci când doi prinţi au venit să îl cheme pe Ulise la luptă, acesta s—a prefăcut că şi—a pierdut minţile şi s—a dus să are cu plugul nisipul de pe malul mării şi să semene sare. Ca să—l încerce, prinţul Palamede l—a luat pe micul Telemah din braţele doicii sale Euricleea şi l—a aşezat înaintea plugului — putea fi ucis. Ulise a întors plugul, iar prinţii au strigat că nu este nebun, ci cât se poate de sănătos şi că trebuie să îşi respecte legământul şi să se alăture flotei la Aulis. Asta însemna să facă o lungă călătorie pe mare şi să înconjoare Capul Malea, un loc plin de primejdii, bântuit de furtuni.

Nu ştim dacă această legendă este sau nu adevărată, însă Ulise a plecat, în fruntea a douăsprezece corăbii negre, cu ciocuri vopsite în roşu la prova şi pupa. Corăbiile aveau vâsle, iar războinicii trăgeau la rame când nu bătea vântul. În partea din spate a corăbiei se afla o mică punte; pe această punte, oamenii se adunau cu spadele şi suliţele pregătite în timpul luptelor. Corabia avea un catarg, cu o pânză mare, iar pentru ancorare erau folosite pietre grele, legate cu odgoane. Debarcau în timpul nopţii şi dormeau pe ţărmul unei insule, atunci când se putea, pentru că se temeau să se aventureze departe de ţărm.

Flota aheilor era alcătuită din peste o mie de corăbii, fiecare cu cincizeci de războinici, astfel că armata avea peste cincizeci de mii de oameni. Agamemnon venise cu o sută de corăbii, Diomede cu optzeci, Nestor cu nouăzeci, cretanii şi Idomeneu cu optzeci, Menelau cu şaizeci, dar Aiax şi Ulise, care locuiau pe insule mici, aveau doar câte douăsprezece corăbii. Cu toate acestea, Aiax era foarte curajos şi puternic, iar Ulise brav şi înţelept — de aceea se şi numărau printre căpeteniile şi sfătuitorii lui Agamemnon, alături de Menelau, Diomede, Idomeneu, Nestor, Menestheus din Atena şi încă alţi doi sau trei. Aceste căpetenii alcătuiau sfatul cu care se consulta Agamemnon, conducătorul lor. În

[17] Hellas — centrul Greciei antice (n.tr.).

bătălii, Agamemnon era un luptător curajos, dar mereu îngrijorat şi temător pentru viaţa soldaţilor săi, încât adesea Ulise şi Diomede îi vorbeau cu asprime. Foarte arogant şi lacom, era totuşi gata să—şi ceară iertare atunci când cineva îi ţinea piept, de teamă că nemulţumitul va pleca, luându—şi soldaţii cu el.

Nestor era foarte respectat pentru că rămăsese un om curajos, deşi era prea bătrân pentru a mai fi de folos în luptă. încerca mereu să îi împace pe prinţii care se certau cu Agamemnon. Îi plăcea să spună poveşti lungi despre isprăvile sale din tinereţe şi dorea ca oamenii să lupte ca pe vremuri. Pe vremea lui, elenii luptau în corpuri de oaste alcătuite pe triburi, iar oamenii de viţă nobilă nu coborau din care în timpul luptei şi se băteau umăr la umăr. Acum însă, lupta se purta pe jos, fiecare pentru sine, în timp ce un om ţinea carul în apropiere pentru ca stăpânul să poată fagi în caz de retragere. Nestor dorea să se întoarcă vremea bună a atacurilor, când carele de luptă porneau împotriva soldaţilor pedeştri ai inamicului. Pe scurt, era în totul un soldat de modă veche.

Aiax, deşi foarte înalt, puternic şi curajos, nu avea prea multă minte. Abia dacă scotea o vorbă, dar era întotdeauna gata de luptă şi se retrăgea ultimul de pe câmpul de bătălie. Menelau nu era deloc solid, dar avea o inimă viteză, fiind poate chiar mai curajos decât alţii; avea, de asemenea, un puternic simţ al onoarei. Diomede şi Ulise, buni prieteni, luptau întotdeauna alături, dacă aveau prilejul, şi se ajutau unul pe altul în caz de pericol.

Aceştia erau comandanţii marii armate care se afla în portul Aulis. A trecut mult timp după răpirea Elenei înainte ca marea flotă să se adune şi mai mult timp a durat drumul pe mare până la Troia. Furtunile au provocat stricăciuni corăbiilor, care au fost nevoite să se întoarcă la Aulis pentru a fi reparate. Eroii au luptat cu popoarele din insulele potrivnice şi le—au asediat cetăţile. îşi doreau foarte mult ca Ahile să li se alăture, pentru că avea cincizeci de corăbii şi 2 500 de oameni, cât şi o platoşă fermecată, făurită, se spunea, de Hefaistos, zeul focului şi al fierarilor.

În cele din urmă, corăbiile au ajuns în insula Scyros, unde grecii bănuiau că se ascunde Ahile. Regele Licomede îi primi foarte bine, iar ei le văzură pe frumoasele lui fete dansând şi jucându—se cu mingea. Degeaba încercară să—l recunoască pe Ahile, căci era foarte tânăr, subţire şi bine făcut şi nu se deosebea de celelalte fete. O profeţie spunea că Troia nu putea fi cucerită fără ajutorul lui Ahile, dar acesta era de negăsit. Ulise însă avea un plan. Şi—a cănit sprâncenele şi barba şi s—a îmbrăcat în veşminte de neguţător fenician. Vecini cu evreii, fenicienii erau de aceeaşi rasă şi vorbeau o limbă asemănătoare, dar, spre deosebire de evrei, care, pe vremea aceea, cultivau pământul şi creşteau oi şi vite în Palestina, fenicienii erau cei mai mari negustori
(făceau chiar negoţ cu sclavi) şi navigatori ai epocii. îşi încărcau corăbiile cu veşminte minunate, broderii, bijuterii de aur, coliere de chihlimbar şi vindeau toate aceste mărfuri în Elada şi în insule.

Ulise s—a îmbrăcat deci ca un neguţător fenician. Şi—a strâns părul şi l—a ascuns sub o pălărie roşie de marinar, a luat în mână un toiag, şi—a pus pe umeri bocceaua cu podoabe şi alte lucruri de preţ şi s—a înfăţişat în curtea palatului regelui Licomede. Auzind de venirea neguţătorului ambulant, fetele s—au adunat în jurul lui; printre ele se afla şi Ahile. Fiecare a ales ceva după inima sa: prima a luat o coroniţă aurie, a doua un colier de aur şi chihlimbar, a treia cercei, a patra mai multe fibule şi tot aşa... o tunică purpurie brodată, un văl, brăţări. Printre aceste lucruri, se afla o spadă mare de bronz, cu mânerul bătut în ţinte de aur. Ahile a măsurat cu privirea spada.

—Asta e pentru mine! a spus el, apoi a scos—o din teacă şi a rotit—o deasupra capului.

—Tu eşti Ahile, fiul lui Peleu! a spus Ulise. Şi vei fi conducătorul războinicilor ahei.

Tânărul s—a bucurat la auzul acestor cuvinte, căci tare se plictisise să trăiască printre femei. Ulise l—a condus în sala în care căpeteniile aheilor stăteau la masă în faţa cupelor cu vin, iar Ahile a roşit ca o fată.

— Iat—o pe regina amazoanelor[18] , spuse Ulise, sau mai degrabă iată—l pe Ahile, fiul lui Peleu. Cu spada în mână.

I—au urat cu toţii bun venit, l—au îmbrăcat în straie bărbăteşti, i—au dat spada şi l—au trimis acasă cu zece corăbii. Acolo, mama sa, Tetis, nereida cu picioarele de argint, începu să plângă:

— Copilul meu, ai de ales între o viaţă lungă şi fericită, aici, alături de mine, sau una scurtă, petrecută pe câmpul de luptă, care îţi va aduce gloria nemuritoare. Nu am să te mai văd niciodată în Argos dacă alegi războiul.

Ahile a ales să moară tânăr şi să se bucure de faimă până la sfârşitul veacurilor. Tatăl său îi dădu cincizeci de corăbii, pe Patrocle, care era mai mare ca el, să—i fie alături şi, împreună cu bătrânul Phoenix, să—l sfătuiască la nevoie. Mama sa îi dărui platoşa cea vestită, pe care zeul Hefaistos o făurise pentru Peleu, şi o suliţă grea, din lemn de frasin, pe care nimeni altul nu putea s—o ridice. Apoi Ahile plecă, pe mare, să se alăture celorlalţi ahei. Cu toţii l—au lăudat şi i—au mulţumit lui Ulise că îl găsise pe Ahile.

Căci tânărul era cel mai bun luptător dintre ei, cel mai rapid alergător şi cel mai curtenitor prinţ. Abile se purta frumos cu femeile şi copiii, însă era mândru şi aprig la mânie.

---

[18] Amazoanele erau femei războinice (n.a.).

Troienii nu ar fi putut să le ţină piept aheilor dacă s—ar fi bizuit doar pe bărbaţii din cetate ca s—o apere pe Elena. Aveau însă aliaţi, care vorbeau limbi diferite, veniţi tocmai din Europa şi Asia să lupte alături de ei. De partea troienilor, ca şi de partea grecilor, au luptat pelasgii, care, se pare, trăiau pe ambele ţărmuri ale mării. Mai erau şi tracii, care locuiau mult mai la nord de ţara lui Ahile, în Europa şi dincolo de Strâmtoarea Helespont, unde marea e îngustă şi arată ca un râu. Erau războinicii din Licia, conduşi de Sarpedon şi Glaucos; carienii, care vorbeau o limbă ciudată; misienii şi locuitorii din ţinutul Alybe, care era numit „ţara de baştină a argintului". Multe alte popoare şi—au trimis oştirile, aşa că războiul s—a purtat între răsăritul Europei, pe de o parte, şi apusul Asiei Mici[19], pe de altă parte. Egiptenii nu au participat la război, căci grecii de pe continent şi din insule obişnuiau să urce pe corăbii şi să atace Egiptul, aşa cum au făcut, mai târziu, danezii, care au năvălit în Anglia la sfârşitul primului mileniu al erei noastre. Războinicii din insule pot fi văzuţi pe vechile fresce egiptene; îi recunoaştem după coifurile lor.

Comandantul troienilor era, o spunem acum, Hector, fiul cel mare al lui Priam. Era pe potriva oricărui grec şi era un om curajos şi bun. Şi fraţii săi comandau în armata troiană, însă Paris prefera să lupte de la distanţă, cu arcul şi săgeţile. El şi Pandaros, care trăia pe coastele Muntelui Ida, erau cei mai buni arcaşi din oastea troiană. De obicei, prinţii luptau cu spade grele şi cu suliţe, lăsând arcurile în seama soldaţilor de rând, care nu aveau platoşe de bronz. Teucer, Meriones şi Ulise erau cei mai buni arcaşi din tabăra aheilor. Dardanienii erau comandaţi de Enea, despre care se spunea că era fiul celei mai frumoase dintre zeiţe[20]. Acesta, împreună cu Sarpedon şi Glaucos erau cei mai cunoscuţi bărbaţi care au luptat pentru Troia.

Troia era o cetate puternică, ridicată pe o colină. În spate se înălţa Muntele Ida, iar în faţă se afla o câmpie care se întindea până la malul mării. Această câmpie era străbătută de două râuri limpezi şi presărată ici—colo cu movile, care

[19] Asia Mică — în Antichitate, zona situată în vestul Turciei de azi (n.tr.).

[20] Este vorba de Afrodita, zeiţa frumuseţii şi a iubirii, despre care legenda spune că s—a născut din spuma mării (n.tr.).

nu erau altceva decât morminte ce adăposteau cenuşa unor războinici morţi cu mult timp în urmă.

Pe aceste movile, stăteau santinele care pândeau venirea flotei greceşti, căci troienii aflaseră că aceasta se apropie. În cele din urmă, au văzut—o. Marea era neagră de mulţimea corăbiilor. Vâslaşii trăgeau din răsputeri la rame pentru a ajunge cât mai repede la ţărm. în frunte se afla Protesilaos, care a păşit cel dintâi pe uscat, dar a fost lovit drept în inimă de săgeata trasă de Paris. Acesta trebuie să fi fost socotit un semn bun de către troieni, dar rău de către ahei, însă nu am auzit ca debarcarea să fi întâmpinat mare rezistenţă, nu mai mare decât debarcarea normandului Wilhelm în Anglia[21] .

Aheii şi—au tras toate corăbiile pe ţărm, apoi au ridicat tabăra în faţa lor — un şir lung de corturi, cu corăbiile în spate. Grecii au locuit în acele corturi vreme de zece ani — atât a durat asediul Troiei. Pe vremea aceea, se pare că oamenii nu prea ştiau cum se conduce un asediu. V—aţi fi aşteptat probabil ca grecii să sape şanţuri în jurul Troiei şi să construiască turnuri din care să supravegheze drumurile, în aşa fel încât să împiedice intrarea proviziilor în oraş. Asta înseamnă să împresori o cetate. Dar grecii nu au împresurat niciodată Troia. Poate că nu aveau destui oameni; în orice caz, locul a rămas deschis, iar vitele puteau trece nestingherite; războinicii, femeile şi copiii din cetate n—au suferit de foame.

Mai mult, grecii nu au încercat să distrugă vreuna dintre porţile cetăţii, nici să escaladeze, cu scări mobile, zidurile, care erau foarte înalte. Pe de altă parte, troienii şi aliaţii lor nu s—au aventurat să îi împingă pe ahei în mare; ei s—au mulţumit să rămână între zidurile cetăţii sau să lupte în apropierea lor. Bătrânii au insistat să se lupte în acest fel, deşi Hector voia să atace tabăra grecilor. Nici aheii, nici troienii nu aveau maşini de aruncat pietre, aşa cum au folosit mai târziu romanii.

Aheii au îndrăznit doar să îl urmeze pe Ahile şi să cucerească micile cetăţi din apropiere, să ia femeile în sclavie şi vitele pentru a se hrăni. Fenicienii i—au aprovizionat, aducând mărfuri pe corăbiile lor şi câştigând destul de bine de pe urma acestui război.

Abia în al zecelea an, războiul a început cu adevărat şi aproape toţi comandanţii au murit. Frigurile au cuprins tabăra grecească şi, de dimineaţa până seara, tabăra era acoperită de fum, iar noaptea era luminată de focurile rugurilor aprinse, pe care aheii îşi ardeau morţii. Cenuşa acestora era îngropată sub movile de pământ. Multe dintre aceste movile se mai văd încă pe câmpia de la Troia. După zece zile de la izbucnirea molimei, Ahile a adunat întreaga oştire, pentru a încerca să afle de ce erau mâniaţi zeii. Grecii credeau că zeul Apolo (care era de partea troienilor) arunca săgeţi din arcul lui de argint asupra lor, deşi frigurile şi alte boli care se abat asupra unei armate sunt provocate de lipsa de igienă şi de apa nepotabilă. Probabil că şi căldura fusese de vină pentru izbucnirea molimei, însă trebuie să spunem povestea aşa cum o spuneau grecii. Prin urmare, Ahile a vorbit în faţa întregii adunări şi a propus să fie întrebat un profet de ce era supărat Apolo. Cel mai mare profet era Calchas. Acesta s—a ridicat şi a declarat că va spune adevărul numai dacă Ahile îi promite să îl protejeze de mânia prinţilor pe care adevărul i—ar fi supărat.

Ahile ştia bine la cine se gândea Calchas. Cu zece zile mai înainte, un preot al zeului Apolo venise în tabără şi oferise o recompensă pentru fiica lui, Hriseis, o fată frumoasă pe care Ahile o luase prizonieră, împreună cu multe altele, când cucerise o mică cetate din apropierea Troiei. Hriseis îi fusese dată ca sclavă lui Agamemnon, care primea întotdeauna cea mai bună pradă de război, fiind conducătorul celorlalţi, chiar dacă nu lua parte la luptă — ceea ce se întâmpla de obicei. Lui Ahile îi fusese dată o altă fată, Briseis, care îi plăcea tare mult. După ce Ahile promise că îl va proteja pe Calchas, profetul vorbi fără teamă şi spuse ceea ce ştiau deja toţi ceilalţi, şi anume că Apolo trimisese molima pentru că Agamemnon nu voia să o înapoieze pe Hriseis şi îl batjocorise pe tatăl ei, preotul zeului.

Auzind acestea, Agamemnon se mânie foarte tare. Strigă că o va trimite acasă pe Hriseis, dar o va lua în schimb pe Briseis. Ahile îşi scoase sabia din teacă pentru a—l ucide pe Agamemnon, dar, deşi era mânios, ştia că nu are dreptate, aşa că se mărgini să spună că Agamemnon era un laş lacom „cu înfăţişare de câine şi inimă de ciută" şi jură că el şi oamenii lui nu vor mai lupta împotriva troienilor. Bătrânul Nestor încercă să—i împace. Nu au scos săbiile din teacă, însă Briseis i—a fost luată lui Ahile. Ulise a urcat—o pe Hriseis pe corabia lui şi a dus—o înapoi în cetatea tatălui ei. Acesta l—a implorat pe Apolo să oprească molima, care a încetat — dar numai după ce grecii au curăţat tabăra şi s—au purificat în apa mării.

Ştim cât de mândru şi de curajos era Ahile şi ne întrebăm de ce nu l—a provocat pe Agamemnon la duel. Însă aheii nu se duelau niciodată şi îl considerau pe Agamemnon şeful lor de drept divin. După ce draga lui Briseis plecă, Ahile se duse singur pe malul mării şi acolo vărsă lacrimi amare. O chemă pe mama lui, nereida cu picioarele de argint. Aceasta se ivi din valuri şi, prefăcându—se în ceaţă, se aşeză lângă fiul ei şi—l mângâie pe creştet, în timp ce el îi povestea despre necazurile care—l apăsau. Tetis îi spuse ca va urca în Olimp, la zei, şi—l va ruga pe Zeus, stăpânul tuturor, să îi ajute pe troieni să câştige o mare bătălie şi astfel Agamemnon să aibă nevoie de Ahile, să se căiască pentru aoganţa sa şi să îl implore să se întoarcă la luptă.

---

[21] Autorul se referă la cucerirea Angliei, în 1066, de către normanzii conduşi de Wilhelm Cuceritorul (n.tr).

Tetis şi-a ţinut făgăduiala, iar Zeus şi-a dat cuvântul că troienii îi vor învinge pe ahei. În noaptea aceea, Zeus îl trimise pe zeul viselor, Morfeu, la Agamemnon. În vis, acestuia îi apăru bătrânul Nestor şi îi spuse că Zeus îl va ajuta să învingă în ziua următoare. Agamemnon era plin de speranţă, fiind sigur că va cuceri Troia, dar când se trezi, nu mai părea la fel de încrezător. În loc să-şi pună platoşa şi să-i îndemne pe ahei să facă la fel, îşi îmbrăcă tunica şi mantia, îşi luă sceptrul şi adună toate căpeteniile, cărora le povesti visul. Nu se arătară prea entuziasmaţi. Agamemnon le zise că vrea să vadă care era starea de spirit a soldaţilor, întrebându-i dacă nu vor să se întoarcă acasă. De fapt, voia să-i pună la încercare. Era un plan nebunesc, deoarece soldaţii tânjeau după frumoasa Elada, după casele, soţiile şi copiii lor. De aceea, când Agamemnon a terminat ce avea de spus, întreaga oaste s-a ridicat în picioare şi, strigând, oamenii s-au grăbit spre corăbii, ridicând în urmă nori de praf. Au început să împingă corăbiile în apă, iar prinţii erau alături de ei şi păreau la fel de nerăbdători să se întoarcă acasă.

Numai Ulise stătea posomorât şi mânios lângă corabia lui, fiindcă îşi dădea seama cât era de ruşinos să dai bir cu fugiţii. Şi-a aruncat mantia, pe care a ridicat-o crainicul său, Evribat din Itaca, un bărbat brunet, cu părul ondulat, şi a alergat după Agamemnon. I-a luat sceptrul de aur şi le-a spus căpeteniilor, cu blândeţe, că făceau un lucru de ruşine. I-a mânat pe soldaţi înapoi spre locul de întrunire. S-au întors cu toţii, nedumeriţi, murmurând. Unul dintre ei, Tersit, un olog cu picioarele strâmbe, chel şi cocoşat, îşi luă inima în dinţi şi vorbi cu multă îndrăzneală, insultându-i pe prinţi şi sfătuind soldaţii să plece. Ulise îl lovi peste umeri şi spate cu sceptrul. Tersit, plin de sânge, se încovoie de durere, în timp ce din ochi îi curgeau şuvoaie lacrimi. Arăta atât de caraghios, încât soldaţii izbucniră în râs. Îl ovaţionară pe Ulise, când acesta şi Nestor îi îndemnară să îşi ia armele şi să pornească la luptă. Agamemnon încă mai credea în visul său şi se rugă să cucerească Troia chiar în acea zi şi să-l ucidă pe Hector.

Astfel a salvat Ulise armata de la o retragere ruşinoasă. Fără el, corăbiile ar fi plecat pe dată. Aheii şi-au luat armele şi au atacat în forţă, toţi, cu excepţia lui Ahile şi a prietenului său, Patrocle, cu cele două sau trei mii de oameni ai lor. Troienii nu se temeau, pentru că ştiau că Ahile nu luptă. Armatele s-au apropiat una de alta. însuşi Paris, înarmat cu două suliţe şi un arc, fără platoşă, a păşit în faţă, provocându-i la luptă dreaptă pe prinţii ahei. Menelau, căruia Paris îi răpise soţia, era ca un leu dornic să-şi pună la pământ prada — un cerb sau o ciută. Sări din carul lui, însă Paris, în loc să lupte, se sperie şi fugi, ca un om care vede un şarpe pe o cărare îngustă de munte. Hector îl dojeni pentru laşitatea sa. Paris se ruşina şi se oferi să pună capăt războiului luptând cu Menelau. Dacă era înfrânt el, troienii o înapoiau pe Elena şi toate bunurile ei; dacă era înfrânt Menelau, grecii plecau acasă fără frumoasa Elena. Aheii s-au învoit. Ambele tabere s-au pregătit să urmărească lupta, jurând să facă pace până ce se lămureau într-un fel sau altul lucrurile. Hector trimise doi crainici la Troia, să aducă doi miei, care urmau să fie sacrificaţi pentru întărirea jurămintelor.

În acest timp, Elena cea cu mâinile dalbe stătea acasă, ţesând o pânză mare, pe care se puteau vedea luptele dintre ahei şi troieni. Era asemenea tapiseriei de la Bayeux, în care doamnele normande au înfăţişat luptele pentru cucerirea Angliei de către normanzi. Elenei îi plăcea tare mult să ţească. La fel broda şi nefericita regină a Scoţiei, Măria Stuart, pe când era prizonieră în castelul Loch Leven. Probabil că munca le făcea pe amândouă să uite de necazuri.

Când auzi că soţul ei urma să se lupte cu Paris, Elena începu să plângă şi îşi acoperi capul cu un văl. împreună cu cele două sclave ale sale, se îndreptă spre turnul porţii, unde se aflau regele Priam şi bătrânii lui sfetnici. Aceştia o văzură şi îşi spuseră că merită să te lupţi pentru o femeie atât de frumoasă. Priam, numind-o „dragă copilă", îi spuse:

—Nu te condamn, vinovaţi sunt zeii care au provocat acest război.

Elena îi răspunse însă că mai bine ar fi murit decât să-şi fi părăsit fetiţa, soţul şi căminul.

—Vai, mie, nemernica! se tângui ea.

Îi spuse lui Priam cum se numeau căpeteniile războinicilor ahei, îi vorbi şi despre Ulise, care era cu un cap mai scund decât Agamemnon, dar mai lat în umeri. Se întrebă de ce nu îi vede pe cei doi fraţi ai ei, Castor şi Polux, şi se gândi că se ţineau deoparte pentru că le era ruşine de ceea ce făcuse sora lor. Biata de ea, nu ştia că iarba cea verde le acoperea acum mormintele, căci muriseră amândoi în luptă, departe, în Sparta, ţara lor.

Pe câmpul de bătălie au fost sacrificaţi mieii, s-au făcut jurămintele, iar Paris şi-a pus armura fratelui său: coiful, platoşa, scutul şi cnemidele. S-a tras la sorţi pentru a se decide cine va arunca primul suliţa. Paris câştigă şi aruncă arma, dar vârful acesteia se rupse în scutul aheului. Menelau aruncă, la rândul lui, suliţa, care trecu prin scutul lui Paris şi prin platoşă, atingându-i doar tunica. Menelau ridică spada şi lovi coiful de bronz al lui Paris, însă spada se rupse în bucăţi. Îl apucă pe Paris de creasta de păr de cal a coifului şi îl târî spre tabăra aheilor. Însă cureaua ce lega coiful sub bărbie se rupse, iar Menelau, învârtindu-se, aruncă înspre ahei coiful. Se întoarse apoi după Paris, cu o suliţă în mâini, dar acesta dispăruse! Grecii credeau că frumoasa Afrodita, căreia romanii îi spuneau Venus, îl ascunsese după un nor gros şi negru şi îl dusese înapoi acasă. Aici l-a găsit Elena cea cu mâinile dalbe, care i-a spus mânioasă:

— Mai bine piereai răpus de marele războinic care mi-a fost stăpân! Du-te înapoi şi luptă cu el!

Însă Paris nu mai voia să lupte. Afrodita o ameninţă pe Elena şi o sili să rămână cu el la Troia, aşa laş cum se

arătase. În alte bătălii, Paris se luptase vitejeşte; se pare că îi era teamă de Menelau, deoarece, în sinea lui, îi era ruşine de ceea ce făcuse.

Între timp, Menelau îl căutase pe Paris peste tot. Troienii, care îl urau pe tânăr, ar fi fost gata să îi arate unde se ascunde, dar nu ştiau. Aşa că aheii s—au declarat victorioşi şi s—au gândit că, întrucât Paris se dovedise un luptător prost, Elena le va fi dată înapoi şi se vor întoarce cu toţii acasă.

V.VICTORIILE TROIENILOR

Războiul s—ar fi putut încheia atunci, însă Pandaros, un prinţ din Ida, care lupta alături de troieni, a avut un gând nebunesc. Deşi făcuse şi el legământ de pace, hotărî să arunce o săgeată spre Menelau, iar săgeata străpunse platoşa acestuia şi îl răni. Atunci Agamemnon, care îşi iubea mult fratele, începu să se tânguie în gura mare, spunând că dacă acesta moare, armata se va întoarce acasă, iar troienii vor dansa pe mormântul lui Menelau.

—Nu speria oastea, spuse Menelau, săgeata nu mi—a făcut prea mult rău. Aşa era; drept dovadă, săgeata i—a fost scoasă destul de uşor din rană.

Agamemnon îi îndemnă pe ahei să îi atace pe troieni, care vor fi cu siguranţă înfrânţi, căci încălcaseră legămintele. Insă, cu aroganţa—i obişnuită, îi acuză pe Ulise şi pe Diomede de laşitate, deşi acesta din urmă era un bărbat curajos, iar Ulise îi împiedicase pe ahei să se urce pe corăbii şi să se întoarcă acasă. Ulise îi răspunse cu vorbe înţelepte, dar Diomede nu zise nimic atunci, ci mai târziu. Sări din carul său şi toţi ceilalţi comandanţi făcură la fel. înaintară unul lângă altul, cu carele în spatele lor, urmaţi de suliţaşi şi arcaşi. Şi armata troiană înainta, strigând în graiuri diferite, în timp ce grecii se apropiau în tăcere. Cele două armate s—au ciocnit, scuturile s—au lovit, iar zgomotul pe care—l făceau era asemenea urletului unor torente venind la vale. Când un luptător cădea, cel care îl doborâse încerca să—i scoată platoşa, iar prietenii mortului luptau pentru a recupera trupul şi a—l salva de la dezonoare. Astfel lupta Ulise alături de corpul unui prieten rănit — aruncă suliţa, rănind un prinţ troian.

Peste tot, oamenii cădeau sub loviturile de suliţă şi sub săgeţile şi pietrele aruncate de războinicii din ambele tabere. Menelau îl străpunge cu suliţa pe cel care construise corăbiile cu care Paris ajunsese în Elada. Praful se ridică în urma lui Diomede, care aleargă pe câmpie ca un râu ieşit din matcă, lăsând leşuri în urma lui, aşa cum râul lasă în urmă trunchiuri rupte de copaci şi lanuri culcate la pământ. Pandaros îl răneşte pe Diomede cu o săgeată, însă Diomede îl ucide. Troienii pornesc din nou la atac, în frunte cu Sarpedon şi Hector; urlând, se aruncă asupra aheilor — însuşi Diomede s—a cutremurat când l—a văzut pe Hector venind şi s—a grăbit în ajutorul lui Ulise, care se bătea ca un leu. Lupta a continuat, sub o ploaie de săgeţi.

Hector a fost trimis în cetate să le ceară femeilor să implore ajutorul zeiţei Atena. Se duse la casa lui Paris, pe care Elena îl ruga să se întoarcă pe câmpul de luptă şi să se bată ca un bărbat:

—Bine ar fi fost dacă, în ziua în care m—am născut, m—ar fi luat viforul năprasnic, aruncându—mă de pe munte, departe, în clocotul mării, căci valul m—ar fi înghiţit mai înainte să se întâmple toate acestea.

Apoi Hector se duse s—o vadă pe scumpa lui soţie, Andromaca, al cărei tată fusese ucis de Ahile în timpul asediului. O găsi alături de fiul lor şi de doica acestuia. Capul frumos al pruncului, încununat de păru—i auriu, strălucea ca o stea.

Spre deosebire de Elena, care îl îndemna pe Paris să plece la luptă, Andromaca îl rugă pe Hector să rămână alături de ea în cetate, să nu mai lupte, căci va fi ucis, lăsând în urma lui o văduvă şi un orfan, lipsiţi de apărare. Oştenii, îi spuse ea, ar trebui să se întoarcă între zidurile cetăţii, unde fuseseră în siguranţă atâta amar de vreme, nu să lupte în câmp deschis.

Hector îi răspunse însă că nu are de gând să fugă de pe câmpul de luptă:

—Ştiu bine, în adâncul inimii, că va veni ziua în care Troia va pieri, ca şi Priam şi poporul său. Dar asta nu mă sperie la fel de tare ca gândul că vei fi luată în robie şi vei fi dusă în Blada, pentru a ţese la porunca altei femei şi a scoate apă dintr—o fântână de—a aheilor. Aş vrea să mă acopere ţărâna înainte de a te auzi plângând, înainte de a afla povestea robiei tale.

Apoi îşi întinse braţele către fiul său, însă micuţul se sperie de coiful strălucitor, cu creasta din păr de cal, care unduia în bătaia vântului.

Hector îşi scoase coiful şi—l luă în braţe. Încercă să—şi liniştească soţia, apoi îşi luă rămas—bun, pentru ultima

oară, căci nu a mai ajuns niciodată viu în Troia. Se întoarse pe câmpul de luptă, împreună cu Paris, îmbrăcat într—o armură strălucitoare. Nu peste multă vreme, luptau cot la cot, secerând căpeteniile grecilor.

Bătălia a durat până la căderea serii. Noaptea, cu toţii şi—au ars morţii, iar aheii au săpat un şanţ şi au ridicat un zid în jurul taberei, căci erau nevoiţi să se apere acum, când troienii ieşiseră din cetate şi luptau în câmp deschis.

În ziua următoare, victoria a fost de partea troienilor. Noaptea nu s—au mai retras în spatele zidurilor, ci au aprins focuri mari pe câmpie: o mie de focuri, cu câte cincizeci de oameni în jurul lor, mâncând şi bând vin în sunetul muzicii de flaut. Grecii, în schimb, erau descurajaţi. Agamemnon şi—a adunat toţi oamenii şi i—a îndemnat să se urce pe corăbii în toiul nopţii şi să plece spre casă. Dar Diomede se împotrivi:

—N—a trecut multă vreme de când m—ai făcut laş. Laşul eşti tu! N—ai decât să pleci, dacă îţi este teamă să rămâi aici, dar noi, ceilalţi, vom lupta până când vom cuceri cetatea Troia.

Cu toţii l—au aclamat pe Diomede, iar Nestor i—a sfătuit să trimită cinci sute de tineri, în frunte cu fiul său, Trasimede, să nu—i scape din ochi pe troieni şi să păzească zidul de apărare ridicat de ahei, în caz că duşmanii ar vrea să—i atace la adăpostul întunericului. Apoi Nestor l—a sfătuit pe Agamemnon să—i trimită pe Ulise şi pe Aiax la Ahile, să—i promită că i—o va da înapoi pe Briseis şi bogate daruri în aur şi să—l roage să—i ceară iertare pentru jignire. Dacă Ahile se va împăca cu Agamemnon şi va lupta aşa cum ştia el să lupte, troienii vor fi alungaţi din nou în cetatea lor.

Agamemnon era gata să ceară iertare, deoarece se temea că aheii vor fi înfrânţi şi că le va fi tăiată calea spre corăbii, că vor fi ucişi sau luaţi sclavi. Prin urmare, Ulise şi Aiax, împreună cu bătrânul preceptor al lui Ahile, Phoenix, s—au dus la Ahile şi l—au rugat să accepte darurile bogate şi să—i ajute pe ahei. Însă Ahile le—a spus că nu crede nici o iotă din vorbele lui Agamemnon, pentru că acesta îl urase din totdeauna şi avea să—l urască mereu.

— De ce eşti atât de aspru? întrebă Aiax cel înalt, care vorbea rareori. De ce te superi atât de tare pentru o fată! Îţi putem oferi şapte fete şi multe alte daruri.

Ahile spuse că nu va pleca a doua zi, însă nu se va întoarce pe câmpul de luptă decât atunci când troienii vor încerca să îi incendieze corăbiile. Abia atunci va sta împotriva lui Hector şi îi va da destul de furcă. Atât le putea făgădui Ahile. Toţi aheii ascultară în tăcere mesajul adus de Ulise. Diomede se ridică şi îi îndemnă să lupte, cu sau fără Ahile, şi cu toţii, cu inima grea, se duseră să se culce, în corturi sau sub cerul liber.

Agamemnon era mult prea neliniştit ca să doarmă. Vedea cele o mie de focuri aprinse de troieni şi auzea cântecele vesele ale flautelor; ofta şi—şi smulgea părul din cap. Se gândi să se ducă să se sfătuiască cu bătrânul Nestor. Îşi puse pe umeri o blană de leu, îşi luă lancea şi ieşi din cort. Se întâlni cu Menelau — nici el nu putea dormi. Acesta i—a propus să trimită o iscoadă la troieni, dacă se va găsi cineva destul de curajos, căci tabăra era luminată de focuri şi era primejdios. Prin urmare, cei doi i—au trezit pe Nestor şi pe ceilalţi comandanţi, care au venit la sfat aşa cum se aflau, înfăşuraţi în blănurile de pe pat, fără armură. Mai întâi, au ajuns la cei cinci sute de tineri care stăteau de veghe, apoi au trecut dincolo de şanţ, s—au aşezat şi s—au sfătuit ce să facă.

—Cine vrea să se ducă iscoadă în tabăra troienilor? întrebă Nestor; nu se referea la tinerii care stăteau de strajă.

Diomede răspunse că el ar fi gata să—şi asume acest risc, dacă mai vrea cineva să îl însoţească, şi că l—ar alege pe Ulise drept tovarăş.

—Haide, să mergem, spuse Ulise, căci noaptea este pe sfârşite şi răsăritul se apropie.

Cum cei doi prinţi nu erau înarmaţi, au împrumutat scuturi şi coifuri de piele de la tinerii din gardă. Pielea nu străluceşte ca bronzul în lumina flăcărilor. Coiful pe care îl împrumutase Ulise era întărit pe dinafară cu colţi de mistreţ. Mulţi asemenea colţi, prelucraţi în acest scop, au fost descoperiţi de arheologi, alături de câteva spade şi o platoşă, într— un mormânt din Micene, cetatea lui Agamemnon. Coiful împrumutat lui Ulise fusese furat odinioară chiar de bunicul său, Autolicos, hoţul iscusit. Acesta îl dăruise unui prieten şi astfel, după ce trecuse prin mai multe mâini, ajunsese la tânărul Meriones din Creta, unul dintre cei cinci sute de tineri, care acum i—l împrumutase lui Ulise. Prin urmare, cei doi prinţi porniră în noapte. Şi era beznă mare, atât de mare încât, deşi auziră strigătul unui bâtlan, nu îl văzură zburând pe lângă ei.

În timp ce Ulise şi Diomede mergeau prin întuneric în tăcere, ca doi lupi printre leşuri, căpeteniile troienilor se aflau la sfat, gândindu—se la ce urmau să facă. Nu ştiau dacă aheii postaseră santinele în tabără, cum era obiceiul, pentru a da de veste dacă se apropie duşmanul, dacă erau prea obosiţi pentru a sta de veghe sau dacă nu cumva se pregăteau să se îmbarce pe corăbii la adăpostul întunericului, pentru a pleca acasă. Hector a oferit o recompensă celui care se va încumeta să—i iscodească pe greci, şi anume doi cai, cei mai buni din tabăra aheilor.

În tabăra troienilor se afla un tânăr, pe nume Dolon, fiul unui om bogat, singurul băiat din familie — mai avea cinci surori. Nu era chipeş, dar era un bun alergător şi iubea caii mai mult decât orice pe lume. Dolon se ridică şi spuse:

— Dacă juri să— mi dai mie caii lui Ahile, fiul lui Peleu, mă voi furişa până la cortul lui Agamemnon şi voi trage cu urechea pentru a afla dacă aheii au de gând să fugă sau să se bată.

Hector jură că îi va da caii, care erau cei mai buni din lume, iar Dolon îşi luă arcul, îşi aruncă o blană de lup pe

umeri şi se îndreptă, în fugă, spre tabăra aheilor.

Ulise îl zări pe Dolon şi îi spuse lui Diomede:

—Să îl lăsăm să treacă şi apoi tu să îl alungi cu suliţa spre corăbii, departe de Troia.

S—au lungit pe jos, între leşurile celor căzuţi în luptă, iar Dolon a trecut în fugă pe lângă ei, îndreptându—se spre tabăra aheilor. S—au ridicat apoi şi l—au urmărit ca doi copoi care iau urma unui iepure. Când Dolon se apropie de santinele, Diomede strigă:

—Stai pe loc sau te ucid cu suliţa! şi aruncă arma peste umărul lui Dolon.

Acesta se opri, galben de spaimă, cu dinţii clănţănind. Când cei doi se apropiară, Dolon le strigă că tatăl său este un om bogat, care poate plăti cu aur, bronz şi fier pentru răscumpărarea lui.

—Vino—ţi în fire, uită de moarte şi spune—ne mai bine ce faci aici, îi răspunse Ulise.

Dolon le mărturisi că Hector îi promisese caii lui Ahile dacă se duce să—i spioneze pe ahei.

—Cred că năzuieşti la prea mult, îi spuse Ulise. Caii lui Ahile nu sunt armăsari obişnuiţi, ci divini, un dar al zeilor, şi numai Ahile îi poate struni. Dar mai bine, spune—mi: Troienii stau de pază? Unde se află Hector, armele şi caii săi?

Ulise credea că ar fi fost tare bine dacă ar fura caii lui Hector.

—Hector se află la sfat cu ai săi lângă mormântul lui Ilos, spuse Dolon, şi nu au fost puse santinele. Troienii stau într—adevăr în jurul focurilor, căci trebuie să se gândească la siguranţa soţiilor şi copiilor lor, dar aliaţii veniţi din ţinuturi îndepărtate nu au străji, deoarece soţiile şi copiii lor se află departe.

Apoi le spuse unde îşi aveau tabăra cei care luptă pentru Priam, dar adăugă:

—Dacă vreţi să furaţi cai, cei mai buni sunt armăsarii lui Rhesos, regele tracilor, care ni s—a alăturat în seara asta. El şi oamenii lui dorm la marginea taberei troienilor, iar caii lui sunt cei mai buni şi mai mari pe care i—am văzut vreodată: înalţi, albi ca neaua şi iuţi ca vântul. Carul lui Rhesos este ferecat în aur şi argint, iar armele lui sunt de aur. Acum duceţi—mă la corăbii sau legaţi—mă în lanţuri şi lăsa—ţi—mă aici, iar voi mergeţi şi vedeţi dacă v—am spus sau nu adevărul.

—Nu, spuse Diomede, dacă îţi cruţ viaţa s—ar putea să vii din nou să iscodeşti — şi cu o lovitură de sabie îi tăie capul lui Dolon.

Ascunseră coiful, arcul şi suliţa într—un loc în care să le găsească la întoarcere — au pus chiar un semn — şi plecară pe întuneric către locul în care îşi ridicase tabăra regele Rhesos. Acolo nu erau nici foc de veghe, nici santinele. Diomede înjunghie drept în inimă vreo doisprezece bărbaţi adormiţi, iar Ulise îi apuca de picioare şi îi târa deoparte, ca să nu se sperie caii, care nu mai luaseră parte la o bătălie şi nu erau obişnuiţi să păşească peste cadavre. Diomede îl ucise, în cele din urmă, şi pe regele Rhesos, iar Ulise luă caii, îndemnându—i cu arcul, căci uitase să ia biciul din car. Au sărit apoi în spinarea bidiviilor, căci nu avuseseră timp să ia carul, şi au pornit în galop către corăbii, oprindu—se să ia lancea, coiful şi arcul lui Dolon.

Au ajuns înapoi la ahei, care i—au întâmpinat cu bucurie şi toţi au râs când au văzut caii albi şi au auzit că regele Rhesos era mort, căci ştiau că acum oamenii acestuia se vor întoarce acasă, în Tracia. Se pare că asta au şi făcut, căci nu vom mai auzi de ei în bătăliile ce au urmat. Ulise şi Diomede îi lipsiseră pe troieni de câteva mii de oameni. Ceilalţi prinţi s—au dus la culcare bine dispuşi, însă Ulise şi Diomede au înotat în mare, apoi au făcut o baie caldă şi s—au aşezat la masă, căci Eos, Aurora cu degete trandafirii, se ridica deja pe cer.

VI.BĂTĂLIE LA CORĂBII

În zori, când se trezi, Agamemnon nu se mai temea. Şi—a pus platoşa, şi—a luat scutul, s—a încins cu spada şi a adunat armata —căpeteniile erau pe jos, în faţa carelor, în spatele lor veneau suliţaşii, iar arcaşii şi prăştiaşii se aflau pe cele două laturi. Un nor mare şi negru acoperi cerul şi se porni o ploaie roşie ca sângele. Troienii se adunaseră pe o înălţime, iar Hector, în armură sclipitoare, mergea când în fruntea, când în urma oştirii, ca o stea care acum străluceşte, acum se ascunde după un nor.

Soldaţii celor două armate s—au năpustit unii spre ceilalţi şi au început să lovească în dreapta şi în stânga, asemenea secerătorilor care îşi croiesc drum prin lanul de grâu. Nici unii nu se dădeau bătuţi, deşi coifurile celor mai bravi troieni puteau fi văzute adânc în rândurile grecilor, iar spadele celor mai curajoşi ahei se ridicau şi coborau în rândurile troienilor, în timp ce săgeţile cădeau ca o ploaie de vară. La prânz, când tăietorul de lemne se opreşte şi se aşază la masă pe dealuri, grecii atacară, cu Agamemnon în frunte. Acesta străpunse cu suliţa doi troieni, le luă platoşele şi le puse în car, apoi aruncă suliţa într—unui din fraţii lui Hector şi ucise încă doi troieni care se rugară în zadar să fie cruţaţi şi luaţi prizonieri. Pedestraşii se încleştau cu pedestraşii, iar cei din care se prindeau în luptă cu cei asemenea lor. Aheii au trecut prin rândurile troienilor ca focul prin pădure într—o zi furtunoasă. Multe care goale erau purtate pe câmp de caii înnebuniţi, ai căror stăpâni zăceau morţi, iar pe deasupra tuturor se roteau vulturii cu aripile larg desfăcute. Urmăriţi fără milă de Agamemnon, troienii au fugit către porţile cetăţii, la stejarul care se afla în afara zidurilor, şi acolo s—au oprit.

Hector încerca să—şi convingă oamenii să ţină piept duşmanului şi îi încuraja pe cei care se retrăseseră din faţa aheilor, ajungând dincolo de movila unde se afla mormântul lui Ilos, un rege din vechime, chiar dincolo de locul în care se afla smochinul sălbatic, aproape de cetate. Hector a reuşit, cu multă greutate, să—i adune pe troieni. Ştia că dacă va izbuti să—i determine să se întoarcă, vor fi greu de înfrânt. Şi aşa a şi fost. Atunci când troienii s—au adunat din nou în linie de bătaie, Agamemnon a ucis un şef trac ce venise să lupte alături de troieni înaintea regelui Rhesos. Fratele mai mare al celui ucis l—a străpuns pe Agamemnon cu suliţa şi, deşi acesta din urmă l—a răpus, fiindcă era rănit şi sângera tare, a sărit în car şi s—a înapoiat la corăbii.

Atunci Hector comandă atacul, aşa cum vânătorul îşi asmute câinii împotriva unui leu, şi se grăbi, în fruntea

ostaşilor troieni, să ucidă tot ce—i ieşea în cale. Răpuse nouă căpetenii ale aheilor, măcelări o mulţime de suliţaşi precum vântul care tulbură valurile mării în timpul furtunii.

Aheii au rupt rândurile şi ar fi fost mânaţi la corăbii şi ucişi fără milă dacă Ulise şi Diomede nu ar fi rămas neclintiţi în mijlocul lor, ucigând patru conducători troieni. Grecii se întorc, înfruntând duşmanii, deşi Hector, care luptase în dreapta câmpului de bătălie, se grăbeşte să ajungă în mijlocul oştirii. Diomede îşi aruncă suliţa spre coiful lui Hector. Vârful acesteia nu trece prin coif, însă lovitura este năucitoare şi Hector cade. Când îşi vine în fire, sare înapoi în car, iar vizitiul mână carul spre pylienii şi cretanii conduşi de Nestor şi Idomeneu, aflaţi în aripa stângă a armatei greceşti. Diomede continuă să lupte până ce Paris, care stătea rezemat de un stâlp al mormântului regelui Ilos, aruncă o săgeată spre piciorul aheului. Ulise se aşază în faţa lui Diomede, care căzuse. După ce îşi scoate săgeata din talpă, Diomede se urcă în car şi este dus la corăbii.

Ulise era acum singura căpetenie a aheilor care mai lupta încă. Grecii fugiseră cu toţii, iar Ulise era singur în mijlocul troienilor, care se repeziră asupra lui ca haita de câini şi vânătorii în jurul mistreţului ascuns în adâncul pădurii. „Numai laşii fug de pe câmpul de luptă", îşi spuse Ulise, „dar dacă rămân aici, sunt singur împotriva mulţimii." Şi—a acoperit trupul cu scutul, atârnat de o curea legată în jurul gâtului, a ucis patru troieni şi a rănit un al cincilea. Însă fratele celui rănit a aruncat o suliţă, care a străpuns scutul şi platoşa lui Ulise, rănindu—l, Ulise s—a întors spre troian şi l—a străpuns cu suliţa, apoi şi—a smuls arma care îl rănise şi a strigat spre ahei. Menelau şi Aiax se grăbiră să îi vină în ajutor, căci îl înconjurau o mulţime de troieni, precum câinii care înconjoară un cerb rănit de săgeată. Aiax alergă şi îl acoperi pe Ulise cu scutul lui uriaş până ce acesta reuşi să se urce în carul lui Menelau, care îl duse înapoi la corăbii.

Între timp, Hector făcea prăpăd printre ahei în partea stângă a câmpului de luptă. Paris îl nimerise pe Mahaon, aheul cel priceput la leacuri, cu o săgeată. Idomeneu îl ajută pe Nestor să—l urce pe Mahaon în carul său. Rănitul a fost dus în cortul lui Nestor, unde rana putea fi oblojită. Intre timp, Hector se îndreptă în grabă spre centrul câmpului de bătălie, unde Aiax îi măcelărea pe troieni. Evripilos, o căpetenie a aheilor, fusese rănit de o săgeată trasă de arcul lui Paris, iar prietenii lui îl apărau cu scuturile şi suliţele lor. Cei mai buni luptători ai aheilor erau răniţi şi scoşi din luptă, cu excepţia lui Aiax, iar suliţaşii fuseseră puşi pe fugă.

În tot acest timp, Ahile rămăsese lângă corabia sa, urmărind înfrângerea grecilor. Când văzu cum este adus Mahaon, grav rănit, în carul lui Nestor, îl imploră pe prietenul său Patrocle, la care ţinea foarte mult, să se ducă să întrebe cum se simte Mahaon. Acesta şi Nestor beau o cupă cu vin când ajunse Patrocle. Nestor îi spuse că multe căpetenii ale aheilor erau rănite şi, deşi Patrocle se grăbea, începu să—i povestească despre isprăvile lui din tinereţe pe câmpul de luptă. în cele din urmă, îl rugă pe Patrocle să—i spună lui Ahile că, dacă nu vrea să lupte el însuşi, măcar să—şi trimită oamenii sub conducerea lui Patrocle, îmbrăcat în armura minunată a lui Ahile. Troienii vor crede că însuşi Ahile s—a întors pe câmpul de bătălie şi se vor înfricoşa, fiindcă nici unul nu avea curajul să—l înfrunte pe Ahile.

Prin urmare, Patrocle s—a întors în grabă la Ahile. Pe drum, s—a întâlnit cu Evripilos, care era rănit. L—a dus în cortul său, unde i—a tăiat, cu un cuţit, săgeata care—l străpunsese, apoi i—a spălat rana cu apă caldă şi a acoperit—o cu o rădăcină amară pentru a—i alina durerea. A zăbovit o vreme cu Evripilos, dar nu întârzierea, ci sfatul lui Nestor a fost cel care a provocat, de fapt, moartea lui Patrocle.

Bătălia continua tot mai crâncenă, în timp ce Agamemnon, Diomede şi Ulise şchiopătau, sprijinindu—se în suliţe, iar Agamemnon dorea să tragă corăbiile lângă ţărm, pentru ca, la adăpostul întunericului, să se îmbarce şi să plece. Ulise însă era foarte supărat şi îi spuse:

—Cum poţi vorbi aşa, Agamemnon? Doar nu domneşti peste nişte nevolnici, ci peste nişte oameni meniţi de Zeus să poarte războaie până la adânci bătrâneţi. Taci, să nu te audă vreunul de—ai noştri! Trebuie să—ţi spun că nu este momentul potrivit să ne povăţuieşti să fugim pe corăbii, spre bucuria troienilor, care sunt gata să ne înfrângă.

Agamemnon se ruşina şi, îndemnaţi de Diomede, prinţii răniţi se înapoiară pe câmpul de luptă pentru a—i încuraja pe ceilalţi, căci ei nu mai puteau să lupte. Îi adunară pe greci, iar Aiax îi conduse în luptă. Izbuti să—l lovească pe Hector în piept cu o piatră mare. Prietenii rănitului îl luară şi—l duseră pe malul râului, unde îl stropiră cu apă. Hector, în genunchi, vărsă un cheag negru de sânge, apoi se întinse pe pământ. În vreme ce Hector zăcea acolo şi toţi oamenii lui credeau că va muri, Aiax şi Idomeneu îşi croiau drum printre troieni, secerând în stânga şi—n dreapta. Se părea că aheii erau în stare să reziste în faţa duşmanilor, chiar fără Ahile şi oamenii lui. Bătălia nu era însă pierdută cât timp Hector era în viaţă. Pe vremea aceea, oamenii credeau în semne prevestitoare sau auguri. Astfel, credeau că apariţia unor păsări în partea dreaptă sau stângă însemna noroc sau ghinion. O dată, în timpul unei bătălii, un troian îi arătase lui Hector o pasăre vestitoare de ghinion şi îi ceruse să se retragă între zidurile cetăţii. Hector însă îi răspunsese:

—Cunosc un singur semn: să lupţi pentru ţara ta!

În timp ce Hector se zbătea între viaţă şi moarte, se părea că aheii erau aproape de biruinţă, căci troienii nu mai aveau alt conducător de oşti. Însă Hector şi—a revenit, s—a ridicat în picioare şi a început să îi încurajeze pe troieni. Cei

mai mulţi dintre ahei au dat bir cu fugiţii văzându—l, însă Aiax şi Idomeneu, împreună cu ceilalţi viteji, au format un careu între troieni şi corăbii. Hector, Enea şi Paris s—au îndreptat către ei, aruncând suliţele şi semănând moarte în dreapta şi în stânga. Grecii o luară la fugă, iar troienii se opriră să adune platoşele celor ucişi. Mânios, Hector le strigă:
—Grăbiţi—vă la corăbii şi lăsaţi prada. îi voi ucide pe toţi cei care rămân în urmă!

La auzul acestor vorbe, toţi troienii se năpustiră cu carele spre şanţul care apăra corăbiile greceşti, asemenea unui val uriaş. Aheii îi aşteptau pe punţile corăbiilor, cu prăjini lungi cu vârfuri ascuţite, folosite în luptele pe mare. Troienii încercau să se urce pe corăbii, înarmaţi cu săbii şi topoare. Hector avea în mâini o torţă aprinsă şi încerca să dea foc corăbiei lui Aiax. Dar Aiax îl ţinea la distanţă cu suliţa cea lungă. Ucise un troian, căruia îi căzu torţa din mână, apoi strigă:
—Veniţi, alungaţi—l pe Hector; el nu îşi îndeamnă oamenii la dans, ci la luptă!

Pe câmpul de bătălie zăceau grămezi de morţi, iar cei rămaşi în viaţă treceau peste ele, fugind spre corăbii. Hector se năpustea înainte, ca un val care se grăbeşte să se spargă de o stâncă, dar aheii rezistau, asemenea stâncii. Troienii se agăţau de ciocurile corăbiilor aflate în primele rânduri, iar Aiax, cu o suliţă ce măsura mai bine de douăzeci de picioare lungime, sărea de pe o punte pe alta ca un călăreţ care sare de pe spinarea unui cal pe a celuilalt. Hector, ajuns lângă corabia lui Protesilaos, prinţul lovit de Paris în ziua în care acostaseră grecii, reuşi să apuce un odgon şi strigă:
—Aduceţi torţa!

Însuşi Aiax părăsi puntea pe care lupta şi coborî, cu suliţa în mână, pentru a semăna moartea printre troieni. Doisprezece oameni care încercau să dea foc vasului apărat de Aiax au fost ucişi.

VII.UCIDEREA ŞI RĂZBUNAREA LUI PATROCLE

În clipa în care torţele străluceau în jurai corăbiilor şi totul părea pierdut, Patrocle ieşea din cortul lui Evripilos, căruia îi îngrijise rana. Şi—a dat seama că aheii erau în mare pericol şi alergă, plângând, la Ahile, care îl întrebă:
—Ce e, Patrocle, de plângi asemenea unei fetiţe care se ţine de poala mamei şi cere, cu lacrimi în ochi, să fie luată în braţe? Vrei poate să le spui ceva mirmidonilor sau mie? Sau ai aflat vreo ştire venită din ţară? Tatăl tău, fiul lui Actor, trăieşte încă. La fel şi părintele meu, Peleu. Doar moartea lor ne va umple de jale nespusă. Ori poate îţi pare rău că în tabăra lor, la corăbii, moartea îi seceră pe ahei, plătindu—le nelegiuirea?
Patrocle îi spuse că Ulise şi mulţi alţi conducători erau răniţi şi nu puteau lupta. Îl rugă să îi dea voie să—şi pună temuta armură şi, în fruntea oamenilor săi, odihniţi, să plece pe câmpul de bătălie, deoarece două mii de războinici încă

neîncercaţi în luptă ar putea schimba soarta bătăliei.
Ahile însă jurase să nu mai lupte până ce Hector nu va da foc la corăbii. Îi spuse lui Patrocle că îi dă armura, caii şi oamenii, dar numai pentru a—i alunga pe troieni de la corăbii. Să nu încerce cumva să îi urmărească.

Între timp, Aiax obosise. Multe suliţe îi străpunseseră coiful şi abia de mai putea ţine scutul cel mare. Hector îi tăiase vârful de bronz al suliţei cu spada, aşa că Aiax lupta numai cu ce rămăsese din arma lui de temut. A fost silit, în cele din urmă, să se retragă, iar focul i—a cuprins corabia. Ahile a văzut—o arzând şi l—a rugat pe Patrocle să se grăbească. Patrocle şi—a pus armura strălucitoare a lui Ahile, de care se temeau troienii, şi a sărit în carul condus de Automedon, care îi înhămase pe Xanthos şi Balios, caii despre care se spunea că erau odraslele lui Zefir, vântul de apus, şi, în spatele lor, un al treilea cal.

Între timp, cei două mii de oameni ai lui Ahile, mirmidonii, se adunaseră, înarmaţi, sub comanda a cinci şefi nobili. Porniră ca o haită de lupi care au mâncat o căprioară şi se grăbesc să îşi aline setea în apele întunecate ale unui izvor de pe dealuri.

Coif lângă coif şi scut lângă scut, ca un zid de bronz strălucitor în mişcare, astfel înaintau oamenii lui Ahile, iar Patrocle se afla în frunte, în carul său. S—au repezit asupra troienilor, care l—au văzut pe cel care îi conducea, îmbrăcat în armură scânteietoare, cu caii teribilului Ahile, şi au crezut că acesta s—a întors printre ahei. S—au uitat în jur, căutând să scape, iar atunci când un bărbat face asta pe câmpul de luptă, nu va trece mult până când va da bir cu fugiţii pe drumul ales. Patrocle s—a grăbit spre corabia lui Protesilas şi a ucis căpetenia troienilor de acolo, i—a pus pe fugă pe ceilalţi şi a stins focul. Troienii s—au retras de pe corăbii, iar Aiax şi ceilalţi prinţi ahei care nu erau răniţi au sărit printre ei, semănând moarte cu săbiile şi suliţele. Hector a înţeles că soarta bătăliei se schimbase din nou. Deşi a rezistat, făcând tot ce—i stătea în puteri, troienii au continuat să se retragă în dezordine peste şanţ, în timp ce care şi cai alergau, fără stăpâni, peste câmp.

Patrocle, în carul tras de caii lui Ahile, a trecut în goană pe câmpul dintre cetate, râu şi tabăra aheilor, ucigând mulţi bărbaţi, printre care şi pe Sarpedon, regele licienilor. În jurul trupului acestuia s—au adunat troienii, în frunte cu Hector. Lupta s—a încins, cu zăngănit îngrozitor de suliţe şi săbii lovind scuturile şi coifurile, ca zgomotul făcut de tăietorii de lemne când doboară copacii din crângurile de pe dealuri, în cele din urmă, troienii s—au retras, iar grecii s—au

repezit să smulgă armura de pe trupul bravului Sarpedon. Legenda spune că Somnul şi Moartea au învelit trupul celui mort cu aripile lor şi l—au purtat înapoi în ţara lui, Licia.

Se pare că, în vâltoarea luptei, Patrocle a uitat că Ahile îi spusese să nu îi urmărească pe troieni pe câmpie, ci să se întoarcă după ce îi va alunga de la corăbii. A pornit în urma lor, ucigându—i pe cei care—i stăteau în cale, şi a ajuns la zidurile Troiei. De trei ori a încercat să treacă dincolo de zid, dar de trei ori a dat greş.

Hector se afla în carul său, la poarta cetăţii. Văzând coiful şi armura lui Ahile, îi ceru vizitiului să mâne caii spre el. Patrocle se opri şi aruncă o piatră spre Hector. Piatra, ascuţită, nu—l nimeri pe acesta, ci pe vizitiu, care căzu din car, mort. Patrocle se repezi să—i ia armura, însă Hector era deja acolo, ridicând capul mortului. Patrocle îl apucă de picioare. În jurul trupului căzut, zburau suliţe şi săgeţi. În cele din urmă, spre apusul soarelui, grecii au reuşit să pună mâna pe armele troianului, iar Patrocle s—a repezit pentru a treia oară asupra duşmanilor. Însă pierduse coiful lui Ahile în timpul luptei; un troian îl lovi din spate, iar Hector, din faţă, îl străpunse cu sabia. Cu ultima suflare, Patrocle spuse, profetic:

—Moartea ţi—e aproape, Hector! Te va ucide mândrul Ahile! Automedon, vizitiul, a mânat caii cei iuţi spre tabăra aheilor, ca să—i ducă lui Ahile vestea că dragul său prieten a fost ucis.

Ulise fusese rănit în această bătălie şi nu a mai putut lupta câteva zile. Şi cum Ulise este eroul acestei poveşti, trebuie să spunem, pe scurt, că Ahile s—a întors pe câmpul de luptă pentru a răzbuna moartea lui Patrocle şi l—a ucis pe Hector. Când Patrocle fusese ucis, Hector luase armura pe care Ahile i—o împrumutase acestuia ca să—i înfricoşeze pe troieni. Era armura pe care zeii i—o dăruiseră lui Peleu, iar acesta i—o dăduse fiului său, Ahile. Retrăgându—se pe sub ploaia de suliţe, Hector îmbrăcase armura lui Ahile, iar grecii şi troienii luptaseră pentru a pune mâna pe trupul lui Patrocle. Zeus, stăpânul zeilor, s—a uitat în jos, pe pământ, şi şi—a spus, în sinea lui, că Hector nu va scăpa teafăr şi nu se va mai întoarce la soţia lui, Andromaca.

Hector s—a alăturat tovarăşilor săi, care luptau pentru trupul lui Patrocle. Printre ei se afla şi Automedon, cel care conducea carul lui Patrocle. Troienii păreau a fi victorioşi, aşa că grecii l—au trimis pe Antiloh, fiul bătrânului Nestor, să—i spună lui Ahile că prietenul lui a fost ucis, iar ceilalţi ahei, în frunte cu Aiax şi fratele său, îi apărau pe cei care încercau să ducă trupul lui Patrocle înapoi la corăbii.

Antiloh ajunse, alergând, la Ahile şi îi spuse:

—Bietul Patrocle este mort. Armura i—a fost luată de Hector şi în jurul trupului său se poartă o crâncenă bătălie.

Ahile nu scoase un cuvânt, ci se aruncă la pământ şi îşi puse cenuşă peste părul bălai. Antiloh îi apucă mâinile, temându—se că îşi va lua singur viaţa, din prea mare durere. Tetis, mama lui, se ivi din mare pentru a—l alina, dar Ahile i—a spus că îşi doreşte moartea dacă nu îl va putea ucide pe Hector, care îi omorâse prietenul. Tetis îi răspunse că nu poate lupta fără armură, dar că se va duce la Hefaistos şi îi va aduce un scut şi un coif nemaivăzute până atunci de vreun muritor.

În vremea asta, lupta se înteţea în jurul trupului lui Patrocle, care era acoperit de sânge şi ţărână, sfâşiat şi plin de răni. Ahile nu mai putea îndura această privelişte. Mama sa îl povăţuise să nu intre în luptă fără armură, în mijlocul pietrelor, al săgeţilor şi suliţelor, şi era atât de înalt şi puternic încât nu putea să împrumute armura altui bărbat. Prin urmare, s—a dus pe marginea şanţului aşa cum era, neînarmat, şi, cum stătea acolo, în asfinţitul roşu, părea că din pletele sale ies flăcări ca văpăile ce luminează cerul întunecat atunci când o cetate aflată pe o insulă este atacată noaptea de vrăjmaşi, iar locuitorii aprind făclii pe ziduri ca să le dea de ştire vecinilor, pentru ca aceştia să le vină în ajutor.

De trei ori a strigat Ahile şi de trei ori caii troienilor au tremurat de frică şi au întors carele, de trei ori troienii s—au înfiorat, cuprinşi de spaimă. Apoi aheii au ridicat trupul lui Patrocle, l—au aşezat în car şi l—au dus în tabără. Ahile mergea în urma lor, plângând, pentru că el îşi trimisese prietenul cu carul şi caii pe câmpul de luptă, însă nu mai avusese prilejul să îl întâmpine la întoarcerea acasă. Soarele a apus şi noaptea a coborât peste pământ.

Troienii doreau ca Hector să se retragă între zidurile cetăţii, fiindcă erau siguri că a doua zi Ahile va intra în luptă. Însă Hector le — Nu v—aţi săturat să staţi închişi între ziduri? Ahile n—are decât să lupte. Am să—l întâlnesc în câmp deschis.

Troienii l—au aclamat şi au petrecut noaptea pe câmpie.

Între timp, în cortul lui Ahile, femeile spălaseră trupul lui Patrocle, iar Ahile jurase că îl va ucide pe Hector.

În zori, Tetis veni şi îi aduse lui Ahile noua armură făurită de zeul Hefaistos. Ahile îşi puse armura şi îşi adună oamenii. Ulise, care cunoştea codul onoarei, nu voia să—l lase să lupte decât după ce avea să se împace cu Agamemnon, cu sacrificii şi alte ceremonii, şi după ce Agamemnon îi va da toate darurile pe care Ahile le refuzase mai înainte. Ahile nu le voia. Nu voia decât să lupte, însă Ulise l—a înduplecat să asculte şi a făcut ce se cuvenea. Au fost aduse darurile, iar Agamemnon s—a ridicat şi a spus că îi pare rău pentru că îl jignise. Oamenii s—au aşezat la masă, însă Ahile nu a vrut nici să mănânce, nici să bea. S—a urcat în car. Xanthos, calul său, şi—a aplecat capul până ce coama a atins pământul şi, pentru că nu era un animal ca oricare, ci fiul vântului de apus, a rostit (aşa se spune) următoarele cuvinte:

—Chiar dacă vom zbura ca Zefirul de iute, să ştii că şi tu vei pieri, căci aşa ţi—a fost menit.

Ahile îi răspunse:

—Ştiu şi eu că aici îmi este sortit să mor, departe de părinţii mei dragi. Dar vreau să—i satur pe troieni de războaie.

Întreaga zi Ahile a semănat moartea printre troieni. I—a alungat până în apele râului, care s—au înroşit de sângele celor ucişi, şi apoi a trecut râul şi i—a urmărit pe câmpie. Aceasta era cuprinsă de flăcări. Ardeau iarba şi tufişurile în jurul lui, dar a trecut prin foc şi i—a gonit pe troieni până sub zidurile cetăţii. Troienii au intrat ca nişte fiare speriate de moarte prin porţile larg deschise, apoi au urcat pe metereze şi de acolo, unde se simţeau în siguranţă, au privit în jos, la armata aheilor, care înainta, apărată de scuturi.

Numai Hector rămăsese singur în faţa porţii. Bătrânul Priam, care—l văzuse pe Ahile apropiindu—se, îl rugă pe Hector cu lacrimi în ochi:

—Intră în cetate! Omul acesta mi—a ucis o mulţime de fii şi, dacă te omoară şi pe tine, cine îmi va fi sprijin la bătrâneţe?

Mama lui Hector, Hecuba, îl imploră şi ea să treacă dincolo de porţi, însă Hector rămase pe loc, aşteptându—l pe Ahile. Legenda spune că îi era teamă şi că a alergat, cu armură şi arme, de trei ori în jurul Troiei, urmărit de Ahile. Însă nu poate fi adevărat, fiindcă nici un muritor nu ar fi putut alerga îmbrăcat în armură, cu scutul cel mare lovind peste glezne, în jurul cetăţii Troia. În plus, Hector era un bărbat foarte curajos şi toate femeile din Troia îl priveau de pe zidurile cetăţii.

Nu ne vine să credem că a fugit, iar povestea continuă, spunându—ne că i—a cerut lui Ahile să cadă la învoială. Cel care va învinge în bătălie se angaja să dea trupul celui ucis familiei şi prietenilor pentru a fi înmormântat, dar putea păstra armura acestuia. Ahile îi răspunse că nu vrea să încheie nici o înţelegere şi îşi aruncă sulţa, care zbură peste umărul lui Hector. La rândul său, aruncă şi Hector sulţa, dar aceasta nu reuşi să pătrundă prin scutul făurit de Hefaistos. Nu avea altă sulţă, aşa că, scoţându—şi spada, se repezi la Ahile, care se pregătise să—l întâmpine. înainte ca Hector să îl lovească, Ahile aruncă din nou sulţa (pe care i—o înapoiase zeiţa Atena) şi străpunse gâtul lui Hector. Acesta căzu la pământ, iar Ahile îi spuse:

—Câinii şi păsările îţi vor sfâşia trupul neîngropat.

Cu ultima suflare, Hector îl imploră să primească aurul lui Priam şi să—i dea acestuia trupul său neînsufleţit pentru a fi îngropat la Troia. Însă Ahile îi răspunse:

—Câine, nu—mi cere să fac asta! Aş vrea să fiu o fiară ca să îţi sfâşii carnea în bucăţi şi să o mănânc, dar te voi arunca la câini, chiar dacă tatăl tău, Priam, ţi—ar cumpăra leşul plătind greutatea lui în aur.

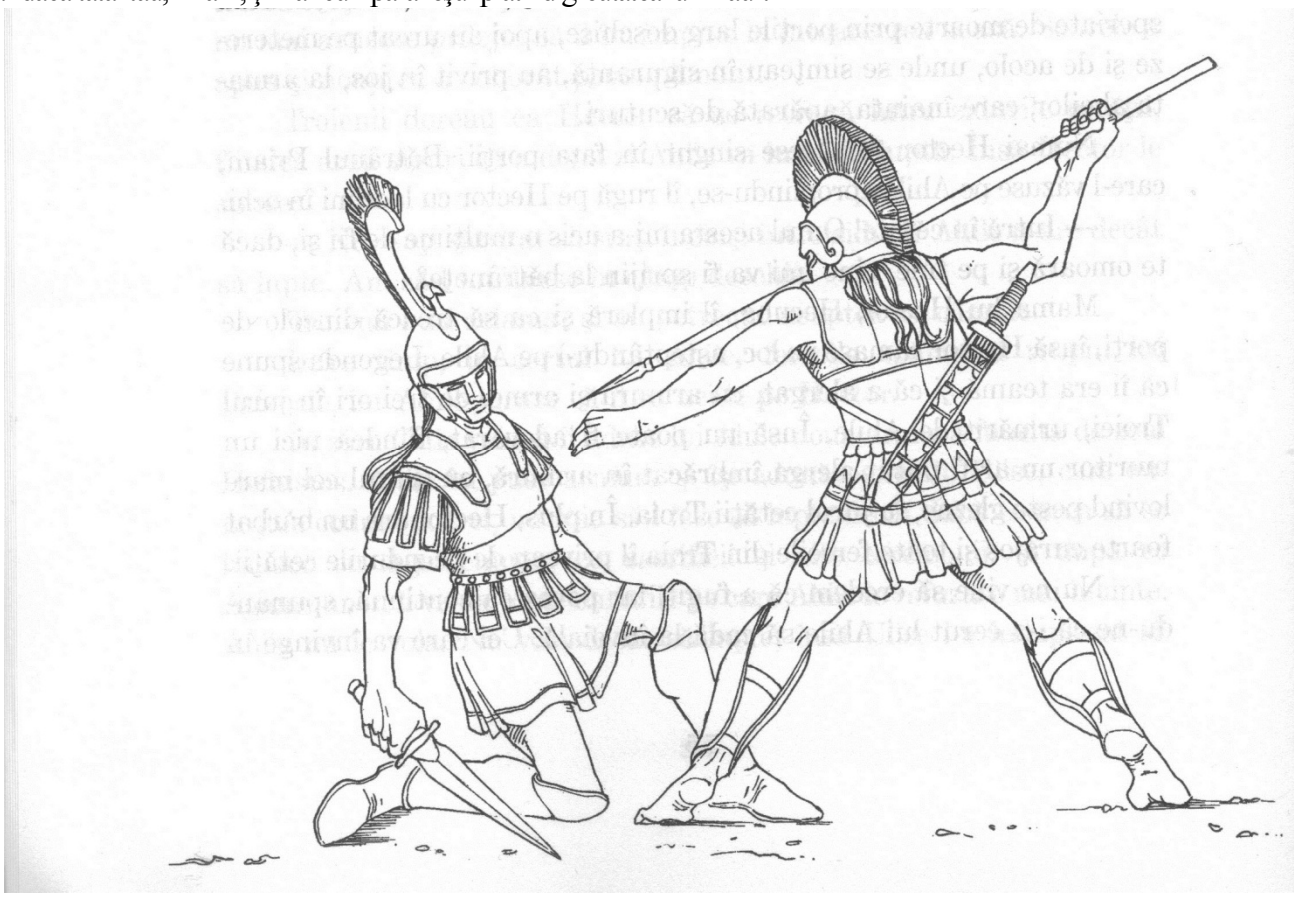

Ultimele cuvinte ale lui Hector au sunat ca o profeţie:

—Aminteşte—ţi de mine în ziua în care Paris te va ucide la Poarta Scheiană.

După aceea, sufletul său a plecat către tărâmul umbrelor, pe care grecii îl numeau casa lui Hades. Ulise a ajuns pe acel tărâm cât era încă în viaţă, aşa cum vom afla mai târziu.

Apoi Ahile a făcut un lucru cumplit: a străpuns picioarele lui Hector de la călcâi la glezne, a trecut nişte curele prin tăieturi, a legat curelele de carul său şi astfel a târât trupul celui ucis spre corăbii. Toate femeile din Troia, aflate pe ziduri, au strigat de groază. Le—a auzit, din cetate, şi Andromaca, soţia lui Hector. Era acasă, unde ţesea o pânză mare, roşie, împodobind—o cu flori minunate. Le ceruse slujnicelor să pregătească baia cu apă fierbinte pentru Hector, ca s—o găsească atunci când se va întoarce obosit de pe câmpul de luptă. Când a auzit strigătele celor de pe ziduri, a început să tremure şi a scăpat din mâini suveica.

—Negreşit, e strigătul mamei bărbatului meu, spuse şi le rugă pe cele două slujnice să vină cu ea ca să vadă de ce plâng locuitorii cetăţii.

A alergat iute pe metereze şi a văzut cum trupul neînsufleţit al soţului ei este târât prin ţărână, legat de carul lui Ahile, către corăbii. I s—a întunecat totul înaintea ochilor şi a leşinat. Când îşi veni în simţiri, începu să jelească, văitându—se că nimeni nu va mai avea grijă de fiul ei, rămas fără tată, al cărui trup zace gol în ţărână, neplâns de oameni. Era o mare nenorocire ca mortul să nu fie ars pe rug şi îngropat, deoarece nu putea ajunge la Hades, zeul morţii, ci era blestemat să rătăcească, singur, pe tărâmul întunecat situat la hotarul dintre vii şi morţi.

VIII.CRUZIMEA LUI AHILE ŞI RĂSCUMPĂRAREA LUI HECTOR

În acea noapte, în timp ce dormea, lui Ahile i se înfăţişă, în vis, Patrocle şi îi spuse:

—De ce nu m—ai îngropat încă? Umbrele morţilor nu mă primesc printre ele şi rătăcesc singur pe malul râului care mă desparte de tărâmul lui Hades.

Ahile s—a trezit şi şi—a trimis oamenii să taie copaci şi să clădească un rug din trunchiurile lor. L—au întins acolo pe Patrocle, acoperit cu un giulgiu din pânză albă, au sacrificat multe vite, iar Ahile a jertfit doisprezece prizonieri troieni, pentru ca aceştia să îl însoţească pe Patrocle pe lumea cealaltă. A fost o faptă crudă, însă Ahile era foarte supărat din pricina morţii prietenului său. Apoi au turnat vin peste rugul cel mare şi i—au dat foc. A ars toată noaptea şi s—a stins abia în zori. Cenuşa lui Patrocle a fost aşezată într—o urnă de aur, care a fost depusă în cortul lui Ahile. El a cerut ca, la moartea sa, cenuşa să—i fie amestecată cu aceea a prietenului său, urna să fie aşezată într—o cameră de piatră, acoperită cu o movilă mare de pământ, iar în vârful movilei să fie înălţat un stâlp de piatră. Este probabil una dintre movilele care se văd şi astăzi pe câmpia Troiei, însă stâlpul a căzut de pe mormânt acum multă, multă vreme.

După obicei, Ahile a organizat jocuri — curse de care, alergări, lupte şi trageri cu arcul — în onoarea lui Patrocle. Ulise a câştigat premiul la alergări şi la lupte, ceea ce înseamnă că rana i se vindecase.

În fiecare zi, Ahile târa trupul lui Hector în jurul movilei înălţate pentru mormântul lui Patrocle, până ce zeii din ceruri s—au mâniat şi au rugat—o pe Tetis să îi spună fiului ei că trebuie să înapoieze trupul lui Hector regelui Priam şi să primească răscumpărarea plătită de acesta. Zeii au trimis un sol la Priam ca să—l înveţe cum să ceară trupul fiului său mort. Teribilă a fost încercarea prin care a trecut Priam: a fost nevoit să se ducă şi să se umilească în faţa lui Ahile, ale cărui mâini erau încă pătate de sângele fiului său, dar el a dat ascultare zeilor. A luat din sipetele sale aşternuturi, veşminte frumos brodate, zece bare sau talanţi de aur, a ales o minunată cupă de aur, apoi i—a chemat pe Paris, Helenos, Deifob şi alţi fii ai săi, nouă cu toţii, şi le—a spus, mânios:

—Mişcaţi—vă, mai repede, fii netrebnici! Mai bine pe voi vă lua Moartea la corăbii, în locul lui Hector! Hai, încărcaţi căruţa!

Au înhămat asini la căruţă, au încărcat comorile şi, după ce a înălţat o rugă zeilor, Priam a pornit în noapte spre cortul lui Ahile. Ajuns acolo, a îngenuncheat în faţa aheului şi i—a sărutat mâinile dătătoare de moarte, apoi i—a spus:

—Ahile, îndură—te de mine. Aminteşte—ţi că ai şi tu un tată bătrân. Vezi, sunt vrednic de milă, căci am făcut un lucru groaznic: am sărutat mâna care mi—a ucis feciorul.

Ahile şi—a amintit de tatăl său, aflat departe, care era bătrân şi neputincios. A început să plângă, şi Priam a plâns

cu el. Apoi Ahile l—a ridicat pe Priam şi i—a vorbit cu blândeţe, mărturisind că îl admiră pentru faptul că este atât de vajnic la vârsta lui. La rândul său, Priam s—a minunat şi el de frumuseţea tânărului. Ahile s—a gândit că Priam fusese multă vreme bogat şi fericit, la fel ca tatăl său, Peleu, iar acum amândurora le era dat să îndure bătrâneţea, slăbiciunea şi durerea, căci Ahile ştia că ziua morţii lui se apropia. înduplecat, le rugă pe femei să pregătească trupul lui Hector pentru înmormântare, iar ele l—au îmbrăcat în mantia albă pe care o adusese Priam şi l—au suit în car. Cei doi s—au a şezat la masă, unde au mâncat şi au băut. Între timp, femeile au pregătit un pat şi pentru regele troian, care însă nu a rămas prea multă vreme acolo, ci s—a grăbit să ajungă înapoi la Troia cât timp Ahile dormea încă.

În cetate, toate femeile au ieşit afară ca să—l întâmpine şi să—l plângă pe Hector. Au dus trupul în casa Andromacăi, l—au aşezat pe un catafalc, apoi s—au adunat în jurul lui şi au început să bocească. Erau acolo mama şi soţia lui, iar Elena, îmbrăcată în veşminte de doliu, şi—a ridicat braţele albe şi a spus:

—Hector, te—am iubit mai mult decât pe ceilalţi fraţi ai lui Paris. Mai bine muream înainte ca Paris să mă aducă la Troia! De douăzeci de ani de când mă aflu aici, nu mi—ai vorbit niciodată urât sau cu asprime. Ceilalţi — cumnatele sau mama ta — au fost uneori aspri cu mine. Nu şi tatăl tău, care s—a purtat ca un părinte. Tu, prietenos şi blajin, îi rugai să nu se supere. Ah, pe tine te plâng, şi pe mine, sărmana, că nu mai e altul în Troia ca tine, bietul meu frate, bunul meu prieten!

Aşa jelea Elena, dar acum era prea târziu. Pusese ridicat un rug înalt de lemne, pe care a fost ars trupul neînsufleţit al lui Hector. Cenuşa lui a fost aşezată într—o urnă de aur, într—o încăpere de piatră, acoperită cu o movilă de pământ.

IX.CUM A FURAT ULISE STATUIA CARE LE PURTA NOROC TROIENILOR

După ce Hector a fost îngropat, asediul s—a desfăşurat ca şi mai înainte, în timpul primilor zece ani ai războiului. Aşa cum am văzut deja, pe vremea aceea, grecii nu ştiau cum se asediază o cetate. Nu săpau şanţuri, nu construiau turnuri de asalt şi nu aveau maşinării cu care să arunce pietre în ziduri. Troienii îşi pierduseră curajul şi nu mai îndrăzneau să iasă în câmp deschis. Aşteptau sosirea noilor aliaţi — amazoanele, femei războinice venite de departe, sau războinicii khita[22], care veneau din Orient şi erau conduşi de regele Memnon, fiul Aurorei.

Toată lumea ştia că în templul zeiţei Pallas Atena din Troia se afla o statuie sacră, care căzuse din cer, şi anume paladiul[23], şi se credea că această statuie veche purta noroc Troiei.

Oamenii credeau că atât timp cât statuia va rămâne în siguranţă în templu, cetatea nu va putea fi cucerită. întrucât se afla într—o clădire situată în mijlocul cetăţii, păzită zi şi noapte de preotesele zeiţei, părea cu neputinţă ca aheii să fure vreodată statuia.

Ulise era nepotul lui Autolicos, cel mai mare hoţ, şi îşi dorea ca bătrânul să fi fost alături de el, căci nu exista lucru care să nu poată fi furat de Autolicos. Însă bunicul său murise, iar Ulise se gândea cum să fure statuia norocoasă. Se întreba ce ar fi făcut Autolicos în locul lui. S—a rugat în taină lui Hermes, zeul hoţilor, şi a sacrificat în cinstea acestuia mai multe capre. În cele din urmă, şi—a făcut un plan.

Se povestea că Anios, regele insulei Delos, avea trei fete, pe nume Oeno, Spermo şi Elais, şi că Oeno putea preface apa în vin, Spermo putea preschimba pietrele în pâine, iar Elais putea transforma noroiul în ulei de măsline. Aceste daruri, se spunea, le fuseseră date fecioarelor de către Dionysos, zeul viţei—de—vie şi al vinului, şi de către Demetra, zeiţa agriculturii şi a recoltelor. Aheii duceau lipsă de grâu, vin şi de ulei de măsline şi se saturaseră să plătească grămezi de aur şi bronz negustătorilor fenicieni pentru acestea. Prin urmare, Ulise s—a dus, într—o bună zi, la Agamemnon şi l—a rugat să—l lase să plece cu corabia la Delos ca să le aducă în tabăra aheilor pe cele trei fecioare care erau în stare să facă asemenea minuni. Fiindcă nu avea loc nici o luptă la vremea aceea, Agamemnon i—a dat voie lui Ulise să plece. Acesta şi mai mulţi dintre oamenii lui din Itaca s—au urcat pe corabie şi au pornit la drum, promiţând să se întoarcă peste o lună.

---

[22] Aşa sunt numiţi hiţiţii în inscripţiile egiptene (n.tr.).

[23] Legenda spune că paladiul, o statuie a zeiţei Pallas Atena, a căzut din cer în timp ce se construia cetatea Troia, pe vremea întemeietorului acestei cetăţi, regele Bos, fiul lui Tros. Un oracol le prezisese troienilor că atât timp cât statuia va rămâne între zidurile cetăţii, vor fi cruţaţi de nenorociri. Aflând acest lucru, Ulise şi Diomede au furat statuia, iar Troia a fost cucerită cu uşurinţă (n.tr).

La două sau trei zile după aceea, în tabăra aheilor apăru un bătrân cerşetor. Se ivi într—o seară târziu, târându—se, îmbrăcat într—o tunică murdară, cu o manta veche şi foarte ponosită, găurită şi tare afumată. Pe deasupra, purta o blană ponosită de cerb. Avea un toiag şi o traistă murdară şi zdrenţuită, pentru merinde, atârnată de gât. S—a apropiat, târându—şi picioarele şi zâmbind, de cortul lui Diomede, a intrat înăuntru şi s—a aşezat lângă uşă, aşa cum fac cerşetorii în Orient. Diomede l—a zărit şi i—a trimis o bucată de pâine şi două bucăţi de carne, pe care cerşetorul le—a aşezat pe traistă şi a început să mănânce mulţumit, rozând oasele ca un câine.

După cină, Diomede l—a întrebat cine este şi de unde vine, iar bătrânul i—a spus o poveste lungă: fusese pirat cretan şi căzuse prizonier la egipteni, după care muncise timp de mulţi ani în carierele de piatră din Egipt, în bătaia soarelui, dar reuşise să scape ascunzându—se printre pietrele mari care erau transportate pe Nil, pe o plută, spre locul în care se înălţa un templu, undeva pe malul mării. Pluta a ajuns la destinaţie noaptea, iar el s—a strecurat pe uscat la adăpostul întunericului şi a găsit în port o corabie feniciană. Negustorii l—au luat la bord, cu gând să—l vândă ca sclav. Însă, în timpul unei furtuni, corabia a eşuat în largul insulei Tenedos, nu departe de Troia, iar cerşetorul a reuşit să ajungă pe insulă, agăţat de o bucată de lemn din corabia feniciană. De pe Tenedos, a plecat spre Troia cu o barcă pescărească. Nădăjduia să găsească de lucru în tabăra aheilor şi să—şi ţină zilele până ce ar fi găsit o corabie care să—l ducă în Creta.

A povestit cu mult haz, descriind obiceiurile ciudate ale egiptenilor, cum adorau pisicile şi boii, cum făceau totul altfel decât grecii. Diomede i—a dat o pătură şi aşternuturi şi l—a culcat lângă cort. În ziua următoare, cretanul a pornit să cerşească în tabăra aheilor şi să le vorbească soldaţilor. Bătrânul vagabond era destul de îndrăzneţ şi sâcâitor, gata să se ia la harţă cu oricine. Ştia o mulţime de poveşti urâte despre părinţii şi bunicii multor prinţi şi le spunea în gura mare. Aşa s—a ales cu lovituri de băţ de la Agamemnon, Aiax l—a lovit cu piciorul, iar Idomeneu l—a împuns cu suliţa pentru că a povestit despre bunica lui. Nimeni nu—l avea la inimă, socotindu—l o adevărată pacoste. Vorbea în batjocură despre Ulise, care era plecat departe, şi îl bârfea cu neruşinare pe Autolicos. O dată a furat o cupă de aur, o cupă mare, cu două torţi şi cu porumbei pe fiecare toartă, din cortul lui Nestor. Bătrânul prinţ ţinea foarte mult la această cupă, pe care o adusese cu el de acasă, şi, când a fost găsită în traista soioasă a cerşetorului, toţi au strigat că trebuie biciuit şi alungat din tabără. Fiul lui Nestor, Trasimede, împreună cu alţi tineri, râzând şi strigând, l—au târât pe cerşetor până la Poarta Scheiană, unde Trasimede a strigat tare:

—O, troieni, ne—am săturat de cerşetorul acesta fără ruşine. Mai întâi îl vom biciui bine şi, dacă se întoarce în tabără, îi

vom scoate ochii, îi vom tăia mâinile şi picioarele şi îl vom da hrană câinilor. Luaţi—l la voi, dacă vreţi; dacă nu, n—are decât să rătăcească până ce va crăpa de foame.

Tinerii din Troia au auzit şi au râs; o mulţime de oameni s—au adunat pe zid pentru a vedea cum este pedepsit cerşetorul. Trasimede l—a biciuit cu coarda arcului până ce a obosit. Nu s—a oprit decât atunci când bătrânul a încetat să urle şi s—a prăbuşit, plin de sânge, la pământ. Apoi Trasimede l—a lovit cu piciorul şi a plecat, însoţit de prietenii lui. Cerşetorul a zăcut acolo o vreme, apoi şi—a revenit în simţiri. S—a aşezat, şi—a şters lacrimile şi, rostind blesteme şi cuvinte grele la adresa aheilor, se ruga să fie înjunghiaţi pe la spate şi mâncaţi de câini.

În cele din urmă, a încercat să se ridice în picioare, dar a căzut din nou şi s—a târât spre Poarta Scheiană. Acolo s—a aşezat şi a început să strige şi să se vaite. Frumoasa Elena a coborât din turnul porţii, pentru că nu putea să vadă cum un om era tratat mai rău ca un animal. L—a întrebat pe cerşetor de ce fusese bătut atât de crunt.

La început, acesta a mormăit ceva, pipăindu—şi rănile, dar în cele din urmă a spus că este un nefericit, un naufragiat care voia să ajungă acasă, dar grecii îl bănuiseră că este o iscoadă trimisă de troieni. Fusese în Sparta, i—a mai spus, şi dacă era, aşa cum credea el, frumoasa Elena, îi putea da veşti despre tatăl şi despre fraţii săi — Castor şi Polux — şi despre micuţa sa fiică — Hermiona.

—Poate că, a adăugat, nu eşti muritoare, ci o zeiţă care îi iubeşte pe troieni, poate Afrodita, căci eşti la fel de frumoasă ca ea şi ai aceeaşi statură.

Elena începu să plângă, deoarece trecuseră mulţi ani de când nu mai auzise vorbindu—se despre tatăl, fiica şi fraţii ei, care muriseră. Îşi întinse mâinile albe, îl ridică pe cerşetor, care îngenunchease la picioarele sale, şi îl rugă să o urmeze în casa ei, aflată în grădina palatului regelui Priam.

Elena mergea înainte, cu sclavele ei, iar cerşetorul se târa în urma lor. Au ajuns acasă. Paris nu era acolo, aşa că Elena a poruncit să se umple cada cu apă caldă, a cerut haine noi şi l—a spălat ea însăşi pe cerşetor, apoi l—a uns cu ulei. Acest lucru ni se pare foarte ciudat. Ştim că Sfânta Elisabeta a Ungariei obişnuia să—i spele şi să—i îmbrace pe cerşetori, dar suntem surprinşi să aflăm că Elena făcea la fel, deşi nu era sfântă. La multă vreme după aceea, ea îi va povesti lui Telemah, fiul lui Ulise, cum l—a spălat pe tatăl său, după ce fusese bătut, când acesta intrase în Troia înveşmântat ca un cerşetor.

Aţi ghicit probabil că Ulise era cerşetorul. Nu plecase cu corabia lui la Delos, ci se înapoiase pe furiş cu o barcă şi apăruse, deghizat, printre ahei. Făcuse toate acestea pentru a fi sigur că nimeni nu îl va recunoaşte şi se purtase în aşa fel încât să fie biciuit pentru ca troienii să nu îl creadă iscoadă, ci să îl compătimească. Cu siguranţă era adevărat că ,,Ulise poate îndura multe".

Deocamdată se afla la baie, iar Elena îi spăla picioarele. După ce l—a uns cu ulei de măsline şi l—a îmbrăcat într—o tunică albă şi o mantie purpurie, era cât pe ce să strige de uimire, căci îl recunoscuse pe Ulise. Acesta însă îi făcu semn să tacă. Ea înţelese ce mare primejdie îl pândea.

Dacă l—ar fi descoperit, troienii l—ar fi ucis fără îndoială. Elena s—a aşezat, tremurând şi plângând. Ulise o privea.
—Oh, cât eşti de ciudat, câte poţi îndura şi cât de isteţ eşti! Cum de ai răbdat să fii bătut şi batjocorit pentru a pătrunde între zidurile Troiei? Norocul tău că Paris, stăpânul meu, nu este acasă. A plecat departe, s—o aducă pe regina amazoanelor, Pentesileea, care vine pentru a—i ajuta pe troieni.

Ulise zâmbi, iar Elena îşi dădu seama că tocmai spusese ceva ce nu trebuia să spună — dezvăluise speranţa secretă a troienilor. Începu să plângă şi spuse:
—Oh, ce crud şi viclean eşti! M—ai făcut să—i trădez şi pe cei în mijlocul cărora trăiesc, după ce eu, nenorocita, mi—am părăsit poporul, soţul şi copila! Acum, dacă vei scăpa cu viaţă din Troia, le vei spune aheilor şi ei le vor întinde o cursă amazoanelor şi le vor ucide pe toate. Dacă noi doi nu am fi prieteni vechi, le—aş da de ştire troienilor că eşti aici. Te vor ucide şi îţi vor arunca trupul la câini, iar capul ţi—l vor pune în palisadă, deasupra zidurilor! Nenorocita de mine, mai bine nu mă născteam!

Ulise îi răspunse:
—Elena, aşa cum ai spus, suntem prieteni vechi şi îţi voi rămâne prieten până la sfârşit, când aheii vor intra în cetate şi îi vor lua în sclavie pe bărbaţii şi femeile din Troia. Dacă în acea clipă voi mai fi în viaţă, îţi făgăduiesc, nimeni nu îţi va face nici un rău, ci te vei întoarce în siguranţă şi cinste în palatul tău din Sparta. Mai mult, îţi fac un jurământ, pe Zeus şi pe zeii subpământeni care pedepsesc sufletele celor ce jură strâmb, că n—am să suflu o vorbă despre ceea ce mi—ai spus.

După ce a jurat, Elena s—a liniştit şi şi—a şters lacrimile. Apoi i—a spus cât era de nefericită şi cum pierduse orice speranţă când Hector fusese ucis.
—Sunt tare nenorocită, spuse ea, uit de toate numai atunci când dorm. Mă aflam în Egipt, în drum spre Troia, şi soţia regelui Thonos mi—a dat în dar o licoare fermecată, care îl adoarme până şi pe cel mai nefericit om. Este făcută din seminţe de mac din cununa zeului somnului.

Îi arătă apoi nişte sticluţe ciudate din aur, pline cu poţiunea aceea: sticluţe lucrate de egipteni, acoperite cu formule magice şi cu desene de animale şi flori.
—Am să—ţi dau o sticluţă, ca să nu pleci din cetatea Troia fără un dar care să—ţi amintească de mâinile Elenei.

Ulise a luat sticluţa de aur şi s—a bucurat în sinea lui. Elena i—a pus dinainte mâncare şi vin. După ce a mâncat şi a băut, căpătând puteri, Ulise spuse:
—Acum trebuie să mă îmbrac din nou cu zdrenţele mele, să—mi iau traista şi celelalte lucruri şi să plec la cerşit în Troia. Sunt nevoit să mă prefac vreo câteva zile; altminteri, dacă plec din casa ta în toiul nopţii, troienii vor crede că mi—ai dezvăluit secretele lor şi că mă duc să le împărtăşesc grecilor şi s—ar putea să se răzbune pe tine.
Aşa că s—a îmbrăcat din nou în cerşetor, şi—a luat lucrurile şi a ascuns sticluţa cu licoarea egipteană în zdrenţele sale. În traistă şi—a pus hainele noi date de Elena şi o sabie, apoi şi—a luat rămas—bun.
—Bucură—te, căci suferinţele tale se apropie de sfârşit. Dacă mă zăreşti printre milogii de pe stradă, nu mă lua în seamă; am să te salut doar ca un cerşetor care a fost bine tratat de o regină.

S—au despărţit deci, iar Ulise a plecat. Ziua era alături de cerşetorii de pe stradă, iar noaptea dormea, de obicei, lângă focul ce ardea într—o fierărie, aşa cum fac milogii. Timp de câteva zile a cerşit, spunând că aduna merinde pentru drum, căci voia, chipurile, să meargă într—o cetate îndepărtată, unde era pace şi unde spera să găsească de lucru. Nu mai era obraznic şi nu se mai ducea în casele celor bogaţi, nu mai spunea poveşti răutăcioase şi nici nu mai râdea. Stătea mai mult prin temple, mai cu seamă în templul zeiţei Pallas Atena. Troienii îl credeau un om foarte pios.

Pe vremea aceea, exista un obicei: oamenii bolnavi sau aflaţi în nevoie dormeau pe podelele templelor, sperând că zeul le va trimite, în timp ce dormeau, un vis în care să le arate cum poate fi lecuită boala de care sufereau sau cum puteau găsi ce pierduseră ori cum să scape de necazuri.

Ulise a înnoptat în mai multe temple — şi în cel al zeiţei Atena —, iar preoţii şi preotesele se purtau bine cu el şi îi dădeau să mănânce dimineaţa, când se deschideau uşile lăcaşului sacru.

În templul zeiţei Pallas Atena, unde se afla paladiul, era obiceiul ca preotesele să stea de veghe, câte două ore fiecare, toată noaptea, iar uneori paza era întărită de soldaţi. Într—o noapte, Ulise se afla acolo, pe podea, împreună cu alţi oameni nevoiaşi, care sperau ca zeiţa să le trimită un vis mântuitor. A rămas întins toată noaptea, până a venit ultima preoteasă. Preotesele obişnuiau să meargă încoace şi încolo, desculţe, printre oamenii adormiţi pe podea. În mâini aveau torţe şi murmurau imnuri în cinstea zeiţei. Când preoteasa a ajuns cu spatele la el, Ulise a scos sticluţa cu licoarea miraculoasă şi a aşezat—o pe jos, lângă el. Preoteasa s—a întors şi, la lumina torţei a zărit sticluţa. S—a oprit şi a ridicat—o, apoi a examinat—o, curioasă. A mirosit—o; avea un parfum dulceag. Apoi a deschis—o şi a gustat din licoare. I se păru cel mai bun lucru pe care îl băuse vreodată, aşa că mai luă o înghiţitură, apoi închise sticluţa, o aşeză jos şi plecă mai departe, murmurând un cântec.

Nu peste multă vreme însă, simţind o mare moleşeală, s—a aşezat, lângă altar şi a adormit. Torţa i—a căzut din

mână şi s—a stins. Tbtul era acum cufundat în beznă. Ulise vârî sticluţa în traistă şi apoi, furişându—se în întuneric, luă statuia care purta noroc Troiei. Nu era decât o bucată mică şi neagră de metal — azi se numeşte fier meteoritic şi cade uneori, cu meteoriţii, pe pământ. Avea forma unui scut, iar oamenii credeau că este statuia zeiţei războinice Pallas Atena, care căzuse din cer. Astfel de obiecte sacre au fost descoperite de arheologi în ruinele cetăţilor din vremea lui Ulise.

Ulise ascunse paladiul sub zdrenţele cu care era îmbrăcat şi aşeză în locul acestuia o copie din lut înnegrit, pe care o făcuse din timp. Apoi se strecură la locul lui şi rămase acolo până în zori. Când uşile templului se deschiseră, Ulise ieşi, odată cu ceilalţi.

Coborî apoi pe o stradă lăturalnică, pustie, unde nu risca să fie văzut de cineva, şi se târî, sprijinindu—se în baston, până la poarta de răsărit a cetăţii, unde grecii nu atacaseră niciodată, pentru că nu înconjuraseră niciodată cu armata lor Troia. Acolo Ulise le—a explicat străjilor că adunase destule merinde pentru a pleca mai departe, către o altă cetate — a desfăcut chiar traista, care părea plină cu pâine şi bucăţi de carne. Soldaţii i—au spus că e un cerşetor norocos şi l—au lăsat să iasă. Merse încet pe drumul de căruţe pe care era adus lemn la Troia din pădurile de pe Muntele Ida şi, când se îndepărtă suficient, se strecură în pădure şi se ascunse în spatele unor tufişuri dese. Acolo se întinse şi dormi până la lăsarea serii, când îşi scoase din traistă hainele pe care i le dăduse Elena. Se îmbrăcă, îşi petrecu centura spadei peste umăr şi ascunse paladiul în sân. Se spălă într—un pârâu de munte şi acum se vedea că nu era cerşetor, ci Ulise din Itaca, fiul lui Laerte.

A urmat apoi cursul pârâului care curgea prin pădure până ce a ajuns la râul Xantos, situat la stânga taberei aheilor. Acolo a dat peste soldaţii care păzeau tabăra, care l—au salutat cu bucurie şi mirare, deoarece corabia cu care Ulise plecase la Delos nu se întorsese încă şi nu ştiau cum ajunsese el înapoi în tabără. Două străji l—au condus la cortul lui Agamemnon, unde acesta, împreună cu Ahile şi alte căpetenii petreceau la un ospăţ. Au sărit cu toţii în picioare, dar când Ulise a scos paladiul din faldurile mantiei, au strigat că era cea mai curajoasă ispravă săvârşită în război şi au sacrificat zece tauri lui Zeus.

—Prin urmare, tu erai bătrânul cerşetor? îl întrebă Trasimede.

—Da, spuse Ulise, şi data viitoare când mai biciuieşti un cerşetor, Trasimede, nu mai da aşa de tare.

În noaptea aceea, toţi aheii îşi recăpătaseră încrederea în izbândă, deoarece acum aveau statuia purtătoare de noroc. Troienii însă erau disperaţi. Au înţeles că hoţul fusese cerşetorul — de fapt, Ulise. Preoteasa, Theano, nu putea spune nimic; au găsit—o, cu torţa stinsă în mână, adormită, la picioarele altarului. Nu s—a mai trezit niciodată.

X.LUPTELE CU AMAZOANELE ŞI CU MEMNON.MOARTEA LUI AHILE

De multe ori după aceea, Ulise s—a gândit la Elena, fără de care nu ar fi putut să fure statuia şi să—i salveze pe greci. Şi—a dat seama şi că, deşi rămăsese la fel de frumoasă ca atunci când o peţiseră prinţii, era foarte nefericită, ştiind că este cauza atâtor nenorociri şi temându—se de ceea ce i—ar putea aduce viitorul. Ulise nu a împărtăşit nimănui secretul pe care i—l dezvăluise Elena, şi anume venirea amazoanelor.

Amazoanele erau femei războinice, care trăiau departe, pe ţărmul râului Thermodon. Luptaseră, pe vremuri, împotriva Troiei şi una dintre cele mai mari movile (numite tumuli) de pe câmpia Troiei acoperea mormântul în care se afla cenuşa unei amazoane, Myrina cu picioarele iuţi. Oamenii credeau că amazoanele erau fiicele zeului războiului, Ares, şi, în bătălie, erau socotite egalele celor mai bravi bărbaţi. Regina lor, Pentesileea, avea două pricini pentru a veni să lupte alături de troieni. Prima era ambiţia de a—şi cuceri un renume, iar a doua durerea grozavă provocată de faptul că o ucisese, din greşeală, la vânătoare, pe sora ei, Hippolyta. Sulița pe care o aruncase într—un cerb o lovise pe Hippolyta şi o omorâse, iar Pentesileea nu mai ţinea la viaţă şi nu îşi dorea decât să cadă în mod glorios, pe câmpul de luptă. Prin urmare, Pentesileea şi douăsprezece amazoane au pornit de pe malurile râului Thermodon şi au ajuns, călare, la Troia. Legenda spune că nu foloseau carele, ca toate căpeteniile grecilor şi troienilor; ele călăreau — acesta era probabil obiceiul în ţara lor.

Pentesileea era cea mai înaltă şi mai frumoasă dintre amazoane şi strălucea între cele douăsprezece fecioare ca luna între stele sau ca luminoasa Eos, Aurora, printre Horele care îi urmează roţile carului. Troienii s—au bucurat să o aibă printre ei, pentru că era vitează şi minunat de frumoasă, cu sprâncenele ei încruntate, cu ochii strălucitori şi obrajii rumeni. Li s—a părut că arată ca Iris, curcubeul, după o furtună şi s—au adunat s—o întâmpine cu strigăte de bucurie, aruncându—i flori în cale şi sărutându—i scara şeii, la fel cum au întâmpinat—o locuitorii oraşului Orleans pe Ioana d'Arc, atunci când a venit să—i elibereze. Chiar şi Priam era bucuros, ca un om care a fost multă vreme orb, însă s—a vindecat şi vede din nou lumina soarelui.

Priam a dat un mare ospăţ şi i—a oferit amazoanei Pentesileea o mulţime de daruri — cupe de aur, broderii, o sabie cu mâner de argint —, iar ea a jurat că îl va ucide pe Ahile. Când Andromaca, văduva lui Hector, a auzit—o, şi—a spus în sinea ei: „Ah, nefericito, cum te mai lauzi! Nu ai puterea să lupţi cu neînfrântul fiu al lui Peleu. Dacă Hector nu a putut să—l ucidă, cum ai să izbuteşti tu? Pe Hector îl acoperă acum ţărâna!".

În dimineaţa următoare, Pentesileea şi—a îmbrăcat armura, şi—a luat suliţa, s—a încins cu spada, şi—a pus arcul şi tolba cu săgeţi în spate, iar scutul cel mare o acoperea de la gât la şaua calului. A încălecat şi a pornit în galop spre câmpie. În urma ei călăreau cele douăsprezece fecioare din garda sa şi fraţii lui Hector, cu oamenii lor. Mergeau în fruntea armatei troiene, care se îndrepta acum spre corăbiile aheilor.

Văzându—i, aheii se întrebau:

—Cine oare îi conduce pe troieni aşa cum o făcea doar Hector? Cu siguranţă că vreun zeu se află în fruntea carelor războinicilor din Troia!

Ulise ar fi putut să le spună cine era noul conducător al troienilor, însă probabil că nu l—a lăsat inima să lupte împotriva unor femei, căci numele lui nu este pomenit în bătălia din această zi. Cele două armate s—au ciocnit, iar câmpia Troiei s—a înroşit de sânge, căci Pentesileea i—a ucis pe Molios, Persinoos şi Eilissos, pe Antiphates şi Lernos, pe Hippalmos, cel care obişnuia să strige în luptă, pe Haemonides şi pe puternicul Elasippus. La rândul lor, fecioarele Derinoe şi Clonie au omorât fiecare câte o căpetenie a aheilor. Însă Clonie a căzut, lovită de suliţa lui Podarkes, căruia Pentesileea i—a tăiat apoi mâna în care ţinea spada. Idomeneu a răpus—o pe amazoana Bremousa, Meriones din Creta a ucis—o pe Evadre, iar Diomede le—a înşelat pe Alcibia şi Derimacheia într—o luptă corp la corp cu spada. Astfel au pierit amazoanele care o însoţeau pe regină.

Troienii şi aheii au continuat să se măcelărească unii pe alţii, însă Pentesileea şi—a răzbunat tovarăşele, croindu—şi drum printre greci cum împrăştie o leoaică vitele pe dealuri, căci acestea nu i se pot împotrivi. Luptându—se, striga:

—Câinilor! Astăzi veţi plăti pentru durerea lui Priam! Unde este Diomede, unde este Ahile, unde este Aiax — doar se

spune că sunt cei mai curajoşi dintre voi? Nici unul dintre ei nu are curajul să stea în faţa suliţei mele?

Apoi atacă din nou, în fruntea luptătorilor lui Priam, fraţii şi oamenii lui Hector. Şi unde apăreau ei, aheii cădeau ca frunzele galbene în bătaia vântului toamna. Calul alb pe care călărea Pentesileea, un dar din partea vântului de miazănoapte, trecea ca fulgerul printre norii negri în rândurile aheilor, iar carele troiene ce veneau în urma amazoanelor se clătinau când treceau peste trupurile celor ucişi. Bătrânii troieni, care priveau de pe ziduri, strigau:

—Nu este o muritoare, ci o zeiţă. Iar astăzi va da foc corăbiilor grecilor şi aceştia vor pieri cu toţii pe pământul Troiei şi nu vor mai vedea niciodată Blada.

Nici Aiax şi nici Ahile nu auziseră larma bătăliei ori strigătul de luptă, deoarece amândoi se duseseră să plângă pe mormântul proaspăt al lui Patrocle. Pentesileea şi troienii îi siliseră pe ahei să se retragă dincolo de şanţ şi aceştia se ascundeau printre corăbii. În mâinile troienilor ardeau torţele cu care voiau să dea foc la corăbii, ca în ziua în care viteazul Hector ajunsese până aici. Într—un târziu, Aiax a auzit larma luptei şi i—a spus lui Ahile să se grăbească să ajungă la corăbii.

Au alergat la corturile lor, şi—au luat armele, apoi Aiax s—a aruncat asupra troienilor, iar Ahile a ucis cinci dintre amazoanele Pentesileei. Aceasta, văzând că tovarăşele ei cad, alergă drept spre Aiax şi Ahile, ca o porumbiţă care înfruntă doi vulturi, şi aruncă suliţa, care se opri în scutul făurit de zeul Hefaistos pentru fiul lui Peleu. A mai aruncat o altă suliţă spre Aiax, strigând:

— Sunt fiica zeului războiului!

Însă platoşa acestuia l—a apărat. Cei doi ahei au izbucnit în râs. Aiax le—a întors spatele amazoanelor şi s—a îndreptat împotriva troienilor, în timp ce Ahile a ridicat suliţa cea grea, pe care nimeni altul nu o putea arunca, şi a străpuns platoşa şi pieptul Pentesileei. Aceasta a reuşit să apuce mânerul spadei. Însă, înainte ca amazoana să ridice spada, Ahile i—a străpuns calul cu suliţa, iar acesta şi stăpâna lui au căzut, morţi, la pământ.

Frumoasa Pentesileea zăcea în ţărână, ca un plop înalt doborât de vânt. Coiful îi căzuse, iar aheii care se adunaseră în jurul ei au văzut, cu uimire, că fecioara, atât de frumoasă şi moartă, părea a fi Artemis, zeiţa vânătorii, când doarme singură, obosită după ce a vânat pe dealuri. Ahile îşi simţi inima strânsă de milă şi păreri de rău, căci se gândea că tânăra aceasta i—ar fi putut fi soţie, dacă ar fi cruţat—o, şi că el nu va mai vedea niciodată Phtia, ţara sa natală. Ahile a stat acolo şi a plâns moartea amazoanei Pentesileea.

Aheii, îndureraţi, nu i—au mai urmărit pe troienii care fugiseră, nu au luat platoşele Pentesileei şi ale celor douăsprezece amazoane, ci le—au aşezat trupurile pe catafalcuri şi le—au trimis în cetatea lui Priam. Troienii le—au ars trupurile pe un rug uriaş şi au aşezat cenuşa într—o urnă de aur, pe care au îngropat—o în marele mormânt al lui Laomedon, unul dintre vechii regi ai Troiei, în timp ce aheii şi—au îngropat tovarăşii ucişi de amazoane.

Bătrânii din Troia şi căpeteniile au ţinut sfat, iar Priam a spus că nu trebuie să—şi piardă nădejdea, căci dacă dintre ei pieriseră mulţi războinici curajoşi, căzuseră şi mulţi ahei. Au hotărât să lupte numai cu arcurile şi săgeţile de pe zidurile şi turnurile cetăţii, până ce regele Memnon avea să le vină în ajutor în fruntea unei mari armate de etiopieni.

Memnon era fiul lui Eos, Aurora, o zeiţă frumoasă care iubise şi se căsătorise cu un muritor, Titon. Ea îi ceruse lui Zeus, stăpânul zeilor, să îl facă nemuritor pe iubitul ei, iar rugămintea i—a fost îndeplinită. Titon nu a murit, ci a început să încărunţească, apoi părul i—a albit de tot; avea o barbă lungă şi albă şi era tare slab, până ce din el a rămas doar vocea, slabă ca a unui cosaş într—o zi de vară[24].

Memnon era un bărbat tare frumos, neîntrecut decât de Paris şi de Ahile, şi locuia într—o ţară care se învecina cu ţara soarelui. Fusese crescut de Hesperide[25] până ce ajunsese un bărbat în putere, comandantul armatei etiopienilor. Priam dorea să aştepte sosirea acestora, dar Polydamas i—a sfătuit pe troieni să o înapoieze pe Elena aheilor, cu bijuterii de două ori mai bogate decât cele pe care le adusese din casa lui Menelau. Paris s—a supărat foarte tare şi l—a făcut laş pe Polydamas. Lui Paris nu îi păsa dacă Troia va fi cucerită şi arsă peste o lună dacă în timpul acesta o putea păstra pe Elena cea cu mâinile dalbe.

În cele din urmă, Memnon a venit, însoţit de o armată numeroasă. Soldaţii lui erau negri, căci în ţara lor, Etiopia, soarele ardea cu putere, şi numai dinţii le erau strălucitor de albi. Troienii îşi puseseră întreaga speranţă în Memnon, pentru că în lunga lui călătorie din ţara soarelui şi a fluviului Ocheanos, care înconjoară lumea, fusese obligat să treacă prin ţinutul în care locuiau solymii. Aceştia erau nişte oameni cruzi şi îi atacaseră pe Memnon şi oamenii lui. O zi întreagă s—au luptat şi, până la urmă, i—au înfrânt alungându—i pe dealuri. Priam i—a dăruit lui Memnon o cupă de aur plină cu vin, iar acesta a băut—o dintr—o suflare. Dar nu s—a lăudat, ca Pentesileea, cu ceea ce ar putea să facă.

—Se va vedea dacă sunt un soldat priceput pe câmpul de luptă, acolo unde puterea unui bărbat este pusă la încercare. Acum, lăsaţi—ne să ne odihnim, căci nu este bine să începi un război rămânând treaz peste noapte la un pahar de vin.

Priam i—a lăudat înţelepciunea şi s—au dus cu toţii la culcare. Strălucitoarea Eos s—a ridicat fără voie pe cer în dimineaţa următoare, pentru a lumina bătălia în care fiul ei urma să—şi rişte viaţa. Memnon şi—a dus oastea întunecată pe câmpie. Când au văzut o armată atât de numeroasă, cu soldaţi odihniţi, aheii au presimţit că aveau să se petreacă lucruri rele. Însă Ahile, care se afla în fruntea lor, în armura sa strălucitoare, i—a încurajat. Memnon a atacat întâi aripa stângă a armatei aheilor, unde se aflau oamenii lui Nestor. L—a omorât pe Ereuthus, apoi s—a repezit la fiul mai mic al lui Nestor,

[24] Eos a cerut nemurirea pentru iubitul ei, nu şi tinereţea veşnică. De aceea a îmbătrânit, iar legenda spune că soţia sa l—a preschimbat într—un greier (n.tr.).
[25] Hesperidele erau fiicele lui Atlas; păzeau merele de aur primite de Hera în dar, cu ocazia nunţii ei cu Zeus (n.tr.).

Antiloh, care, după moartea lui Patrocle, era cel mai drag prieten al lui Ahile. Memnon sări asupra lui, ca un leu asupra unei căprioare, dar Antiloh ridică o piatră uriaşă, un stâlp care fusese aşezat în urmă cu mult timp pe mormântul unui războinic. Piatra izbi cu putere coiful lui Memnon, care se clătină sub lovitură, dar îşi ridică suliţa cea grea şi o aruncă spre Antiloh. Suliţa străpunse scutul şi platoşa şi se opri în inima acestuia, care se prăbuşi, mort, sub ochii tatălui său. Nestor, mâhnit şi mânios, se aplecă peste trupul neînsufleţit al lui Antiloh şi îl strigă pe celălalt fiu al său, Trasimede:

—Vino şi alungă—l pe acest bărbat care l—a ucis pe fratele tău, căci dacă ţi—e teamă, nu eşti fiul meu şi nu faci parte din neamul lui Periclymenus, care a luptat cu puternicul Heracles!

Însă Memnon era mult mai puternic decât Trasimede şi îl puse curând pe fugă. Atunci bătrânul Nestor porni el însuşi la atac, cu spada ridicată. Memnon îl imploră să renunţe, căci nu avea de gând să lovească un om în vârstă, iar Nestor a dat înapoi, căci nu mai era în putere. Memnon şi armata sa se năpustiră asupra aheilor, semănând moartea în rândurile lor. Nestor se urcă în car şi goni spre Ahile. Plângând, îl imploră să se ducă şi să salveze trupul neînsufleţit al lui Antiloh. Auzind aceasta, Ahile se grăbi să—i iasă în cale lui Memnon, care văzându—l, ridică o piatră mare de hotar şi o aruncă spre fiul lui Peleu. Ahile însă nu se clătină sub lovitură, ci alergă mai departe şi îl răni pe Memnon, nimerind undeva deasupra scutului. Aşa rănit, Memnon continuă să lupte şi străpunse cu suliţa braţul lui Ahile, care, ca toţi aheii, nu avea braţele protejate.

Ahile şi—a ridicat spada şi s—a repezit la Memnon. Cei doi şi—au încrucişat săbiile, lovind cu putere în scutul şi coiful adversarului. Crestele din păr de cal ale coifurilor au fost retezate şi au zburat, iar scuturile sunau teribil sub loviturile de spadă. încercau să îşi atingă gâtul, între scut şi vizorul coifului, genunchii sau pieptul. Platoşele sunau, praful se ridica sub picioarele lor, precum ceaţa deasupra unui râu care curge vijelios la vale. S—au luptat, cu forţe egale, până ce Ahile a făcut o mişcare rapidă pe care Memnon nu a reuşit s—o pareze. Spada de bronz i—a pătruns adânc sub osul pieptului şi Memnon a căzut, în zgomotul făcut de armură.

Ahile era şi el rănit şi slăbit fiindcă pierduse mult sânge. Nu a rămas să ridice armura de aur a lui Memnon, ci a scos un strigăt de luptă şi s—a grăbit, sperând să intre pe poarta Troiei odată cu troienii care se retrăgeau în fugă, iar grecii l—au urmat şi, de bună seamă, ar fi intrat în cetate, ar fi incendiat—o şi ar fi luat în captivitate femeile, însă Paris se afla în turnul de deasupra porţii, mânios foarte din pricina morţii fratelui său, Hector. A încercat să—şi încordeze arcul, dar coarda era slăbită fiindcă trăsese toată ziua săgeţi împotriva aheilor. Aşa că a luat o altă coardă, a potrivit—o şi a încordat arcul, a ales o săgeată din tolbă şi a ţintit călcâiul lui Ahile, singurul loc vulnerabil[26] şi neprotejat de cnemida de metal pe care o făurise pentru el zeul Hefaistos. Săgeata a zburat către călcâi şi l—a rănit pe Ahile. Acesta se poticni şi căzu, iar armura divină se murdări de praf şi sânge. Se ridică însă şi strigă:

[26] Tetis, mama lui, îl scufundase, ţinându—l de călcâi, în apele Styxului. Ahile devenise astfel invulnerabil, cu excepţia călcâiului (n.tr.).

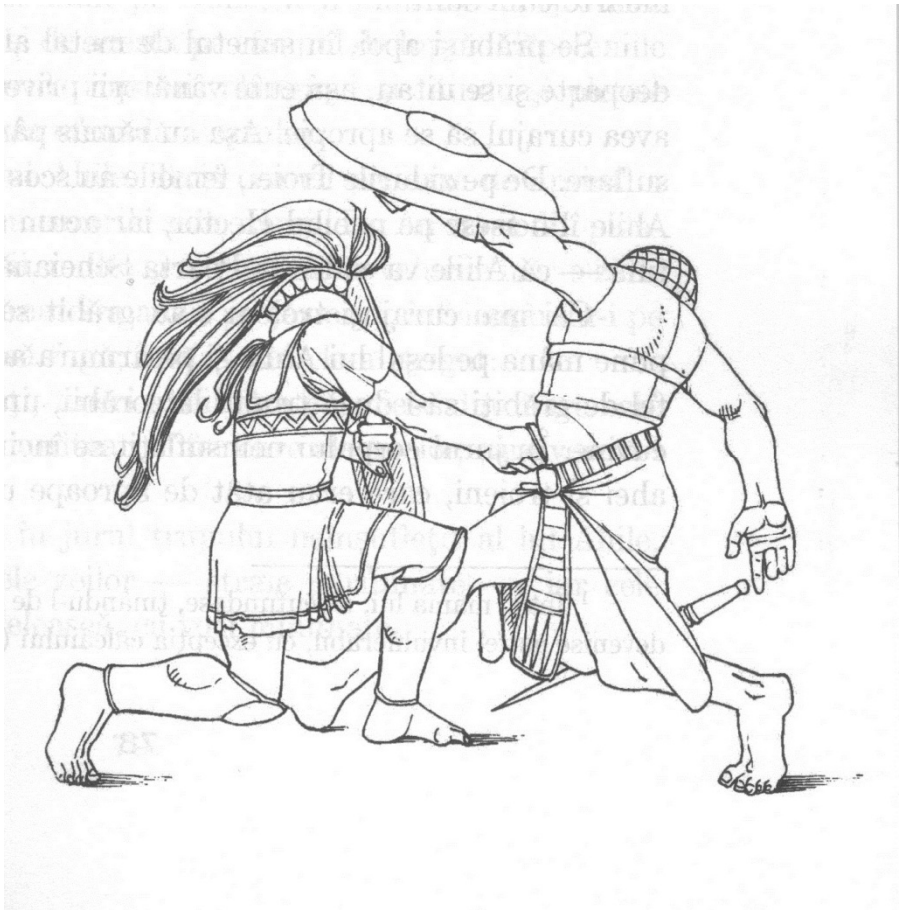

—Cine este laşul care m—a lovit cu o săgeată trasă de departe? Să iasă şi să mă înfrunte cu suliţa şi spada!

Zicând acestea, apucă săgeata cu mâinile sale puternice şi o trase afară din rană. Sângele ţâşni şi ochii i se acoperiră cu o pâclă neagră. Porni însă, clătinând—se şi lovind orbeşte. Nimeri coiful lui Orythaon, un prieten bun al lui Hector, apoi îi lovi şi pe alţii. Dar forţele îl părăseau, se sprijinea acum în suliţă şi scotea strigăte cumplite:

—Laşi din Troia, nu veţi scăpa de suliţa mea, chiar aşa pe moarte cum sunt.

Se prăbuşi apoi, în sunetul de metal al armurii. Troienii stăteau deoparte şi se uitau, aşa cum vânătorii privesc un leu în agonie, fără a avea curajul să se apropie. Aşa au rămas până ce Ahile şi—a dat ultima suflare. De pe zidurile Troiei, femeile au scos un strigăt de bucurie, căci Ahile îl ucisese pe nobilul Hector, iar acum se împlinise profeţia acestuia — că Ahile va cădea la Poarta Scheiană, ucis de mâna lui Paris.

Cei mai curajoşi troieni s—au grăbit să iasă pe poartă pentru a pune mâna pe leşul lui Ahile şi pe armura acestuia, însă grecii erau la fel de grăbiţi să—i ducă trupul la corăbii, unde să fie îngropat cum se cuvine. În jurul corpului neînsufleţit se încinse o luptă cumplită între ahei şi troieni, care erau atât de aproape unul de altul încât cei din cetate nu îndrăzneau să arunce săgeţi de teamă să nu—i ucidă pe ai lor. Paris, Enea şi Glaucos, care fusese prieten cu Sarpedon, se aflau în fruntea troienilor, iar Aiax şi Ulise îi conduceau pe ahei; nu ni se spune că Agamemnon a luptat în această mare bătălie. Ca albinele sălbatice care se adună în jurul omului ce încearcă să le ia fagurii de miere, troienii s—au adunat în jurul lui Aiax, încercând să—l ucidă, dar acesta se apăra cu scutul şi omora pe oricine se afla în bătaia suliţei sale. Ulise a doborât şi el o mulţime de duşmani. Şi, cu toate că o suliţă i—a străpuns piciorul lângă genunchi, a rămas alături de trupul lui Ahile. În cele din urmă, Ulise a reuşit să ia în spinare corpul neînsufleţit şi aşa a pornit spre corăbii, urmat de Aiax şi oamenii lui, care îl apărau de troienii ce aveau curajul să se aventureze în apropierea grupului de ahei. Cu mare greutate, au purtat trupul neînsufleţit al eroului peste câmpie, printre cadavrele celor căzuţi, până ce s—au întâlnit cu Nestor. Au aşezat corpul în carul acestuia şi au ajuns, în sfârşit, la corăbii.

Acolo, femeile, bocind, au spălat trupul lui Ahile, l—au aşezat pe un catafalc şi l—au acoperit cu o mantie. Toate plângeau, dar cel mai tare jelea Briseis. Îl iubise mult pe Ahile, mai mult decât îşi iubea ţara, părintele şi fraţii ucişi de acesta pe câmpul de luptă. Căpeteniile aheilor s—au adunat în jurul trupului, plângând şi tăindu—şi pletele blonde, pe care le ofereau ca ofrandă mortului.

Se spune că mama lui Ahile, Tetis cea cu picioare de argint, a ieşit din mare, împreună cu surorile sale, nereidele. Au venit din palatele lor din adâncurile mării, multe şi frumoase, ca valurile într—o zi de vară, iar cântecul lor minunat s—a auzit pe ţărmuri, înfricoşându—i pe greci. Aceştia au încercat să fugă, însă Nestor le—a strigat:

— Opriţi—vă, nu fugiţi, tineri ahei! Cea care iese din mare este mama lui şi cu ea sunt nemuritoarele fecioare ale apelor,

care vor să—l vadă pe fiul mort al zeiţei.

Nimfele s—au adunat în jurul trupului neînsufleţit al lui Ahile, l—au îmbrăcat în veşmintele zeilor — straie parfumate —, iar cele nouă muze au început să jelească, cu voci minunate.

Pe urmă, grecii au ridicat un rug uriaş din lemne uscate, l—au aşezat pe Ahile deasupra şi au dat foc lemnelor. După ce focul s—a potolit, au strâns cenuşa, pe care au aşezat—o în urna de aur în care se afla cenuşa lui Patrocle. Au înălţat un tumul înalt pe ţărmul mării, ca oamenii să—l poată vedea de departe, de pe mare, şi să îşi amintească de Ahile. Au organizat apoi, în cinstea lui, jocuri: alergări şi curse de care, iar Tetis a aşezat în faţa prinţilor armura făurită de zeul Hefaistos pentru fiul ei în noaptea de după uciderea lui Patrocle de către Hector.

—Această armură să fie premiul pentru cel mai bun dintre ahei, al celui care a salvat trupul lui Ahile din mâinile troienilor, a spus ea.

S—au ridicat atunci Aiax şi Ulise, deoarece ei doi salvaseră corpul neînsufleţit al lui Ahile şi nici unul dintre ei nu se credea mai prejos decât celălalt. Amândoi erau foarte curajoşi şi dacă Aiax era mai înalt şi mai puternic şi luptase la corăbii în timpul atacului condus de Hector, Ulise ţinuse piept troienilor şi nu dăduse înapoi nici măcar când fusese rănit, iar curajul şi isteţimea sa le aduseseră aheilor statuia ce purta noroc Troiei.

Nestor se ridică şi spuse:

—Este o zi fără noroc ziua în care cei mai buni dintre ahei se înfruntă pentru un asemenea premiu. Cel care nu va câştiga va avea inima grea şi nu va mai lupta alături de noi la fel ca înainte, iar aceasta va fi o mare pierdere pentru greci. Cine poate fi judecător drept în această pricină? Unii ţin mai mult la Aiax, iar alţii îl preferă pe Ulise şi aceasta va isca neînţelegeri între noi. Oare nu avem aici destui prizonieri troieni care aşteaptă ca prietenii lor să le plătească răscumpărarea în vite, aur, bronz şi fier? Ei îi urăsc pe toţi aheii deopotrivă şi nu vor ţine partea nici lui Aiax, nici lui Ulise. Să fie ei judecătorii şi să hotărască ei cine este cel mai bun dintre greci şi cine este bărbatul care le—a făcut cel mai mult rău troienilor.

Agamemnon a recunoscut că Nestor vorbise cu înţelepciune. Troienii au fost chemaţi în mijlocul adunării. Aiax şi Ulise au luat cuvântul şi au povestit despre isprăvile lor, despre care am auzit şi noi mai înainte. Aiax a vorbit ca un om grosolan şi lipsit de respect, spunând că Ulise este laş şi nevolnic.

— Poate că troienii ştiu, a spus Ulise liniştit, că nu sunt laş, cum a spus Aiax, şi poate că Aiax îşi aminteşte că nu m—a socotit nevolnic atunci când am luptat pentru un premiu la funeraliile lui Patrocle.

Atunci troienii, într—un glas, au declarat că Ulise era cel mai bun şi cel mai de temut dintre ahei, atât pentru curajul său, cât şi pentru isteţimea de care dăduse dovadă în luptă. La auzul acestor cuvinte, Aiax s—a înroşit la faţă şi a rămas nemişcat, fără grai. Nu a mai scos nici un cuvânt; prietenii lui l—au înconjurat şi l—au condus în cort, iar acolo s—a aşezat, refuzând să mănânce şi să bea.

Noaptea a venit, dar el stătea acolo, cugetând. Apoi s—a ridicat, şi—a îmbrăcat armura şi a luat o spadă — aceea pe care i—o dăruise Hector în ziua în care se înfruntaseră într—o întrecere şi se despărţiseră prieteni, iar Aiax, la rândul lui, îi dăduse lui Hector o centură frumos lucrată şi împodobită cu aur. Aiax a luat această sabie, darul lui Hector, şi s—a îndreptat spre cortul lui Ulise. Avea de gând să—l taie în bucăţi, pentru că durerea îi întunecase mintea. Grăbin—du—se spre cortul lui Ulise, a dat peste turma de oi pe care grecii le ţineau pentru carne. A trecut printre ele, lovind în stânga şi în dreapta, până în zori, când şi—a venit în simţiri şi şi—a dat seama că nu—l lovise pe Ulise, ci stătea într—o baie de sânge — sângele oilor pe care le sfârtecase. A înţeles că îşi pierduse minţile şi atunci a înfipt mânerul spadei dăruite de Hector în pământ, apoi s—a aruncat asupra tăişului, care i—a străpuns inima. Astfel a pierit marele Aiax, care a ales moartea pentru a nu trăi în dezonoare.

XI.ULISE PORNEŞTE PE MARE ÎN CĂUTAREA LUI NEOPTOLEM.CURAJUL LUI EVRIPILOS

Când l—au găsit pe Aiax şi şi—au dat seama că îşi făcuse singur felul, aheii au început să se vaite. Cel mai tare l—au jelit fratele şi soţia lui, Tecmessa, iar ţărmul mării răsuna de glasurile lor. Însă nimeni nu era mai mâhnit decât Ulise,

care s—a ridicat şi a spus:

—Mi—aş fi dorit ca fiii troienilor să nu mă fi răsplătit pe mine cu armele lui Ahile, căci mai bine i le—aş fi dat lui Aiax pentru ca această pierdere să nu îndurereze întreaga armată a aheilor. Nu mă condamnaţi şi nu fiţi supăraţi pe mine, căci nu m—am gândit niciodată la binele meu, nici nu mi—a trecut prin minte să mă îmbogăţesc, ci m—am gândit numai la onoare şi am vrut să—mi cuceresc un nume care să fie pomenit de oameni peste veacuri.

Apoi aheii au înălţat un rug mare şi au ars trupul lui Aiax, jelindu—l aşa cum îl plânseseră pe Ahile.

Se părea că, deşi grecii aveau paladiul, încă nu cuceriseră Troia.

Situaţia nu se schimbase prea mult. Îl uciseseră pe Hector şi pe mulţi alţi troieni, dar îi pierduseră pe marele Ahile, pe Aiax, Patrocle şi Antiloh, pe prinţii răpuşi de Pentesileea şi Memnon, iar oamenii celor ucişi nu mai voiau să lupte şi aşteptau cu nerăbdare să se întoarcă acasă. Căpeteniile au ţinut sfat, iar Menelau s—a ridicat şi a spus că era tare mâhnit de moartea atâtor bărbaţi curajoşi, care veniseră la Troia pentru el.

—Mai bine muream înainte de a aduna această armată! Haideţi acum, noi, cei rămaşi în viaţă, să ne suim pe corăbii şi să ne întoarcem fiecare în ţara lui.

A rostit aceste vorbe doar pentru a—i pune la încercare pe greci şi a vedea cât erau de curajoşi, căci el îşi dorea tare mult să dea foc Troiei şi să îl omoare pe Paris cu mâna lui.

S—a ridicat apoi Diomede, care a jurat că aheii nu sunt nişte laşi. Nu! El îi îndemna să—şi ascută săbiile şi să se pregătească de luptă.

Profetul Calchas le—a amintit grecilor că el prezisese întotdeauna că vor cuceri Troia în al zecelea an al asediului şi că erau acum în acel an, iar victoria se afla aproape.

A venit apoi rândul lui Ulise, care le spuse că, deşi Ahile pierise şi oamenii lui nu mai aveau conducător, el, Ulise, ştia că Ahile avusese un fiu, care se afla pe insula Scyros, şi că îl va aduce pe acesta să ia locul tatălui său în fruntea armatei.

—Va veni, fără îndoială, şi îi voi da armura şi armele marelui Ahile, care ne—au adus atâtea necazuri. Eu nu merit să le port şi nu vor face decât să îmi amintească de bietul Aiax. Însă fiul lui Ahile le va purta, în fruntea suliţaşilor ahei, şi coiful lui Ahile va străluci acolo unde lupta va fi mai încrâncenată, pentru că se va bate în primele rânduri.

Asta vorbi Ulise, iar el şi Diomede, cu cincizeci de vâslaşi, s—au urcat pe o corabie uşoară şi au pornit, cu Ulise la cârmă, către insula Scyros.

Troienii au avut deci un mic răgaz. Priam, cu inima grea, i—a rugat pe oamenii lui să ia comoara sa cea mai de preţ, viţa—de—vie cu frunze şi ciorchini de aur, şi să o ducă mamei lui Evripilos, regele locuitorilor ţinuturilor aflate pe malul râului Caycus, unde răsună strigătele cocorilor, stârcilor şi lebedelor. Mama lui Evripilos jurase că nu îşi va lăsa fiul să meargă la război decât atunci când Priam îi va trimite viţa—de—vie lucrată din aur, un dar al zeilor făcut demult unui rege al Troiei.

Tare s—a bucurat Evripilos când a văzut viţa—de—vie cu frunze şi ciorchini de aur şi le—a cerut oamenilor săi să se înarmeze şi să înhame caii la care. Când au văzut armata înşirându—se pe drumul ce ducea în cetate, troienii s—au înseninat şi au întrezărit o speranţă. Paris l—a întâmpinat pe Evripilos, care era nepotul său, fiul surorii sale, Astyoche, una dintre fiicele lui Priam. Legenda spune că bunicul lui Evripilos era faimosul Heracles, cel mai puternic om care a trăit vreodată pe pământ. Paris l—a primit pe Evripilos în casa lui, unde Elena ţesea împreună cu cele patru sclave, iar acesta s—a minunat când a văzut—o, căci era uimitor de frumoasă. Oamenii lui Evripilos petreceau afară, alături de troieni, la lumina unor focuri uriaşe, şi cântau din flaut. Grecii au văzut focurile şi au auzit cântecele vesele şi, crezând că troienii vor ataca înainte de răsăritul soarelui, au stat de veghe toată noaptea. În zori, Evripilos s—a deşteptat, şi—a pus armura, şi—a luat scutul pe care erau reprezentate, în aur de mai multe culori şi în argint, cele douăsprezece munci ale lui Heracles, bunicul său. Se vedeau pe scut isprăvile pe care le săvârşise acesta: luptele cu monştrii, cu uriaşii şi cu Cerber, câinele din Hades, cel care păzeşte intrarea în împărăţia morţilor. Evripilos s—a aşezat în fruntea armatei şi, alături de fraţii lui Hector, i—a atacat pe aheii conduşi de Agamemnon.

În această bătălie, Evripilos l—a răpus mai întâi pe Nireus, care era cel mai frumos dintre ahei, acum că Ahile murise. Nireus zăcea întins pe pământ, ca un măr încărcat de flori roşii şi albe pe care vântul l—a doborât în ograda unui om înstărit. Evripilos vru să—i ia armura, însă Mahaon se grăbi în ajutorul celui ucis. Mahaon fusese rănit şi dus în cortul lui Nestor în ziua atacului lui Hector, când acesta dăduse foc la corăbii. Îşi aruncă suliţa spre umărul stâng al lui Evripilos, însă acesta se apără cu spada. Sângele lui Mahaon ţâşni. Rănit, aheul se aplecă, luă o piatră mare şi o aruncă în coiful lui Evripilos. Acesta se clătină, dar nu căzu, ci îşi aruncă suliţa spre platoşa lui Mahaon. Suliţa îi străpunse pieptul şi aheul căzu la pământ. Cu ultima suflare, spuse:

—Şi tu ai să fii răpus! Iar Evripilos îi răspunse:

—Aşa să fie! Oamenii nu pot trăi veşnic şi asta e soarta în război.

Bătălia a continuat, îndârjită, până ce nu au mai rămas decât puţini greci pe câmpul de luptă. Printre ei se numărau Menelau şi Agamemnon, cu oamenii lor, fiindcă Ulise şi Diomede erau departe, pe mare, aducându—l cu ei, din Scyros, pe fiul lui Ahile. Tbucer l—a doborât pe Polydamas, cel care îl rugase pe Hector să stea la adăpostul zidurilor, în cetatea Troia, iar Menelau l—a rănit pe Deifob, cel mai curajos dintre fiii lui Priam care mai luptau încă, deoarece mulţi căzuseră în luptă.

Agamemnon a ucis mai mulţi suliţaşi troieni. În jurul lui Evripilos luptau Paris şi Enea, care l—a rănit pe Tsucer cu o piatră mare, despicându—i coiful. Acesta însă a reuşit să se urce în car şi să ajungă la corăbii. Menelau şi Agamemnon au rămas singuri să lupte în mijlocul troienilor, ca doi mistreţi pe care vânătorii îi înconjoară cu suliţele, cu atât mai fioroşi cu cât sunt mai încolţiţi. Ar fi căzut amândoi în luptă, dar Idomeneu, Meriones din Creta şi Trasimede, fiul lui Nestor, au alergat în ajutorul lor şi încleştarea a devenit sălbatică. Evripilos voia să—i omoare pe Menelau şi pe Agamemnon şi să pună capăt războiului, însă, aşa cum suliţele scoţienilor l—au înconjurat pe regele Iacob la Flodden Field [27], până ce acesta a reuşit să fugă, şi i—au ţinut la distanţă pe englezi, tot aşa oamenii din Creta şi Pylos i—au apărat pe cei doi prinţi cu suliţele lor.

Paris a fost rănit la coapsă de o suliţă şi s—a retras puţin, aruncând o ploaie de săgeţi asupra grecilor. Idomeneu a ridicat o piatră şi a aruncat—o în Evripilos, care a scăpat suliţa din mâini şi s—a aplecat s—o caute, iar Menelau şi Agamemnon au reuşit să respire puţin. Însă Evripilos s—a întors, strigându—şi oamenii, care au refăcut, pas cu pas, cercul de suliţe din jurul lui Agamemnon. Enea şi Paris au ucis mulţi soldaţi din Creta şi Micene până ce grecii au fost împinşi la şanţul care înconjura tabăra. De pe turnurile zidului grecesc, o ploaie de suliţe şi săgeţi se abătu asupra troienilor şi a oamenilor lui Evripilos. Se lăsa noaptea, iar Evripilos şi—a dat seama că nu poate cuceri zidul pe întuneric, aşa că şi—a adunat oamenii şi a ridicat tabăra pe câmpie.

Acum grecii se aflau în aceeaşi situaţie în care fuseseră troienii după moartea lui Hector. I—au îngropat pe Mahaon şi pe ceilalţi care căzuseră şi au rămas la adăpostul şanţului şi al zidului, căci nu îndrăzneau să iasă în câmp deschis. Nu ştiau dacă Ulise şi Diomede se întorseseră teferi din Scyros sau corabia lor naufragiase ori cutreiera pe mări necunoscute. Au trimis aşadar un sol la Evripilos, cerând un armistiţiu pentru a—şi putea aduna şi îngropa morţii, iar troienii şi luptătorii khita au acceptat.

Între timp, corabia lui Ulise acostase în Scyros, iar aheii ajunseseră la palatul regelui Licomede. L—au găsit acolo, în curte, în faţa uşilor, pe Neoptolem, fiul lui Ahile. Era la fel de înalt ca tatăl său, cu care semăna foarte mult. Se antrena aruncând suliţa la ţintă. Ulise şi Diomede s—au bucurat, l—au îmbrăţişat, iar Ulise i—a spus cine sunt şi de ce veniseră şi l—a implorat să aibă milă de ahei şi să îi ajute.

—Prietenul meu este Diomede, prinţul din Argos, spuse Ulise, iar eu sunt Ulise din Itaca. "Vino cu noi şi grecii îţi vor

[27] Bătălia de la Flodden de la 9 septembrie 1513, când scoţienii şi regele lor, Iacob al IV—lea, au fost înfrânţi de englezi (n.tr).

oferi daruri fără număr, iar eu îţi dau armura tatălui tău, aşa cum am primit—o. Nu a fost destinată nici unui muritor. Este din aur şi a fost făurită de un zeu. În plus, după ce vom cuceri Troia şi ne vom întoarce acasă, Menelau ţi—o va da de soţie pe fiica lui, frumoasa Hermiona, şi foarte mult aur ca zestre.

—Îmi este de ajuns că aheii au nevoie de spada mea, îi răspunse Neoptolem. Mâine voi porni spre Troia.

I—a condus în palat ca să se ospăteze. Acolo au întâlnit—o pe mama lui, frumoasa Deidamia, în haine de doliu, care a început să plângă când a auzit că au venit să—i ia fiul. Însă Neoptolem a îmbărbătat—o, promiţându—i că se va întoarce teafăr, cu prada luată din Troia.

—Chiar dacă am să cad pe câmpul de luptă, spuse el, am s—o fac dovedindu—mă demn de numele tatălui meu.

Au pornit la drum a doua zi, părăsind—o pe Deidamia în lacrimi. Ca o rândunică al cărei cuib a fost găsit de un şarpe care i—a ucis puii, se văita biata de ea, umblând încolo şi încoace prin casă. Corabia porni, uşoară, pe mare, despicând valurile negre. După o vreme, Ulise îi arătă lui Neoptolem, în depărtare, creasta înzăpezită a Muntelui Ida şi insula Tfenedos, aflată în apropiere de Troia. Au trecut şi pe lângă câmpia pe care se afla mormântul lui Ahile, dar Ulise nu i—a spus că acolo era îngropat tatăl său.

În acest timp, aheii, aflaţi la adăpostul zidurilor de apărare, luptând din înălţimea turnurilor, se tot uitau în spate, spre mare, pândind corabia lui Ulise. Căutau pe mare corabia care îl aducea pe Neoptolem aşa cum oamenii care au naufragiat pe o insulă pustie se uită în fiecare zi în zare, sperând să zărească o corabie care să acosteze pe ţărm, să aibă milă de ei şi să—i ducă acasă.

Pe corabie, Diomede stătea de veghe, încercând să zărească ţărmul. Curând putu să vadă corăbiile grecilor şi îşi dădu seama că sunt asediaţi de troieni, că se retrăseseră în spatele zidului şi luptau de pe turnuri. Le—a strigat lui Ulise şi lui Neoptolem:

—Grăbiti—vă, prieteni, să ne înarmăm înainte de a acosta, pentru că aheii se află la ananghie. Troienii atacă şi curând vor da foc la corăbii şi atunci nu vom mai avea cale de întoarcere.

Toti oamenii de pe corabia lui Ulise s—au înarmat. Neoptolem, în splendida armură a tatălui său, a fost cel dintâi care a sărit pe ţărm. Aheii nu puteau să îi întâmpine, pentru că luptau corp la corp cu Evripilos şi oamenii lui. Însă au aruncat o privire peste umăr şi li s—a părut că îl zăresc pe însuşi Ahile, cu sulita şi spada în mâini, grăbindu—se să le vină în ajutor. Au scos un strigăt de luptă şi, când Neoptolem a ajuns la parapet, el, Ulise şi Diomede au sărit jos, pe câmpie. Grecii i—au urmat şi i—au atacat pe oamenii lui Evripilos, cu sulitele ridicate, şi i—au gonit departe de ziduri.

Troienii s—au cutremurat, căci ştiau cum arată scuturile lui Diomede şi Ulise şi credeau că bărbatul înalt, îmbrăcat în armura lui Ahile, era chiar marele erou, întors de pe tărâmul morţilor, ca să se răzbune pentru uciderea lui Antiloh. Aşa că au luat—o la fugă şi s—au adunat în jurul lui Evripilos, aşa cum, în timpul furtunii, speriaţi de fulgere şi zgomot, copiii aleargă şi se înghesuie în jurul tatălui lor, aseunzându—şi feţele lângă genunchii lui.

Neoptolem arunca sulita asupra troienilor ca un bărbat care, aflat noaptea pe mare, aprinde o torţă în barcă şi aruncă ostia[28] în peştii atraşi de lumina flăcării. Şi—a răzbunat cu cruzime tatăl, omorând mulţi troieni, iar oştenii care fuseseră conduşi de Ahile l—au urmat pe fiul acestuia, ucigând în dreapta şi în stânga, lovindu—i în spate, cu sulitele, pe troienii care fugeau. Au luptat aşa toată ziua, dar la căderea nopţii, l—au condus pe Neoptolem la cortul tatălui său, unde femeile l—au ajutat să se îmbăieze. Apoi s—a dus să se ospăteze împreună cu Agamemnon, Menelau şi celelalte căpetenii. L—au întâmpinat cu mare bucurie şi i—au dat daruri scumpe — cupe de aur şi argint — şi cu toţii erau veseli, căci îi alungaseră pe troieni şi sperau ca a doua zi să—l ucidă pe Evripilos şi să cucerească Troia.

Însă speranţa nu avea să li se împlinească. A doua zi, deşi Neoptolem l—a ucis în luptă pe Evripilos, iar grecii i—au alungat pe troieni în cetate, s—a pornit o furtună cu fulgere şi trăsnete, care i—a silit să se retragă din nou în tabăra lor. Erau convinşi că Zeus, stăpânul zeilor, era supărat pe ei. Iar zilele treceau şi Troia nu putea fi cucerită.

XII.UCIDEREA LUI PARIS

Când grecii erau descurajaţi — şi asta se întâmpla destul de des —, îl consultau pe Calchas, profetul. De obicei,

[28] Unealtă de pescuit, de forma unei furci (n.tr.).

acesta le spunea că trebuie să facă un anumit lucru sau să trimită pe cineva într—un anumit loc şi astfel nu se mai gândeau la nenorocirile lor. Acum, când troienii luptau cu mai mult curaj ca de obicei, sub conducerea lui Deifob, fratele lui Hector, aheii s—au dus să—i ceară sfatul lui Calchas. Profetul le—a spus că trebuie să—i trimită pe Ulise şi Diomede să—l aducă pe Piloctet, arcaşul din insula Lemnos. Aceasta era o insulă aridă, lovită de nenorocire, în care, în urmă cu câţiva ani, într—o noapte, din gelozie, femeile măritate îşi omorâseră soţii.

În timpul periplului lor spre Troia, grecii poposiseră şi pe insula Lemnos, iar Piloctet trăsese o săgeată în marele şarpe care trăia într—o peşteră de pe dealuri. Şarpele nu murise şi când Piloctet a intrat în peşteră, l—a muşcat de picior. Rana, plină cu venin, nu s—a mai vindecat, iar Filoctet, care avea mari dureri, ţipa şi îi împiedica pe tovarăşii lui să se odihnească.

Grecilor le era milă de el, dar nu era un tovarăş prea plăcut, fiindcă se văicărea tot timpul şi mirosea urât din cauza rănii. Aşa că l—au lăsat pe insula Lemnos şi nu mai ştiau nimic despre el — dacă mai trăieşte sau a murit. Calchas ar fi trebuit să le spună încă de pe atunci aheilor să nu—l părăsească pe Filoctet, dacă era atât de important şi dacă Troia, aşa cum susţinea acum profetul, nu putea fi cucerită fără el. De fapt, silit să le dea un sfat aheilor, Calchas spusese că Filoctet trebuie să fie adus în tabăra aheilor, aşa că Ulise şi Diomede s—au dus după el. Au ajuns pe insula Lemnos, care li s—a părut tare tristă, cu toate casele în ruină, pe ţărm, din care nu se ridica nici un pic de fum. După ce au pus piciorul pe uscat, au aflat că Filoctet nu murise, căci strigătele lui de durere — *ai, ai, ai; vai mie; ai, ai, ai* — se auzeau răsunând dintr—o peşteră de pe ţărm. Aheii s—au îndreptat spre peşteră. Acolo au găsit un bărbat care arăta îngrozitor. Părul şi barba îi erau lungi, murdare. Iar el părea un schelet, cu ochii afundaţi în orbite. Zăcea, văitându—se, pe o grămadă de pene de păsări de mare. Lângă el se aflau un arc lung şi nişte săgeţi, cu care ucidea păsările. Acestea erau singura lui hrană, iar penele lor acopereau podeaua peşterii şi nu miroseau deloc bine, căci puroiul curgea din piciorul rănit.

Când i—a zărit pe Ulise şi pe Diomede apropiindu—se, şi—a luat arcul şi o săgeată otrăvită — doar îi ura pe greci, care îl părăsiseră pe insula aceea pustie. Însă cei doi au ridicat mâinile în semn de pace şi i—au strigat că au venit ca prieteni. Atunci a lăsat arcul, iar ei s—au apropiat şi s—au aşezat pe nişte pietre. I—au făgăduit că îi vor îngriji rana, pentru că aheilor le era ruşine că îl părăsiseră acolo. Era greu să îi rezişti lui Ulise atunci când voia să te convingă şi, în cele din urmă, Filoctet s—a înduplecat să plece cu ei la Troia. Vâslaşii l—au dus pe corabie; acolo rana i—a fost spălată cu

apă caldă şi ulei şi legată eu o pânză moale de in, ca durerile să—i fie mai puţin cumplite. I—au dat să mănânce şi să bea vin, pe care nu îl gustase de mulţi, mulţi ani.

În dimineaţa următoare, au pornit la drum şi, cu ajutorul vântului care bătea dinspre apus, au ajuns curând în tabăra aheilor şi l—au dus pe Filoctet pe ţărm. Aici Polidarius, fratele lui Mahaon, care era şi el priceput la leacuri, a făcut tot ce i—a stat în puteri pentru a—i vindeca rana şi Filoctet nu a mai simţit durerea. A fost dus în cortul lui Agamemnon, care i—a urat bun—venit şi l—a încredinţat că aheii se căiau pentru cruzimea lor. I—au dat şapte sclave care să aibă grijă de el, douăzeci de cai şi douăzeci de vase de bronz şi i—au spus că va locui şi va mânca alături de cele mai mari căpetenii. L—au îmbăiat, i—au tăiat părul şi l—au uns cu ulei aromat. Nu peste multă vreme s—a înzdrăvenit şi era gata să lupte şi să—şi folosească arcul uriaş şi săgeţile otrăvite împotriva troienilor. Utilizarea săgeţilor otrăvite era socotită necinstită, însă lui Filoctet nu îi păsa de nimeni.

A început o altă bătălie. Paris dobora o mulţime de ahei cu săgeţile sale. Filoctet îl văzu şi îi strigă:

—Câine, eşti mândru de arcul tău şi de săgeata care l—a ucis pe marele Ahile. Dar ia seama, sunt un arcaş mult mai bun decât tine, iar arcul din mâinile mele a fost folosit de puternicul Heracles!

Aşa striga Filoctet în timp ce—şi încorda arcul. A pus o săgeată otrăvită, coarda a vibrat, iar săgeata a pornit şi a atins, în trecere, mâna lui Paris. Otrava însă a pătruns, provocându—i dureri cumplite. Troienii l—au dus în cetate, unde vracii l—au îngrijit toată noaptea. N—a reuşit deloc să adoarmă şi s—a zbătut în chinuri până în zori.

—Nu mai am decât o ultimă nădejde, spuse el. Duceţi—mă la Enone, nimfa de pe Muntele Ida!

Prietenii l—au aşezat pe o targa şi l—au purtat pe cărări de munte. Urcase adesea pe aici, când era tânăr şi se ducea să se întâlnească cu nimfa care îl iubea. Trecuse însă multă vreme de când nu mai bătuse acele poteci, iar acum era dus cu targa şi avea dureri cumplite, căci otrava îi ardea sângele. Nu avea prea mari speranţe. Ştia cu câtă cruzime o părăsise pe Enone. Şi apoi, vedea că toate păsările din pădure zburau în stânga lui, iar acesta era un semn de rău augur.

În cele din urmă, au ajuns la peştera în care trăia nimfa Enone. Oamenii au simţit mirosul dulce al lemnului de cedru care ardea pe pardoseala peşterii şi au auzit—o pe nimfă cântând un cântec trist. Paris a chemat—o cu vocea altădată atât de iubită. Nimfa a pălit şi s—a ridicat, spunându—şi: „A sosit ziua pe care am aşteptat—o atâta vreme. Este grav rănit şi a venit să mă implore să îi vindec rana". S—a apropiat de gura peşterii şi a aşteptat — o siluetă albă în intrarea întunecată. Cei care purtau targa pe care zăcea Paris au aşezat—o la picioarele lui Enone, iar el a întins mâinile spre genunchii ei, aşa cum făceau cei care implorau milă. Ea s—a dat însă înapoi şi şi—a strâns veşmântul pe lângă trup, pentru ca el să nu o atingă cu mâinile.

—Enone, îi spuse Paris, nu mă dispreţui, nu mă urî, căci sufăr îngrozitor. Adevărul este că nu te—am părăsit din voia mea, căci Soarta, căreia nu i se poate împotrivi nici un muritor, este cea care m—a dus la Elena. Mai bine muream în braţele tale înainte de a—i zări faţa! Acum însă, te rog, în numele zeilor şi în amintirea iubirii noastre, să ai milă de mine şi să îmi vindeci rana. Nu îmi refuza iertarea şi lasă—mă să mor aici, la picioarele tale.

Enone i—a răspuns mânioasă:

—De ce ai venit la mine? Sunt mulţi ani de când nu ai mai trecut pe aici, pe cărarea altădată obişnuită cu paşii tăi. M—ai părăsit de multă vreme şi m—ai lăsat aici singură, plângând, pentru Elena cea cu mâini dalbe. Cu siguranţă, ea este mult mai frumoasă decât mine, iubita ta din tinereţe, şi mult mai potrivită să te ajute, căci oamenii spun că nu va cunoaşte bătrâneţea şi moartea. Du—te acasă, la Elena, şi roag—o pe ea să îţi aline durerea!

Aşa a grăit Enone şi a intrat în peşteră, unde s—a aruncat pe jos, în cenuşă, şi a plâns de furie şi de durere. Peste câtva timp, s—a ridicat şi s—a dus la intrarea în peşteră, crezând că Paris nu plecase spre Troia. Dar nu l—a mai găsit acolo. Oamenii lui porniseră pe o altă cărare, unde eroul şi—a dat sufletul, la umbra stejarilor. L—au purtat apoi, pe targa, până la Troia, unde mama lui l—a jelit. L—a plâns şi Elena, cum îl jelise şi pe Hector, amintindu—şi multe lucruri şi încercând să nu se gândească la propriul sfârşit. Troienii au ridicat în grabă un rug imens din lemne uscate, pe care au aşezat trupul neînsufleţit al lui Paris. Flăcările s—au înălţat în întuneric, căci între timp se făcuse noapte.

Enone rătăcea prin pădure, strigând şi chemându—l pe Paris, ca o leoaică ai cărei pui au fost luaţi de vânători. Luna s—a ridicat, strălucind pe cer, iar flăcările rugului funerar au luminat orizontul. Abia atunci ştiu Enone că Paris a murit — frumosul Paris — şi că troienii îi ardeau trupul pe câmpia de la poalele Muntelui Ida. Îndurerată, nimfa a strigat că acum Paris era numai al ei şi că Elena nu mai avea nici o putere asupra lui.

— Deşi m timpul vieţii m—a părăsit, în moarte nimic nu ne va mai despărţi.

Enone a coborât pe potecă, trecând pe lângă nimfele pădurii care îl jeleau pe Paris. A ajuns în câmpie şi, acoperindu—şi capul cu un văl, s—a îndreptat către Troia. A urcat pe rugul în flăcări, a luat în braţe trupul lui Paris şi flăcările i—au cuprins pe amândoi — mirele şi mireasa lui. Cenuşa lor s—a amestecat. Nici un muritor nu îi mai putea despărţi acum, iar cenuşa a fost aşezată într—o urnă de aur, într—o încăpere de piatră, acoperită de o movilă înaltă de pământ. Pe mormânt, nimfele au sădit două tufe de trandafiri, iar ramurile lor s—au împletit. Aşa au sfârşit Paris şi nimfa Enone.

XIII.CUM A NĂSCOCIT ULISE CALUL TROIAN

După moartea lui Paris, Elena nu s—a întors la Menelau. Ni s—a spus de multe ori că numai teama de furia lui Paris i—a împiedicat pe troieni să o predea pe Elena şi să încheie pacea. Acum Paris nu mai era, dar bărbaţii din cetate nu voiau să se despartă de Elena, fie pentru că era atât de frumoasă, fie pentru că li se părea dezonorant să o înapoieze aheilor, care ar fi putut să o ucidă într—un mod crud. Prin urmare, Deifob, fratele lui Paris, a luat—o pe Elena în casa lui. Deifob era cel mai bun războinic dintre cei care rămăseseră în viaţă şi comandantul tuturor bărbaţilor din Troia.

Între timp, grecii au pornit un nou asalt împotriva cetăţii.

Luptele au fost grele şi au durat mai multă vreme. Dar, rămânând în siguranţă în spatele parapetelor şi aruncând săgeţi prin creneluri, troienii i—au respins, cu mari pierderi pentru ahei. În van şi—a aruncat Filoctet săgeţile otrăvite. Acestea au căzut pe zidurile de piatră sau au lovit palisadele de lemn aflate deasupra zidurilor, iar grecii care au încercat să le escaladeze au fost omorâţi cu suliţe sau pietre. Odată cu lăsarea serii, s—au retras la corăbii şi au ţinut sfat. Ca de obicei, i—au cerut părerea profetului Calchas. Acesta avea sarcina să urmărească păsările şi să interpreteze semnele, un mod de a prezice folosit şi de romani, ca şi de unele triburi din zilele noastre.

Calchas a spus că văzuse în ziua precedentă un şoim urmărind o porumbiţă, care se ascunsese într—o crăpătură din stâncă. O vreme, şoimul a încercat să găsească ascunzătoarea şi să prindă porumbiţa, dar nu a reuşit. A zburat mai departe şi s—a ascuns şi el. Crezând că a scăpat, porumbiţa a ieşit la lumină, iar şoimul s—a aruncat asupra ei şi a ucis—o.

—Aheii, a adăugat Calchas, ar trebui să înveţe această lecţie de la şoim şi să cucerească Troia prin viclenie, dacă nu au reuşit prin forţă.

Atunci Ulise s—a ridicat şi le—a vorbit despre stratagema lui; nu era greu de înţeles. Grecii, le—a spus el, trebuie să construiască un cal mare de lemn în care să se ascundă cei mai curajoşi dintre ei. Apoi ceilalţi urmau să se îmbarce pe corăbii şi să plece către insula Tenedos, unde să se ascundă. Troienii vor ieşi din cetate, precum porumbiţa din ascunzătoare, şi vor începe să cerceteze tabăra pustie. Se vor întreba de ce au construit aheii calul cel mare de lemn şi de ce îl lăsaseră acolo. De bună seamă, ar putea să—i dea foc şi astfel i—ar descoperi repede pe războinicii ascunşi înăuntru, dar Ulise se gândise să lase în tabără sau undeva pe aproape un grec viclean. Acesta le va spune troienilor că grecii îşi pierduseră orice speranţă şi plecaseră acasă. Le va mai spune că aheii se temeau că zeiţa Pallas Atena era supărată pe ei, pentru că furaseră paladiul care căzuse din cer — statuia care le purta noroc troienilor. Pentru a o îmbuna pe Atena, care altfel ar fi putut trimite furtuni înspăimântătoare împotriva corăbiilor greceşti, aheii (urma să spună omul) construiseră calul de lemn spre a—l oferi în dar zeiţei. Troienii vor crede povestea şi vor duce calul în cetate. La adăpostul întunericului, războinicii vor ieşi din cal, vor incendia cetatea şi vor deschide porţile armatei aheilor care se va întoarce de la Tenedos la căderea serii.

Profetul a fost foarte mulţumit de planul lui Ulise şi, cum două păsări tocmai treceau în zbor în partea dreaptă, a declarat că stratagema se va bucura cu siguranţă de succes. Pe de altă parte, Neoptolem susţinea că Troia trebuia cucerită fără nici un şiretlic, prin luptă. Ulise însă i—a răspuns că dacă nici Ahile nu reuşise asta, nimeni nu o va putea face şi că Epeios, un dulgher cunoscut pentru priceperea lui, ar face bine să se apuce imediat de treabă.

În ziua următoare, soldaţii, înarmaţi cu topoare, au fost trimişi să taie lemne din pădurea de pe Muntele Ida. Epeios şi oamenii lui au tăiat mii de scânduri şi în trei zile au terminat de construit calul. Ulise le—a cerut celor mai curajoşi dintre ahei să iasă în faţă şi să intre în cal. Unul dintre greci, pe care troienii nu îl cunoşteau, trebuia să se ofere să rămână în tabără şi să—i păcălească pe troieni. Un tânăr, pe nume Sinon, s—a ridicat şi a spus că e gata să încerce — era posibil ca troienii să nu—l creadă şi să—l ardă de viu. Este sigur că nici un alt aheu nu s—a dovedit atât de curajos; cu toate acestea, Sinon nu era considerat un bărbat brav. Dacă ar fi luptat în primele rânduri, troienii l—ar fi cunoscut. Dar nu au fost prea mulţi luptători curajoşi care să îndrăznească să facă ceea ce a făcut Sinon.

Bătrânul Nestor a fost primul care s—a oferit să intre în cal, însă Neoptolem i—a spus că ar fi mai bine să plece cu corăbiile la Tenedos. A mai adăugat că va intra în cal, căci voia mai degrabă să moară decât să întoarcă spatele Troiei. Prin urmare, şi—a luat armele şi a urcat în cal, urmat de Menelau, Ulise, Diomede, Trasimede (fiul lui Nestor), Idomeneu, Piloctet, Meriones şi alţii, cu excepţia lui Agamemnon. Epeios a intrat ultimul. Aheii nu au vrut ca Agamemnon să participe la această aventură. El urma să comande armata la întoarcerea de pe insula Tenedos. După aceea, corăbiile au fost lansate la apă şi au plecat.

Mai înainte însă, Menelau l—a luat deoparte pe Ulise şi i—a spus că, dacă vor cuceri Troia (acum erau nevoiţi să o cucerească sau să moară de mâna troienilor), gloria urma să fie a lui Ulise. Când se vor întoarce în Elada, voia să îi dea lui Ulise una dintre cetăţile sale, în aşa fel încât să poată fi pentru totdeauna aproape unul de altul. Ulise i—a zâmbit şi a clătinat din cap. Nu putea să părăsească Itaca, insula stâncoasă pe care se afla regatul lui.

—Dar dacă vom rămâne în viaţă după noaptea ce vine, adăugă el, poate că am să—ţi cer ceva şi nu cred că vei sărăci oferindu—mi acest dar.

Menelau jură pe Zeus că Ulise putea să—i ceară ce vrea — va fi bucuros să—i ofere orice. S—au îmbrăţişat, apoi şi—au luat armele şi au urcat în cal. Alături de ei se aflau toate căpeteniile aheilor, cu excepţia lui Nestor şi a lui Agamemnon. Acesta urma să comande armata. Şi—au înfăşurat armele în pânze moi, ca să nu se audă zăngănitul lor, în cazul în care troienii vor duce calul în cetate. Apoi au aşteptat. Între timp, soldaţii au dat foc tuturor corturilor, s—au urcat pe corăbii şi, cu ajutorul vâslelor şi al pânzelor, s—au îndreptat spre insula Tenedos.

XIV.SFÂRŞITUL TROIEI ŞI SALVAREA ELENEI

De pe ziduri, troienii au văzut fumul negru care întuneca tot cerul şi corăbiile aheilor pornind pe mare. S—au bucurat tare mult, dar, de teamă să nu fie o cursă, s—au înarmat şi au ieşit cu mare grijă, trimiţând iscoade, pe malul mării. Aici au găsit corturile arse şi tabăra pustie. Iscoadele l—au prins pe Sinon — se ascunsese într—un loc în care era sigur că va fi găsit. S—au îndreptat spre el cu strigăte sălbatice, i—au legat mâinile cu o frânghie, l—au lovit şi l—au târât până în faţa regelui Priam şi a celorlalţi prinţi. Aceştia priveau cu uimire la calul cel mare de lemn. Sinon îi urmărea. Unii spuneau că ar trebui să fie pus la cazne pentru a spune adevărul despre cal. Căpeteniile ascunse în cal au tremurat, probabil, de

teamă că tortura îl va face pe Sinon să spună adevărul, iar atunci troienii aveau să ardă calul.

Sinon însă a spus:

—Sunt un biet om, pe care aheii îl urăsc, iar troienii sunt gata să—l omoare!

Când au auzit că grecii îl urăsc, troienii l—au întrebat, curioşi, cine este şi cum ajunsese acolo.

—Am să—ţi spun tot, rege! îi răspunse lui Priam. Am fost prietenul şi însoţitorul unui prinţ fără noroc, Palamede, pe care şiretul Ulise îl ura şi pe care l—a ucis, în taină, într—o zi când se dusese singur pe malul mării, la pescuit. Eu m—am supărat foarte tare şi nu am putut să—mi ascund mânia, iar cuvintele mele au ajuns la urechile lui Ulise. Atunci Calchas

Se opri, apoi adăugă:

—Dar de ce să vă plictisesc cu poveştile mele? Dacă şi voi îi urâţi la fel de mult pe toţi aheii, atunci omorâţi—mă! Asta doresc Agamemnon şi Ulise, iar Menelau vă va mulţumi dacă o veţi face.

Troienii erau acum şi mai curioşi. L—au rugat să continue, iar el le—a spus că aheii consultaseră un oracol, care îi sfătuise să sacrifice un om din oastea lor pentru a domoli mânia zeilor şi a—i face să le trimită un vânt bun, să se întoarcă acasă.

Sinon a continuat:

—L—au întrebat pe Calchas pe cine să sacrifice. Acesta a refuzat să vorbească timp de cincisprezece zile. În cele din urmă, cumpărat de Ulise, a arătat către mine şi a spus că eu trebuie să fiu acela. M—au legat şi m—au închis, iar între timp au construit calul cel mare — un dar pentru zeiţa Pallas Atena. L—au făcut aşa de mare pentru ca voi, troienii, să nu reuşiţi niciodată să—l duceţi în cetatea voastră. Pe de altă parte, dacă îl veţi distruge, vă veţi atrage mânia zeiţei. Acum au plecat cu toţii acasă pentru a aduce de acolo paladiul, trimis deja în Elada, pe care au de gând să—l aşeze din nou în templul zeiţei Atena după ce vor cuceri cetatea, deoarece zeiţa este supărată din pricina hoţului de Ulise.

Troienii au crezut povestea lui Sinon. Li s—a făcut milă de el şi i—au dezlegat mâinile. Apoi au legat cu frânghii calul de lemn, au înşirat buşteni rotunzi în faţa acestuia, aşa cum se procedează pentru lansarea corăbiilor la apă, şi au început să tragă calul spre Poarta Scheiană. Eemeile şi copiii au apucat şi ei frânghiile şi, cu strigăte şi opinteli, s—au pornit să tragă. La căderea serii, calul se afla în curtea palatului.

Locuitorii Troiei s—au pornit să danseze, să cânte şi să bea. Străjile, care păzeau porţile, au băut în rând cu toată lumea. Au petrecut până târziu, după miezul nopţii, apoi s—au dus la culcare.

În timpul acesta, corăbiile aheilor se întorceau în mare grabă spre Troia — atât cât puteau vâslaşii să tragă la rame.

Un singur troian nu băuse şi nici nu dormea. Acesta era Deifob, în casa căruia locuia acum Elena. O silise pe aceasta să îl însoţească, fiindcă ştia că putea să imite orice om — bărbat sau femeie — pe care îl întâlnise cândva. înarmase câţiva prieteni şi se îndreptase spre calul de lemn. Odată ajunşi acolo, ţinând—o pe Elena de mână, îi şopti să cheme căpeteniile aheilor cu vocile soţiilor lor. Silită să—i dea ascultare, îl chemă pe Menelau cu vocea ei, pe Diomede imitând vocea soţiei acestuia şi pe Ulise cu vocea Penelopei.

Menelau şi Diomede erau gata să răspundă, dar Ulise îi prinse de mână şi le şopti: „Echo!". Atunci şi—au amintit că aşa i se spunea Elenei, pentru că ştia să imite pe toată lumea, şi au tăcut. Numai Anticlos stărui să răspundă, şi atunci Ulise îi acoperi gura cu mâna. Nimeni nu a scos un sunet, iar Deifob a dus—o pe Elena înapoi acasă. După ce au plecat, Epeios a deschis trapa din pântecele calului şi toate căpeteniile au coborât fără zgomot. Unii au alergat la poartă, au ucis santinelele care dormeau buştean şi le—au dat aheilor drumul în cetate. Alţii s—au răspândit în oraş, cu torţe în mâini, pentru a da foc locuinţelor prinţilor troieni.

Masacrul a fost teribil. Troienii, neînarmaţi şi pe jumătate adormiţi, au fost ucişi fără milă. Strigătele femeilor răsunau peste tot. Ulise a dispărut printre primii, fără un cuvânt. Neoptolem s—a îndreptat în goană către palatul lui Priam, care stătea în faţa altarului din curte, implorând, în van, zeii. L—a ucis cu cruzime pe bătrânul rege, iar părul alb al acestuia s—a înroşit de sânge. Peste tot se purtau lupte.

Menelau s—a îndreptat către casa lui Deifob, unde ştia că se află Elena. La uşă, l—a găsit pe Deifob zăcând, îmbrăcat în armură, cu pieptul străpuns de o suliţă. Urme însângerate de paşi duceau către portic şi către sala cea mare. Menelau i—a urmat şi l—a găsit pe Ulise, rezemat de unul dintre stâlpii sălii. Armura lui strălucea în lumina flăcărilor.

—De ce l—ai ucis pe Deifob, răpindu—mi plăcerea de a mă răzbuna? îl certă Menelau.

—Ai jurat că ai să—mi dai ceea ce îţi cer, îi răspunse Ulise. Îţi ţii făgăduiala?

—Cere—mi ce vrei! Va fi al tău, căci nu—mi iau înapoi cuvântul.

—Îţi cer viaţa Elenei cu mâinile dalbe. În felul acesta o răsplătesc pentru că mi—a salvat viaţa atunci când am luat paladiul şi i—am jurat că şi eu o voi salva, la rândul meu.

Atunci a apărut Elena, strălucind într—un veşmânt alb, dintr—o nişă a sălii întunecate, şi a căzut la picioarele lui Menelau. Părul ei bălai a atins cenuşa din vatră, iar mâinile ei au încercat să—i atingă genunchii. Sabia a căzut din

mâna lui Menelau, inima i s—a umplut de milă şi dragoste şi a ridicat—o de jos. Braţele ei albe i—au înlănţuit gâtul şi amândoi au început să plângă. În noaptea aceea, Menelau nu a mai luptat. El şi Elena i—au oblojit rănile lui Ulise, căci sabia lui Deifob îi străpunsese coiful.

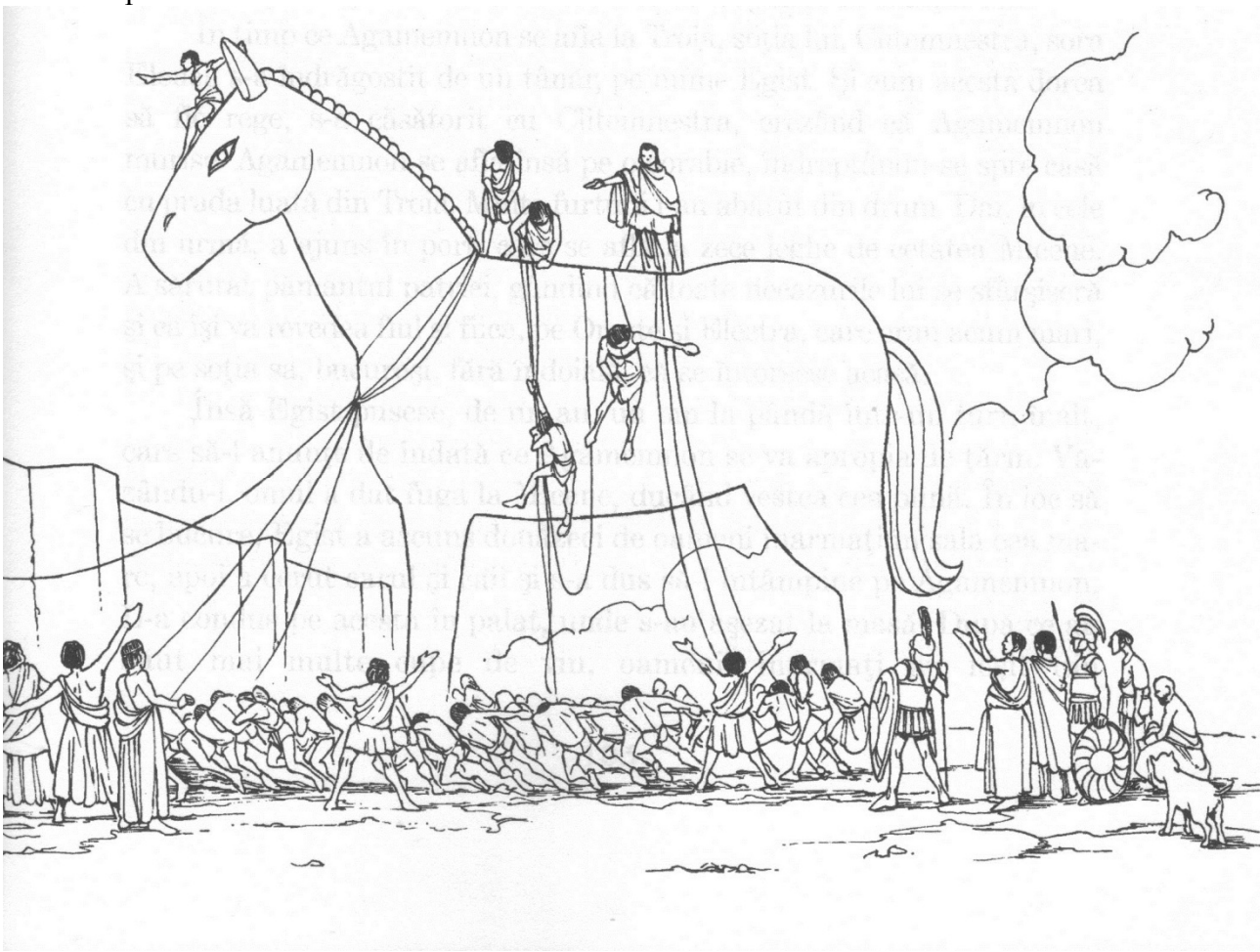

La ivirea zorilor, Troia era transformată în cenuşă. Femeile troiene au fost duse la corăbii, iar bărbaţii au rămas neîngropaţi, pradă câinilor şi păsărilor răpitoare. Astfel a sfârşit cetatea Troia, care stăpânise acele ţinuturi timp de mai multe secole. Aurul, argintul, bogatele ţesături, fildeşul şi chihlimbarul, caii şi carele au fost împărţite între soldaţii învingători — totul, cu excepţia unui tezaur de aur şi argint ascuns într—un sipet aflat într—o nişă. Acesta a fost descoperit nu de mult de arheologi, în timpul săpăturilor efectuate pe locul în care se înălţa odinioară Troia antică.

Eemeile au devenit sclave. Neoptolem a dus—o pe Andromaca în Argos, iar Agamemnon a luat—o pe frumoasa Casandra, fiica lui Priam, în palatul său de la Micene, unde au fost ucişi amândoi într—o singură noapte. Numai Elena a fost condusă cu onoruri pe corabia lui Menelau.

RĂTĂCIRILE LUI ULICE

I.UCIDEREA LUI AGAMEMNON ŞI NECAZURILE LUI ULISE

În urma aheilor a rămas o grămadă de cenuşă — mărturii ale incendiului se mai văd încă în ruinele descoperite pe o colină care astăzi poartă numele de Hissarlîc. Multe au avut de îndurat aheii în drumul spre casă şi mulţi ani au trecut înainte de a ajunge în cetăţile lor.

În timp ce Agamemnon se afla la Troia, soţia lui, Clitemnestra, sora Elenei, s—a îndrăgostit de un tânăr, pe nume Egist. Şi cum acesta dorea să fie rege, s—a căsătorit cu Clitemnestra, crezând că Agamemnon murise. Agamemnon se afla însă pe o corabie, îndreptându—se spre casă cu prada luată din Troia. Multe furtuni l—au abătut din drum. Dar, în

cele din urmă, a ajuns în port, care se afla la zece leghe de cetatea Micene. A sărutat pământul patriei, gândind că toate necazurile lui se sfârşiseră şi că îşi va revedea fiul şi fiica, pe Oreste şi Electra, care erau acum mari, şi pe soţia sa, bucuroşi, fără îndoială, că se întorsese acasă.

Însă Egist pusese, de un an, un om la pândă într—un turn înalt, care să—l anunţe de îndată ce Agamemnon se va apropia de ţărm. Văzându—l, omul a dat fuga la Micene, ducând vestea cea bună. În loc să se bucure, Egist a ascuns douăzeci de oameni înarmaţi în sala cea mare, apoi a cerut carul şi caii şi s—a dus să—l întâmpine pe Agamemnon. L—a condus pe acesta în palat, unde s—au aşezat la masă. După ce au băut mai multe cupe de vin, oamenii înarmaţi au ieşit din ascunzătoare şi i—au atacat pe Agamemnon şi pe soldaţii săi. Luaţi prin surprindere, aceştia şi—au înşfăcat spadele şi au luptat pe viaţă şi pe moarte, cu atâta încrâncenare încât, în cele din urmă, nu a mai rămas nimeni viu, în afară de Egist, care se ascunsese când începuse lupta. Trupurile neînsufleţite zăceau în jurul marelui vas în care se amesteca vinul cu apă, pe mese şi pe podeaua plină de sânge. înainte de a muri, Agamemnon a văzut—o pe Clitemnestra ucigând—o cu mâna ei pe Casandra, fiica lui Priam, pe care o adusese cu el de la Troia.

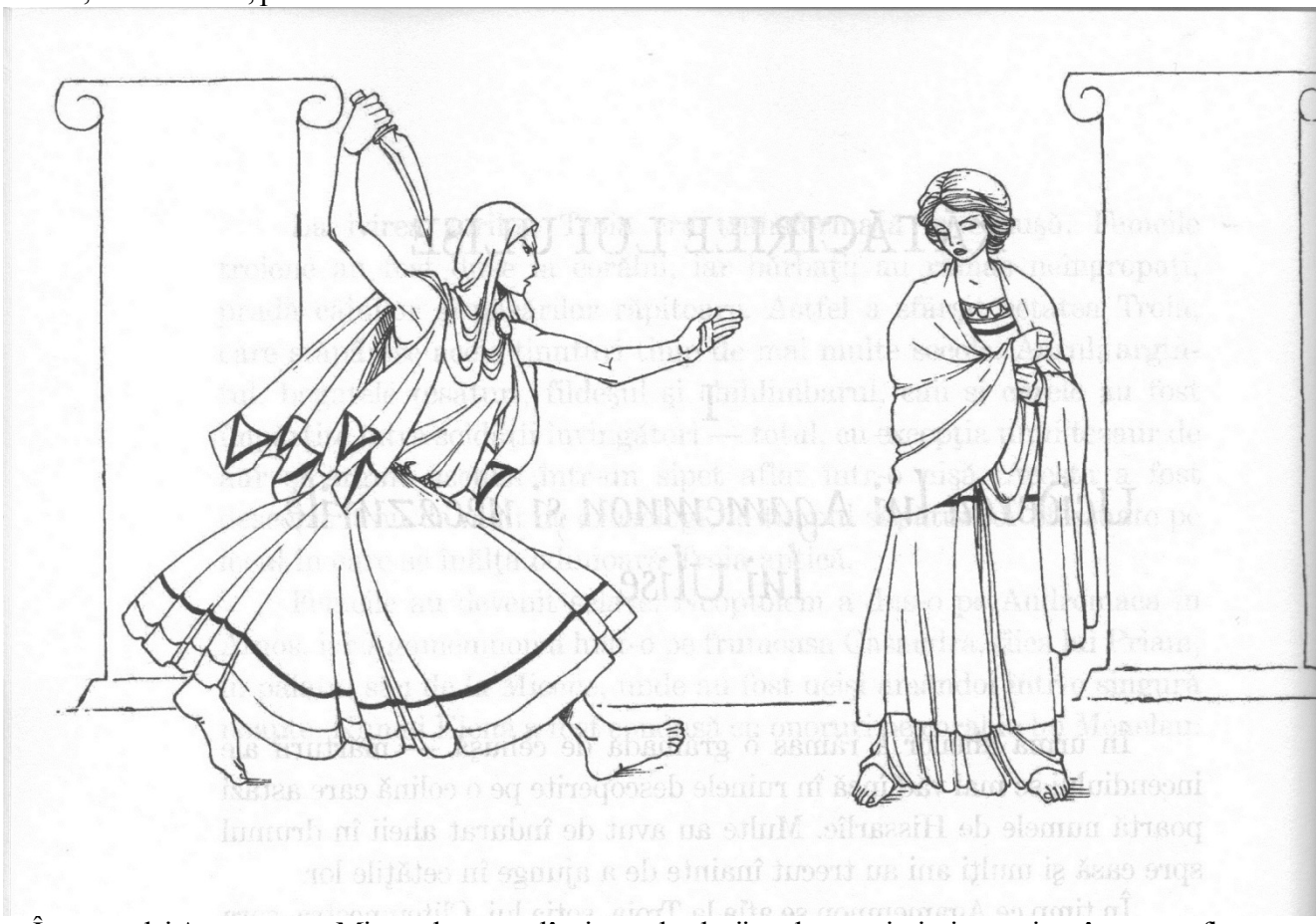

În cetatea lui Agamemnon, Micene, la mare adâncime, arheologii au descoperit cinci morminte, în care se aflau schelete de bărbaţi şi femei, împodobite cu minunate bijuterii de aur. Au mai găsit săbii şi pumnale incrustate cu aur, cupe din acelaşi metal, ca şi un sceptru de aur şi cristal şi două platoşe de aur. În morminte se mai aflau măşti de aur făurite pentru a acoperi feţele regilor decedaţi. Poate că una dintre ele poartă trăsăturile vestitului Agamemnon.

Fără îndoială, la vremea aceea, Ulise nu ştia nimic despre aceste omoruri, pentru că fusese purtat de vânt pe mări necunoscute. Mai târziu însă, a auzit toată povestea de la umbra unui profet mort, în ţinutul lui Hades, şi s—a hotărât să fie foarte prudent dacă îi va fi dat să se întoarcă vreodată pe insula lui — nu ştia de ce sunt în stare tinerii care deveniseră bărbaţi după ce plecase el la Troia.

Dintre ceilalţi greci, numai Nestor a ajuns repede şi fără necazuri în cetatea sa, Pylos, însă Menelau şi Elena au fost purtaţi de furtuni în Egipt şi în alte ţări străine şi ciudate, iar corabia fratelui lui Aiax s—a zdrobit de o stâncă. Acesta s—a înecat, iar profetul Calchas a murit pe uscat, în drumul său prin Elada.

După ce Ulise a părăsit Troia, vântul l—a purtat pe coasta Traciei. Locuitorii acestor ţinuturi fuseseră aliaţii Troiei. Ragele lor fusese ucis de Diomede în noaptea în care el şi Ulise furaseră caii albi şi iuţi ca vântul ai acestuia. Cetatea din Tracia în care a ajuns Ulise se numea Ismaros. Oamenii săi au cucerit—o şi au prădat—o, dar Ulise nu le—a dat voie să îi facă vreun rău lui Maron, preotul zeului Apolo. I—au cruţat pe acesta, pe soţia şi copiii lor, care locuiau într—o casă situată în dumbrava sacră a zeului. Maron i—a fost recunoscător şi i—a dăruit lui Ulise doisprezece talanţi de aur, o cupă mare de argint şi douăsprezece vase mari de lut, pline cu vin bun şi tare. Era atât de tare, încât oamenii lui

Ulise puneau în crater[29] o singură măsură de vin şi douăsprezece măsuri de apă ca să—l poată bea. Ulise a dus aceste daruri pe corabia lui — a avut noroc că s—a purtat atât de bine cu Maron.

Între timp, oamenii săi, în loc să plece din cetate cu prada luată, au rămas să mănânce şi să bea până în zori. Locuitorii cetăţii i—au chemat în ajutor pe vecini, iar aceştia, înarmaţi până în dinţi, i—au atacat în zori. În această luptă, Ulise a pierdut şaptezeci şi doi de oameni; ceilalţi, după o luptă pe viaţă şi pe moarte, au izbutit să ajungă la bordul corăbiilor şi să plece.

Însă o furtună cumplită s—a abătut asupra lor. Ulise şi tovarăşii săi au fost purtaţi pe un tărâm vrăjit, unde au rămas zece ani. Se pare că regele Arthur şi Thomas the Rhymer[30] au ajuns şi ei în acest ţinut vrăjit, dar nu ştiu prin ce au trecut în timp ce se aflau acolo. Despre Ulise însă, vă pot povesti. Timp de zece zile, corăbiile lui au fost purtate spre sud, iar în ziua a zecea au ajuns pe insula celor care se hrăneau cu flori de lotus. Au coborât pe uscat ca să ia apă, iar trei oameni au fost trimişi să cerceteze ţinutul şi să îi găsească pe locuitori, care erau oameni liniştiţi şi prietenoşi. Aceştia le—au dat străinilor flori de lotus. Cel care mânca din această plantă nu mai voia să se întoarcă acasă, ci îşi dorea să rămână pe acea insulă, unde soarele strălucea ziua, iar luna lumina noaptea, să viseze şi să uite de lume. Cei trei greci au mâncat flori de lotus, apoi s—au lăsat pradă viselor. Ulise însă s—a dus după ei, i—a întors la corăbii, le—a legat mâinile şi picioarele cu frânghii solide şi a plecat mai departe.

Corăbiile sale au ajuns apoi în ţara ciclopilor — fiinţe cu un singur ochi, situat în mijlocul frunţii. Ciclopii nu locuiau în case, ci în peşteri din munţi. Nu aveau regi, nici legi, nu arau şi nu semănau pământul, nu cultivau nici grâu sau viţă—de—vie, ci creşteau turme mari de oi.

Insula lor era mare şi frumoasă, adăpostită într—un golf. Corăbiile se aflau în siguranţă acolo, departe de furtuni. Şi apoi, peste tot se vedeau capre sălbatice. Ulise şi—a lăsat corăbiile în golf. Oamenii săi au vânat capre şi s—au ospătat cu carne proaspătă şi cu vinul de la Maron, preotul zeului Apolo.

În ziua următoare, Ulise şi—a părăsit tovarăşii şi a plecat de pe corabia sa, însoţit doar de echipajul acesteia. Dorea să îi cunoască pe locuitorii acelor ţinuturi, pe care nu—i văzuse nimeni, niciodată.

Au ajuns la o peşteră mare aflată lângă ţărm. În jurul ei creşteau lauri, iar intrarea era înconjurată de un zid din pietre mari. Ulise a luat cu el doisprezece oameni, un burduf din piele de oaie umplut cu vin de la Maron, a pus nişte făină de grâu într—un sac şi a intrat în peşteră. Înăuntru nu se afla nimeni. Au văzut însă o mulţime de lucruri obişnuite într—o lăptărie: coşuri cu brânză, vase pline cu lapte şi zer. În ţarcuri, separaţi după vârstă, se vedeau iezi şi miei.

Totul părea tihnit şi plăcut. Tovarăşii lui voiau să ia cu ei cât mai multă brânză şi să plece, însă Ulise dorea să îl cunoască pe stăpânul peşterii. Oamenii au aprins un foc mare şi au început să se ospăteze.

[29] Craterul era un vas de mari dimensiuni în care grecii amestecau vinul cu apă (n.tr.).
[30] Thomas the Rhymer (1220—1297) — poet şi profet scoţian (n.tr.).

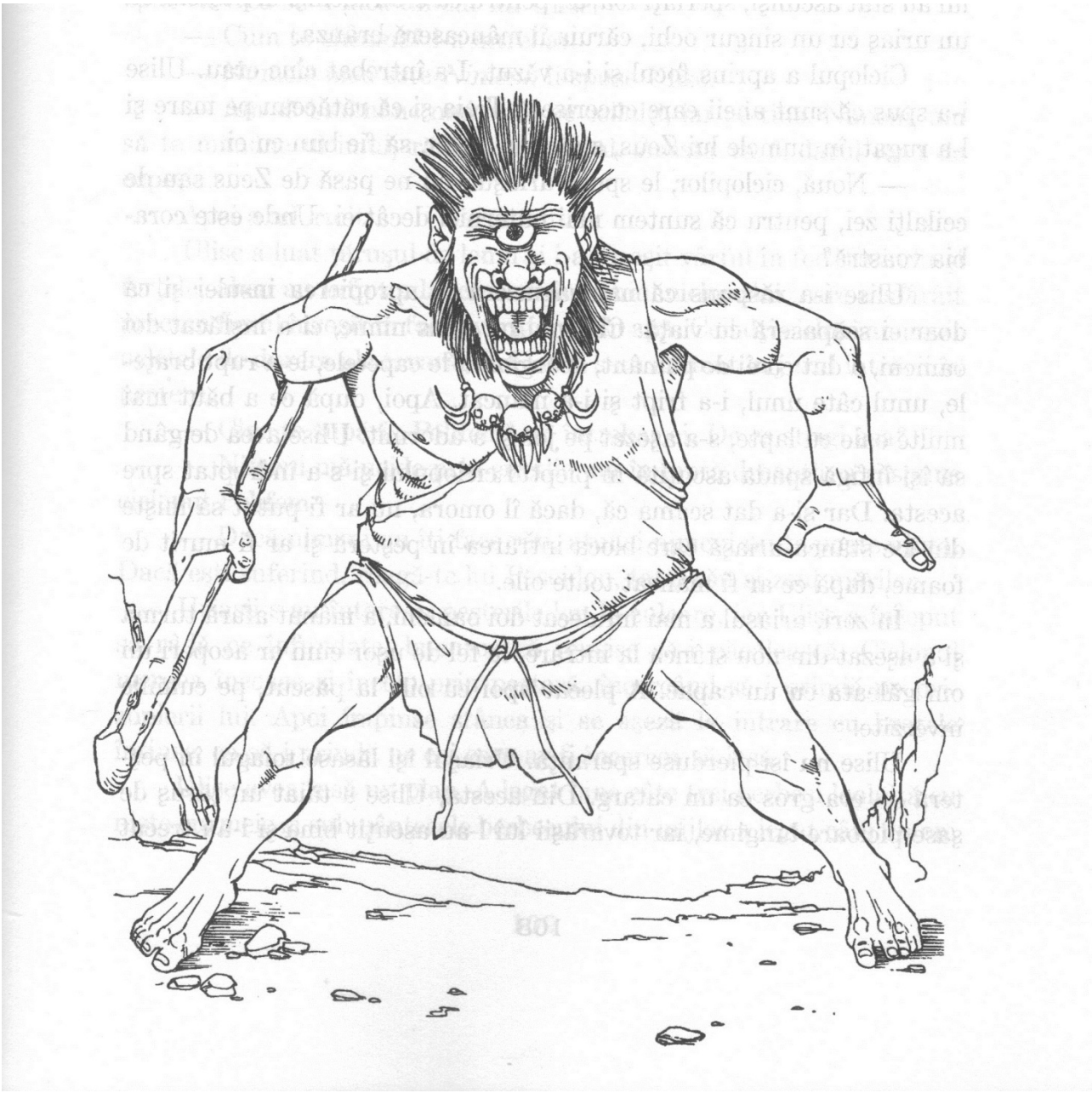

La un moment dat, intrarea în peşteră a fost acoperită de o siluetă uriaşă — un monstru şi—a făcut apariţia şi a aruncat pe jos un trunchi de copac pe care îl adusese ca să facă focul. Şi—a mânat oile înăuntru, lăsând berbecii afară. A ridicat apoi un stei mare de piatră, cu care a astupat intrarea în peşteră — douăzeci şi patru de cai nu ar fi putut urni din loc piatra aceea.

După aceea, uriaşul a muls oile şi a pus laptele în vase — o parte la covăsit şi o parte să—l bea la cină. În tot acest timp, Ulise şi oamenii lui au stat ascunşi, speriaţi foarte, pentru că erau închişi în peşteră cu un uriaş cu un singur ochi, căruia îi mâncaseră brânza.

Ciclopul a aprins focul şi i—a văzut. I—a întrebat cine erau. Ulise i—a spus că sunt aheii care cuceriseră Troia şi că rătăceau pe mare şi l—a rugat, în numele lui Zeus, stăpânul zeilor, să fie bun cu ei.

— Nouă, ciclopilor, le spuse uriaşul, nu ne pasă de Zeus sau de ceilalţi zei, pentru că suntem mai puternici decât ei. Unde este corabia voastră?

Ulise i—a răspuns că naufragiaseră în apropierea insulei şi că doar ei scăpaseră cu viaţă. Ciclopul nu a zis nimic, ci a înşfăcat doi oameni, a dat cu ei de pământ, spărgându—le capetele, le—a rupt braţele, unul câte unul, i—a fript şi i—a mâncat. Apoi, după ce a băut mai multe oale cu lapte, s—a aşezat pe jos şi a adormit. Ulise avea de gând să îşi înfigă spada ascuţită în pieptul ciclopului şi s—a îndreptat spre acesta. Dar şi—a dat seama că, dacă îl omora, nu ar fi putut să mişte din loc stânca uriaşă care bloca intrarea în peşteră şi ar fi murit de foame, după ce ar fi mâncat toate oile.

În zori, uriaşul a mai înfulecat doi oameni, a mânat afară turma şi a aşezat din nou stânca la intrare, la fel de uşor cum ar acoperi un om găleata cu un capac. A plecat apoi cu oile la păscut, pe culmile înverzite.

Ulise nu îşi pierduse speranţa. Uriaşul îşi lăsase toiagul în peşteră — era gros ca un catarg. Din acesta, Ulise a

tăiat un ţăruş de şase picioare lungime, iar tovarăşii lui l—au ascuţit bine şi i—au trecut vârful prin foc, aşa cum procedau cu vârfurile suliţelor. Plănuiseră să îl înfigă în ochiul ciclopului după ce acesta va adormi.

La asfinţit, uriaşul s—a întors cu turma în peşteră. A aşezat la loc stânca de la intrare, şi—a muls oile, a mai ucis doi oameni şi i—a mâncat.

Între timp, Ulise a umplut o cupă mare cu vinul de la Maron, fără să adauge nici un strop de apă. I—a oferit vasul uriaşului, care nu ştia ce este vinul. Acesta a băut şi a mai cerut vin. S—a înveselit şi a spus că vrea să îi facă un dar lui Ulise.

—Cum te cheamă? l—a întrebat.

—Numele meu este *Nimeni,* îi spuse Ulise.

—Am să—i mănânc mai întâi pe ceilalţi, iar pe tine, Nimeni, am să te mănânc ultimul, răspunse uriaşul. Acesta va fi darul meu de ospeţie.

Apoi a adormit.

Ulise a luat ţăruşul de lemn şi i—a înroşit vârful în foc. Unindu—şi forţele, aheii au înfipt adânc parul în ochiul ciclopului, care a sfârâit precum fierul înroşit în foc şi vârât apoi în apă. Ceilalţi ciclopi au auzit urletele de durere ale tovarăşului lor şi s—au adunat în jurul intrării în peşteră.

—Cine te supără, Polifem? au întrebat ei. De ce strigi aşa?

—Nimeni mă ucide prin şiretlic, nu în luptă dreaptă, a răspuns ciclopul Polifem.

—Dacă nimeni nu îţi face rău, atunci nimeni nu te poate ajuta. Dacă eşti suferind, roagă—te lui Poseidon, tatăl tău şi zeul mărilor.

Uriaşii s—au întors în peşterile lor, la culcare, iar Ulise a început să râdă pe înfundate, bucuros că reuşise să—i păcălească. Ciclopul mergea încoace şi încolo prin peşteră, încercând să—i prindă pe prizonierii lui. Apoi împinse stânca şi se aşează la intrare cu braţele întinse, ca să—i prindă pe cei care ar fi încercat să iasă.

Ulise avea însă un plan. A legat bine câte trei berbeci laolaltă cu nişte curmeie şi sub pântecele berbecului din mijloc a legat câte un om de—al său, în aşa fel încât uriaşul orb să nu îşi dea seama de înşelăciune. Ulise a ales cel mai puternic berbec şi s—a agăţat de el, apucând bine lâna deasă de pe pântecele acestuia. Când animalele s—au strâns la gura peşterii, să iasă, Polifem le—a pipăit spinările, dar nu şi—a dat seama că sub ele erau ascunşi oamenii.

—Dragul meu, îi spuse celui mai mare berbec, cel care îl ducea pe Ulise, nu ai ieşit primul, ca de obicei, ci ultimul, ca şi cum ţi—ar părea rău de stăpânul tău, orbit de Nimeni!

Oile au ieşit din peşteră, iar Ulise i—a dezlegat pe tovarăşii săi şi a mânat turma spre corabie. Cei rămaşi acolo s—au întristat când au aflat de moartea celor şase tovarăşi, dar Ulise le—a poruncit să scoată corabia neîntârziat în larg. După ce s—au îndepărtat de insulă, au început să strige vorbe batjocoritoare către ciclop. Uriaşul a smuls o bucată uriaşă de stâncă şi a aruncat—o în direcţia din care veneau strigătele. Stânca a căzut în faţa corăbiei şi a ridicat un talaz uriaş, care a dus—o înapoi pe ţărm. Dar Ulise a luat o lance lungă şi solidă şi a împins corabia în larg, iar oamenii lui au vâslit din toate puterile pentru a se depărta cât mai repede. Ulise i—a mai strigat uriaşului:

—Dacă te va întreba cineva cine te—a orbit, să—i spui că a fost Ulise, fiul lui Laerte din Itaca, cel care a cucerit cetatea Troia.

Ciclopul l—a rugat pe tatăl său, zeul mărilor, să facă în aşa fel încât Ulise să nu mai ajungă niciodată acasă sau să ajungă peste multă, multă vreme, singur, fără nici unul dintre tovarăşii lui, şi să găsească numai tristeţe în căminul său. Apoi a ridicat şi a aruncat o altă stâncă, mai mare, care a căzut în spatele corăbiei, iar valul a purtat ambarcaţia departe de ţărmul insulei. Au reuşit să scape şi de data asta şi au ajuns în locul în care se aflau celelalte corăbii. Bucuroşi, au sacrificat câteva oi, s—au ospătat şi au băut vin.

Însă Poseidon, zeul mărilor, auzise ruga fiului său, ciclopul orb.

Ulise şi tovarăşii lui au pornit mai departe, în ce direcţie şi cât de departe nu ştim, până ce au deslușit în zare o insulă care strălucea pe mare. S—au apropiat şi au văzut că insula era o stâncă abruptă, întărită de ziduri de aramă, iar în vârful stâncii se afla un palat. Acolo locuiau zeul Eol, regele vânturilor, şi cei doisprezece copii ai săi: şase băieţi şi şase fete. Regele l—a primit bine pe Ulise pe insula sa, unde grecii au rămas o lună. La plecare, i—a dăruit un burduf de piele, în care închisese toate vânturile potrivnice. Sacul era legat bine cu un lanţ de argint, iar Eol pusese acolo toate vânturile, cu excepţia vântului de apus, Zefirul, care îl putea duce pe Ulise acasă, în Itaca.

Au plutit nouă zile şi nouă nopţi, iar Ulise s—a aflat tot timpul la cârmă şi a condus corabia. Dar în a zecea zi a adormit. Tovarăşii lui s—au întrebat ce comoară ascunde în burduful de piele pe care îl primise în dar de la Eol. S—au gândit că este plin cu aur şi argint, iar ei nu căpătaseră nimic.

Aşa că au deschis burduful, tocmai când se aflau foarte aproape de Itaca — puteau vedea străjile de pe insulă aprinzând focuri pe ţărm. Vânturile s—au grăbit să iasă afară şi îndată s—a pornit o furtună cumplită, care a purtat corabia

către mări necunoscute. Când s—a trezit, Ulise şi—a dat seama ce se întâmplase şi s—a întristat atât de tare, încât s—a gândit să se arunce în valuri. Era însă un om care îndurase multe şi nu a făcut—o. Corabia a ajuns din nou în apropierea insulei lui Eol. Ulise i—a cerut ajutorul încă o dată, dar Eol i—a spus cu asprime:

— Pleacă de aici! Eşti cel mai lipsit de noroc om din lume; probabil că zeii te urăsc.

Alungaţi de Eol, au navigat timp de şapte zile şi şapte nopţi, până ce au zărit pământul. Au ajuns într—un golf cu o intrare îngustă, cu stânci abrupte şi înalte de o parte şi de alta. Unsprezece corăbii au intrat în golf, însă Ulise nu s—a aventurat. Şi—a legat cu un odgon corabia de o stâncă situată în punctul cel mai îndepărtat de intrarea în golf. Probabil că locul respectiv se afla undeva în nord, pentru că, deşi era vară, aheii nu au văzut soarele decât în zori, aşa cum se întâmplă în Norvegia şi Islanda, unde sunt multe golfuri înguste, mărginite de pereţi de stâncă. Locurile acelea se numesc fiorduri. Ulise a trimis trei oameni ca să cerceteze ţinutul şi nu departe de o cetate au întâlnit o fată care scotea apă din fântână. Era fiica regelui care domnea peste acel ţinut şi peste locuitorii lui, numiţi lestrigoni[31]. Flata i—a condus în casa tatălui ei. Acesta era un uriaş, care, cât ai clipi, l—a prins pe unul dintre oamenii lui Ulise, l—a ucis şi l—a mâncat. Ceilalţi doi au rupt—o la fugă spre corăbii, dar lestrigonii i—au urmărit, aruncând bucăţi de stâncă de pe înălţimi. Au scufundat corăbiile şi i—au ucis pe marinari. Ulise a asistat neputincios la toate acestea, apoi şi—a scos sabia din teacă şi a retezat funia care lega corabia de stâncă. Echipajul a vâslit pentru a scăpa cu viaţă, jelind prietenii ucişi. Iată că dorinţa ciclopului era îndeplinită: Ulise nu mai avea decât una dintre cele douăsprezece corăbii cu care pornise la drum.

II.VRĂJITOAREA CIRCE, ŢINUTUL UMBRELOR ŞI SIRENELE

Au plecat mai departe şi au ajuns lângă o insulă, unde au făcut din nou popas. Nu ştiau nimic despre locul în care se aflau. Insula se numea Aea şi acolo trăia Circe, vrăjitoarea, sora regelui Eete, stăpânul Lânii de aur, pe care Iason o câştigase cu ajutorul fiicei regelui, Medeea. Timp de două zile, Ulise şi însoţitorii lui au rămas pe ţărm, lângă corabia adăpostită într—unui dintre golfurile insulei. În a treia dimineaţă, Ulise şi—a luat spada şi a urcat pe vârful unui deal înalt, de unde a văzut un fuior de fum ridicându—se din pădurea în care se afla palatul lui Circe. S—a gândit să se ducă acolo, dar i s—a părut mai potrivit să se întoarcă la oamenii lui şi să trimită nişte iscoade la palat. De la păţania cu ciclopii, nu mai voia să se aventureze în ţinuturi necunoscute. Poate că pe insulă trăiau uriaşi mâncători de oameni. Prin urmare, s—a întors şi, pe malul râului, a văzut un cerb care bea apă la umbra ramurilor verzi. L—a răpus cu suliţa şi, legându—i picioarele, a luat în spinare trupul animalului. Sprijinindu—se în suliţă, a ajuns la tovarăşii lui. Aceştia s—au bucurat de pradă, au fript carnea şi au mâncat—o.

În dimineaţa următoare, Ulise a împărţit oamenii în două cete, una condusă de el, cealaltă de Evriloh. Au pus două beţişoare într—un coif şi au tras la sorţi pentru a vedea cine se va duce la palatul din pădure. Au scuturat bine coiful şi din el a sărit beţişorul lui Evriloh. Tremurând de frică, acesta luă douăzeci şi doi de oameni şi se afundară cu toţii în pădure. Ulise şi ceilalţi douăzeci şi doi rămaseră pe loc.

După un timp, Evriloh s—a întors singur, plângând — nu putea scoate o vorbă. în cele din urmă, le—a povestit cum au ajuns la frumoasa casă a vrăjitoarei Circe. În jurul casei se aflau lupi şi lei fioroşi, dar îmblânziţi de vrăjitoare. Aceştia au început să dea din coadă, gudurându—se ca nişte câini, în jurul aheilor. Din casă se auzea cântecul minunat al lui Circe, care ţesea undeva în pridvor. Unul dintre tovarăşii lui Ulise a strigat—o şi ea a ieşit. Era o femeie frumoasă, îmbrăcată într—un veşmânt alb şi împodobită cu bijuterii din aur. A deschis uşile şi i—a rugat să intre, însă Evriloh s—a ascuns şi le—a văzut pe Circe şi pe slujitoarele ei amestecând miere şi vin pentru oaspeţi, pe care i—au poftit să se aşeze la masă. După ce au băut din cupele oferite, Circe i—a atins cu o nuia şi i—a preschimbat pe toţi în porci. Apoi i—a mânat afară şi i—a închis în cocină.

[31] După o altă variantă a legendei, lestrigonii trăiau în Sicilia şi se spunea că se hrănesc cu carne de om (n.tr.).

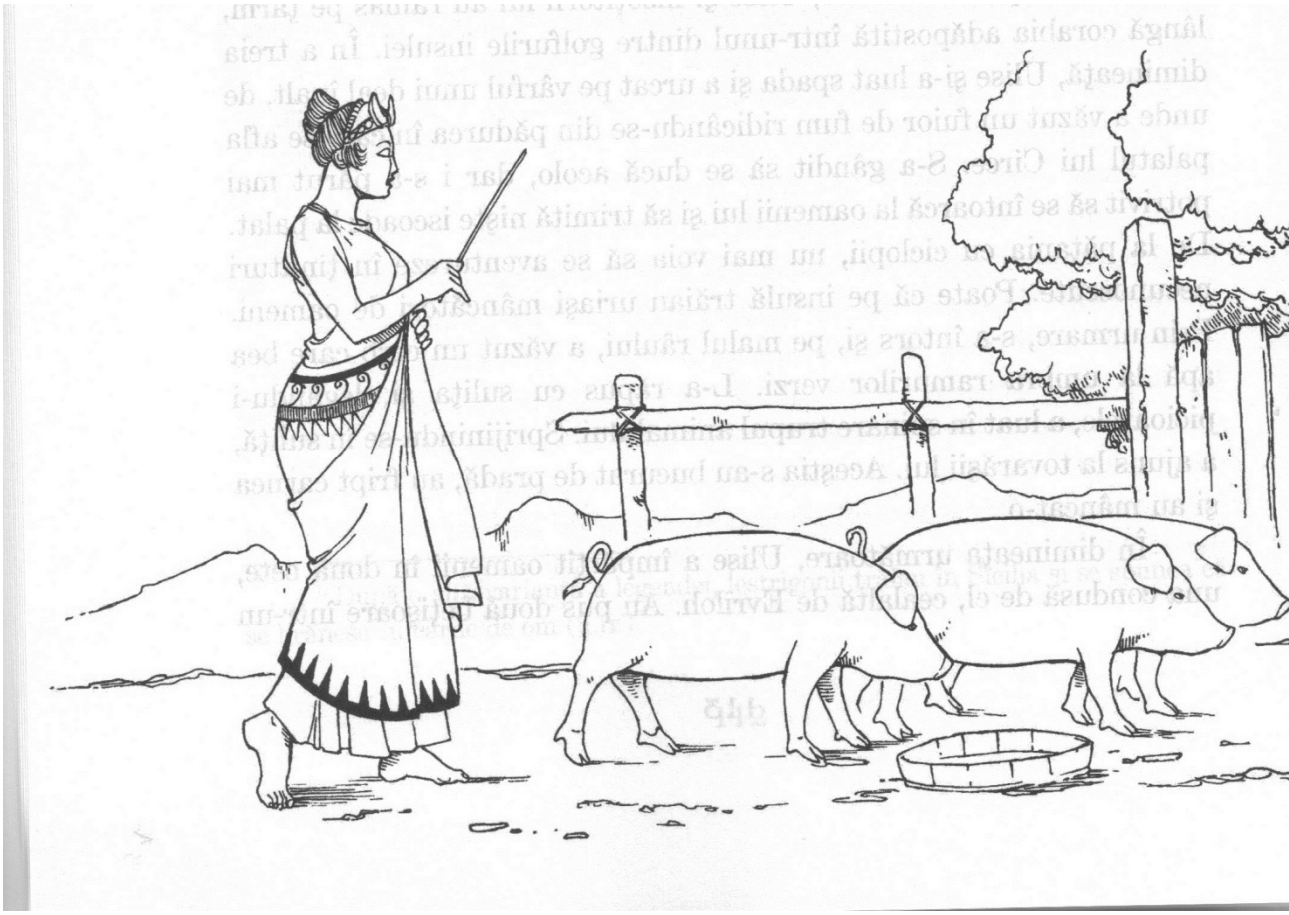

Auzind acestea, Ulise şi—a încins sabia, şi—a luat arcul şi i—a cerut lui Evriloh să îi arate drumul către casa vrăjitoarei. Evriloh însă, înfricoşat, l—a rugat să îl lase în tabără. Aşa că Ulise a pornit singur prin pădure. Într—un luminiş s—a întâlnit cu un tânăr chipeş, care l—a prins de mână, spunând:

—Nefericitule! încotro te îndrepţi? Cum ai să faci să—ţi scapi oamenii de vrăjitoare?

Apoi tânărul a smuls o plantă cu o floare albă ca laptele şi cu rădăcinile negre. Era o buruiană pe care oamenii nu o cunoşteau. Însă pentru zei, totul era simplu, iar tânărul cu pricina era zeul Hermes, pe care îl adora bunicul lui Ulise, Autolicos.

—Ia această plantă fermecată, îi spuse zeul. Când Circe are să—ţi dea să bei din cupa cu licoarea vrăjită, nu vei cădea sub puterea ei, căci vei fi apărat de această plantă. Scoate sabia din teacă şi năpusteşte—te asupra ei ca şi cum ai vrea să o omori şi sileşte—o să—ţi promită că nu îţi va face rău prin vrăjile sale.

Hermes s—a făcut nevăzut, iar Ulise a ajuns la palatul lui Circe. Aceasta l—a rugat să intre, l—a aşezat într—un jilţ şi i—a dat să bea din cupa fermecată. L—a atins apoi cu nuiaua şi i—a poruncit să se ducă în cocina porcilor. Ulise şi—a scos sabia, iar Circe, îngrozită, s—a aruncat la picioarele lui, spunând:

— Cine eşti tu? De ce licoarea mea vrăjită nu are putere asupra ta? Pesemne eşti Ulise din Itaca. ZeulHermes m—a vestit că vei ajunge pe insula mea în drumul de întoarcere de la Troia. Nu te teme, hai să fim prieteni!

S—au ivit apoi slujitoarele lui Circe, nimfe ale izvoarelor din pădure şi ale râurilor. Au acoperit jilţurile cu ţesături purpurii şi au aşezat pe mesele de argint coşuri de aur, după care au amestecat apă cu vin într—un crater de argint. Au adus apoi apă fierbinte şi Ulise s—a îmbăiat într—o cadă de piatră şlefuită. După baie, nimfele l—au îmbrăcat în veşminte noi şi l—au condus la masă, unde l—au îndemnat să se ospăteze şi să bea. El însă era tăcut şi aproape nu s—a atins de mâncare şi de băutură, mâhnit de soarta tovarăşilor lui. Circe i—a adus din cocină şi i—a preschimbat din nou în oameni. Mult s—au bucurat bieţii de ei când l—au văzut pe Ulise! L—au îmbrăţişat cu toţii şi au plâns de fericire.

Apoi s—au înapoiat la prietenii lor, pe corabie, şi le—au spus că vrăjitoarea Circe îi cheamă pe toţi să locuiască în palatul ei. Evriloh a încercat să—i înfricoşeze, spunându—le că vor fi preschimbaţi în lupi şi lei. Ulise şi—a scos atunci sabia, hotărât să—i zboare capul de pe umeri, pentru laşitatea lui, dar ceilalţi s—au rugat şi l—au convins să—l lase de pază la corabie. Ulise s—a înduplecat; dar Evriloh nu a avut curaj să rămână singur şi s—a furişat pe urmele lor către palatul vrăjitoarei. Circe i—a întâmpinat şi i—a invitat la ospăţ.

Aheii au rămas acolo un an, dar după trecerea acestui răstimp a început să le fie dor de soţiile şi copiii lor şi tânjeau să se întoarcă în Itaca. Nu ştiau pe ce căi ciudate avea să—i mâne soarta.

Într—o seară, rămas singur cu Circe, Ulise îi spuse că oamenii săi tânjesc de dorul casei şi vor să se întoarcă în

Itaca.

—Nu vă pot ţine cu sila în casa mea. Dar nu aveţi de ales, îi răspunse Circe. Va trebui să ajungeţi pe cel mai îndepărtat ţărm al fluviului Ocheanos, care înconjoară pământul. Acolo se află ţinutul subpământean al umbrelor, unde domnesc Hades şi Persefona şi unde veţi întâlni sufletul nemuritor al proroculuiorb Tiresias din Teba, căci numai el ştie ce drum ar trebui să urmaţi.

Auzind prin ce încercare avea să treacă, Ulise simţi că i se frânge inima. Cum putea el, un muritor, să coboare pe tărâmul înfricoşător al umbrelor? Circe h spuse ce va trebui să facă şi îi dădu un berbec negru şi o oaie neagră. A doua zi, în zori, Ulise şi—a adunat oamenii. L—au urmat cu toţii, cu excepţia lui Elpenor. Acesta se culcase, ca să se bucure de aerul proaspăt al nopţii, pe acoperişul casei. Trezit brusc din somn, a alunecat pe una dintre treptele scării înalte, a căzut şi şi—a frânt gâtul. L—au lăsat acolo fără să—l înmormânteze şi, cu inimile mâhnite, l—au urmat pe Ulise, mai mult de nevoie, către tărâmul umbrelor, unde se afla palatul lui Hades. Au urcat îndureraţi pe corabie, ducând cu ei berbecul şi oaia neagră, au întins pânzele, iar vântul a purtat corabia departe.

În miezul zilei, cerul s—a întunecat şi s—a făcut noapte, căci ajunseseră pe tărâmul cimerienilor, unde soarele nu se arată niciodată, ci este întuneric şi o ceaţă deasă învăluie totul. Au coborât de pe corabie, luând cu ei berbecul şi oaia, şi au pornit pe ţărmul întunecat al fluviului Ocheanos, până ce au ajuns în locul despre care le spusese Circe. Acolo, lângă o stâncă, se întâlneau cele două râuri ale morţii. Au săpat o groapă, în care au turnat ofrande pentru morţi — miere, vin şi apă — şi au invocat umbrele, apoi au jertfit oaia neagră. Umbrele cenuşii s—au adunat simţind mirosul sângelui. Au venit spectre palide, spirite ale mireselor moarte de mult, ale tinerilor nevinovaţi, ale bătrânilor împovăraţi de suferinţe; multe umbre ale bărbaţilor căzuţi pe câmpul de luptă, în armură, cu suliţe în mâini. Apoi Ulise a sacrificat berbecul cel negru — ofrandă sufletului nemuritor al proroculuiTiresias — şi s—a aşezat în faţa gropii, cu sabia în mâini, pentru ca nici un alt spirit să nu guste din sânge înainte de venirea lui Tiresias.

S—a arătat mai întâi sufletul lui Elpenor şi l—a implorat pe Ulise să—i ardă trupul, căci, dacă nu era ars, nu i se îngăduia să se amestece printre celelalte umbre. Ulise a jurat că îl va arde pe rug şi îl va îngropa de îndată ce se va întoarce pe insula lui Circe.

S—a ivit apoi sufletul mamei lui Ulise, care murise în timp ce acesta se afla la Troia. Sfâşiat de durere, Ulise nu i—a îngăduit umbrei să se apropie, căci îl aştepta pe prorocul Tiresias. În cele din urmă, a venit şi spiritul proroculuiorb, care l—a rugat să—şi pună sabia în teacă şi să—l lase să bea din sângele berbecului negru.

După ce a gustat din ofrandă, profetul i—a spus că zeul mărilor era mâniat pentru că Ulise îl orbise pe fiul său, ciclopul Polifem, şi că va rătăci încă multă vreme pe mare. Dar dacă oamenii lui se vor arăta înţelepţi şi nu vor ucide vitele sacre ale zeului Helios din insula Trinacria[32], s—ar putea să ajungă eu toţii acasă. Dacă însă le vor omorî, Ulise va ajunge, în cele din urmă, acasă, singur, pe o corabie străină, şi va găsi acolo nişte oameni porniţi să—i iroseascăbunurile şi s—o peţească pe soţia sa, Penelopa. Chiar dacă Ulise va reuşi să—i ucidă, necazurile lui nu se vor sfârşi. Va fi nevoit să rătăcească pe uscat aşa cum rătăcise pe mare, ducând o vâslă pe umeri, până ce va ajunge la nişte oameni care nu au auzit niciodată de mări sau de corăbii. Când unul dintre aceşti muritori, care nu ştiau ce este o vâslă, îi va spune că duce în spate un îmblăciu[33] pentru vânturat boabele de grâu, atunci Ulise trebuia să înfigă vâsla în pământ şi să—i ofere un sacrificiu zeului mărilor. Apoi putea să se întoarcă acasă, unde va trăi în pace.

După aceea, Ulise a întrebat dacă are voie să le vorbească umbrelor. Tiresias i—a spus ce avea de făcut. Mama lui Ulise a venit şi i—a povestit cum murise de inimă rea. Ulise încercă să o strângă la piept, însă braţele sale îmbrăţişară doar aerul.

Au apărut apoi spiritele multor femei frumoase, dar nefericite, moarte de mult, iar după ele sufletele eroilor Agamemnon, Abile şi Aiax. Ahile se bucură când auzi cât de curajos fusese fiul lui în timpul luptelor de la Troia, dar spuse că era mai bine să fii slujitorul unui ţăran sărac pe pământ decât să fii căpetenia umbrelor celor morţi în ţinutul acela mereu cenuşiu, unde soarele nu se arată niciodată şi unde nu creşte nici o floare, în afară de trista narcisă.

Multe alte spirite ale aheilor ucişi la Troia au venit şi au cerut veşti despre prietenii lor. Aiax stătea deoparte, tăcut, încă mânios pentru că armura şi armele lui Ahile îi fuseseră date lui Ulise. În zadar i—a spus Ulise că aheii l—au jelit la fel de mult ca pe Ahile; Aiax s—a îndepărtat fără un cuvânt. În cele din urmă, legiunile fără număr ale tuturor celor care muriseră încă de la facerea lumii s—au adunat şi au umplut văzduhul cu vaietele lor. Teama l—a copleşit pe Ulise, care s—a întors la corabia sa, lăsând în urmă acest trist ultim liman de la capătul lumii. Ajunse din nou la lumină şi, în cele din urmă, pe insula lui Circe.

Ulise îi povesti vrăjitoarei prin ce trecuse, iar ea îi vorbi despre primejdiile care îl aşteptau şi despre felul în care putea să scape cu viaţă. El a ascultat—o, apoi şi—a luat rămas—bun. Circe s—a întors singură în pădure, iar Ulise şi

[32] Aşa numeau grecii insula Sicilia (n.tr.).

[33] Unealtă agricolă rudimentară, cu care se lovesc spicele cerealelor pentru a se desprinde boabele (n.tr.).

oamenii săi s—au urcat pe corabie şi au pornit spre mări necunoscute.
La un moment dat, vântul s—a liniştit, iar valurile mării s—au domolit. În zare au văzut o insulă frumoasă, de unde se auzea un cântec minunat. Ulise ştia cine cântă, căci Circe îi spusese că acolo trăiesc sirenele, fiinţe minunate, care îi duceau la pieire pe muritori. Ele stăteau pe o pajişte plină de flori şi cântau, însă florile ascundeau mormane de oase ale bărbaţilor care le ascultaseră şi acostaseră pe insulă, apoi muriseră din pricina acelei muzici care îţi fură sufletul.

Ulise a luat o roată mare de ceară de albine şi—a tăiat—o în mai multe bucăţi, apoi le—a înmuiat în mâini, ajutat de căldura soarelui, şi a astupat cu ele urechile tuturor, în aşa fel încât să nu mai audă acel cântec. El însă dorea să—l audă, dar să rămână în viaţă, aşa că şi—a rugat tovarăşii să—l lege bine cu funii de catarg şi să nu—l dezlege pentru nimic în lume. Aceştia s—au aşezat pe bănci şi au vâslit liniştiţi, iar corabia a plutit pe apele limpezi şi a ajuns în faţa insulei.

S—a auzit atunci cântecul minunat al sirenelor:

Vino la noi, Ulise, vestitule, Mândria aheilor.
Opreşte—ţi corabia ca să poţi asculta cântecul nostru.
Niciodată nu a trecut vreun om pe lângă insula noastră
Fără să ne audă vocile, dulci ca mierea;
Le—a auzit cu bucurie şi a plecat mai departe mai înţelept.
Vino la noi, pentru că noi ştim totul despre ahei,
Toate isprăvile lor şi tot ee au pătimit pe pământul Troiei,
Tot ce va fi de acum înainte pe acest pământ roditor.

Astfel cântau, oferindu—i lui Ulise cunoaştere şi înţelepciune, lucruri pe care ştiau că le preţuieşte mai mult decât orice pe lume. Altor bărbaţi le—ar fi oferit, fără îndoială, plăcerea. Ulise i—a implorat pe oamenii săi să slăbească legăturile. Însă Perimede şi Evriloh s—au ridicat şi au strâns şi mai tare legăturile. Corabia a trecut mai departe, iar cântecul sirenelor s—a auzit tot mai slab. Ulise a fost eliberat din legături şi a scos ceara cu care astupase urechile tovarăşilor săi.

III.VÂLTOAREA, MONSTRUL MARIN ŞI VITELE LUI HELIOS

Nu se îndepărtaseră bine, când au auzit marea mugind şi au văzut valuri imense, înconjurate de un nor gros de stropi. Au fost purtaţi în derivă, într—un loc în care marea se îngusta între două stânci mari, negre[34] . La poalele stâncii din stânga se afla o vâltoare în care apa clocotea ca într—un cazan şi prin care nici o corabie nu putea trece fără să se sfărâme. Stânca din dreapta nu părea a fi periculoasă, dar Ulise fusese avertizat de Circe că acolo îl pândea o mare primejdie. Poate că vă întrebaţi de ce a trecut Ulise printre aceste stânci. De ce nu a încercat să le ocolească? Se pare că a avut un motiv, şi anume recifele înalte care se aflau în jurul acestor stânci, pe care oamenii le numeau Stâncile Rătăcitoare. Între ele, apa mării se transforma în coloane înalte de spumă albă, iar stâncile se atingeau, lovindu—se una de alta, şi din crăpături ieşeau limbi de flăcări ca dintr—un vulcan.

Circe îi vorbise lui Ulise despre aceste recife, printre care se spunea că nu pot trece nici porumbeii. Chiar şi un singur porumbel este prins şi strivit şi nici o corabie care încearcă să treacă pe acolo nu scapă întreagă — trupurile marinarilor şi scândurile corăbiilor sunt strivite laolaltă de talazurile mării şi mistuite de flăcările focului. Dintre toate corăbiile, numai *Argo,* nava lui Iason, scăpase din înfruntarea cu stâncile acelea, aşa cum veţi afla citind despre Lâna de aur[35]. Aşadar. Ulise nu a avut încotro. A fost nevoit să treacă printre cele două stânci: cea cu vâltoarea şi cea care părea neprimejdioasă.

În strâmtoarea dintre aceste două stânci, marea părea un râu învolburat, iar oamenii, înfricoşaţi, au scăpat vâslele

[34] Este vorba de Scila şi Caribda, monştri din mitologia greacă, personificări ale stâncilor din Strâmtoarea Messina, situată între Italia şi insula Sicilia (n.tr.).
[35] Se pare că Iason a trecut printre stâncile Simplegade, aflate la intrarea în Marea Neagră (n.tr.).

din mâini.

Acestea atinseră apa, plescăind. Însă Ulise, pe care Circe îl avertizase despre această nouă primejdie, îi imploră să apuce bine vâslele şi să tragă din greu. Îi spuse celui de la cârmă să ducă vasul pe sub stânca cea mare, departe de vârtejul şi de norul de stropi din stânga. Ştia bine de pericolul ce pândea în stânga, căci acolo se afla o peşteră adâncă, în care trăia un monstru, pe nume Scila, care scotea sunete înfricoşătoare din cele şase capete hidoase. Fiecare cap atârna de un gât lung, subţire şi acoperit de solzi şi fiecare gură avea trei rânduri de dinţi ascuţiţi. Douăsprezece tentacule, nişte braţe lungi, cu gheare ascuţite la capăt, se lăsau în jos, gata să înhaţe orice fiinţă omenească din apropiere. Scila stătea în peşteră, pescuind cu tentaculele ei delfini şi peşti mari, dar şi oamenii care se încumetau să se aventureze prin acele locuri[36]. Nimeni nu avea curaj să lupte împotriva acestui

monstru, care nu putea fi ucis de suliţă.

Ulise ştia toate acestea de la Circe. Dar mai ştia că, de cealaltă parte a strâmtorii, unde valurile mării se înălţau deasupra stâncii, se afla o vâltoare, Caribda, care putea să soarbă corabia cu totul dacă aceasta se aventura până acolo, în timp ce Scila putea să prindă doar câţiva dintre oamenii lui.

Din acest motiv, l—a rugat pe cârmaci să ţină nava aproape de stânca pe care trăia Scila şi nu le—a spus tovarăşilor săi că acolo se află un monstru ascuns în peştera cea adâncă. Şi—a pus armura, a luat două suliţe şi s—a aşezat la pupa, unde puntea corăbiei era mai înălţată, socotind că astfel o va putea înfrunta pe Scila.

Au vâslit în sensul curentului, în timp ce vâltoarea se ridica, lovind vârful stâncii, apoi cădea din nou, răvăşind nisipul negru. Se uitau la vârtejul înfricoşător când din peşteră s—au ivit cele şase capete ale Scilei şi şase tovarăşi ai lui Ulise au fost ridicaţi în aer. L—au strigat, deznădăjduiţi, apoi au dispărut pentru totdeauna în adâncurile sălaşului monstrului, unde au fost înghiţiţi. Ulise îşi spuse că a fost lucrul cel mai dureros pe care i—a fost dat să—l vadă, de când pătimeşte umblând pe mare.

Corabia s—a strecurat prin strâmtoarea dintre Scila şi Caribda, ajungând în largul mării, iar oamenii, istoviţi şi îndureraţi, şi—au ridicat vâslele şi au căutat un loc în care să se odihnească.

Şi acest loc părea că se află aproape. În faţa corăbiei, se zărea o insulă minunată, iar oamenii puteau să audă behăitul oilor şi mugetul vitelor mânate în ţarcuri. Ulise şi—a amintit că, în ţinutul lui Hades, umbra profetului orb îi spusese să se ferească de un lucru. Dacă oamenii lui vor ucide şi vor mânca vitele zeului Helios de pe insula sacră Trinacria, vor pieri cu toţii. Ulise le—a vorbit oamenilor săi despre această profeţie şi i—a rugat să treacă pe lângă insulă fără să se oprească. Mânios, Evriloh îi spuse că oamenii sunt obosiţi şi că nu pot vâsli mai departe, că trebuie să facă un

[36] Există o pictură care îl reprezintă pe acest monstru atacând un om aflat într—o barcă. Pictura a fost realizată cu mai multe secole înainte de vremea în care a trăit Ulise (n.a.)

popas pe uscat, să mănînce şi să se întindă într—un culcuş confortabil. Auzindu—l pe Evriloh, toţi oamenii au strigat că nu merg mai departe în noaptea aceea, iar Ulise nu a reuşit să—i facă să se răzgândească. Le—a cerut să jure că nu se vor atinge de vitele lui Helios. Oamenii au jurat, apoi au coborât pe ţărm, şi—au astâmpărat foamea şi au căzut într—un somn adânc.

În timpul nopţii, s—a iscat o furtună cumplită. Norii şi ceaţa deasă au acoperit marea şi cerul. O lună întreagă, sălbaticul vânt de miazăzi a ridicat valuri uriaşe pe coastă şi nici o corabie de pe vremea aceea nu se putea încumeta să înfrunte o asemenea furtună. Oamenii au mâncat toate proviziile aflate pe corabie şi au băut vinul, aşa că au fost nevoiţi să prindă păsări şi peşti — nu prea mulţi, căci marea lovea cu furie stâncile din apropierea ţărmului. Disperat, Ulise s—a dus singur pe insulă pentru a—i implora pe zei să—i arate drumul spre casă. După aceea, a căzut într—un somn adânc.

Evriloh se folosi de acest prilej şi îndemnă echipajul să prindă şi să ucidă vitele sacre ale zeului Helios, neatinse de mână omenească. Ulise s—a trezit din somn şi, apropiindu—se de corabie, a simţit miros de carne friptă. A înţeles ce se întâmplase. I—a mustrat pe tovarăşii săi, dar nu mai putea face nimic. Timp de şase zile s—au ospătat din carnea vitelor. Apoi furtuna s—a potolit, vântul a încetat să bată, iar oamenii au înălţat pânzele şi au ieşit în larg. Zeii însă voiau să îi pedepsească pentru nelegiuirea lor. După ce au părăsit insula şi nu se mai vedea pământul, un nor negru a acoperit corabia. Un vânt năprasnic s—a stârnit din senin şi a rapt catargul, care s—a prăbuşit peste cârmaci, ucigându—l Trăsnetul a lovit nava drept în mijloc. Aceasta s—a răsturnat şi oamenii au căzut în mare. Timp de o clipă, capetele lor au plutit, precum cormoranii, pe valuri.

Ulise a apucat o funie şi, când vasul s—a scufundat, a legat catargul de câteva scânduri din chilă şi s—a aşezat pe această plută improvizată. Vântul de miazăzi s—a pornit să bată cu înverşunare, purtând pluta către Scila şi Caribda. Ulise s—ar fi înecat, dar în ultima clipă s—a înălţat şi s—a prins cu braţele de smochinul care creştea pe insulă. Deşi nu avea pe ce să îşi sprijine picioarele, s—a ţinut bine şi, în cele din urmă, din vâltoarea clocotitoare a Caribdei s—a ivit pluta improvizată. Ulise a sărit pe plută şi, vâslind cu braţele, s—a îndepărtat de infernul dintre cele două stânci. După nouă zile şi nouă nopţi, purtat de valuri, a ajuns pe o insulă[37] .

Acolo sălăşluia nimfa Calipso, cea cu plete de aur, care l—a găsit pe Ulise pe plajă, mai mult mort decât viu. L—a îngrijit şi l—a dus în peştera ei, unde Ulise a rămas timp de şapte ani, tânjind să o părăsească pe frumoasa Calipso şi să se întoarcă în Itaca, la soţia lui, Penelopa. Însă nici o corabie omenească nu se apropia de această insulă, care era, credeau anticii, în mijlocul tuturor mărilor şi unde nu existau nici corăbii, nici oameni care să ştie să vâslească sau să mânuiască pânzele. Calipso — fiica lui Atlas, care ţinea pe umeri bolta cerească, pământul şi marea — era foarte bună şi frumoasă. Dar Ulise privea, cât era ziua de lungă, marea, încercând să desluşească în zare fumul ridicându—se deasupra caselor din Itaca, şi nu—şi dorea decât să moară.

IV . TELEMAH PLEACĂ ÎN CĂUTAREA TATĂLUI SĂU

Ulise se afla de aproape şapte ani pe insula nimfei Calipso când Telemah, care era copil când plecase tatăl său din Itaca, porni să—l caute. El şi mama sa, Penelopa, fuseseră tare nefericiţi după plecarea lui Ulise. întrucât acesta nu se întorsese acasă după ce războiul se încheiase şi nimeni nu mai ştia nimic despre el din ziua în care aheii plecaseră din Troia, oamenii credeau că murise. Telemah avea doisprezece ani, iar tatăl lui Ulise, Laerte, era foarte bătrân şi se retrăsese departe, la ţară, unde se ocupa cu grădinăritul. Prin urmare, Itaca nu mai avea rege. Băieţii care aveau zece ani când plecase Ulise la Troia crescuseră fără tată, iar acum făceau cum îi tăia capul. Doisprezece dintre ei hotărâseră să se căsătorească cu Penelopa şi, împreună cu alţi o sută de tineri din insulele învecinate, la fel de rău—crescuţi ca şi ei, îi făceau curte reginei. Se stabiliseră în casa ei, unde mâncau şi beau după placul inimii. Omorâseră vitele, oile şi porcii, băuseră vinul şi se distrau cu slujitoarele Penelopei, căci avea o mulţime. Nimeni nu îi putea opri. Spuneau că nu aveau de

[37] Homer o numeşte Ogigia — se pare că este una dintre Insulele Liparice (n.tr).

gând să plece decât atunci când Penelopa îl va lua de bărbat pe unul dintre ei, care va deveni regele insulei, deşi Telemah era urmaşul de drept la tron.

În cele din urmă, Penelopa a promis că îl va alege pe unul dintre peţitori atunci când va termina de ţesut un giulgiu mare de lână, în care urma să—l învelească pe Laerte când acesta îşi va da obştescul sfârşit. Ziua ţesea, iar noaptea, când peţitorii plecau (nu dormeau în casa ei), destrăma tot ce lucrase. Una dintre slujitoare le—a destăinuit însă această taină peţitorilor, aşa că Penelopa s—a văzut nevoită să termine linţoliul. Tinerii o îndemnau acum mai mult ca altădată să—l aleagă pe unul dintre ei. Însă ea continua să spere că Ulise era în viaţă şi că se va întoarce, deşi, dacă o făcea, nu ştia cum se va descurca pentru a—i alunga pe toţi acei tineri puternici.

Zeiţa înţelepciunii, Atena, îl îndrăgise dintotdeauna pe Ulise, iar acum îl susţinea înaintea zeilor, în timp ce stăteau, cum credeau muritorii, în sala cea mare din Olimp. Acolo vânturile nu bat, nu plouă, nu ninge, ci aerul este întotdeauna limpede, fără nori, iar lumina este de un alb strălucitor. Atena le—a spus cât de bun, înţelept şi curajos era Ulise şi cum era ţinut pe insula nimfei Calipso, în timp ce oamenii răi îi ruinau casa şi îi peţeau nevasta. A mai spus că se va duce ea însăşi în Itaca şi îl va îndemna pe Telemah să ceară ajutorul tuturor locuitorilor, arătându—le cât de rău era tratat, apoi să plece pe mare pentru a afla veşti despre tatăl său. Aşa grăi Atena şi coborî din Olimp pe pământ, unde luă înfăţişarea unui muritor, Mentes, domnitorul din Tafos. În faţa uşii îi găsi pe peţitori jucând zaruri şi alte jocuri în aşteptarea mesei. Telemah, care stătea deoparte, îl văzu pe străin şi se îndreptă către el. Îl pofti în casă şi se purtă frumos cu acesta, în timp ce peţitorii mâncau, beau şi râdeau.

Apoi Telemah i—a dezvăluit Atenei — sau străinului, aşa cum credea el — ce rău se purtau cu el peţitorii, în timp ce oasele albe ale tatălui său zăceau risipite pe un ţărm necunoscut sau erau spălate de valurile sărate ale mării. Atena — sau Mentes — îi spuse că era un prieten vechi de—al lui Ulise şi că se oprise în Itaca în drum spre Cipru, de unde voia să cumpere aramă.

— Ulise nu a murit, a spus el. Ştiu că se va întoarce acasă, şi încă repede. Semeni mult cu el. Trebuie să fii fiul lui, nu—i aşa?

Telemah îi răspunse că era fiul lui Ulise, iar Mentes se înfurie văzând cum îl insultau peţitorii. Îl învăţă să se plângă adunării poporului, apoi să se urce pe o corabie şi să plece pe mare pentru a afla veşti despre Ulise.

Apoi Atena a plecat. A doua zi, Telemah a convocat adunarea şi a vorbit în faţa oamenilor, dar, deşi le părea rău pentru el, aceştia nu îl puteau ajuta. Totuşi, un bătrân profet le—a spus că Ulise se va întoarce cu siguranţă acasă, dar peţitorii l—au ameninţat şi l—au insultat. Seara, Atena a venit din nou, de data aceasta sub înfăţişarea lui Mentor, un locuitor din Itaca, prieten cu Ulise. L—a încurajat pe Telemah să se urce pe o triremă[38] şi să le spună peţitorilor că se duce la Menelau şi la Nestor să ceară veşti despre tatăl său. Aceştia şi—au bătut joc de el, dar Telemah s—a pregătit de călătorie fără să—i spună nimic mamei lui. Bătrâna Euricleea, care fusese doica lui şi a tatălui lui, i—a adus vin şi merinde pentru drum. La căderea nopţii, când vântul se trezeşte la viaţă în timpul verii, el şi Mentor s—au urcat pe corabie şi au plutit toată noaptea, iar a doua zi la prânz au ajuns la Pylos, cetatea bătrânului Nestor.

Nestor i—a primit cu bucurie, ca şi fiii lui, Pisistrate şi Trasimede, care luptaseră la Troia. A doua zi, Mentor i—a părăsit, iar Pisistrate şi Telemah au pornit, peste dealuri şi văi, într—o călătorie de două zile, către Sparta, aflată la poalele Muntelui Taiget, pe malurile râului Eurotas, cel cu ape limpezi.

Nici un aheu nu îl mai văzuse pe Ulise din ziua în care plecase din Troia. Totuşi, Menelau, regele Spartei, i—a spus lui Telemah că tatăl lui trăieşte şi că se află cu nimfa Calipso pe o insulă pustie, situată în mijlocul tuturor mărilor. Vom vedea de unde ştia Menelau toate acestea. Când Telemah şi Pisistrate au ajuns la Sparta, Menelau dădea un ospăţ şi i—a invitat şi pe cei doi. Nu era politicos să—i întrebe cine erau decât după ce se îmbăiau şi se îmbrăcau cu haine noi, se ospătau şi îşi potoleau setea. După masă, Menelau a observat că Telemah îi admira casa cea plină de lumină, care cădea, strălucind, pe pereţii acoperiţi cu platouri de bronz, pe cupele de aur, pe chihlimbarul, fildeşul şi argintul aflate acolo din belşug. Telemah nu văzuse asemenea lucruri în Itaca.

Observându—i mirarea, Menelau îi spuse că adusese multe bogăţii din Troia, după ce opt ani pribegise prin Cipru, Eenicia şi Egipt, ba chiar şi prin Libia, pe coasta de nord a Africii. Îi mai spuse că, deşi era bogat şi norocos, îl copleşea mâhnirea când îşi amintea de oamenii curajoşi care muriseră pentru el la Troia. Tare rău îi părea de cel mai bun dintre ei, Ulise, despre care nimeni nu mai auzise de mult şi despre care nu se ştia dacă era în viaţă sau dacă murise. La aceste cuvinte, Telemah şi—a ascuns faţa în veşmântul purpuriu şi şi—a şters lacrimile, în aşa fel încât Menelau să ghicească cine era, dar nu a spus nimic.

În acel moment, în sală şi—a făcut apariţia Elena cea cu mâinile dalbe, la fel de frumoasă ca întotdeauna. Slujnicele aduceau furca ei de tors, din aur curat, şi un coş de argint, în care se afla lâna, căci mâinile Elenei nu se

[38] Corabie cu trei rânduri de vâsle (n.tr.).

odihneau niciodată.

Elena şi—a dat seama că băiatul îmbrăcat în veşminte purpurii era Telemah, căci semăna foarte mult cu tatăl lui, şi i—a împărtăşit bănuiala ei lui Menelau. Pisistrate a auzit—o şi le—a spus că Telemah venise la ei ca să afle veşti despre tatăl său. Menelau şi Elena au fost adânc mişcaţi la vederea fiului lui Ulise, care fusese cel mai bun prieten al lor. Nu şi—au putut opri lacrimile, căci Pisistrate şi—a amintit de Antiloh, fratele său iubit, ucis în luptă la Troia de Memnon, fiul lui Eos. Elena a încercat să—i aline. A adus o licoare magică, pe care i—o dăduse Polidamna, soţia lui Thonos, regele Egiptului. Licoarea alina durerea şi supărarea şi aducea uitarea, iar Elena a turnat câteva picături dintr—o sticluţă de aur într—un vas de argint, amestecându—le cu vin. Au băut cu toţii şi s—au simţit mai bine.

Elena i—a povestit apoi lui Telemah despre isprăvile lui Ulise la Troia: cum pătrunsese în cetate deghizat în cerşetor, cum venise în casa ei şi cum furase paladiul. Menelau i—a spus cum îi liniştise Ulise pe el şi pe ceilalţi prinţi ahei în timp ce se aflau în Calul troian, când Deifob o silise pe Elena să imite vocile soţiilor lor. Telemah s—a bucurat tare mult auzind cât de curajos şi de înţelept se arătase tatăl său.

A doua zi, Telemah i—a povestit lui Menelau ce urât se purtau peţitorii cu el şi cu mama lui, iar Menelau îi imploră pe zei să—l ajute pe Ulise să se întoarcă în Itaca şi să—i ucidă pe acei netrebnici.

— Cât despre ceea ce m—ai întrebat, zise el, îţi voi spune tot ce am auzit despre tatăl tău. După ce am plecat din Troia, am rătăcit şi eu pe mare. Furtunile m—au purtat în insula numită Pharos, la o zi de drum de gurile râului Aegyptus (care este vechiul nume al Nilului). Eram aproape morţi de foame, pentru că ni se terminaseră proviziile, iar marinarii încercau să pescuiască în apropierea ţărmului. Pe insula aceea locuieşte o zeiţă, fiica lui Proteu, bătrânul care trăieşte în mare. Ea m—a sfătuit să îl pândesc şi să îl prind pe tatăl ei când va ieşi din mare pentru a dormi pe ţărm. Acesta îmi putea spune tot ce voiam să ştiu. Proteu obişnuia să iasă din mare în miezul zilei, împreună cu focile, şi să doarmă în mijlocul acestora, pe nisipul plajei. Trebuia să îl prind, dar mi—a spus că acesta, ca să scape, va lua tot felul de înfăţişări în mâinile mele: fiare, şerpi şi flăcări, dar în cele din urmă mi se va înfăţişa ca fiinţă umană şi va răspunde la întrebările mele.

Aşa a grăit zeiţa şi a săpat în nisip ascunzători pentru mine şi trei dintre oamenii mei, apoi ne—a acoperit cu piei de focă. La prânz, bătrânul a ieşit din mare, cu focile, le—a numărat, începând cu noi, apoi s—a întins pe jos şi a adormit. Atunci am sărit, ne—am repezit spre el şi l—am apucat bine. S—a prefăcut în leu, leopard, şarpe, într—un mistreţ uriaş, apoi în apă curgătoare şi în copac înalt, plin de flori. Noi l—am ţinut bine şi în cele din urmă şi—a reluat înfăţişarea de om şi mi—a spus că nu voi avea un vânt favorabil dacă nu mă întorc în apele fluviului Nil şi nu fac sacrificii zeilor din Olimp. I—am cerut apoi veşti despre fratele meu, Agamemnon, şi atunci am aflat că fusese ucis chiar în casa lui. Mi—a mai spus că Aiax se înecase în mare. În cele din urmă, mi—a vorbit despre Ulise: că este ţinut pe o insulă pustie de nimfa Calipso, că este nefericit şi că mi are nici corabie, nici oameni cu care să scape de acolo şi să se întoarcă acasă, în Itaca.

Asta i—a spus Menelau lui Telemah, care a rămas în Sparta timp de o lună. În tot acest timp, petitorii l—au aşteptat, cu o corabie, într—o strâmtoare prin care credeau că va trece la înapoierea în Itaca. Voiau să—l prindă şi să—l omoare.

V.CUM A SCĂPAT ULISE DEPE INSULA NIMFEI CALIPSO

A doua zi după ce Menelau i—a spus lui Telemah că Ulise trăia, zeii l—au trimis pe Hermes la Calipso. Zeul şi—a legat sandalele de aur, care îl purtau pe uscat şi pe mare, repede ca vântul. A zburat peste crestele valurilor asemenea cormoranului care prinde peştii din adâncurile mării, iar apa sărată îi udă penele. A ajuns în insulă şi a urcat la peştera în care locuia Calipso, nimfa cu plete blonde. Focul ardea în peşteră şi răspândea în toată insula miros de lemn de cedru. Nimfa cânta în timp ce lucra cu o suveică de aur la războiul de ţesut. La intrarea în peşteră, se vedeau ramuri înflorite de arini, plopi şi chiparoşi care îmbălsămau aerul. Păsări de tot felul îşi făcuseră cuiburile în aceste ramuri — porumbei, şoimi, pescăruşi gălăgioşi care se hrănesc cu peşti. Deasupra peşterii scobite în stâncă atârnau vrejuri de viţă—de—vie pline de ciorchini. Patru izvoare cu apă cristalină curgeau, unul lângă altul, apoi se despărţeau, pornind fiecare pe drumul său. Pe pajiştile din jur înfloreau violete. Totul era atât de frumos încât chiar şi un zeu se minuna la vederea acestei privelişti, bucurându—şi inima şi sufletul.

Mesagerul, ucigaşul lui Argus[39], s—a oprit şi s—a minunat. După ce a privit pe îndelete toate aceste lucruri, a intrat în peşteră. Nimfa Calipso l—a recunoscut, căci zeii se cunoşteau între ei, chiar dacă trăiau departe unul de altul. Dar Hermes nu l—a văzut pe Ulise în peşteră, căci acesta stătea, mai tot timpul, pe ţărm, plângând, cu lacrimi amare, în timp ce privea cu dor întinderile mării. Calipso, frumoasa nimfă, i—a vorbit astfel lui Hermes, după ce l—a poftit să se aşeze:

[39] Monstru cu o sută de ochi pus de Hera să o păzească pe Io, iubita lui Zeus, transformată în vacă. Zeus l—a trimis pe Hermes să—l omoare (n.tr).

—Fii bine venit, Hermes. Te rog, să—mi spui de ce ai venit până aici, tu, purtătorul caduceului[40], tu, care nu m—ai vizitat niciodată? Spune—mi ce vrei — inima mea e gata să—ţi împlinească orice dorinţă. Dar acum urmează—mă, căci am să—ţi întind dinainte masa, aşa cum se cuvine oricărui străin care îmi trece pragul.

Nimfa a pus dinaintea zeului ambrozie şi nectar, iar mesagerul, ucigaşul lui Argus, s—a ospătat şi a băut. Abia după aceea zeul i—a răspuns nimfei:

—M—ai întrebat de ce am venit aici, zeiţă, şi am să—ţi spun adevărul, aşa cum mi—ai cerut. Zeus m—a trimis. Nu am venit de bună voie, căci nimeni nu vrea să străbată o asemenea distanţă pe mare, prin locuri în care nu se află nici o aşezare omenească, nici jertfe destinate zeilor. Stăpânul mi—a spus că la tine se află un om nefericit, care a luptat timp de nouă ani sub zidurile cetăţii lui Priam, iar în al zecelea an a cucerit cetatea şi a plecat spre casă. Pe drum, tovarăşii lui au supărat—o pe Atena, iar zeiţa a trimis vânturi potrivnice şi valuri înalte împotriva lor. Şi—a pierdut toţi tovarăşii, dar a reuşit să scape cu viaţă şi valurile mării l—au purtat pe aceste meleaguri. Acum Zeus îţi porunceşte să îl laşi să plece, căci nu îi e sortit să moară departe de prieteni, ci să—i revadă şi să ajungă acasă, în ţara lui.

Astfel a vorbit Hermes, iar Calipso, frumoasa nimfă, s—a înfiorat.

—Cruzi sunt zeii şi tare geloşi, purtând pică zeiţelor care se însoţesc cu muritori. Eu l—am salvat atunci când zăcea pe pluta cu care a înfruntat hula, căci Zeus îi scufundase corabia în adâncurile mării. Şi—a pierdut tovarăşii, dar a reuşit să supravieţuiască, iar valurile l—au adus aici. L—am îndrăgit şi aş fi vrut să nu cunoască niciodată bătrâneţea şi moartea. Dar nu îl pot ajuta să plece, căci nu am corăbii cu vâsle şi nici oameni care să—l poarte pe întinsul mării. De acum înainte, îl voi sfătui şi îl voi ajuta să—şi folosească puterea minţii ca să ajungă nevătămat în ţara lui.

Mesagerul zeilor, ucigaşul lui Argus, îi răspunse:

—Îndeamnă—l să plece cât mai repede şi fereşte—te de mânia lui Zeus, care te poate pedepsi aspru.

Apoi Hermes a plecat, iar nimfa s—a dus să—l caute pe Ulise. L—a găsit stând pe ţărm, cu ochii plini de

[40] Nuia din lemn de laur sau măslin, cu aripi în vârf şi pe care se încolăceau doi şerpi (n.tr.).

lacrimi, trist pentru că nu se putea întoarce acasă. Ziua rătăcea pe stânci şi pe plajă, privind, cu ochii împăienjeniţi de lacrimi, adâncurile nepătrunse ale mării. Aşezându—se lângă el, frumoasa nimfă îi spuse:

—Om fără noroc, alungă tristeţea şi nu—ţi mai irosi lacrimile, căci eşti liber să pleci. O fac din toată inima. Ridică—te şi taie cu toporul câţiva copaci, meşterește o plută cu care să străbaţi marea cea adâncă. Am să—ţi dau pâine, apă şi vin roşu după pofta inimii, să ai cu ce să—ţi potoleşti foamea şi setea. Am să—ţi dau veşminte şi am să trimit un vânt prielnic ca să ajungi nevătămat în ţara ta, dacă asta vor zeii care trăiesc în Olimp şi care sunt mai puternici decât noi doi.

Ulise s—a bucurat şi s—a întristat în acelaşi timp: era bucuros pentru că zeii se gândeau la el şi trist pentru că urma să străbată singur mări necunoscute.

Calipso i—a spus:

—Aşadar, vrei să porneşti chiar acum către ţara ta iubită? Norocul fie cu tine! Nu ştii însă prin câte încercări vei trece şi cât vei suferi, nu ştii nici măcar dacă vei ajunge în ţara ta. Aici însă, alături de mine, în această casă, ştiind că nu vei cunoaşte moartea, nu ai făcut decât să tânjeşti după soţia ta, zi după zi. Ştiu că nu sunt cu nimic mai prejos decât ea — sunt la fel de nobilă, la fel de frumoasă —, deşi nu este deloc înţelept ca o muritoare să se compare cu o zeiţă, căci nu poate fi mai graţioasă sau mai mândră.

Ulise cel înţelept îi răspunse:

—Eşti nedreaptă cu mine, zeiţă. Ştiu bine că înţeleaptă Penelopa nu se poate compara cu tine; nu este nici mai frumoasă, nici mai graţioasă. Dar este muritoare, iar tu nu vei cunoaşte bătrâneţea şi moartea. Cu toate acestea, mi—am dorit în fiecare zi să ajung în ţara mea şi să trăiesc ziua întoarcerii acasă. Da, şi dacă vreun zeu va dori să mă arunce în adâncurile mării, sunt gata să îndur orice cu inima uşoară. Căci am suferit mult şi am înfruntat pericolele mării şi ale războiului şi nu mă tem de alte încercări.

A doua zi, Calipso i—a dat lui Ulise uneltele necesare, iar el a tăiat copacii şi a făcut o plută mare, un catarg şi pânze. În cinci zile a terminat pluta, iar Calipso i—a adus burdufuri cu vin şi apă, făină şi alte merinde. S—au sărutat pentru ultima oară şi şi—au luat rămas—bun. El a pornit pe mare, iar ea s—a întors acasă. Ar fi putut să trăiască veşnic alături de frumoasa nimfă, dar a ales să trăiască şi să moară alături de soţia sa, Penelopa.

VI.ULISE NAUFRAGIAZĂ ÎN ŢARA FEACILOR

Cât timp a bătut vântul, Ulise a stat la cârmă şi a plutit pe mare, fără să vadă uscatul sau vreo corabie. Noaptea s—a orientat după Ursa Mare, pe care o avea mereu În stânga, aşa cum îl învăţase Calipso. A navigat timp de şaptesprezece zile şi în ziua a optsprezecea a zărit vârfurile ascunse în nori ale munţilor de pe insula Phaeacia. Însă tocmai atunci l—a zărit zeul Poseidon, care şi—a amintit că Ulise îl orbise pe fiul său, ciclopul Polifem. Furios, zeul a iscat o furtună puternică: nori negri au acoperit cerul şi toate cele patru vânturi s—au dezlănţuit, iscând o vijelie năprasnică. Ulise şi—a dorit să fi fost ucis atunci când troienii se adunaseră în jurul lui, în timp ce apăra trupul neînsufleţit al lui Ahile. Dacă ar fi murit atunci, ar fi fost ars pe rug şi înmormântat de prieteni. Acum însă, se putea îneca, iar sufletul său ar fi rătăcit fără odihnă la hotarele ţinutului umbrelor, la fel ca umbra lui Elpenor.

În timp ce se gândea la toate acestea, vântul a rupt catargul plutei, pânza şi capătul vergii au căzut în mare, iar un val uriaş l—a smuls de pe plută şi l—a târât în adâncuri. Ino, una dintre zeiţele mării, l—a văzut şi i s—a făcut milă de el. S—a ridicat din ape ca un pescăruş şi i—a aruncat vălul său lui Ulise, spunându—i:

— Leagă—ţi vălul în jurul pieptului şi aruncă—ţi hainele. Sari de pe plută şi înoată către uscat. Când vei ajunge acolo, aruncă vălul înapoi în mare şi întoarce—ţi capul.

Ulise a apucat vălul, l—a legat în jurul pieptului, dar s—a hotărât să nu părăsească pluta cât timp buştenii încă se mai ţineau unul de altul. Chiar în timp ce gândea asta, pluta a fost sfărâmată de valuri. Ulise a reuşit să se cațere pe un buştean şi, apucându—l bine, s—a aşezat călare. Apoi vânturile au încetat să bată, cu excepţia vântului de miazănoapte, care l—a purtat pe Ulise în derivă timp de două zile şi două nopţi. În a treia zi, marea s—a calmat. Se zărea uscatul, iar Ulise a început să înoate spre ţărm, cu toate că acolo curentul era destul de puternic şi valurile înspumate se loveau cu

putere de stâncile ascuţite, punându—i în pericol viaţa. De trei ori s—a agăţat Ulise de o stâncă şi de trei ori valurile l—au tras înapoi. Apoi a reuşit să înoate printre stânci şi să se apropie de ţărm, căutând un loc potrivit să iasă la Uman. În cele din urmă, a ajuns la gura unui râu, unde ţărmul cobora în pantă lină, şi s—a îndreptat spre uscat. A ieşit din apă şi a căzut jos, leşinat. Când şi—a venit în simţiri, a dezlegat vălul lui Ino şi l—a aruncat în mare, apoi s—a îndreptat către trestiile de pe malul râului, gol şi mort de foame. S—a târât între doi măslini groşi care creşteau unul lângă altul şi ale căror crengi dese alcătuiau un adăpost împotriva vântului, s—a acoperit cu frunze uscate, reuşind să se încălzească, şi a adormit.

În timp ce Ulise dormea, singur şi gol pe pământ străin, frumoasa Nausicaa, fiica regelui feacilor, a avut un vis.

În vis i s—a arătat zeiţa Atena, sub înfăţişarea prietenei sale, şi i—a spus:

—Nausicaa, cum poţi fi atât de nepăsătoare? În casă ai atâtea veşminte frumoase care trebuie spălate, căci se apropie ziua nunţii tale şi, cum cere datina, le vei dărui oaspeţilor veşminte curate. Să mergem chiar mâine la râu; porunceşte să ţi se pregătească o căruţă cu care să ducem veşmintele şi pânzeturile.

Dimineaţă, când s—a trezit, Nausicaa şi—a amintit visul. S—a dus la tatăl său şi l—a rugat să poruncească să i se dea o căruţă cu care să ducă veşmintele la spălat. Nu a pomenit nimic de nunta ei, căci, deşi o peţeau mulţi tineri prinţi, ea nu—l iubea pe nici unul dintre ei. Trebuia să spele veşmintele, aşa că regele a poruncit să i se dea o căruţă înaltă şi catâri. Slujitoarele prinţesei au aşezat în car veşmintele, un coş cu merinde şi un burduf cu vin. Nausicaa a luat frâiele şi a mânat catârii, iar în urma ei mergeau slujitoarele. Au ajuns la râu şi au spălat rufele în adânciturile cu ape limpezi anume scobite în piatră, călcându—le în picioare, apoi le—au întins să se usuce pe pietre, sub razele soarelui şi în bătaia vântului. După ce au terminat treaba, s—au aşezat să guste din bunătăţile aduse.

După masă, fetele şi—au scos vălurile şi au început să se joace cu mingea. Nausicaa a aruncat mingea către o altă fată, dar aceasta nu a reuşit s—o prindă şi mingea a căzut în apele râului. Toate fetele au început să tipe şi să râdă. Larma l—a trezit pe Ulise.

„Unde mă aflu?", se întrebă în sinea lui. „Am ajuns oare într—o ţară în care trăiesc sălbatici? Aud zgomotele făcute de nişte fete care se joacă. Sunt oare nimfele munţilor şi râurilor?"

Apoi smulse o creangă stufoasă pentru a—şi acoperi goliciunea. Fata îi fusese schimonosită de încercările prin care trecuse, de durere, de frig şi de foame, iar părul şi barba i se zburliseră şi erau pline de sare.

Când l—au văzut, fetele au fugit, ţipând îngrozite. Numai Nausicaa, fiica regelui, a rămas pe loc, fără teamă. Ulise nu îndrăznea să se apropie şi să îngenuncheze în fata ei, aşa că i—a vorbit de la distantă:

—Mă plec în fata ta, regină, zeiţă sau muritoare! Dacă eşti într—adevăr o zeiţă din Olimp, cred că o recunosc în tine, după frumuseţea şi portul tău, pe Artemis, fiica mărităului Zeus. Dar dacă eşti una dintre fiicele pământenilor, de trei ori sunt fericiţi tatăl şi mama ta şi de trei ori binecuvântaţi. Inima lor se umple de bucurie ori de câte ori te văd prinzându—te în dans, căci eşti ca o floare, fecioară. Cel mai fericit dintre toţi va fi cel care te va lua de soţie şi te va duce în casa lui. Niciodată nu am văzut o făptură mai frumoasă ca tine printre muritori şi te privesc plin de uimire. Numai în Delos am văzut, de mult, un lucru la fel de minunat: o ramură de palmier pe altarul zeului Apolo. Am ajuns şi acolo, cu tovarăşii mei, şi multe necazuri mi—a fost dat să îndur. Da, când te privesc, mă minunez şi nu îndrăznesc să mă apropii şi să—ţi ating genunchii. M—am luptat cu marea dezlănţuită şi vântul potrivnic, căci vin din insula Ogigia. Şi abia ieri, în a douăzecea zi, am scăpat de urgie. Acum, un zeu m—a zvârlit pe acest ţărm pe care poate mă aşteaptă alte încercări, căci nu cred că necazurile mele s—au sfârşit. Ai milă de mine, regină; după atâtea nenorociri, eşti cea dintâi pe care o întâlnesc în cale şi nu cunosc pe nimeni din acest ţinut. Arată—mi drumul spre cetate, dă—mi un veşmânt vechi, cu care să mă acopăr, dacă ai, poate o pânză de in. Şi fie ca zeii să îţi îndeplinească toate dorinţele— un soţ bun şi o casă în care să trăiţi fericiţi —, căci nu este nimic mai frumos şi mai nobil ca buna înţelegere dintre un bărbat şi o femeie care trăiesc sub acelaşi acoperiş. Dacă ei sunt mulţumiţi, prietenii lor sunt bucuroşi, iar vrăjmaşii plini de ciudă. Nausicaa îi răspunse astfel lui Ulise:

—Străine, nu pari om rău şi nici nebun nu pari. Zeus Olimpianul este cel care împarte bucurii şi necazuri oamenilor, după bunul său plac, şi tu ai avut multe de îndurat, fără îndoială. Acum, dacă ai ajuns în ţara noastră, nu vei duce lipsă de veşminte şi de toate cele cuvenite unui pribeag care cere ajutor. Îţi voi arăta cetatea şi îţi voi spune cine sunt locuitorii acesteia. Te afli în ţara feacilor, iar eu sunt fiica lui Alcinou, un om mărinimos, stăpânitorul acestor meleaguri.

Aşa a vorbit Nausicaa, apoi le—a chemat pe însoţitoarele ei cu plete frumoase.

—Veniţi, fetelor! le spuse ea. De ee aţi fugit la vederea acestui bărbat? Credeţi că este un duşman? Nu există şi nu va exista muritor care să ne ameninţe cu război pe noi, feacii, căci zeii ne îndrăgesc. Locuim departe de alte neamuri, apăraţi de valuri, la capătul mării, şi muritorii nu au legături cu noi. Omul acesta este neajutorat. A ajuns aici după multe peregrinări şi se cuvine să îl primim cu bunăvoinţă, căci toţi oaspeţii şi cerşetorii sunt trimişi de Zeus. Daţi—i deci străinului să mănânce şi să bea, duceţi—l să se îmbăieze în râu, într—un loc ferit de bătaia vântului.

Fetele, strigându—se una pe alta, l—au condus pe Ulise în acel loc adăpostit, aşa cum le rugase Nausicaa, fiica mândrului Alcinou. I—au adus veşminte, i—au dat ulei de măsline să—şi ungă trupul şi l—au poftit să se scalde în undele râului.

—Vă rog să vă depărtaţi acum, le spuse Ulise, ca să mă spăl şi să mă ung cu ulei. Trebuie să vă spun că de mult nu mi—am mai uns pielea cu ulei, şi apoi îmi e ruşine să—mi arăt goliciunea în faţa voastră.

Fetele s—au depărtat şi s—au dus la stăpâna lor. Ulise s—a îmbăiat în apa râului, clătindu—şi pielea şi părul de sare. S—a uns cu ulei şi s—a îmbrăcat, iar Atena, fiica lui Zeus, l—a făcut să pară mai înalt şi mai puternic şi i—a răsfirat pe umeri părul des şi ondulat, galben ca paiul. Apoi, ca un meşter priceput care suflă aur peste argint, un meşter care a învăţat de la Hefaistos şi Pallas Atena arta făuririi giuvaierelor, zeiţa revărsă asupra capului şi umerilor lui Ulise un farmec desăvârşit.

După aceea, Ulise s—a aşezat pe malul mării, strălucind de frumuseţe. Nausicaa l—a privit cu admiraţie şi le—a spus însoţitoarelor ei:

—Ţineţi minte, dragele mele, ce vă spun acum. Omul acesta a ajuns aici, în ţara feacilor, datorită zeilor din Olimp. Adineauri mi s—a părut urât, dar acum arată ca un zeu. Mi—ar plăcea să am un soţ ca el. Ce bine ar fi să rămână printre noi! Dar grăbiţi—vă, fetelor, daţi—i de mâncare şi de băut!

I—au dat să mănânce şi s—au aşezat lângă el, iar Ulise a mâncat cu poftă, căci multe zile răbdase de foame.

Nausicaa, fata cu braţe albe, şi însoţitoarele ei au strâns rufele şi le—au aşezat în căruţă, apoi au înhămat catârii şi fiica regelui s—a urcat în car. Aceasta l—a strigat pe Ulise:

—Vino, străine, să mergem în cetate. Te voi conduce în casa tatălui meu, unde, îţi promit, îl vei cunoaşte pe cel mai nobil dintre feaci. Dar trebuie să faci aşa cum îţi spun, căci îmi pari un om deştept. Când vom trece pe lângă câmpurile oamenilor, să mergi cu fetele, cu pas grăbit, în spatele căruţei, iar eu vă voi deschide drumul. Ne vom apropia apoi de cetatea cu ziduri înalte şi turnuri. De o parte şi de alta se întinde un port în care se adăpostesc corăbiile. Ai să vezi intrarea în cetate; nu departe, se află o dumbravă a Atenei. Lângă drum creşte un plop şi curge un izvor înconjurat de o livadă. Este pământul tatălui meu, unde îi place să se retragă, departe de zarva cetăţii. Acolo să te opreşti şi să aştepţi, ascuns, până ce ajung în cetate şi în casa tatălui meu. Când vei socoti că am ajuns, intră în cetatea feacilor şi întreabă unde se află palatul tatălui meu, mărinimosul rege Alcinou. Este cunoscut; chiar şi un copil ar putea să te călăuzească, fiindcă nici o altă clădire din cetate nu se poate compara cu palatul eroului Alcinou.

Când vei intra în palat, să treci repede prin sala cea mare şi să te îndreptţi către mama mea, care stă lângă vatră, la lumina focului, şi ţese o pânză purpurie — o adevărată minune. În spatele ei le vei vedea pe slujitoare. Tronul tatălui meu se află lângă jilţul mamei; el stă acolo şi bea vin, asemenea unui nemuritor. Aruncă—te la picioarele mamei şi întinde—ţi mâinile către genunchii ei, căci aşa vei putea să trăieşti clipa în care te vei întoarce în ţara ta. De va găsi în inima ei bunăvoinţă pentru tine, poţi nădăjdui să—ţi revezi prietenii şi să te întorci în căminul tău primitor şi în ţara în care te—ai născut, chiar dacă sunt tare departe.

Aşa grăi Nausicaa şi porni, strunindu—şi catârii. Au lăsat în urmă râul, apoi au mers cale lungă, fetele şi Ulise pe jos, iar prinţesa în căruţă. Au ajuns la dumbrava sacră a Atenei, iar Ulise s—a oprit şi a implorat—o pe fiica puternicului Zeus să—l ajute.

—Ascultă—mă, fiică a lui Zeus, fecioară protectoare, ascultă—mă acum, căci mai înainte, când mă chinuiam pe mare, ţi—ai întors faţa de la mine. Ajută—mă să fiu primit cu milă de feaci.

Atena l—a auzit, dar nu i s—a arătat, căci se temea de fratele tatălui ei, Poseidon, care era furios pe Ulise şi jurase că îl va împiedica să se întoarcă acasă.

Ulise a aşteptat lângă templu o vreme, apoi, socotind că Nausicaa şi slujitoarele ei au ajuns acasă, a pornit la drum şi a intrat în cetate, minunându—se la vederea portului, plin de corăbii, şi a zidurilor puternice. Luând înfăţişarea unei copile, Atena îi ieşi înainte şi se oferi să—l conducă la palatul regelui Alcinou şi al reginei Arete. I—a spus că aceasta era înţeleaptă şi bună, iar cuvântul său avea greutate în cetate. Zeiţa l—a învăluit pe erou într—o ceaţă deasă, ca să nu fie văzut de locuitorii cetăţii, şi astfel a ajuns la palat, ale cărui ziduri de aramă străluceau în lumina soarelui. În sala cea mare se aflau numeroase statui de aur înfăţişând câini şi tineri cu torţe în mâini, luminând încăperea şi mesele încărcate de bucate. Palatul era înconjurat de grădini minunate, cu pomi încărcaţi de fructe, udate de două izvoare. Ulise a admirat,

uluit, grădina, apoi a trecut, nevăzut de nimeni, prin sală şi a îngenuncheat la picioarele reginei Arete, implorând—o să îl trimită cu o corabie în ţara lui.

Pe masă i—au pus mâncare şi vin, iar Alcinou a spus că străinul, oricine ar fi, trebuie primit cum se cuvine. Ceilalţi oaspeţi au plecat, iar Arete a recunoscut hainele pe care le purta Ulise, care erau ţesute de ea, şi l—a întrebat cine era şi de unde avea veşmintele. El i—a povestit cum naufragiase şi cum Nausicaa îi dăduse mâncare şi îl îmbrăcase cu hainele spălate la râu. Regina Arete a spus atunci că s—ar fi cuvenit ca Nausicaa să îl aducă ea însăşi acasă.

—Te rog, nu o învinovăţi pe copilă, o imploră Ulise. I—a fost ruşine şi teamă că părinţilor ei nu le va face plăcere să o vadă venind acasă însoţită de un străin.

Regele Alcinou i—a spus că nu este un om bănuitor şi că i—ar da bucuros fiica de nevastă, o casă şi bogăţii fără de număr, căci vedea că este un om deosebit şi nobil. Dar dacă dorea să se întoarcă în ţara lui, i se va pregăti o corabie. Aşa i—a vorbit Alcinou, deoarece îşi dăduse seama că Ulise, care nu îşi rostise încă numele, este un om de viţă nobilă, puternic şi înţelept. După aceea, toţi s—au dus la culcare, iar lui Ulise i—au pregătit un pat cu aşternuturi moi, de culoare purpurie.

A doua zi, Alcinou a trimis cincizeci şi doi de tineri să pregătească o corabie. Apoi s—au grăbit să ajungă la palat, unde avea loc un ospăţ. Un aed a început să cânte despre războiul troian, iar Ulise şi—a acoperit faţa cu mantia ca să—şi ascundă lacrimile. Alcinou l—a văzut şi le—a propus oaspeţilor să iasă afară şi să—şi încerce puterile în jocuri de palestră[41] : alergări, lupte şi pugilat[42] . Fiui lui Alcinou îl întrebă pe Ulise dacă n—ar vrea să participe şi el la întreceri, dar acesta îi răspunse că este prea abătut pentru aşa ceva. Un tânăr, pe nume Eurial, îi strigă, pe un ton batjocoritor, că străinul era probabil un neguţător şi că nu se pricepea la întrecerile sportive.

Supărat, Ulise îi răspunse că, în tinereţea lui lipsită de griji, fusese foarte priceput la toate jocurile de palestră, dar acum era mai greoi şi slăbit de încercările prin care trecuse. Cu toate acestea, o să le arate ce ştie. Ridică apoi un disc mult mai mare decât toate celelalte. Se roti şi îl aruncă departe — mult mai departe decât căzuseră discurile feacilor. E pofti apoi pe ceilalţi să se întreacă cu el la alergări, la lupta cu pumnii sau la aruncarea suliţei. Mai spuse că le poate încerca pe toate şi doar la alergări s—ar putea să—l întreacă cineva, căci este foarte slăbit. Alcinou însă hotărî să evite o înfruntare şi îi ceru aedului să cânte, iar tinerilor le porunci să danseze şi să se joace cu mingea. Bătrânii aduseră daruri bogate, aur şi veşminte pentru străin. Alcinou îi oferi un sipet de preţ şi o cupă mare de aur, iar Arete aşeză şi alte daruri în sipet, apoi le porunci slujnicelor să—l conducă pe Ulise la baie, unde se spălă şi se unse cu ulei. După baie, Ulise o întâlni în sala cea mare pe Nausicaa.

—Rămas—bun, şi nu mă uita când vei ajunge în ţara ta, căci eu ţi—am salvat viaţa, îi spuse fata.

—Dacă zeii vor vrea să—mi revăd ţara, Nausicaa, am să mă gândesc la tine în fiecare zi, cu recunoştinţă, căci ţie îţi datorez viaţa.

Au fost ultimele cuvinte pe care şi le—au spus, căci Nausicaa nu a rămas la masă, alături de bărbaţi, în sala cea mare. După ce s—au ospătat, aedul a început să cânte un cântec despre isprăvile lui Ulise la Troia, iar acesta nu şi—a putut opri lacrimile. Atunci Alcinou l—a întrebat:

—Ai pierdut oare un prieten drag sau o rudă în marele război?

—Sunt Ulise, fiul lui Laerte, despre faptele căruia vorbeşte o lume întreagă.

Şi, spre uimirea celor adunaţi acolo, începu să povestească tot ce i se întâmplase din ziua în care plecase din Troia şi până când ajunsese pe insula nimfei Calipso şi apoi despre furtuna care îl adusese în ţara feacilor.

Le—a povestit totul, iar Eurial şi—a cerut iertare pentru cuvintele nepotrivite pe care i le spusese mai înainte şi i—a dăruit lui Ulise o sabie de aramă, cu mânerul de fildeş şi aur. I—au mai făcut şi alte daruri, care au fost încărcare pe corabia pregătită de drum. înainte de plecare, Ulise şi—a luat rămas—bun de la regină:

—Fii fericită, regină! Fie să te bucuri de zile senine până la adânci bătrâneţi, alături de regele Alcinou, de copiii şi de poporul tău!

Apoi s—a urcat pe corabie, unde îl aştepta un culcuş pregătit pe puntea din faţă şi unde a adormit, în timp ce vâslaşii spintecau apa mării, ducându—l spre Itaca.

VII.CUM A AJUNS ULISE ÎN ŢARA LUI ŞI CUM S—A PRESCHIMBAT ÎN CERŞETOR

[41] Palestra era, în Grecia antică, locul în care se practicau exerciţii fizice (n.tr.).

[42] Luptă cu pumnii goi practicată în Antichitate (n.tr.).

Când s—a trezit, Ulise era singur, pe uscat, şi în primul moment nu şi—a dat seama unde se află. Fleacii îl coborâseră pe ţărm în timp ce dormea, lăsaseră toate darurile bogate sub un măslin şi plecaseră înapoi spre ţara lor. Ceaţa învăluia totul, iar Ulise nu recunoştea acest golf al insulei Itaca, nici stânca din care ţâşnea un izvor al zeităţilor pe care oamenii le numesc naiade. S—a gândit că feacii îl lăsaseră într—o ţară străină; şi—a găsit mai întâi darurile, apoi a început să se plimbe încoace şi încolo pe ţărm. S—a întâlnit cu un tânăr chipeş, care părea să fie vlăstar de rege, îmbrăcat în veşminte frumoase şi cu o suliţă în mână.

—Spune—mi, rogu—te, în ce ţară mă aflu şi ce fel de oameni locuiesc aici? întrebă Ulise.

—Străine, probabil că nu ştii prea multe sau că vii de departe. Insula aceasta este Itaca şi numele ei e cunoscut chiar şi la Troia.

Ulise s—a bucurat când a aflat că ajunsese, în sfârşit, acasă, dar cum nu ştia cum îl vor primi tinerii care deveniseră bărbaţi în timp ce el fusese plecat, nu i—a dezvăluit că era regele Itacăi, ci că venea din Creta. Pentru că îşi dădea seama că tânărul se minuna că un cretan venise singur, cu atâtea bogăţii, pe insula Itaca, Ulise i—a spus că, în Creta, fiul lui Idomeneu încercase să îl jefuiască de bogăţiile cu care se întorsese de la Troia şi fusese nevoit să îl ucidă pe acel prinţ, să—şi ia bunurile şi să fugă cu o corabie feniciană. Negustorii îi promiseseră că îl debarcă la Pylos, dar furtuna îi abătuse din drum şi se adăpostiseră în acest golf, unde înnoptaseră. Dimineaţa, fenicienii îl lăsaseră pe ţărm şi plecaseră mai departe.

Tânărul începu să râdă şi îşi luă adevărata înfăţişare, căci era zeiţa Atena.

—Eşti tare isteţ, dar nu m—ai recunoscut, deşi eu am fost cea care te—a ajutat la Troia. Mai ai multe de îndurat şi nu trebuie să laşi pe nimeni, bărbat sau femeie, să afle cine eşti, căci duşmanii tăi sunt mulţi şi puternici.

—Nu m—ai ajutat în timp ce eram în primejdie pe mare! Oare acum îţi baţi joc de mine sau aceasta este cu adevărat ţara mea?

—Nu m—am amestecat căci nu voiam să mă cert cu Poseidon, zeul mării, care îţi vrea răul de când l—ai orbit pe fiul său, ciclopul. Dar am să—ţi arăt că te afli în Itaca.

Şi a risipit ceaţa, iar Ulise a văzut şi a recunoscut peştera naiadelor, ca şi pădurile de pe Muntele Nerit. A îngenuncheat şi a sărutat pământul iubit al ţării sale şi a înălţat o rugă naiadelor din peşteră. Apoi zeiţa l—a ajutat să ascundă aurul, bronzul şi toate celelalte daruri într—un loc ferit şi l—a învăţat cum să—i învingă pe peţitorii soţiei sale, care vor încerca, fără îndoială, să—l ucidă.

Atena a început prin a—i schimba înfăţişarea: pielea eroului s—a zbârcit, părul i s—a rărit, ochii i s—au înroşit; îmbrăcat în zdrenţe murdare cum era, arăta ca un moşneag. Ulise nu putea fi recunoscut. Zeiţa i—a dat un toiag şi o traistă pentru bucăţile de pâine uscată şi i—a spus să traverseze insula şi să se oprească la Eumeu, porcarul, care îi rămăsese credincios, şi să rămână acolo până la întoarcerea lui Telemah, aflat în ospeţie în Sparta, la Elena şi la Menelau. Apoi, Atena a plecat în zbor spre Sparta, iar Ulise a pornit, peste dealuri, spre locul în care trăia porcarul Eumeu.

Când a ajuns acolo, Eumeu stătea în faţa casei, potrivindu—şi pe picior o pereche de sandale din piele de porc. Era un om cinstit şi, deşi era sclav, provenea dintr—o familie de rang înalt în ţara lui. Pe când era copil, o corabie feniciană acostase pe ţărmul ţării sale. Fenicienii se împrieteniseră cu doica lui, care era şi ea de origine feniciană. Era fiica unui om înstărit din Sidon, dar fusese răpită de piraţi şi vândută stăpânului actual. Fenicienii îi făgăduiseră că o vor duce înapoi în Sidon, aşa că a fugit pe corabia lor, luându—l cu sine pe micul Eumeu şi trei cupe de aur. Femeia murise în timpul călătoriei pe mare, iar piraţii vânduseră copilul lui Laerte, tatăl lui Ulise, care se purtase bine cu el. Eumeu era devotat familiei pe care o slujea şi îi ura pe acei peţitori înfumuraţi şi obraznici.

Ulise s—a apropiat de casă şi cei patru dulăi l—au simţit şi au început să latre. L—ar fi muşcat, fără îndoială, dar Eumeu i—a gonit cu pietre. L—a dus pe Ulise în casă, i—a dat mâncare şi vin şi i—a povestit despre lăcomia şi răutatea peţitorilor. Ulise a spus că este convins că stăpânul lui Eumeu se va întoarce negreşit acasă, apoi a născocit o poveste despre isprăvile sale. Era cretan, i—a spus, şi luptase la Troia, iar mai târziu naufragiase şi ajunsese într—un ţinut numit Thesprotia, unde aflase că Ulise trăia şi că nu peste multă vreme se va întoarce în Itaca.

Eumeu nu a dat crezare acestei poveşti şi s—a gândit că cerşetorul voia să—i facă plăcere vorbindu—i despre ce voia să audă. Cu toate acestea, l—a ospătat pe Ulise cu carne de porc, iar Ulise le—a istorisit lui şi celorlalţi porcari tot felul de întâmplări despre războiul troian, până ce s—a făcut vremea să se ducă la culcare.

În acest timp, Atena a ajuns în palatul lui Menelau din Sparta, unde Telemah stătea treaz în pridvor. Zeiţa i—a spus că mama lui, Penelopa, hotărâse să se mărite cu unul dintre pretendenţi şi l—a sfătuit să plece de îndată acasă, evitând să treacă prin strâmtoarea dintre Itaca şi Samos, unde duşmanii îl aşteptau ca să—l omoare. I—a mai spus să—şi trimită tovarăşii în cetate, iar el să meargă singur la porcarul Eumeu.

Dimineaţă, Telemah şi prietenul său Pisistrate şi—au luat rămas—bun de la Menelau şi de la Elena. Aceştia nu l—au lăsat să plece fără a—i face daruri de ospeţie. Atrid i—a pregătit o cupă de aur, fiul său, Megapenthes, un vas de argint, iar Elena a ales din cuferele sale o pânză frumos lucrată de mâna ei— era minunat brodată şi strălucea ca o stea.

S—au întors apoi în casă, iar Menelau i—a spus:

—Telemah, fie ca Zeus, stăpânul tunetelor şi soţul Herei, să te ajute să te întorci acasă! Cât despre daruri, eu ţi le ofer pe cele mai de preţ. Vasul de argint, cu buza incrustată cu aur, a fost făurit de Hefaistos. Eroul Phaedimus, regele sidonienilor, mi l—a dat când i—am fost oaspete pe drumul de întoarcere acasă. Iată, îţi dăruiesc şi această cupă!

Spunând acestea, Menelau i—a dat cupa, iar Megapenthes a aşezat înaintea lui vasul de argint. Frumoasa Elena i—a spus:

—Iată, iubite copile, acest dar din partea mea: o pânză ţesută de mine, pe care s—o dăruieşti, în ziua nunţii tale, celei care îţi va fi mireasă. Până atunci, să o păstreze mama ta în cuferele din iatacul ei. Fie ca zeii să te ajute să ajungi cu bine acasă, în ţara ta!

Chiar în clipa în care Telemah ieşea pe uşa palatului, un vultur a trecut în zbor, cu o gâscă albă în gheare. Vulturul a zburat pe dreapta, pe deasupra cailor lui Pisistrate— era un semn bun. Elena le—a explicat ce însemna:

— Nemuritorii ne—au trimis un semn şi eu ştiu că profeţia se va împlini. Aşa cum vulturul a coborât din înălţimi, locul în care s—a născut, şi a înhăţat gâscă crescută aici, Ulise se va întoarce acasă după multe încercări şi rătăciri şi se va răzbuna. Da! Chiar acum este pe insulă şi sădeşte sămânţa răzbunării care îi va lovi pe peţitori.

Nu vom mai vorbi despre frumoasa Elena cea cu mâinile dalbe. Vom spune numai că ea şi Menelau nu au murit niciodată, ci au fost duşi de zei pe Câmpiile Elizee, un loc minunat, unde nu există războaie sau necazuri, nici bătrâneţe sau moarte. în ţara ei, Elena a fost slăvită ca o zeiţă bună, blândă şi frumoasă.

Telemah i—a mulţumit Elenei pentru profeţie şi pentru urări, apoi a plecat către cetatea lui Nestor de pe malul mării. Dar nu s—a mai oprit la palatul bătrânului rege — asta l—ar fi făcut să zăbovească, iar el dorea să ajungă cât mai repede în Itaca —, ci s—a dus pe corabia lui, care îl aştepta în port. În timp ce echipajul se pregătea de plecare, de corabie

se apropie în fugă un om. Era un ghicitor, pe nume Teoclimene, care îl imploră pe Telemah să—l ia cu el în Itaca. Teoclime—ne fugise din Argos pentru că ucisese un bărbat care îi omorâse un frate, iar acum rudele acestuia îl urmăreau. Telemah îl luă cu el şi vasul porni pe mare către Itaca.

Ajuns pe insulă, Telemah îşi trimise însoţitorii în cetate. Se pregătea să pornească spre casa porcarului Eumeu, când Teoclimene îl întrebă ce avea de gând cu el. Telemah îl rugă pe Pireus, unul dintre prietenii lui, să—l ia la el acasă, apoi plecă spre Eumeu.

În timpul acesta, Ulise şi porcarul, care stăteau la foc şi se pregăteau să mănânce, au văzut câinii sărind, de bucurie, pe lângă un tânăr care se apropia de casă. Era Telemah, iar câinii îl recunoscuseră. Porcarul s—a ridicat în picioare, scăpând vasul de vin din mână.

Se temuse că peţitorii îl omorâseră; alergă şi îl îmbrăţişa aşa cum un tată îşi îmbrăţişează fiul plecat de mulţi ani într—o ţară îndepărtată. Tânărul, care se temea că mama lui se căsătorise cu un peţitor, tare se bucură aflând că era tot nemăritată.

Când Telemah păşise în casa porcarului, Ulise se ridicase în picioare, dar Telemah îl rugă pe bătrânul cerşetor să se aşeze. Pentru tânăr, Eumeu aduse o grămadă de crengi pe care aşternu o blană. Aumâncat carne de porc friptă şi au băut vin din cupe de lemn. Eumeu i—a spus lui Telemah că cerşetorul venea din Creta şi că îl roagă să—l ajute. Telemah i—a răspuns că nu poate aduce străini în casa mamei sale, pentru că nu—i stă în puteri să—i apere de peţitorii răi, dar că îi dăruieşte haine, încălţări şi o sabie şi că acesta poate să rămână în casa porcarului. Apoi l—a rugat pe Eumeu să se ducă la Penelopa şi să—i spună că s—a întors cu bine, aşa că acesta s—a pregătit să plece în cetate.

Nu se depărtase bine, şi câinii au început să schelălăie şi s—au ascuns, cu cozile între picioare, în cel mai îndepărtat colţ al încăperii. Câinii simţiseră ceva ciudat şi înfricoşător, însă Telemah nu ghici de ce se speriaseră. Doar Ulise a zărit—o pe zeiţa Atena, care i se înfăţişase numai lui. A ieşit afară, iar Atena i—a cerut să—i mărturisească lui Telemah cine este, acum că erau singuri. H atinse pe Ulise cu nuiaua ei de aur, redându—i înfăţişarea şi hainele mândre.

Telemah, care n—o vedea pe Atena, s—a minunat foarte şi a crezut că în faţa lui se află un zeu deghizat în cerşetor. Ulise însă i—a spus:

— Nu sunt zeu, ci tatăl tău.

Apoi l—a îmbrăţişat şi au plâns de fericire.

Ulise i—a povestit lui Telemah cum s—a întors acasă pe corabia feacilor şi cum a ascuns o adevărată comoară în peştera naiadelor. Apoi l—a întrebat câţi peţitori erau şi cum ar putea fi alungaţi din casă. Telemah i—a spus că sunt o sută opt peţitori şi că Medon, slujitorul lui, le este credincios. Medon îi distra cu cântecele lui la ospeţe. Erau bărbaţi tineri şi puternici, aveau tot timpul săbiile alături, dar nu—şi ţineau pe lângă ei scuturile, coifurile sau platoşele. Ulise spera să—i înfrângă, cu ajutorai zeilor, chiar dacă erau atât de mulţi. Telemah trebuia să se întoarcă acasă, unde va sosi şi Ulise a doua zi, preschimbat în cerşetor. Chiar dacă se vor purta urât cu el, Telemah nu trebuia să se supere — doar să le ceară să se poarte mai cuviincios. La un moment dat, Ulise urma să îi facă un semn lui Telemah să ia scuturile, coifurile, platoşele şi armele care atârnau pe pereţii sălii celei mari şi să le ascundă într—un loc numai de el ştiut. Dacă peţitorii îşi vor da seama că nu mai sunt acolo, le va spune mai întâi că se murdăriseră de funingine, apoi că le pusese deoparte, de teamă să nu se încaiere după prea multe cupe de vin. Telemah urma să ţină la îndemână două săbii, două suliţe şi două scuturi, pentru el şi Ulise. Nimeni nu trebuia să afle că bătrânul cerşetor era tatăl lui.

În timp ce vorbeau, unul dintre însoţitorii lui Telemah şi porcarul au ajuns la Penelopa şi i—au spus că fiul ei se întorsese pe insulă. Auzind aceasta, peţitorii au ţinut sfat; voiau să hotărască soarta lui Telemah. Antinou era de părere să—l ucidă, dar Amfimom şi Evrimah propuseră să aştepte şi să vadă ce se petrece. Eumeu s—a întors la casa lui; mai înainte însă, Atena l—a preschimbat din nou pe Ulise în cerşetor.

VIII.ULISE PĂTRUNDE ÎN PALATUL LUI, DEGHIZAT ÎN CERŞETOR

În dimineaţa următoare, Telemah s—a întors acasă, la mama lui, şi i—a povestit cum îi întâlnise pe Nestor şi Menelau, cum o văzuse pe verişoara ei, Elena cea cu mâini frumoase, dar asta nu a impresionat—o pe Penelopa, care era convinsă că Elena fusese cauza tuturor nenorocirilor prin care trecuse. Apoi Teoclimene, ghicitorul adus de Telemah de la Pylos, i—a spus Penelopei că Ulise se afla în Itaca, gândindu—se cum să scape de peţitorii care se distrau trăgând la ţintă şi omorând porci şi vaci ca să se ospăteze.

Între timp, Ulise, deghizat, şi porcarul se îndreptau spre cetate. Pe drum s—au întâlnit cu păstorul Melantiu, un sclav prieten cu peţitorii. Acesta l—a ocărât pe bătrânul cerşetor, i—a spus să nu se apropie de casa lui Ulise şi l—a lovit cu piciorul. Ulise a fost ispitit să—l ucidă pe loc, dar s—a stăpânit, căci şi—a dat seama că astfel ar fi fost descoperit. Aşa că el şi Eumeu şi—au continuat drumul spre palat.

Când au ajuns în apropierea curţii, un dulău care zăcea într—un colţ şi—a ridicat capul şi a ciulit urechile — era Argos, ogarul pe care îl crescuse Ulise. Mersese de multe ori la vânătoare de capre şi iepuri, dar acum zăcea părăsit, murdar şi jigărit, pe gunoiul de grajd pe care sclavii urmau să—l care în grădină. Acum, zărindu—l pe Ulise, Argos începu să dea din coadă. Ciuli urechile, dar, deşi stăpânul era aproape, nu avu puterea să se ridice în picioare. Cu inima strânsă, Ulise şi—a şters o lacrimă pe furiş, dar a fost nevoit să se îndepărteze, ca să nu se dea de gol.

— Eumeu, se vede că ogarul acesta a fost un câine tare frumos, dar nu înţeleg de ce stăpânii lui l—au părăsit, spuse Ulise.

— Acest câine a fost al unui om care a murit departe de ţară, îi răspunse porcarul. Odinioară a fost iute şi vrednic la vânătoare. Când Ulise a plecat la Troia, era un căţel tare puternic. Nici un animal nu putea să se ascundă de el, nici în cea mai tainică vizuină a pădurii, căci lua urma oricărei jivine. Acum e bătrân şi jigărit, stăpânul lui a pierit departe, iar slugilor nu le mai pasă de el.

Spunând aceste cuvinte, porcarul s—a îndreptat către palat şi a intrat în sala cea mare, unde se aflau peţitorii. Iar credinciosul Argos, care avea douăzeci de ani, şi—a dat ultima suflare, după ce şi—a văzut pentru cea din urmă oară stăpânul iubit. Penelopa nu îl recunoscuse pe soţul ei, dar câinele îşi dăduse seama cine este — eroul nu şi—a putut stăpâni lacrimile la vederea trupului neînsufleţit al ogarului care îl iubise atât de mult.

Eumeu a intrat în casă, dar Ulise a rămas pe pragul de lemn al uşii, aşa cum obişnuiau cerşetorii. Telemah, care stătea într—un jilţ, între pilaştrii de lângă vatră, în mijlocul încăperii, l—a văzut şi l—a rugat pe Eumeu să—i ducă nişte carne şi o bucată de pâine cerşetorului. Acesta şi—a aşezat traista pe jos şi a început să mănânce. Apoi s—a gândit să vadă dacă printre peţitori se află vreun om milos. A intrat în sală şi a început să cerşească. Unii i—au dat coji de pâine şi oase, dar Antinou a apucat scăunelul pe care îşi odihnise picioarele şi l—a lovit pe Ulise peste spate, atingându—i umărul.

— Fie ca moartea să te ia, Antinou, înaintea zilei nunţii tale! spuse Ulise.

Ceilalţi peţitori l—au dojenit pentru că—l lovise pe cerşetor.

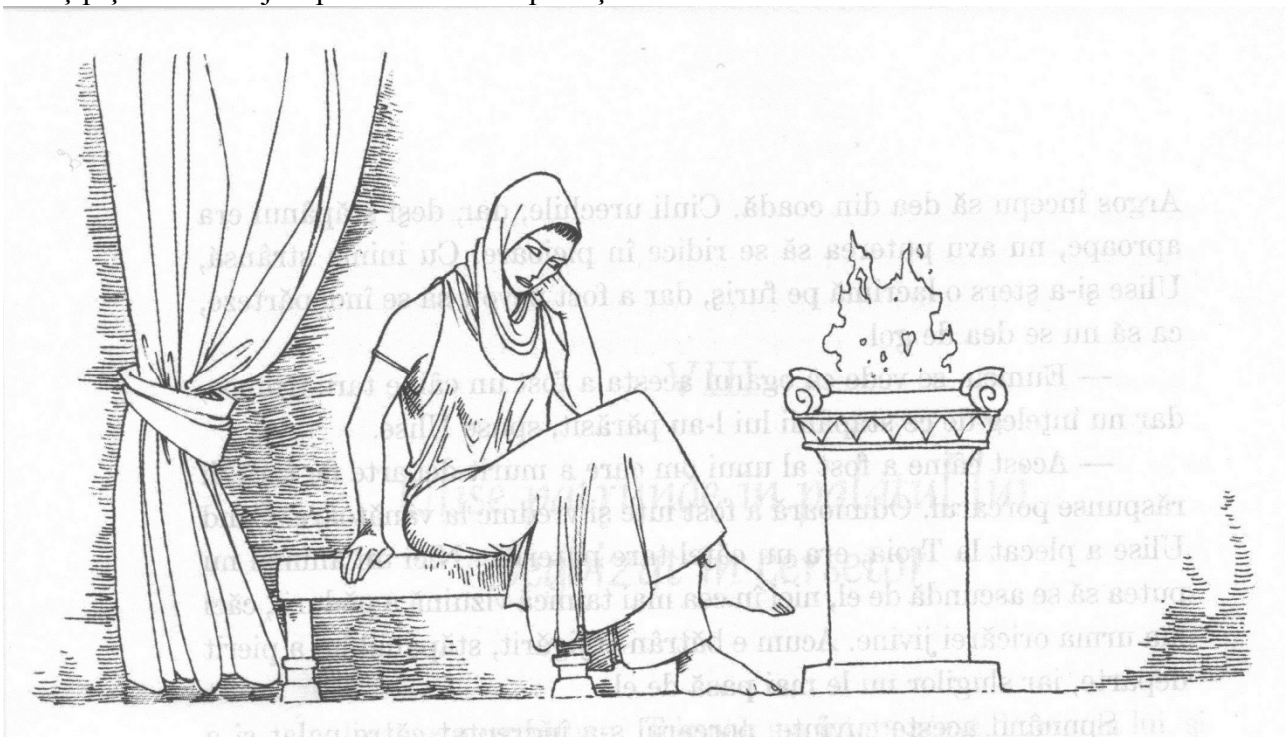

Auzind larmă, Penelopa i—a cerat lui Eumeu să—l aducă pe cerşetor înaintea ei, sperând că acesta are veşti despre soţul dispărut. Dar Ulise i—a spus porcarului că fusese lovit o dată în sală şi că nu se va înfăţişa înaintea reginei decât după apusul soarelui, după plecarea peţitorilor.

Eumeu a plecat acasă, după ce i—a promis lui Telemah că se va întoarce a doua zi, aducând porci pentru masa peţitorilor.

Ulise era acum cerşetor în Itaca. Nu peste multă vreme descoperi că are un rival, un cerşetor bătrân, pe nume Iros. Bătrânul se înfurie văzând un străin în uşa palatului.

—Ridică—te, spuse el, sau te dau eu afară târându—te de picioare. Pleacă de aici înainte de a ne lua la sfadă!

—Este loc destul pentru amândoi, i—o întoarse Ulise. Nu mă scoate din sărite!

Iros însă continuă să—l provoace. Peţitorii s—au adunat în jurul lor, făgăduind că învingătorul va rămâne singurul cerşetor al palatului. Ulise îi ragă să nu se amestece, apoi îşi dezveli umerii şi îşi încinse mijlocul cu zdrenţele, arătându—şi braţele vânjoase. Iros începu să tremure de frică, dar Antinou îl sili să lupte. Amândoi îşi strânseră pumnii. Iros îl lovi în umăr pe Ulise. Acesta, cu pumnul drept, îl izbi peste ureche, umplându—l de sânge şi trântindu—l la pământ. Apoi îl apucă de picioare şi îl târî prin curte până la poartă, unde îl sprijini de zid. Peţitorii râdeau în hohote. Ulise l—a sfătuit pe Amfinom să plece la casa lui, pentru că s—ar putea să se întoarcă fiul lui Laerte şi nimeni nu va reuşi să scape teafăr din mâinile eroului.

După asfinţitul soarelui, Ulise le—a mustrat aspru pe slujitoarele Penelopei, care îl insultaseră, şi le—a gonit în camerele lor. Evrimah l—a lovit pe Ulise şi s—a creat zarvă mare, dar peţitorii, obosiţi, s—au hotărât să plece pe la casele lor. Rămaşi singuri, Telemah şi Ulise au luat scuturile, coifurile şi suliţele înşirate pe zidurile sălii şi le—au ascuns în altă încăpere. După aceea, Telemah s—a dus la culcare, iar Ulise a aşteptat ca Penelopa să intre în sala cea mare.

A aşteptat în sala întunecată, luminată de buştenii care ardeau în vatră, nerăbdător să vadă faţa soţiei sale, pentru care o părăsise pe frumoasa Calipso. Slujitoarele Penelopei s—au întors şi, râzând, au adunat resturile de mâncare şi cupele goale şi au pus lemne pe foc. Erau fete fluşturatice, iubitele peţitorilor, iar una dintre ele, Melantho, se răsti la Ulise să plece de acolo şi să se ducă să se culce în fierărie, ameninţând că va arunca în el cu un cărbune încins.

Penelopa a auzit—o pe Melantho, pe care ea o crescuse. A dojenit—o şi a poruncit să se aducă un jilţ pentru Ulise. După ce acesta s—a aşezat, l—a întrebat cine este. El i—a lăudat frumuseţea, căci încă era frumoasă, dar nu i—a răspuns la întrebare. Ea a stăruit, iar el i—a răspuns că este un prinţ cretan, fratele mai mic al lui Idomeneu, şi că nu luptase la Troia. Rămăsese în Creta şi îl întâlnise pe Ulise, care poposise acolo în drum spre Troia. Ulise rămăsese pe insulă douăsprezece zile.

Penelopa a izbucnit în plâns când a auzit că străinul îl întâlnise pe Ulise, dar fiindcă străinii ajunşi în Itaca povesteau tot felul de lucruri, vrute şi nevrute, îl întrebă cum era îmbrăcat Ulise şi ce fel de oameni îl însoţeau.

Cerşetorul îi spuse că Ulise avea o mantie purpurie, prinsă cu o fibulă dublă de aur, împodobită cu un câine care ţinea cu labele dinainte un cerb ce se zbătea să scape. (Multe asemenea fibule au fost descoperite pe teritoriul Greciei în mormintele datând din perioada respectivă.) Sub mantie, Ulise purta o tunică din pânză moale şi subţire ca foile de ceapă. Femeile din Creta îi admiraseră veşmintele. Unul dintre însoţitorii lui Ulise era un bărbat cu faţa arămie şi umerii laţi, pe nume Evribat.

Auzind acestea, Penelopa izbucni în plâns şi spuse că ea însăşi îi dăduse lui Ulise fibula şi veşmintele. Acum ştia că omul acela sărman îl întâlnise cu adevărat pe soţul ei. Cerşetorul îşi continuă povestea, spunând că, în rătăcirile lui, auzise că Ulise era încă în viaţă, deşi îşi pierduse toţi tovarăşii. Se pare că acum ajunsese la Dodona, în apusul Greciei, ca să întrebe oracolul lui Zeus — stejarul care şoptea —, dacă să se întoarcă acasă pe faţă sau pe ascuns. Cu siguranţă, spuse cerşetorul, Ulise se va întoarce acasă în acel an.

Penelopei nu îi venea să creadă că aude asemenea veşti bune. O rugă pe Euricleea, bătrâna doică, să—i spele picioarele cerşetorului şi porunci să se aducă un vas cu apă caldă. Ulise îşi întoarse faţa de la lumina focului, căci bătrâna îi spusese că seamănă mult cu stăpânul ei. În timp ce—i spăla picioarele, doica observă cicatricea lungă a rănii pe care i—o făcuse mistreţul vânat împreună cu verii lui în tinereţe, de mult, înainte de a se însura. Îşi dădu seama cine este şi îi rosti, în şoaptă, numele. Ulise însă îi făcu semn şi îi şopti că dacă vorbeşte, peţitorii vor afla cine este şi îl vor ucide. Euricleea îi jură că va păstra tăcerea, apoi se duse să aducă apă caldă, căci apa din vas se răcise între timp.

Penelopa i—a spus cerşetorului că nu mai poate amâna nunta cu unul dintre peţitori. În casă se aflau un arc vechi, care fusese al regelui Laerte şi pe care puţini bărbaţi îl puteau încorda, şi douăsprezece securi de fier, cu lama găurită spre mâner. Securi de acest fel au fost descoperite în Sparta, patria Elenei, aşa că ştim cum arătau pe vremea lui Ulise. Înainte de a pleca de acasă, Ulise obişnuia să aşeze securile una lângă alta, apoi ţintea şi trăgea cu arcul o săgeată prin cele douăsprezece găuri. Penelopa avea de gând ca a doua zi să aducă arcul şi securile în faţa peţitorilor şi să promită că se va mărita cu acela care va reuşi să încordeze arcul şi să nimerească ţinta.

—Cred, spuse cerşetorul, că Ulise va fi aici mai înainte ca peţitorii să pună mâna pe arc.

Penelopa s—a retras apoi în camera ei, iar Ulise s—a întins în galeria exterioară, pe un culcuş făcut din mai multe piei de oaie puse una peste alta. Stătea acolo, gândindu—se cum îi va ucide a doua zi pe peţitori, iar zeiţa Atena veni să—l îmbărbăteze. Dimineaţa, Ulise s—a trezit şi l—a implorat pe Zeus să—i trimită un semn. Din înaltul cerului s—a auzit un tunet puternic, apoi vocea unei femei care măcina grâu pentru pâinea de la masa peţitorilor. Toate celelalte femei îşi terminaseră treaba şi dormeau, dar ea era slăbită şi învârtea anevoie piatra grea care sfărâma boabele. Sclava spunea:

—Zeus, părinte, stăpân al zeilor şi oamenilor, tare s—a mai auzit tunetul tău! Dă—mi putere, mie, nefericita! Fă ca aceasta să fie ultima zi în care petrec peţitorii în casa lui Ulise, căci m—am spetit muncind pentru ca ei să se ospăteze în

fiecare zi!

Ulise s—a bucurat la auzul acestor aceste cuvinte, care erau un semn de bun augur pentru el. Curând, au început să vină şi celelalte slujnice. Au sosit Eumeu, cu mai mulţi porci, şi Melantiu, cu câteva capre. A venit şi văcarul, pe nume Filetios, care îi ura pe peţitori şi i—a vorbit frumos cerşetorului. Ultimii şi—au făcut apariţia peţitorii, care s—au aşezat la masă. Telemah l—a rugat pe cerşetor să se aşeze pe pragul sălii şi le—a poruncit slujitorilor să—i dea ceva de mâncare.

—Cerşetorul să—şi primească tainul, spuse un peţitor, pe nume Ctesippos. Aşa este drept, dar eu am să—i fac şi un dar pe deasupra!

Apoi apucă un os de vită şi îl azvârli cu toată puterea spre Ulise, care se feri, iar osul se lovi de zid. Telemah l—a mustrat, iar peţitorii au început să râdă cu lacrimi, fără să ştie de ce. Doar Teoclimene, ghicitorul pe care Telemah îl adusese în Itaca, şi—a dat seama că erau osândiţi, pentru că numai cei sortiţi morţii sunt veseli fără motiv.

—Nefericiţilor! strigă Teoclimene, ce v—a apucat? Văd cum vă împresoară umbra morţii trupurile şi lacrimile vă udă feţele, iar zidurile şi stâlpii sunt stropite de sânge. În portic şi în curte se văd spiritele, umbrele voastre, îndreptându—se spre tărâmul lui Hades, iar soarele este întunecat.

Auzind ce spune, peţitorii au început să râdă mai tare şi l—au sfătuit să iasă afară, să vadă că soarele străluceşte.

—Ochii mei văd bine şi urechile mele aud încă, spuse ghicitorul, dar am să ies, căci nu mai vreau să stau alături de nişte oameni pe care îi aşteaptă moartea.

S—a ridicat şi s—a dus în casa lui Pireus, prietenul lui Telemah. Peţitorii au hohotit mai tare, ca nişte oameni sortiţi morţii, şi i—au spus lui Telemah că nu prea are noroc de oaspeţi: unul este cerşetor, altul nebun. Dar Telemah nu—l scăpa din ochi pe tatăl său, în timp ce peţitorii habar n—aveau că moartea le era aproape.

În timpul acesta, Penelopa îşi făcu apariţia în sală, ducând arcul cel mare al lui Eurytos şi o tolbă cu săgeţi, iar în urma ei veneau sclavele, purtând lada cu cele douăsprezece securi cu lamă de fier. Se opri, mândră, în mijlocul peţitorilor, şi îi înştiinţa că se va mărita cu bărbatul care va reuşi să încordeze arcul şi să trimită săgeata prin cele douăsprezece securi deodată. Telemah a spus că va face el prima încercare şi, dacă va reuşi, nu va îngădui nici unui peţitor să o ia de nevastă pe mama lui. De trei ori a încercat să întindă arcul şi poate că a patra oară ar fi izbutit, dar Ulise i—a făcut semn şi Telemah a lăsat arcul.

—Sunt prea slab, spuse el. Las pe altul mai puternic.

Au încercat apoi pe rând, toţi peţitorii, începând cu bărbatul care stătea lângă marele crater în care se amesteca vinul cu apă.

A încercat mai întâi profetul Leiodes, dar mâinile lui albe erau prea slabe şi a vorbit profetic, spunând că arcul le va aduce moartea tuturor. Apoi Antinou i—a cerut păstorului să aprindă focul şi să aducă grăsime cu care să ungă arcul, pentru a—l face mai suplu. Au încălzit şi au uns arcul, apoi au încercat să—l întindă. Eumeu şi Filetios au ieşit în curte, urmaţi de Ulise.

—Ce aţi face dacă Ulise s—ar întoarce acasă? îi întrebă el. Aţi lupta de partea lui sau de partea peţitorilor?

—De partea lui Ulise, strigară amândoi. Numai de s—ar întoarce acasă!

—Eu sunt Ulise! Şi, iată, m—am întors acasă!

Le—a promis apoi că le va da pământ dacă va învinge şi le—a arătat cicatricea de pe coapsă, lăsată cu mult timp în urmă de colţul alb al mistreţului. Cei doi bărbaţi l—au îmbrăţişat cu lacrimi în ochi, iar Ulise i—a învăţat ce să facă: el se va întoarce primul în sala cea mare, iar ei îl vor urma. Va cere şi el arcul, iar Eumeu, indiferent ce vor spune peţitorii, i—l va da, apoi se va asigura că femeile sunt încuiate într—o încăpere separată. Filetios urma să închidă uşa ce dădea în curte.

Ulise se întoarse în sală şi se aşeză lângă uşă, iar cei doi îl urmară. Evrimah se căznea în zadar să încordeze arcul, iar Antinou propuse să se amâne încercarea pe a doua zi, ca să aducă jertfe zeului Apolo şi abia apoi să încerce din nou, cu forţe proaspete. Au început să bea, dar Ulise a cerut voie să încerce şi el. I—au strigat că pesemne i se urcase vinul la cap şi l—au ameninţat că îl suie pe o corabie şi îl trimit la regele Hetos, un căpcăun, care o să—l taie în bucăţi.

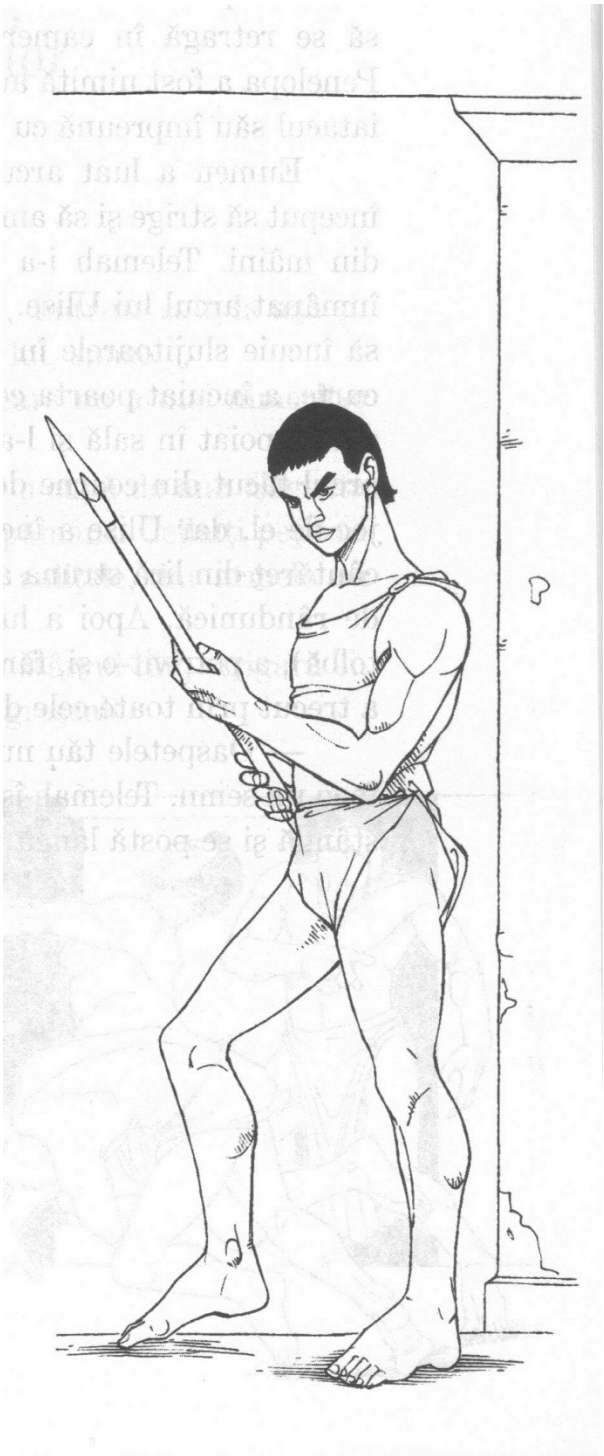

Penelopa însă a zis că şi cerşetorul trebuie să—şi încerce puterile, deşi nu se va mărita cu el dacă reuşeşte. Îi va da haine noi, o sabie şi o suliţă şi îl va trimite unde va dori. Telemah a strigat că arcul era al lui, că i—l poate dărui cerşetorului dacă vrea şi a rugat—o pe mama lui să se retragă în camerele sale, alături de slujnicele care ţeseau. Penelopa a fost uimită auzindu—l vorbind ca un stăpân, dar a urcat în iatacul său împreună cu slujitoarele.

Eumeu a luat arcul ca să i—l dea lui Ulise. Însă peţitorii au început să strige şi să ameninţe aşa de tare, că porcarul a scăpat arcul din mâini. Telemah i—a poruncit să—i dea ascultare, iar Eumeu i—a înmânat arcul lui Ulise. După asta a ieşit şi i—a spus doicii Euricleea să încuie slujitoarele în camerele lor. Filetios s—a strecurat afară, în curte, a încuiat poarta cea mare şi a legat—o cu o frânghie, după care s—a înapoiat în sală şi l—a urmărit pe Ulise. Acesta s—a încredinţat că arcul făcut din coarne de vită este în bună stare. Peţitorii îşi băteau joc de el, dar Ulise a încercat coarda la fel de uşor cum încearcă un cântăreţ din liră struna acesteia. Coarda a scos un sunet ca un ciripit de rândunică. Apoi a luat o săgeată de pe masă (celelalte erau în tolbă), a potrivit—o şi, fără să se ridice de pe scaun, a tras, iar săgeata a trecut prin toate cele douăsprezece securi.

—Oaspetele tău nu te—a făcut de ruşine, Telemah, spuse el şi îi făcu un semn. Telemah îşi scoase spada din teacă, luă o suliţă în mâna stângă şi se postă lângă Ulise.

IX. UCIDEREA PEŢITORILOR

Dezbrăcându—se de zdrenţe, Ulise ajunse, dintr—un salt, la uşă şi, lăsând săgeţile să cadă din tolbă la picioarele lui, spuse:

—Acum am să încerc o altă ţintă, pe care nu a mai nimerit—o încă nici un om!

L—a ţintit pe Antinou, care bea vin dintr—o cupă de aur. Săgeata a trecut prin gâtul nefericitului, care căzu la pământ. Ceilalţi peţitori se repeziră la pereţi, căutându—şi scuturile şi suliţele, dar armele nu erau acolo.

— Ai să mori, iar vulturii se vor hrăni cu stârvul tău, strigară ei, închipuindu—şi că Antinou fusese nimerit din greşeală.

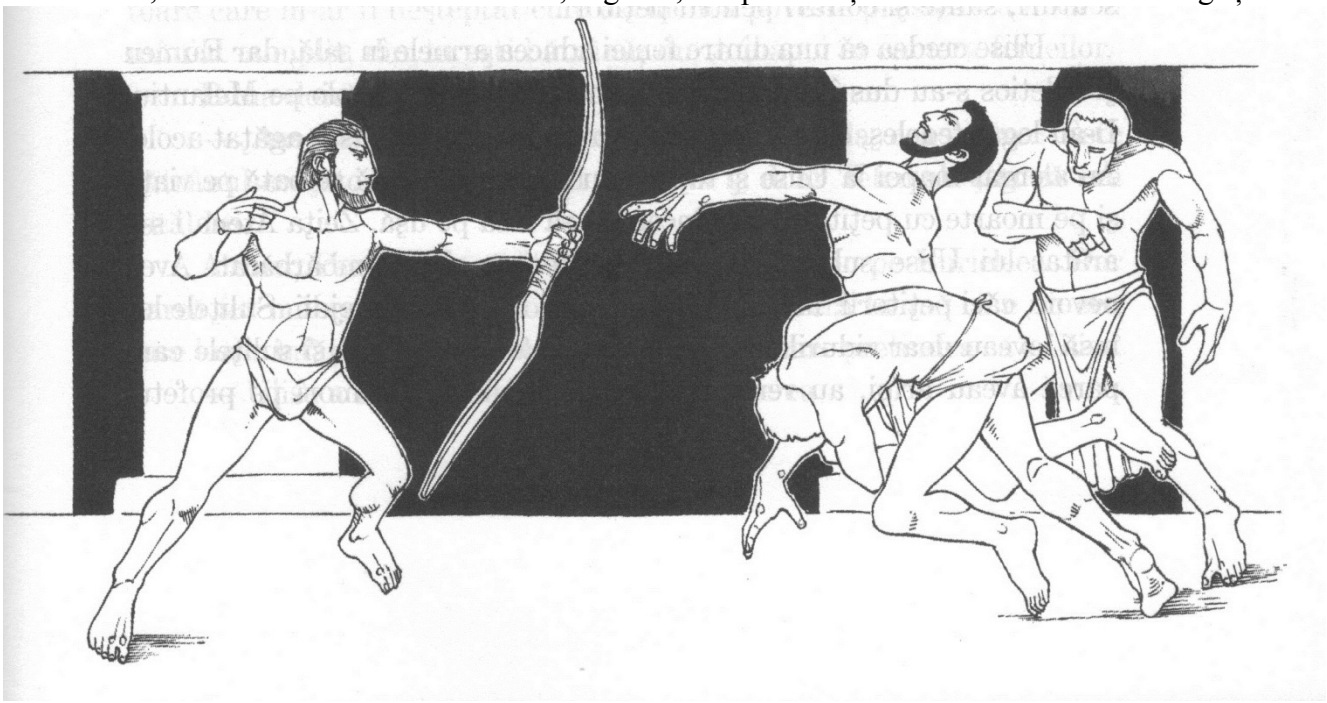

—Câinilor! Credeaţi că nu am să mă mai întorc niciodată de la Troia! Mi—aţi irosit avutul şi mi—aţi insultat nevasta! Nu aveţi teamă de zei, dar acum v—a sunat ceasul! Luptaţi sau rugiţi, dacă puteţi, dar nu mai aveţi scăpare!

—Scoateţi săbiile din teacă! strigă Evrimah către ceilalţi peţitori. Scoateţi săbiile din teacă şi încercaţi să vă adăpostiţi în spatele meselor, să nu vă atingă săgeţile! Să ne năpustim asupra lui şi să—l îndepărtăm din uşă!

Şi—a scos sabia şi a sărit asupra lui Ulise răcnind, dar săgeata îi străpunse pieptul şi se prăbuşit, mort, la pământ. Apoi Amfinom se repezi la Ulise, însă Telemah îi înfipse suliţa în spate. Nu putu să—şi ia suliţa înapoi, dar alergă la tatăl său şi îl întrebă:

—Să mă duc să aduc scuturi, suliţe şi coifuri din ascunzătoare pentru noi şi pentru Eumeu şi Filetos?

—Du—te! îl îndemnă Ulise.

Telemah ieşi printr—o uşă îngustă şi alergă la ascunzătoare, de unde se întoarse cu patru scuturi, patru coifuri şi opt suliţe. Se înarmară, în timp ce Ulise continua să arunce săgeţi în peţitori. Când s—au terminat săgeţile, Ulise s—a înarmat la rândul lui, apărat de ceilalţi trei.

Dar şi Melantiu, păstorul, ştia cum să ajungă în camera în care erau armele şi, strecurându—se prin uşa secretă, aduse douăsprezece scuturi, suliţe şi coifuri pentru peţitori.

Ulise credea că una dintre femei aducea armele în sală, dar Eumeu şi Filetios s—au dus în camera cu arme şi l—au prins acolo pe Melantiu. L—au legat fedeleş, cu o frânghie, de o grindă, şi l—au lăsat agăţat acolo. Au alergat înapoi la Ulise şi toţi patru au continuat să se bată pe viaţă şi pe moarte cu peţitorii care încercau să iasă pe uşă. Zeiţa Atena i s—a arătat lui Ulise sub înfăţişarea lui Mentor şi l—a îmbărbătat. Avea nevoie, căci peţitorii, înarmaţi, atacau, cu furia deznădejdii. Suliţele lor însă loveau doar zidurile, iar cei patru, mânuind săbiile şi suliţele care parcă aveau aripi, au reuşit

să—i respingă. Ulise îl omorî pe profetul Leiodes, dar îl cruţă pe aedul Fomios, care nu făcuse rău nimănui. Sclavul Medon s—a târât de sub jilţul care—i slujise drept ascunzătoare şi l—a implorat pe Telemah să—l cruţe. Ulise i—a trimis pe amândoi în curte. Ceilalţi peţitori zăceau morţi acum, precum peştii pe ţărmul mării, după ce au fost golite plasele.

Ulise l—a trimis pe Telemah s—o cheme pe Euricleea. Aceasta, văzându—i pe peţitori morţi, începu să strige de bucurie. Ulise i—a spus că nu se cuvine să te bucuri de moartea altora. I—a rugat apoi pe Telemah şi pe slujitori să ducă trupurile neînsufleţite în curte. Femeile au spălat podeaua, jilţurile, mesele şi stâlpii. După ce totul a fost curăţat, l—au ucis pe Melantiu, apoi s—au îmbăiat. Slujitoarele care îi fuseseră credincioase Penelopei au ieşit din camerele lor, cu torţe în mâini, căci se înserase, şi l—au sărutat pe Ulise cu ochii plini de lacrimi de bucurie. Erau bătrâne acum, dar Ulise şi—a amintit de toate.

Între timp, Euricleea a alergat la Penelopa să—i ducă vestea cea bună. A urcat scările împiedicându—se, căzând şi râzând de bucurie. A deşteptat—o pe stăpână:

—Trezeşte—te să vezi ce ţi—ai dorit atâta amar de vreme: Ulise e acasă şi toţi peţitorii zac morţi, ucişi de sabia lui!

—Dragă doică, nu cumva ţi—ai pierdut minţile? De ce mă trezeşti spunându—mi asemenea basme? Nu am mai dormit aşa de bine de când a plecat Ulise la Ilion, blestemat fie—i numele. Orice altă slujitoare care m—ar fi deşteptat cu o asemenea poveste prostească m—ar fi mâniat cumplit, dar tu eşti bătrână; du—te înapoi în camera femeilor.

Buna doică i—a răspuns:

—Acesta e adevărul. Ulise se află în sala cea mare. Este bătrânul cerşetor pe care toţi îl insultau şi doar Telemah ştia că era tatăl lui.

Atunci, Penelopa a sărit din pat şi a sărutat—o pe Euricleea. Dar parcă tot nu era sigură că soţul ei s—a întors. Îi era teamă că e un zeu care luase înfăţişare de muritor sau un om rău care pretindea că e Ulise.

—Ulise a murit undeva, departe, spuse ea.

Şi cu toate că Euricleea jură că văzuse cicatricea făcută de mistreţ cu multă vreme în urmă, nu a crezut—o.

—Oricum, să mergem să—i vedem pe fiul meu, peţitorii ucişi şi pe bărbatul care i—a omorât.

Au coborât, prin urmare, scările, au trecut prin galeria de la parter, care ducea în curte, şi de acolo în sala cea mare, trecând pragul înalt de piatră pe care stătuse Ulise când îl doborâse pe Antinou.

Penelopa s—a aşezat lângă zidul din faţa lui Ulise, care se sprijinea de unul dintre cei patru stâlpi înalţi care susţineau acoperişul. S—a aşezat şi l—a cercetat cu privirea pe bărbatul încă îmbrăcat în zdrenţe şi plin de sânge. Nu l—a recunoscut. Se uita în tăcere, deşi lui Telemah nu îi venea să creadă că mama lui este atât de lipsită de inimă.

—Copilul meu, îi spuse ea, sunt tulburată şi nu pot vorbi, dar dacă acest bărbat este Ulise, el ştie lucruri pe care numai eu le cunosc.

Ulise l—a rugat pe Telemah să se ducă să pregătească baia şi veşminte curate, iar slujitoarelor le—a zis să cheme cântăreţul şi să înceapă să danseze.

Prietenii şi rudele peţitorilor din cetate nu ştiau că aceştia fuseseră ucişi şi dacă auzeau muzică nu aveau să—şi dea seama că se întâmplase ceva neobişnuit dincolo de porţile palatului. Nimeni nu trebuia să afle, căci erau în stare să se răzbune şi să dea foc casei. Ulise era încă în mare pericol; fraţii şi verii bărbaţilor ucişi puteau să—i omoare pe ucigaşi, aşa era legea, iar peţitorii erau mulţi şi aveau multe rude.

În timpul acesta, Evrinoma l—a îmbăiat pe Ulise şi l—a uns cu ulei parfumat, apoi i—a dat haine noi. Atena i—a redat înfăţişarea adevărată; acum arăta frumos şi puternic. S—a aşezat în jilţul său de lângă vatră şi a spus :

—Penelopa, eşti cea mai frumoasă şi mai crudă regină. Nici o femeie nu s—a arătat vreodată atât de nemiloasă cu soţul ei întors acasă după atâţia ani şi atâtea primejdii. Doică, pregăteşte—mi un pat în care să mă culc singur, căci inima ei este de piatră.

Penelopa îl mai puse o dată la încercare:

—Euricleea, spuse ea, scoate patul din camera pe care a construit—o soţul meu şi pune aşternuturi moi, ca să se poată odihni cum se cuvine.

—Cum poate să scoată cineva patul acela? o întrebă Ulise. L—am făcut eu, cu mâna mea, dintr—un măslin. Nimeni nu poate muta patul decât dacă doboară trunchiul copacului.

Abia atunci Penelopa a alergat la Ulise, l—a îmbrăţişat, l—a sărutat şi i—a spus:

—Nu te mânia pe mine, căci m—am temut că eşti un bărbat străin şi vrei să mă înşeli, pretinzând că eşti stăpânul meu. Dar acum, după ce mi—ai spus secretul patului, pe care nu îl cunoaşte nici un muritor, în afară de noi doi şi de slujnica adusă de mine de acasă, m—am convins că eşti soţul meu.

Ulise i—a povestit multe. I—a spus cum rătăcise ani întregi şi că trebuia să plece din nou, de data aceasta pe uscat, nu pe mare, până ce va ajunge în ţara în care oamenii nu au văzut niciodată sare.

—Zeii te vor apăra şi te vor lăsa să vii acasă în cele din urmă, îi spuse Penelopa.

Apoi cei doi soţi s—au retras în camera lor, urmând—o pe Evrinoma, care le lumina drumul cu torţe aprinse în mâini.

X.SFÂRŞITUL ÎNCERCĂRILOR LUI ULISE

La ivirea zorilor, Ulise s—a trezit. Mai avea multe de făcut. El, Telemah, Eumeu şi Filetios şi—au pus platoşele, s—au înarmat cu sulițe şi săbii, apoi s—au îndreptat spre locul în care se retrăsese Laerte, tatăl lui Ulise. Ajunşi acolo, Ulise nu a intrat în casă, ci i—a trimis pe Eumeu şi Filetios să o îndemne pe bătrâna slujitoare care avea grijă de rege să pregătească masa. El s—a dus singur în grădină, convins că îl va întâlni acolo pe tatăl său.

Şi aşa a fost. Laerte, îmbrăcat cu haine sărăcăcioase, plivea buruienile de la rădăcina unui copac. Slujitorii adunau pietre pentru un gard, iar bătrânul era singur. Nu şi—a ridicat privirea decât când Ulise a ajuns lângă el şi l—a întrebat cine era stăpânul grădinii şi al lui. I—a mai spus că era străin, dar că îl întâlnise o dată pe regele insulei Itaca, fiul lui Laerte.

Uimit la vederea acelui războinic îmbrăcat în armură, Laerte i—a dezvăluit că era tatăl lui Ulise, de care nimeni nu mai auzise nimic de multă vreme.

— Cine eşti tu? îl întrebă el. Din ce ţară vii?

Străinul îi răspunse că vine din Sicilia, unde se întâlnise cu Ulise în urmă cu cinci ani şi spera că acum acesta se întorsese acasă.

Bătrânul se aşeză şi începu să plângă. Apoi îşi puse ţărână pe plete, căci Ulise nu se întorsese din Sicilia — probabil că murise. Nemaiputând îndura, Ulise îi dezvălui tatălui său cine era şi cum îi omorâse pe peţitori.

Laerte îl rugă să—i dea o dovadă că era într—adevăr Ulise, aşa că acesta îi arătă cicatricea de pe picior, apoi, uitându—se în jur, îi spuse:

—Vino, am să—ţi arăt care sunt pomii pe care mi i—ai dat când eram copil şi ţi—i ceream ţinându—mă tot timpul după tine. Aceşti treisprezece peri sunt ai mei, la fel şi cei patruzeci de smochini, ca şi cei cincizeci de butuci de vie.

De bucurie, Laerte simţi că i se înmoaie picioarele, dar Ulise îl prinse în braţe. După ce—şi veni în fire, bătrânul rosti, fericit:

—Ce ne facem cu rudele peţitorilor ucişi, care locuiesc în Itaca şi în insulele din jur!

—Nu te pierde cu firea, tată! îl îmbărbăta Ulise. Hai să mergem în casă, unde ne aşteaptă Telemah.

Laerte s—a dus să se îmbăieze, apoi a îmbrăcat veşminte curate. Şi tare s—a minunat Ulise văzându—l atât de falnic şi puternic.

—Ce bine ar fi să dau timpul înapoi, să arăt ca pe vremea în care am cucerit cetatea Nericos! exclamă bătrânul. Aş lua armele şi aş lupta împotriva peţitorilor!

În jurul lor s—au adunat slujitorii bătrânului rege, bucuroşi de reîntoarcerea lui Ulise. S—au aşezat cu toţii la masă.

În timpul acesta, în cetate se răspândise vestea uciderii peţitorilor şi locuitorii s—au îndreptat, mâhniţi, către casa lui Ulise. Şi—au adunat morţii şi i—au îngropat, apoi s—au îndreptat spre agora[43]. Tatăl lui Antinou, Eupites, s—a ridicat şi a spus că trebuie să—l ucidă pe Ulise mai înainte ca acesta să fugă la Pylos în palatul lui Nestor. În van a încercat profetul să îi convingă că tinerii îşi meritaseră moartea. Cei mai mulţi bărbaţi au alergat acasă, şi—au pus armurile şi, în frunte cu Eupites, s—au îndreptat spre casa lui Laerte. Însă zeii din Olimp, îngrijoraţi de soarta lui Ulise, au trimis—o pe Atena să facă pace între el şi supuşii lui.

[43] Piaţă mărginită de edificii publice, centrul vieţii politice, religioase şi economice al unei cetăţi din Grecia antică (n.tr.).

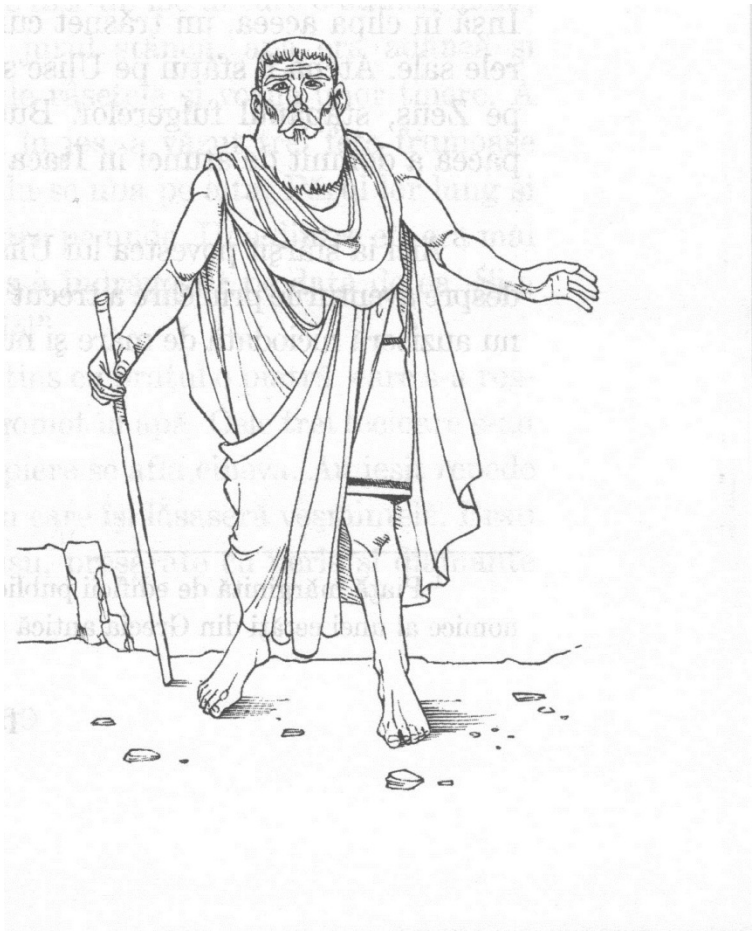

Între timp, oamenii înarmaţi ajunseseră lângă casa de la ţară a lui Laerte, apărată de doisprezece bărbaţi: Ulise, Laerte, Telemah, Eumeu, Filetios şi slujitorii lui Laerte. Erau înarmaţi şi hotărâţi să iasă în întâmpinarea atacatorilor. Laerte înălţă o rugă către zeiţa Atena, apoi aruncă suliţa spre Eupites, aflat în fruntea duşmanilor. Suliţa îi trecu prin coif, iar acesta se prăbuşi la pământ, în zgomot de fiare. În acest moment, şi—a făcut apariţia Atena:

— Încetaţi lupta, locuitori ai Itacăi! strigă ea. încetaţi vărsarea de sânge şi faceţi pace!

Auzind teribila voce a zeiţei, duşmanii lui Ulise s—au întors şi au luat—o la fugă. Ulise, cu un răcnet înfricoşător, se repezi pe urma lor. Însă în clipa aceea, un trăsnet cumplit lovi pământul chiar la picioarele sale. Atena îl sfătui pe Ulise să se oprească, pentru a nu îl mânia pe Zeus, stăpânul fulgerelor. Bucuros, acesta o ascultă pe zeiţă şi pacea a domnit de atunci în Itaca şi în insulele vecine.

Aici ia sfârşit povestea lui Ulise, fiul lui Laerte, căci nu ştim nimic despre aventurile prin care a trecut în călătoria către ţara oamenilor care nu auziseră niciodată de mare şi nu cunoşteau sarea în bucate.

LÂNA DE AUR

I.FICELE NORILOR

Pe când Troia era încă în picioare, iar regele Priam abia se născuse, într—o ţară aflată pe malul Mării Egee domnea un rege, pe nume Atamant. Era tânăr şi nu se căsătorise încă, deoarece nici una dintre prinţesele din ţara sa nu i se

părea destul de frumoasă pentru a—i fi soţie. Într—o bună zi, a plecat din palatul lui şi a urcat în munţi, urmând cursul unui pârâu. A ajuns într—un loc în care o stâncă mare, albă se înălţa deasupra apei. În jurul stâncii, apa era adâncă şi neagră. Regelui i s—a părut că aude râsetele şi vocile unor tinere. A urcat repede pe stâncă şi, privind în jos, a văzut trei fete frumoase care făceau baie în pârâu, stropindu—se una pe alta. Părul lor lung şi bălai le acoperea ca o mantie şi plutea pe unde. Una dintre ele era mai frumoasă decât celelalte şi regele s—a îndrăgostit pe dată de ea. Şi—a spus în sinea lui: „Ea îmi va fi soţie!"

În timp ce îşi spunea asta, a atins cu braţul o piatră, care s—a rostogolit de pe stâncă şi a căzut cu zgomot în apă. Cele trei fecioare s—au speriat, dându—şi seama că în apropiere se afla cineva. Au ieşit repede din unde, grăbindu—se către locul în care îşi lăsaseră veşmintele. Erau nişte haine frumoase, albe şi cenuşii, presărate cu perle şi diamante strălucitoare.

Într—o clipă, s—au îmbrăcat. Se părea că aveau aripi, căci s—au desprins uşor de pământ şi au plutit lin spre înălţimi. Regele le putea vedea rochiile albe strălucind deasupra vârfurilor verzi ale copacilor şi dispărând apoi, strălucind din nou, până ce s—au pierdut în depărtare ca o ceaţă, înălţându—se şi pierzându—se printre norii de pe întinderea albastră a cerului. întreaga zi le—a urmărit şi le—a văzut dispărând în noapte — aurii, trandafirii, purpurii — odată cu soarele care apunea.

Regele s—a întors în palatul său, dar era tare nefericit şi nimic nu îl mulţumea. Cât era ziua de lungă, rătăcea pe dealuri, căutându—le pe fetele acelea, pe care nu le—a mai întâlnit însă, iar noaptea le visa. A pălit, s—a tras la faţă şi s—a îmbolnăvit de moarte.

Pe vremea aceea, oamenii bolnavi se îndreptau către templul unui zeu, aducându—i ofrande. Sperau că zeul le va apărea în vis sau le va trimite, tot în vis, un semn că s—ar putea însănătoşi. Prin urmare, regele a pornit la drum către cetatea în care se afla templul. A ajuns într—un loc ciudat sau cel puţin aşa i s—a părut. Preoţii erau îmbrăcaţi în piei de câine, din cap până—n picioare, iar în jurul altarelor erau o mulţime de câini, animalele favorite ale zeului Asclepios. Tot acolo se afla şi o statuie a zeului — un câine stătea la picioarele lui, iar în mână ţinea un şarpe, pe care îl hrănea dintr—o cupă.

Regele a făcut un sacrificiu zeului, iar la căderea nopţii a fost condus în templu. Pe podea îşi făcuseră culcuşul o mulţime de oameni, bogaţi şi săraci, care sperau că zeul le va apărea în vis şi le va spune ce au de făcut. Regele s—a întins alături de ei. În vis nu i—a apărut zeul Asclepios, ci o femeie frumoasă, care părea că pluteşte într—un car tras de porumbiţe. În jurul ei zburau rândunele şi regele şi—a dat seama că este Afrodita, zeiţa dragostei — era mult mai frumoasă decât orice altă femeie din lume. Aceasta i—a zâmbit şi i—a spus:

—O, rege Atamant, eşti bolnav de dragoste! Uite ce trebuie să faci: du—te acasă şi, în prima noapte cu lună plină, urcă în locul în care le—ai văzut pe cele trei fecioare. În zori vor veni din nou la pârâu şi se vor îmbăia. Atunci ieşi din pădure şi fora hainele fetei pe care o iubeşti. Ea nu va mai putea să—şi ia zborul şi îţi va fi soţie.

Apoi zeiţa i—a zâmbit din nou, iar porumbiţele au purtat—o departe. Atamant s—a trezit din somn. Şi—a amintit visul şi i—a mulţumit din toată inima zeiţei iubirii.

S—a dus acasă şi a făcut tot ce i se spusese. În prima noapte cu lună plină, a plecat din palat, a urcat pe munte şi s—a ascuns în pădure, lângă pârâu. Când a început să se crape de ziuă, a auzit voci şi le—a văzut pe cele trei fete coborând, în zbor, printre crengile copacilor, pe malul râului. S—au dezbrăcat şi au intrat în apă, râzând şi stropindu—se. Regele s—a dus pe mal şi a luat veşmintele celei mai frumoase dintre ele. Fetele l—au auzit şi s—au grăbit către hainele lăsate pe iarbă. Două dintre ele s—au îmbrăcat cât ai clipi şi s—au ridicat în văzduh, dar a treia a rămas pe mal plângând, înfăşurată în părul ei lung, bălai. L—a rugat pe rege să—i dea înapoi veşmintele—i uşoare, colorate în cenuşiu şi trandafiriu, dar el nu i le—a dat decât după ce a jurat să—i fie soţie. I—a spus cât de mult o iubea, cum se topea de dorul ei şi cum zeiţa Afrodita îl învăţase ce să facă pentru ca ea să—i fi soţie. În cele din urmă, fata i—a făcut promisiunea cerută, l—a luat de mână şi au coborât amândoi muntele, spre palatul regal. Lui i se părea că pluteşte, iar ea abia atingea pământul. Fata i—a spus că se numea Nefele, adică „norul" în limba ei, şi că era una dintre zeiţele norilor, care aduc ploaia şi trăiesc pe culmile munţilor, pe malul lacurilor de munte, în apele izvoarelor şi în văzduh.

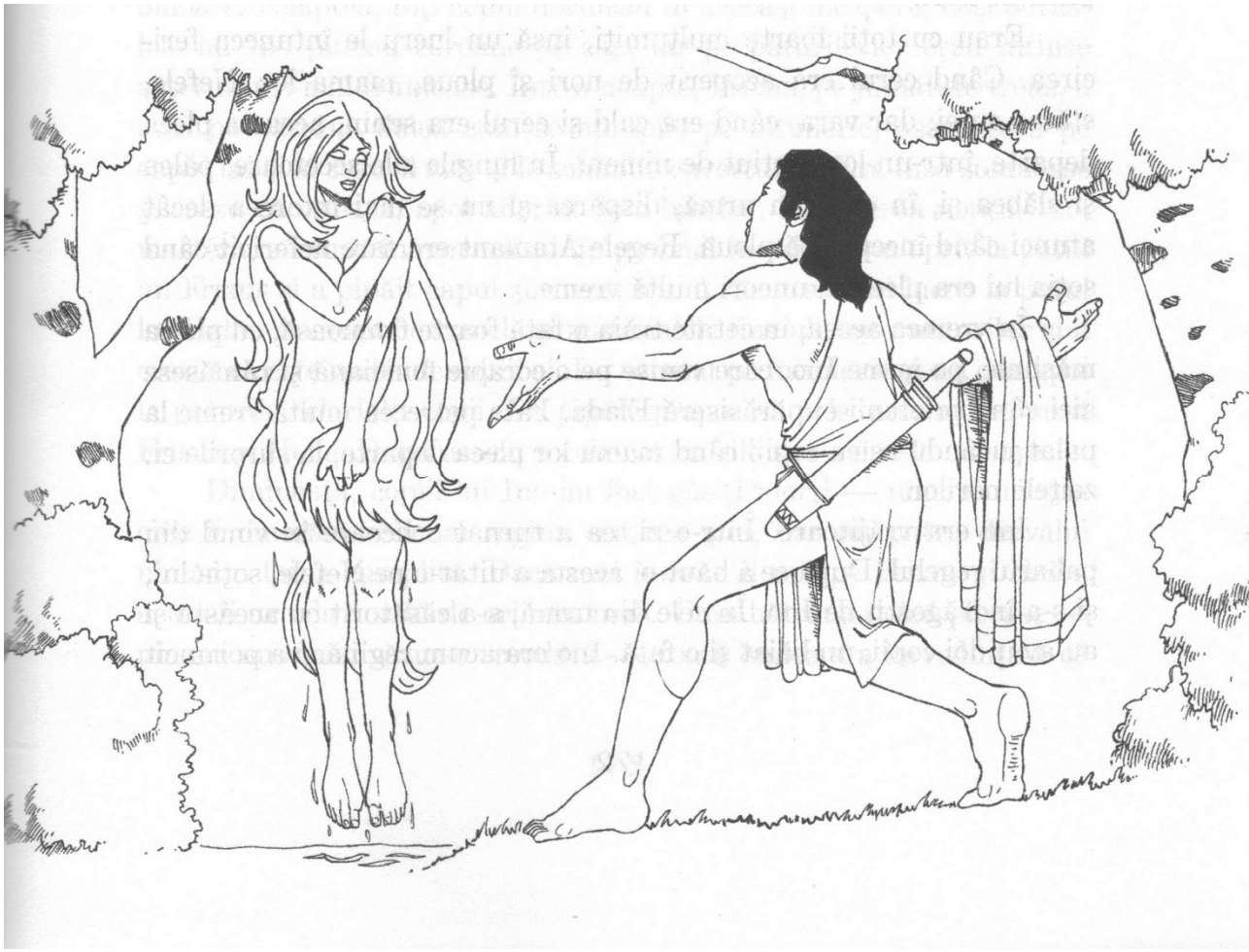

Cei doi s—au căsătorit şi au trăit fericiţi. Au avut doi copii, un băiat, pe nume Frixus, şi o fată, pe nume Helle. Cei doi copii aveau ca tovarăş de joacă un berbec cu lâna de aur, pe care îl primiseră de la Hermes, un zeu tânăr şi frumos, cu sandalele înaripate — mai târziu, i le—a împrumutat lui Perseu, cel care a ucis gorgona. Copiii se jucau cu berbecul, călăreau pe spatele lui şi se rostogoleau cu el pe pajiştile pline de flori.

—Erau cu toţii foarte mulţumiţi, însă un lucru le întuneca fericirea. Când cerul era acoperit de nori şi ploua, mama lor, Nefele, stătea cu ei; dar vara, când era cald şi cerul era senin, aceasta pleca departe, într—un loc neştiut de nimeni. În lungile zile secetoase, pălea şi slăbea şi, în cele din urmă, dispărea şi nu se mai întorcea decât atunci când începea să plouă. Regele Atamant era tare nefericit când soţia lui era plecată, uneori multă vreme.

În vremea aceea, în cetate trăia o fată foarte frumoasă, cu pielea măslinie, pe nume Ino, care venise pe o corabie feniciană şi rămăsese aici când prietenii ei părăsiseră Elada. Fata petrecea multă vreme la palat jucându—se cu copiii când mama lor pleca departe, la surorile ei, zeiţele norilor.

Ino era vrăjitoare. Într—o zi, ea a turnat o licoare în vinul din paharul regelui. După ce a băut—o, acesta a uitat—o pe Nefele, soţia lui, şi s—a îndrăgostit de Ino. În cele din urmă, s—a căsătorit cu aceasta şi au avut doi copii, un băiat şi o fată. Ino era acum regină şi a poruncit ca lui Nefele să nu i se mai îngăduie să intre în palat. Frixus şi Helle nu mai aveau voie să—şi vadă mama. Erau acum îmbrăcaţi în zdrenţe, prost hrăniţi şi puşi să muncească în casă, în timp ce copiii lui Ino purtau coroane de aur, erau înveşmântaţi în haine minunate şi primeau tot ce era mai bun.

Într—o bună zi, pe când Frixus şi Helle se aflau pe câmp, păzind oile (acum erau trataţi ca nişte copii de ţărani şi munceau ca să—şi câştige pâinea), s—au întâlnit cu o femeie bătrână, zbârcită la faţă şi sărăcăcios îmbrăcată. Li s—a făcut milă de ea şi au luat—o cu ei acasă. Regina Ino a văzut—o şi, cum avea nevoie de o doică pentru copiii săi, a acceptat să o primească în palat. Bătrâna se purta bine cu Frixus şi Helle. Nici unul dintre ei nu ştia că aceasta era mama lor, Nefele, care se preschimbase în bătrână pentru a fi alături de copiii ei.

Frixus şi Helle au crescut. Erau mari şi puternici şi mult mai frumoşi decât copiii lui Ino. De aceea, regina îi ura şi s—a hotărât să—i omoare. Noaptea, toţi copiii dormeau în aceeaşi încăpere, deşi odraslele lui Ino purtau coroane pe cap, iar pe paturile lor erau întinse aşternuturi mai frumoase. Într—o noapte, Frixus, pe jumătate treaz, o auzi pe bătrâna doică cum se apropie, pe întuneric, aşază ceva pe capul lui şi al surorii sale şi le schimbă cuverturile. Era însă somnoros şi crezu că visează, apoi adormi de—a binelea. În puterea nopţii, Ino, maştera, a intrat în cameră cu un pumnal în mână, s—a oprit la patul lui Frixus şi a pipăit capul şi cuvertura. A făcut acelaşi lucru la patul lui Helle. A simţit coroanele şi

materialele fine ale aşternuturilor şi a crezut că este vorba de copiii ei. I—a sărutat pe întuneric şi s—a dus apoi la paturile celorlalţi copii. I—a pipăit şi apoi i—a ucis, crezând că sunt Frixus şi Helle. După aceea, a coborât scările şi s~a dus la culcare.

Dimineaţa, copiii lui Ino au fost găsiţi morţi — nimeni nu ştia cine îi omorâse. Numai regina cea rea ştia, dar nu putea dezvălui nimănui taina cumplită. Dacă mai înainte îi ura pe Frixus şi Helle, acum îi ura de o sută de ori mai mult. Cum bătrâna doică plecase — nimeni nu a mai văzut—o vreodată —, toată lumea era încredinţată că ea îi ucisese pe copii. Regele a căutat—o peste tot, pentru a o pedepsi cum se cuvine, dar dispăruse fără urmă, pentru că plecase înapoi la surorile ei, zeiţele norilor.

Dispăruseră şi norii! Timp de şase luni, din iarnă la vremea recoltei, nu a căzut nici un strop de ploaie. Totul era pârjolit în ţară, copacii se uscaseră, râurile secaseră, grâul se îngălbenise şi se uscase înainte de a da în pârg. Oamenii mureau de foame, ca şi vitele şi oile, pentru că şi iarba se uscase. Zi după zi, soarele ardea roşu, nemilos, pe un cer fără nori.

Ino, mama vitregă, s—a gândit să profite de situaţie. Regele trimisese mesageri la Pythia, pentru a consulta oracolul şi a afla ce trebuie să facă pentru a aduce înapoi norii pe cer. Ino le—a dat aur mesagerilor şi i—a ameninţat cu moartea dacă nu aduc mesajul ticluit de ea ca fiind din partea oracolului. Mesajul era următorul: Prixus şi Helle trebuie să fie sacrificaţi zeilor — arşi pe rug.

Mesagerii s—au întors cu acest mesaj, îmbrăcaţi în haine de doliu. Au fost aduşi în faţa regelui şi la început nu au vrut să rostească nici un cuvânt. Atamant le—a poruncit să vorbească şi ei i—au spus ce îi învăţase Ino: pentru ca zeii să se îmbuneze, trebuia ca Frixus şi Helle să fie sacrificaţi.

Regele s—a întristat foarte la auzul acestui mesaj, dar nu putea să nu dea ascultare zeilor. Bieţii Frixus şi Helle au fost împodobiţi cu flori, aşa cum erau împodobite oile care urmau să fie sacrificate, şi, în procesiune, au pornit spre altar. Locuitorii cetăţii mergeau în urma lor, plângând, iar berbecul cu lâna de aur se afla între cei doi. Au ajuns într—un loc de unde se vedea marea, aflată la picioarele stâncii pe care se înălţa templul. Marea strălucea în lumina soarelui, iar deasupra zburau păsări albe.

Berbecul s—a oprit şi a vorbit către Frixus, căci zeii îi dăruiseră darul vorbirii:

—Apucă—mă de coarne şi urcă—te pe spinarea mea. Ia—o şi pe Helle şi vă voi duce departe de aceste locuri.

Frixus şi Helle au urcat pe spinarea berbecului, s—au prins bine cu mâinile de lâna de aur şi berbecul s—a ridicat în văzduh şi a zburat, peste capetele oamenilor, departe, pe deasupra mării.

S—a îndreptat spre răsărit. Dedesubt se zărea marea, cu insule din loc în loc, cu temple, ogoare şi corăbii. Zburau mereu spre soare răsare, dar Helle era obosită şi la un moment dat a adormit de—a binelea şi a căzut de pe spinarea berbecului. S—a prăbuşit în marea cea adâncă ce desparte Europa de Asia şi care de atunci se numeşte Helespont, adică marea lui Helle.

Frixus şi berbecul au zburat mai departe, au trecut pe deasupra mării pe care grecii o numeau Pontul Euxin şi pe care noi o numim Marea Neagră şi au ajuns în Colhida. Berbecul a coborât pe pământ. Sleit de puteri, şi—a dat duhul, iar Frixus a poruncit ca lâna lui să fie atârnată într—un stejar dintr—o pădure deasă. Acolo era păzită de un balaur fioros şi nimeni nu îndrăznea să se apropie. Frixus s—a însurat cu fata regelui din ţara aceea şi au trăit mulţi ani fericiţi. După moartea lui, pe tronul acelui ţinut a urcat Eete, fratele vrăjitoarei Circe. Dintre toate lucrurile pe care le stăpânea, Lâna de aur era cea mai de preţ şi s—a dus vestea că nimeni nu o putea lua de acolo şi nici nu putea omorî balaurul care o păzea.

II.ÎN CĂUTAREA LÂNII DE AUR

La câţiva ani după ce berbecul cu lâna de aur a murit în Coihida, în cetatea Iolcos din Elada domnea un rege, pe nume Pelias. Acesta îl izgonise de pe tron pe adevăratul rege, fratele său vitreg, Eson. Dar adevăratul rege avea un fiu, pe nume Iason, pe care, pentru a—l apăra de Pelias, îl trimisese departe, în munţi. Aici se afla o peşteră mare, în care trăia centaurul Hiron, jumătate om, jumătate cal. Era un adevărat înţelept. Cunoştea o mulţime de lucruri despre stele, despre plantele bune de leac şi despre cele otrăvitoare. Era un bun arcaş şi ştia să cânte din liră. Ştia, de asemenea, o mulţime de cântece şi poveşti despre vremurile de demult, căci era ultimul dintre centaurii care trăiseră în munţii din apropierea cetăţii Iolcos. Itegii Eladei îşi trimiteau fiii la Hiron ca să înveţe să tragă cu arcul, să cânte şi să spună adevărul — asta pe lângă

vânătoare, pescuit, aruncarea suliţei şi a greutăţii. Se pare că Iason a trăit alături de Hiron şi de ceilalţi băieţi în peştera centaurului; mulţi au devenit celebri.

Printre ei se afla Orfeu, care cânta din liră atât de frumos încât animalele sălbatice îl urmau peste tot, iar copacii dansau, oprindu—se doar când se oprea din cântat. Mai erau Mopsus, care înţelegea graiul păsărilor; Butes, cel mai chipeş dintre bărbaţi; Tiphys, cel mai bun cârmaci; Castor şi fratele lui, Polux, priceput în lupta cu pumnii. Şi cel mai puternic om din lume, Heracles, era discipolul lui Hiron, ca şi Linceu, cel cu vederea ageră, care putea vedea prin lucruri, chiar şi morţii în mormânt. Mai erau Ephemus, cel iute de picior, care putea să alerge peste mare fără să—şi ude picioarele; Calais şi Zetes, cei doi fii ai lui Boreu, vântul de miazănoapte, înaripaţi ca tatăl lor. Printre tinerii de acolo se număra Peleu, care s—a căsătorit mai târziu cu Tetis, zeiţa cu picioare de argint, şi a fost tatăl lui Ahile. Erau şi alţii, dar nu le putem pomeni tuturor numele, căci ar dura prea mult. Au crescut cu toţii pe dealuri, buni prieteni, sănătoşi, curajoşi şi puternici. Apoi s—au întors la casele lor. Doar Iason nu avea casă, pentru că i—o luase unchiul lui, Pelias, iar tatăl lui rătăcea printre străini.

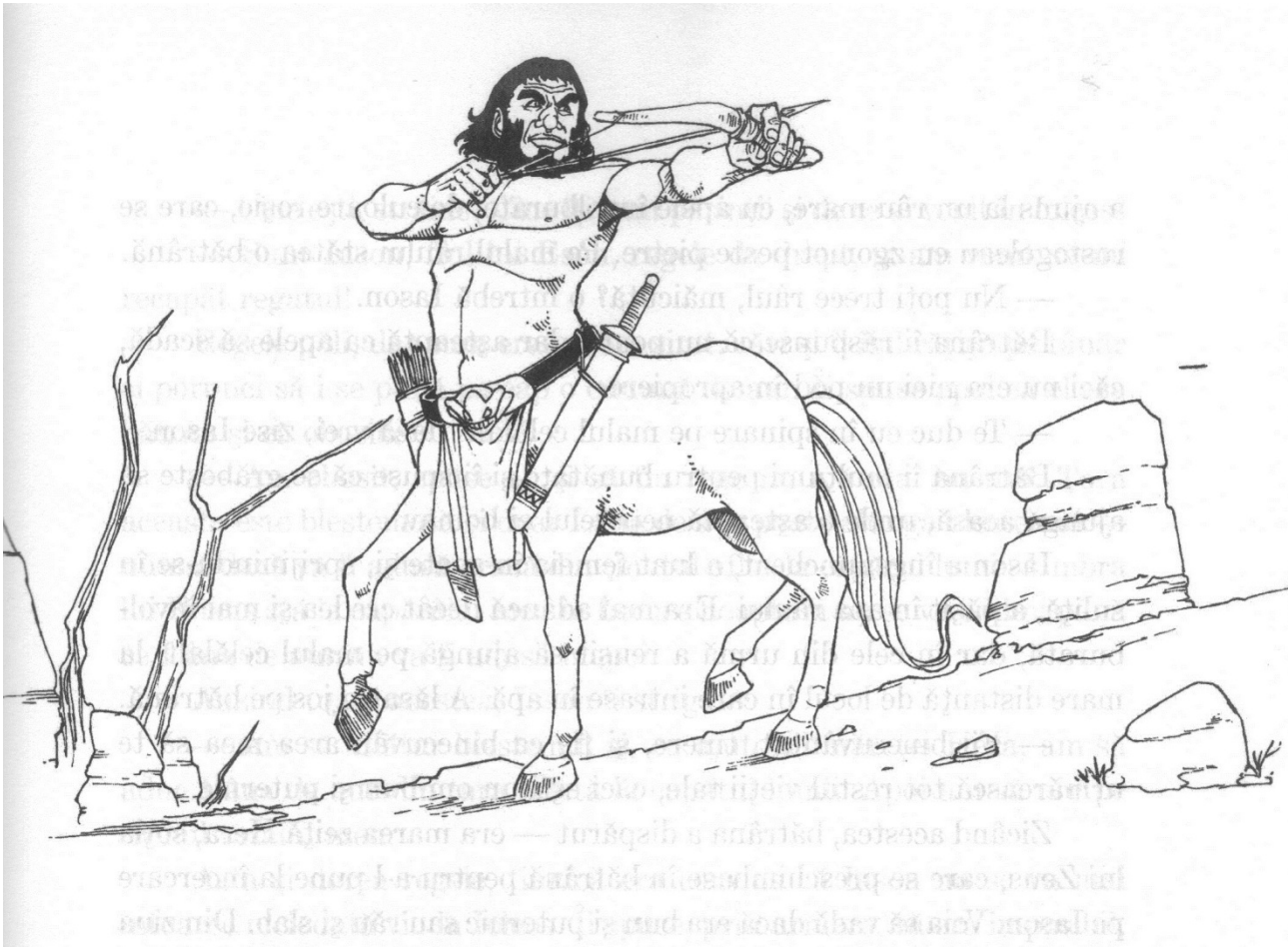

În cele din urmă, după o vreme, şi—a luat rămas—bun de la învăţătorul său şi a plecat spre Iolcos, unde domnea Pelias. Pe drum, a ajuns la un râu mare, cu apele învolburate, de culoare roşie, care se rostogoleau cu zgomot peste pietre. Pe malul râului stătea o bătrână.

—Nu poţi trece râul, măicuţă? o întrebă Iason.

Bătrâna îi răspunse că nu poate, dar aşteaptă ca apele să scadă, căci nu era nici un pod în apropiere.

—Te duc eu în spinare pe malul celălalt, dacă vrei, zise Iason. Bătrâna îi mulţumi pentru bunătate şi îi spuse că se grăbeşte să ajungă acasă, unde o aşteaptă nepoţelul ei bolnav.

Iason a îngenuncheat, a luat femeia în spate şi, sprijinindu—se în suliţă, a păşit în apa râului. Era mai adâncă decât credea şi mai învolburată, dar în cele din urmă a reuşit să ajungă pe malul celălalt, la mare distanţă de locul în care intrase în apă. A lăsat—o jos pe bătrână.

—Fii binecuvântat, tinere, şi fie ca binecuvântarea mea să te urmărească tot restul vieţii tale, căci eşti un om bun şi puternic.

Zicând acestea, bătrâna a dispărut — era marea zeiţă Hera, soţia lui Zeus, care se preschimbase în bătrână pentru a—l pune la încercare pe Iason. Voia să vadă dacă era bun şi puternic sau rău şi slab. Din ziua aceea, l—a ocrotit şi l—a ajutat să depăşească toate primejdiile.

Iason şi—a continuat drumul şchiopătând, căci îşi pierduse una dintre sandale în apele râului. Când a ajuns în

cetate, s—a dus la palat, a trecut prin curte şi a intrat pe uşă în sala cea mare, unde regele stătea la masă, cu oamenii lui. Iason s—a oprit, sprijinindu—se în suliţă.

Regele îl văzu şi se albi la faţă de frică. Oracolul din Delfi îi prorocise că într—o zi va veni un bărbat încălţat cu o singură sanda şi îi va lua regatul. Şi iată că în faţa lui se afla tocmai bărbatul despre care prorocise Pythia.

Pelias nu a uitat de datină şi le—a poruncit oamenilor săi să—l conducă pe oaspete la baie, să—l spele, să—l ungă cu ulei şi să—i dea haine noi. Iason s—a întors apoi în sala cea mare şi s—a aşezat la masă lângă rege, unde i s—a adus mâncare şi vin.

După ce s—a ospătat, regele l—a întrebat:

—Cine eşti, străine? Cine îţi sunt părinţii şi de ce ai venit în Iolcos?

—Sunt Iason, fiul lui Eson, regele de drept, şi am venit să—mi recapăt regatul!

Regele păli, dar cum era un om şiret, sări şi îl îmbrăţişa pe tânăr şi porunci să i se pună pe cap o cunună de aur. Ii spuse apoi că el era bătrân şi că obosise.

—Am obosit, spuse el, şi să fiu rege nu mă mai bucură. Ţara aceasta este blestemată şi doar Lâna de aur poate alunga blestemul — numai dacă va fi adusă acasă din ţinutul aflat la capătul lumii. Umbra lui Frixus stă la căpătâiul meu în fiecare noapte şi nu se va odihni până ce Lâna de aur nu va fi adusă înapoi.

Auzind toate acestea, Iason îi strigă:

—Am să înlătur blestemul şi, cu ajutorul măreţei Hera, am să aduc Lâna de aur din ţara aflată la capătul lumii. Apoi am să urc pe tronul tatălui meu.

Asta şi dorea regele, fiindcă era convins că Iason nu se va mai întoarce niciodată viu la Iolcos. Îi spuse, prin urmare, că era imposibil, deoarece ţinutul acela era departe, dincolo de mare, atât de departe că păsările nu puteau să se ducă şi să se întoarcă într—un singur an — marea era întinsă şi plină de primejdii. În plus, Lâna de aur era păzită de un balaur fioros, care nu putea fi ucis de mână omenească.

Gândul de a se lupta cu un balaur îi plăcu lui Iason. Aşa că jură pe apa Styxului — un jurământ pe care şi zeii se temeau să—l încalce — că va aduce acasă Lâna de aur. Trimise apoi mesageri în întreaga Eladă, la toţi prietenii săi, cu care crescuse în peştera centaurului Hiron, rugându—i să îl ajute, căci aveau un balaur de ucis şi mai multe lupte de dat. Au venit cu toţii, în carele lor: Heracles cel puternic, cu arcul pe care nimeni altul nu era în stare să—l încordeze; Orfeu cu lira; Castor şi Polux; Zetes şi Calais, cei cu aripi aurii; Tiphys, cârmaciul; tânărul Hylas, frumos ca o fată, atât de tânăr încât nu—i mijise încă mustaţa şi care îl însoţea peste tot pe Heracles.

Împreună cu ei au mai venit mulţi alţii[44]; iar constructorii de corăbii s—au pus pe treabă. Au doborât stejari pentru chilă şi frasini pentru vâsle. Meşterii au făurit suliţe, săgeţi şi săbii. La prora corăbiei au pus o crenguţă din stejarul sacru al lui Zeus, care creştea în pădurea din Dodona, unde copacii vorbesc şi fac profeţii. Au numit corabia *Argo* şi au încărcat—o cu pâine, carne şi vin. Şi—au luat rămas—bun de la prieteni, s—au urcat pe corabie şi au plecat spre Colhida, ţara aflată la capătul lumii.

Vâsleau toată ziua, iar seara ancorau la ţărm, aşa cum era obiceiul pe atunci. Noaptea coborau pe mal, mâncau şi se odihneau, iar dimineaţa porneau din nou la drum. Bătrânul centaur Hiron a zărit corabia de sus, de pe munte, şi a alergat pe plajă, apoi a intrat în valurile mării, făcându—le semn cu braţele lui puternice şi urându—le să se întoarcă sănătoşi. Lângă el stătea soţia lui, ţinându—l în braţe pe fiul unuia dintre cei aflaţi pe corabie, micuţul Ahile, fiul lui Peleu şi al lui Tetis, nereida cu picioarele de argint.

Au vâslit spre răsărit şi au ajuns într—o insulă ciudată, unde trăiau oameni uriaşi cu câte şase braţe. Aceşti uriaşi îi pândeau pe călători de pe înălţimile care străjuiau gura fluviului unde ancorase corabia. Înainte de asfinţit, au început să arunce stânci mari asupra argonauţilor. Heracles însă îşi încorda arcul uriaş, cel pentru care îl ucisese pe Eurytos, regele Oechaliei, şi, ori de câte ori un uriaş îşi ţea capul sau braţul deasupra stâncii, îl străpungea cu o săgeată. În cele din urmă, uriaşii au fost înfrânţi.

După aceasta au pornit din nou, mereu spre răsărit, trecând pe lângă multe insule, pe lângă cetăţi, până ce au ajuns în Misia, pe ţărmul Asiei Mici. Aici au poposit, dar au avut ghinion. În timp ce tăiau trestie şi iarbă pentru a—şi încropi un culcuş pe nisip, tânărul şi frumosul Hylas a luat un urcior şi s—a dus după apă. A ajuns la un izvor minunat, cu apă limpede şi adâncă, unde trăiau nimfele Eunis şi Nycheia. Acestea l—au zărit pe frumosul Hylas şi şi—au dorit să îl aibă de—a pururi în peşterile lor de cleştar de sub apă, pentru că nu văzuseră niciodată un bărbat mai frumos. Cum stătea aplecat deasupra apei, cu urciorul în mână, l—au prins în braţe şi l—au tras în adâncuri. Nici un muritor nu l—a mai văzut vreodată, căci a rămas să trăiască acolo cu nimfele izvorului.

Însă Heracles cel puternic, care îl iubea ca pe un frate mai mic, a pornit să—l caute strigându—l. Deşi Hylas i—a răspuns, Heracles nu a auzit glasul lui slab, din adâncuri. Aşa că a continuat să umble singur prin pădurea deasă, iar

[44] Legenda spune că în căutarea Lânii de aur au pornit cincizeci de eroi, numiţi argonauţi, după numele corăbiei lor, *Argo* (n.tr.).

ceilalţi au crezut că s—a rătăcit.

Fiii lui Boreu, vântul de miazănoapte, s—au mâniat şi i—au rugat pe ceilalţi eroi să pornească mai departe fără Heracles — aşa au şi făcut, lăsându—l acolo pe puternicul bărbat[45]. Mult mai târziu, după ce găsiseră Lâna de aur, Heracles i—a întâlnit pe fiii vântului de miazănoapte şi i—a ucis cu săgeţile lui. I—a îngropat apoi şi a pus câte o piatră mare pe fiecare mormânt. De câte ori bate vântul de miazănoapte, aceste pietre se mişcă. Ei zac acolo, iar aripile lor de aur se odihnesc alături de ei.

Corabia a plutit mai departe, purtată de vântul de apus, şi a ajuns într—o ţară cu un rege puternic, care se considera cel mai bun luptător cu pumnii. A coborât din palatul lui şi i—a provocat la luptă pe eroi. Polux, luptătorul, primi să—l înfrunte. Toţi cei de faţă formară un cerc în jurul lor. Polux şi regele Amycos, care era foarte înalt, păşiră în mijloc şi lupta începu. Mai întâi se priviră, căutând un prilej să atace, apoi, profitând de faptul că Amycos avea soarele în ochi, Polux îl lovi drept în faţă, iar uriaşul căzu, cât era de lung, la pământ. Oamenii lui l—au ridicat şi l—au stropit cu apă. Şi—a revenit şi s—a aruncat asupra lui Polux, lovindu—l cu atâta putere că l—ar fi ucis dacă lovitura şi—ar fi atins ţinta. Dar Polux s—a ferit şi a izbutit să scape. Apoi s—a repezit la Amycos, care alunecase, şi l—a lovit peste gură şi peste ureche, trântindu—l la pământ.

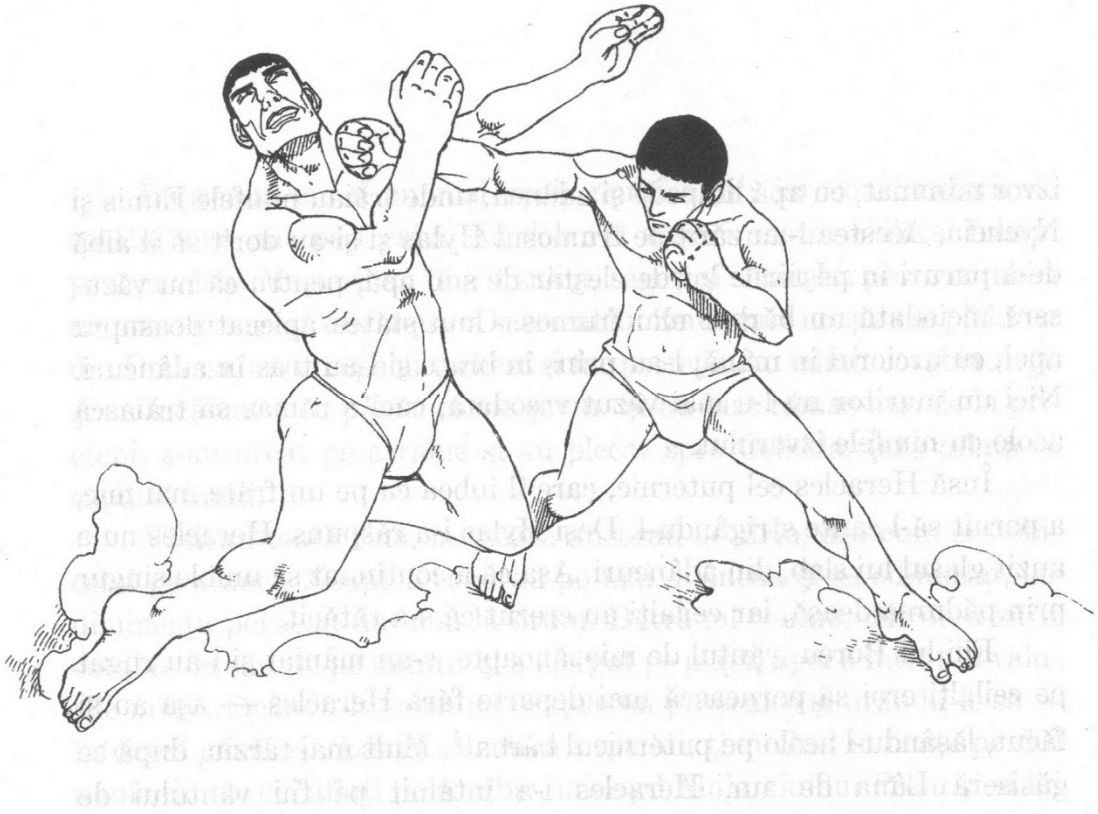

Gâfâind, s—au măsurat din priviri, apoi uriaşul a încercat să lovească din nou. Polux însă s—a ferit şi i—a dat câţiva pumni în ochi, orbindu—l. Cu o lovitură bine ţintită, l—a nimerit în tâmplă pe Amycos, care s—a prăbuşit şi nu s—a mai ridicat. Când şi—a revenit în simţiri, nu a mai vrut să se bată, căci genunchii îi tremurau şi abia mai vedea. Polux l—a silit să jure că nu va mai provoca străinii la luptă câte zile va avea. Argonauţii l—au încoronat pe Polux cu o cunună de frunze de plop, apoi s—au ospătat, iar Orfeu le—a cântat din liră.

În dimineaţa următoare, au pornit din nou la drum şi au ajuns în ţara celui mai nefericit rege din lume. Acesta se numea Fmeu şi avea darul profeției. Când l—au întâlnit Iason şi ceilalţi argonauţi, semăna mai degrabă cu o umbră sau cu un cerşetor decât cu un rege. Era orb şi foarte bătrân şi rătăcea, sprijinit în toiag, pipăind zidurile cu mâna. Picioarele îi tremurau şi era numai piele şi os. A ajuns la uşa casei în care era găzduit Iason, s—a aşezat, iar mantia purpurie a căzut în falduri în jurul lui. Regele a înălţat mâinile uscate către Iason şi i—a urat bun venit, căci Fineu ştia că sosise vremea să scape de toate nenorocirile.

Trăia în mizerie pentru că îi mâniase pe zei dezvăluindu—le oamenilor ce urma să se întâmple în viitor — lucruri pe care zeii nu voiau să le cunoască muritorii. Zeii i—au luat vederea şi au trimis Harpiile — monştri hidoşi cu chip de femei, trup de păsări, gheare de leu şi cozi de şarpe — să—i ia mâncarea de la gură. Uneori zburau cu toată mâncarea, alteori îi lăsau câte ceva, ca să nu moară de foame, ci să trăiască în suferinţă. Resturile pe care le lăsau erau atât

[45] în Misia au rămas Hylas, Heracles şi Polifem (n.tr.).

de dezgustătoare şi miroseau atât de urât, încât şi unui om lihnit de foame îi era greu să le mănânce. Iată de ce regele era cel mai nefericit om din lume.

Le—a urat bun venit argonauţilor, mai ales lui Zetes şi Calais, fiii lui Boreu, vântul de miazănoapte, pentru că ştia că aceştia îl vor ajuta. S—au dus cu toţii la palat, au intrat în sala cea mare, dărăpănată şi goală, şi s—au aşezat la masă. Slujitorii au adus mâncare şi vin — cel din urmă ospăţ al Harpiilor. S—au repezit asupra cărnii, ca fulgerul şi ca vântul, cu aripi de aramă şi gheare de fier, duhnind a câmp de bătălie pe care zac, putrezind, morţii. Au înşfăcat mâncarea şi şi—au luat zborul. Dar cei doi fii ai lui Boreu şi—au scos din teacă săbiile scurte, şi—au desfăşurat aripile aurii şi s—au înălţat în văzduh. Au zburat, în urma Harpiilor, peste mări şi ţări, până ce au ajuns pe o insulă depărtată, unde le—au ucis cu lovituri de sabie. Apoi Zetes şi Calais s—au întors în sala din palatul lui Fineu, la tovarăşii lor.

Drept mulţumire, Fineu le—a spus lui Iason şi argonauţilor cum vor găsi drumul spre Colhida, ţara de la capătul lumii, unde era pădurea în care se afla Lâna de aur.

—Mai întâi, corabia voastră va ajunge la nişte stânci uriaşe, care se ciocnesc între ele[46] de parcă ar fi vii şi ar umbla prin mare. Până acum, nici o corabie nu a reuşit să treacă printre ele. Se deschid, ca o gură uriaşă, să lase corăbiile să treacă, apoi se închid, strivindu—le între fălcile lor de fier. Nici fiinţele înaripate nu pot trece pe acolo. Nu, nici măcar porumbeii care duc ambrozia stăpânului zeilor din Olimp, măreţul Zeus! Stâncile l—au prins o dată pe unul dintre ei. Aşadar, când veţi ajunge în apropiere, trebuie să daţi drumul unui porumbel şi să—l lăsaţi să vă arate drumul. Dacă trece teafăr printre stânci dintr—o mare în cealaltă, vâsliţi cu toată puterea când stâncile se deschid din nou. Dar dacă se închid, înhăţând pasărea, nu vă încumetaţi mai departe, ci faceţi cale—ntoarsă. Dacă reuşiţi să treceţi întregi dincolo, îndreptaţi—vă drept spre gura fluviului Fasis şi acolo veţi vedea turnurile cetăţii regelui Eete şi pădurea în care se află Lâna de aur. Apoi descurcaţi—vă cum puteţi mai bine.

I—au mulţumit şi în dimineaţa următoare au pornit mai departe. Au ajuns într—un loc în care stâncile se ciocneau, iar apa mării clocotea, înspumată. Când se depărtau, valurile mugeau între stâncile de deasupra şi pietrele ude de dedesubt. Euphemos a luat un porumbel şi i—a dat drumul. Porumbelul a zburat drept printre stânci. Stâncile s—au încleştat şi au scrâşnit ca nişte colţi uriaşi, dar nu au reuşit să prindă decât o pană din coada păsării.

Stâncile s—au despărţit din nou, încet, ca gura unei fiare, iar Tiphys, cârmaciul, a strigat:

—Vâsliţi, trageţi tare!

Şi a îndreptat nava drept spre strâmtoare. Vâslele s—au îndoit precum arcurile în mâinile oamenilor, iar corabia a ţâşnit înainte. De trei ori afundară vâslele în apă, şi acum se aflau între fălcile negre ale stâncilor, cu apa fierbând în jurul lor. Era atât de întuneric încât puteau zări stelele deasupra capetelor, însă nu vedeau lumina zilei, nici în spate, nici în faţă. Curentul vijelios i—a purtat apoi printre stânci ca un fluviu puternic şi a ridicat corabia de parcă o mână uriaşă ar fi luat—o pe sus. Argo a trecut prin strâmtoare ca o pasăre, iar stâncile s—au lovit, dar nu au reuşit să apuce decât o bucată de lemn sculptat de la pupa. Corabia se clătina acum pe marea agitată şi toţi oamenii lui Iason şi—au aplecat capetele asupra vâslelor, pe jumătate morţi de frică după încercarea prin care trecuseră.

Au ridicat pânzele şi corabia s—a îndreptat către ţărmurile mării interioare, trecând pe lângă golfuri şi cetăţi, pe lângă gurile râurilor, pe lângă coline verzi şi mormintele unor oameni de mult dispăruţi. Au zărit, pe vârful unui munte, un bărbat înalt, într—o armură ruginită, cu o sabie ruptă în mâini, purtând pe cap un coif cu o creastă roşie ca sângele. Fluturându—şi mâna, acesta strigă de trei ori, apoi se făcu nevăzut, căci era fantoma lui Stheneos, fiul lui Acteon, pe care îl străpunsese o săgeată cu multă vreme în urmă şi care ieşise din mormânt pentru a—i saluta pe Iason şi tovarăşii lui. Argonauţii au aruncat ancora în acel loc, au sacrificat o oaie şi au turnat sânge şi vin pe mormântul lui Stheneos. Apoi Orfeu a luat o liră şi a pus—o pe creanga unui copac pentru ca vântul să—i atingă corzile şi să—i cânte lui Stheneos, aflat sub pământ, în mormântul lui.

Au pornit apoi mai departe şi spre seară au văzut crestele înzăpezite ale Munţilor Caucaz, strălucind în lumina asfinţitului. Sus, în văzduh, au zărit o pată neagră, care se mărea din ce în ce mai mult, fluturând din aripi şi căzând apoi la pământ, ca o piatră. Au auzit un strigăt înfricoşător venind de undeva din vale. Acolo era înlănţuit de o stâncă Prometeu, iar vulturul îi mânca ficatul — pedeapsa zeilor pentru că furase focul din cer şi îl dăruise oamenilor. Toţi eroii s—au înfiorat auzind acest strigăt — nu peste multă vreme, Heracles va ajunge acolo şi va ucide vulturul cu o săgeată, eliberându—l pe Prometeu.

La căderea nopţii, au ajuns la gura fluviului Fasis, care curge prin ţinutul de la capătul lumii, şi au văzut luminile din palatul regelui Eete. Ajunseseră deci la capătul călătoriei şi au adormit, visând la Lâna de aur.

---

[46] Este vorba despre stâncile numite Simplegade, care se aflau, se pare, la intrarea în Marea Neagră (n.tr.).

III.CUCERIREA LÂNII DE AUR

În dimineaţa următoare, eroii s—au trezit şi au părăsit nava ancorată la gura fluviului, ascunsă între trestii înalte, cu catargul coborât, ca să nu fie văzut. S—au îndreptat apoi spre cetate, trecând printr—o pădure stranie şi înfricoşătoare. Oameni morţi, legaţi cu funii, spânzurau în copaci, deoarece locuitorii Colhidei îngropau femeile, dar îi spânzurau pe bărbaţii morţi de crengile copacilor. Argonauţii au ajuns la palatul regelui Eete. Acesta locuia împreună cu fiul său, Absirt, şi cu fiicele sale, Chalciope, care fusese soţia lui Frixus, şi Medeea, fiica mai mică, vrăjitoare şi preoteasă a unei divinităţi subpământene.

Chalciope a ieşit să—l întâmpine pe Iason, fiindcă ştia că eroii vin din ţara iubitului ei soţ. Frumoasa Medeea, tânăra pricepută la vrăji, a venit şi ea şi, văzându—l pe Iason, s—a îndrăgostit pe loc de el. Îl iubea mai mult decât pe tatăl şi pe fratele ei. Eroul era tare chipeş, îmbrăcat în armura—i aurită, cu părul bălai căzându—i pe umerii acoperiţi cu o blană de leopard. Tânăra a pălit, apoi s—a înroşit la faţă şi şi—a plecat privirea. Chalciope i—a condus pe argonauţi la baie, le—a dat să mănânce, apoi i—a condus în faţa regelui.

Eete l—a întrebat pe Iason de ce veniseră în ţara lui, iar el i—a răspuns că vrea Lâna de aur. Regele s—a mâniat şi i—a spus că va renunţa la Lâna de aur numai în favoarea unui om mai bun decât el. Dacă voia cineva să se arate demn de ea, trebuia să îmblânzească doi tauri care scoteau flăcări pe nări şi apoi să are un ogor cu aceşti tauri şi să semene nişte colţi de balaur — din aceştia vor răsări războinici înarmaţi. Iason a spus că se va încumeta el să încerce, însă a plecat destul de abătut la corabie şi nu a observat cum se uita Medeea în urma lui.

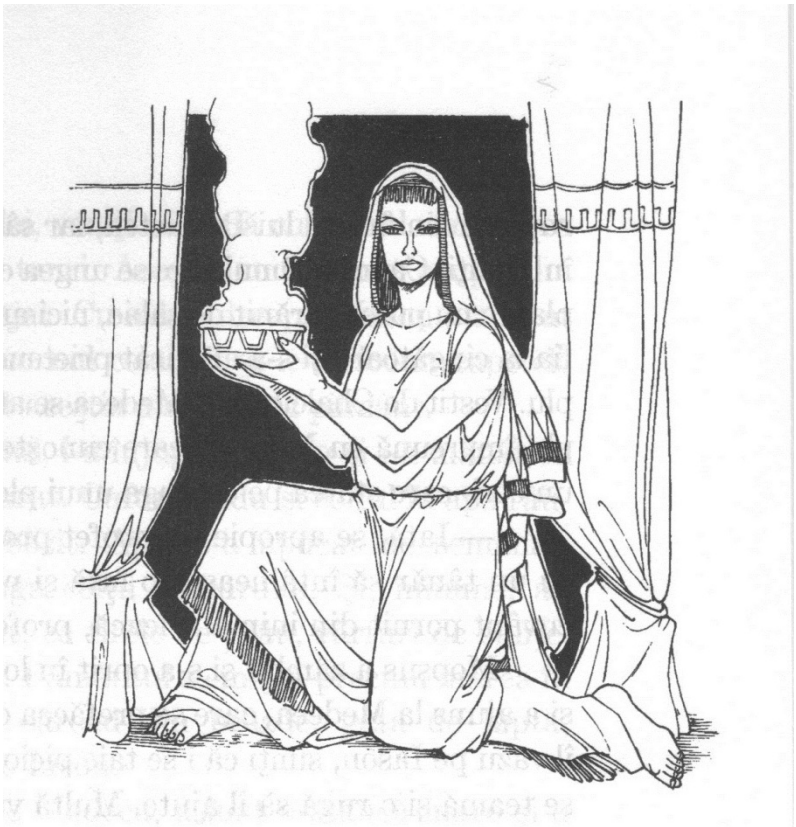

În noaptea aceea, Medeea nu a putut să închidă ochii pentru că n părea rău pentru străin şi ştia că l—ar fi putut ajuta prin vrăji numai de ea ştiute. Însă şi—a amintit că tatăl ei ar putea să o ardă pe rug pentru vrăjitorie dacă îl ajuta pe Iason şi s—a ruşinat pentru că era gata să prefere un străin propriului neam. S—a ridicat pe întuneric şi s—a dus, umblând prin palat îmbrăcată în alb, ca o fantomă, spre camera surorii ei. La uşă, s—a oprit, ruşinată, spunându—şi: „Nu, n—am s—o fac!". Şovăind, s—a întors în iatacul ei şi, în cele din urmă, s—a aruncat pe pat, plângând. Sora ei a auzit—o, s—a dus la ea şi au plâns amândouă, încetişor, ca să nu le afle nimeni. Surorile voiau să—i ajute pe greci — Chalciope de dragul lui Frixus, soţul ei mort, iar Medeea de dragul lui Iason.

În cele din urmă, Medeea a promis că o să se ducă la templul zeiţei a cărei preoteasă era cu o alifie care să

îmblânzească taurii ce trăiau pe câmpul de lângă lăcaşul sacru. Dar nu se putea opri din plâns şi avea de gând să—şi ia viaţa. Abia aştepta zorile, pentru a se duce la Iason să—i dea alifia, dar şi pentru a—i mai zări o dată faţa, pe care credea că nu avea
s—o mai vadă niciodată. În zori, îşi strânse părul, îşi spălă faţa şi luă alifia, care fusese obţinută dintr—o floare ce răsărise când vulturul rupsese din ficatul lui Prometeu, iar sângele acestuia căzuse pe pământ, în Munţii Caucaz. Omul care se ungea cu alifia preparată din sucul acelei plante nu putea fi rănit de sabie, nici ars de flăcări. Medeea a ascuns alifia la cingătoare şi s—a alăturat prietenelor ei, îndreptându—se către templu. Vestit de Chalciope că Medeea se afla acolo, Iason a pornit spre templu împreună cu Mopsus, care cunoştea limba păsărilor. Acesta a auzit un corb care stătea pe creanga unui plop zicându—i altui corb:
—Iată, se apropie un profet prost, mai prost ca noaptea. Merge cu un tânăr să întâlnească o fată şi nu ştie că ea nu va spune nici un cuvânt pornit din inimă. Pleacă, profet prost, nu îi pasă ei de tine!

Mopsus a zâmbit şi s—a oprit în loc. Iason însă a mers mai departe şi a ajuns la Medeea, care se prefăcea că se joacă cu tovarăşele ei. Când îl văzu pe Iason, simţi că i se taie picioarele şi păli. Iason îi spuse să nu se teamă şi o rugă să îl ajute. Multă vreme, ea nu îi putu răspunde. În cele din urmă, îi dădu alifia şi îl învăţă cum s—o folosească.
—Vei duce Lâna de aur în Iolcos, departe de aici, dar ce mă fac eu după ce vei pleca? îl întrebă. Aminteşte—ţi numele meu, Medeea, aşa cum îmi voi aminti şi eu de tine. Ştiu că o voce purtată de vânt sau o pasăre îmi va da de veste atunci când mă vei uita de tot.

Iason i—a răspuns:
—Fie ca vântul să îţi şoptească după vrere, iar păsările să îţi aducă mesajele pe care le doreşti. Nici o adiere de vânt şi nici o pasăre nu îţi vor aduce vreodată vestea că te—am uitat dacă vei veni cu mine peste mări şi ţări şi îmi vei fi soţie.

Ea se bucură foarte, dar îi era teamă de acea călătorie alături de un străin, departe de casa tatălui ei. S—au despărţit, apoi Iason s—a îndreptat spre corabie, iar Medeea spre palatul ei. Dimineaţa, Iason şi—a uns trupul şi armura cu alifia vrăjită. Ca să se convingă de spusele vrăjitoarei, toţi eroii l—au lovit cu săbiile lor, dar săbiile nu i—au făcut nici un rău şi nu i—au străpuns platoşa. Se simţea puternic şi uşor ca un fulg, iar scutul îi strălucea în lumina soarelui. S—au dus cu toţii pe câmpul unde îi aşteptau taurii, scoţând flăcări pe nări. Acolo se aflau deja regele Eete, Medeea şi locuitorii Coihidei, veniţi să vadă cu ochii lor moartea lui Iason. El s—a îndreptat spre tauri. Aceştia au aruncat asupra lui flăcări, dar alifia vrăjită l—a protejat. Cu mâna dreaptă, Iason a apucat cornul unui taur, iar cu stânga cornul celuilalt şi le—a ciocnit capetele unul de altul cu atâta forţă, încât aceştia au căzut la pământ.

Când s—au ridicat, tremurând, i—a înjugat la plug şi i—a mânat cu suliţa până ce tot câmpul a fost arat. Cufundându—şi coiful în apa râului, a băut, fiindcă era tare obosit. Apoi s—a apucat de semănat, aruncând în dreapta şi în stânga colţii balaurului. Şi, minune, au început să se ţească din pământ, ca firele de grâu, vârfuri de suliţe, vârfuri de săbii, creste de coifuri. Pământul se mişca precum marea în furtună în timp ce războinicii săreau din brazde, gata de luptă, grăbindu—se cu toţii să—l ucidă pe Iason.

El însă, aşa cum îl sfătuise Medeea, a luat o stâncă mare şi a aruncat—o în mijlocul luptătorilor. În învălmăşeala creată, aceştia s—au ucis între ei[47]. Suliţele zburau în toate părţile, iar din coifuri şi scuturi săreau scântei. Brazdele s—au înroşit de sângele vărsat, iar răniţii se târau pentru a—i lovi pe cei rămaşi în picioare. Securile, săbiile şi suliţele au continuat să lovească până ce toţi războinicii au fost ucişi, toţi în afară de unul, mai înalt şi mai puternic decât tovarăşii lui. Uitându—se în jur, acesta îl zări pe Iason. Se îndreptă spre el, ridicând securea deasupra capului argonautului. Iason însă se feri de lovitură — ultima dată de războinicii născuţi din colţii de balaur, căci uriaşul căzu, mort, la pământ.

Iason se duse apoi la rege, care privea, neputincios şi negru de supărare, şi îi spuse:
—O, rege, câmpul a fost arat, semănat şi recolta strânsă. Acum dă—mi Lâna de aur şi lasă—mă să plec acasă.
—Destul, spuse regele. Mâine am să—ţi dau Lâna de aur.

Apoi se întoarse spre Medeea, iar ea pricepu cu groază că o bănuia.

Eete s—a dus în palat şi s—a aşezat la masă alături de căpetenii. Era tare mâniat fiindcă pierduse Lâna de aur şi pentru că Iason câştigase nu prin curajul său, ci prin vrăjile fiicei sale, Medeea. Regele avea de gând să o ucidă cu cruzime şi nu era nevoie de vrăji pentru ca ea să—şi dea seama de asta. Ochii îi ardeau, urechile îi vâjâiau şi a înţeles că avea de ales: să bea otravă şi să moară sau să fugă cu Iason pe corabia Argo. Fuga părea mai bună decât moartea. Aşa că a ascuns câteva lucruri în faldurile *peplosului,* a sărutat patul în care nu mai avea să doarmă niciodată, a sărutat uşa şi a mângâiat pereţii în semn de rămas—bun. Şi—a tăiat o şuviţă din părul bălai şi a lăsat—o în cameră, pentru mama ei, în amintirea zilelor copilăriei.
—Rămas—bun, dragă mamă! Las aici această şuviţă! Rămas—bun, căci plec într—o lungă călătorie! Rămas—bun, soră Chalciope! Adio, casă dragă, adio!

[47] Legenda spune că războinicii au crezut că stânca este de aur şi s-au omorât între ei încercând să pună mâna pe preţiosul trofeu (n.tr.).

A ieşit apoi din casă, iar uşile zăvorâte s—au deschis singure la auzul vrăjii rostite de Medeea. A alergat, desculţă, pe potecile acoperite cu iarbă, iar margaretele păreau negre pe lângă picioarele albe ale fetei. A ajuns la templu, luminat de luna care o privea din înalturi. De multe ori întunecase faţa lunii cu cântecul ei vrăjit, iar acum zeiţa Selena, strălucind albă în întuneric, îi spuse:

—Nu sunt singura care rătăceşte în noapte din pricina dragostei, căci eu îl iubesc pe Endimion, tânărul care doarme pe creasta muntelui din Latmia şi visează la mine[48] . De mai multe ori mi—ai întunecat faţa cu descântecele şi ai făcut noapte neagră cu vrăjile tale, dar acum iubeşti şi tu! Mergi deci pe drumul tău şi fie ca inima ta să poată îndura soarta care te aşteaptă!

Alergând, Medeea a ajuns pe malul fluviului şi i—a zărit pe eroi, adunaţi în jurul focului şi veseli nevoie mare. De trei ori a strigat, până s—o audă şi să se apropie de ea. Medeea le—a spus:

— Salvaţi—mă, prieteni, căci s—a aflat totul şi mă aşteaptă moartea. Vă voi da Lâna de aur în schimbul vieţii mele.

Iason a jurat că o va lua de soţie şi că o va iubi mai mult decât orice pe lume. Medeea s—a urcat pe corabie. Eroii au trecut la vâsle, îndreptându—se către pădurea întunecată în care sălăşluia balaurul ce păzea Lâna de aur şi care nu dormea niciodată. Acolo au coborât pe mal, iar Iason şi Orfeu, luându—şi lira, au pornit prin pădure. Balaurul i—a văzut şi a şuierat atât de tare încât femeile din cetatea Colhida s—au trezit din somn, iar copiii şi—au chemat mamele. Orfeu însă a atins corzile lirei şi a cântat un imn în cinstea lui Morfeu, implorându—l să vină şi să—l adoarmă pe balaur. Iată cântecul lui Orfeu:

Morfeu! Rege al nemuritorilor şi al muritorilor!
Vino din nou la chemarea mea,
Vino în grabă peste câmpuri şi mlaştini,
Peste munţi şi prăpăstii!
Vino, roagă valurile să se oprească în loc;
Fă să adoarmă apele din munţi,
Fiarele, păsările şi şerpii, Morfeu, învingătorule!
Vino, purtat de aripile tale aurii,
Zburătoare sau târâtoare!
Vino, înainte ca rândunica să cânte,
Alină toate fiinţele,
Vino, cu bagheta ta magică de plumb,
Vino, cu mâna ta blândă,
Să linişteşti muritorii care plâng,
Pe mare şi pe uscat!
Vino, din apusul înnorat,
Aşază—te lin peste creştete şi piepturi,
Porunceşte—i balaurului să se odihnească,
Vino la mine, Morfeu!

Aşa cânta Orfeu, atât de frumos că ochii mici şi strălucitori ai balaurului s—au închis, iar trupul lui s—a destins, descolăcindu—se. Iason şi—a aşezat piciorul pe gâtul monstrului şi i—a retezat capul. Apoi a luat Lâna de aur din stejarul sacru. Aceasta strălucea ca un nor auriu la răsărit. Era minunat. Iason, Orfeu şi Medeea s—au grăbit pe cărările pădurii spre corabie. Iason a urcat Lâna de aur la bord, a acoperit—o cu o mantie şi i—a rugat pe câţiva argonauţi să se aşeze la vâsle, iar pe ceilalţi să—şi ia scuturile şi să se aşeze de o parte şi de alta a vâslaşilor, ca să—i apere de săgeţile trase de locuitorii din Colhida. A tăiat apoi cu sabia parâmele de la pupa şi au plutit uşor, către ţărmul mării. Şuieratul balaurului îi trezise însă pe locuitorii Colhidei. Se vedeau lumini la ferestrele palatului, iar Eete gonea în carul său, în fruntea oştenilor, către malul fluviului. Săgeţile au început să cadă ca grindina asupra corăbiei, dar se opreau în scuturile eroilor. Corabia a trecut de bancul de nisip de la gura fluviului şi a pornit, săltând, pe valurile sărate ale mării.

Lâna de aur fusese câştigată. Acum eroii urmau să o ducă acasă, în Elada. Se pare că Iason şi Medeea au făcut un lucru care i—a mâniat pe zei. L—au ucis pe fratele ei, Absirt, care o urmase, şi l—au tăiat în bucăţi. Regele Eete a văzut, de pe corabia cu care îi urmărea, membrele însângerate ale fiului său şi a făcut cale—ntoarsă, cu inima frântă.

[48] Zeiţa Selena s-a îndrăgostit de un tânăr păstor, pe nume Endimion, condamnat de Zeus să doarmă timp de treizeci de ani (n.tr.).

Zeii nu le—au îngăduit argonauţilor să se întoarcă pe drumul pe care veniseră, ci i—au silit să apuce pe căi încă nebătute de muritori. Au ajuns în apele fluviului Istros[49], au trecut prin ţinuturi în care locuiau oameni sălbatici, până ce *Argo* nu a putut merge mai departe, căci malurile fluviului s—au îngustat.

Au tras corabia pe uscat, prin locuri necunoscute, şi, în cele din urmă, au dat iar de apă — fluviul Elba şi apoi o mare pe care nu se mai văzuse pânză de corabie. De aici au ajuns în ocean şi pe o insulă îndepărtată, unde trăia vrăjitoarea Circe. Aceasta era sora regelui Eete şi amândoi erau copiii zeului Soare. Medeea trăgea nădejde că Circe se va purta bine cu ea, fiindcă nu ştia de uciderea lui Absirt. Ea şi Iason au urcat prin pădure până la casa vrăjitoarei Circe, fără să se teamă de lei, lupii şi urşii care păzeau casa. Fiarele ştiau că Medeea era şi ea vrăjitoare, aşa că i—au lăsat să treacă. În casă au găsit—o pe Circe îmbrăcată în haine de doliu, cu părul lung şi negru despletit, căci avusese vedenii cumplite şi se purificase în apa sărată a mării. Pereţii camerei străluciseră în noapte, cuprinşi parcă de flăcări, şi se acoperiseră cu pete sângerii, apoi se auzise un vaiet — era spiritul lui Absirt.

Când Medeea şi Iason au intrat în casă, Circe i—a rugat să se aşeze. Şi—a chemat slujitoarele, nimfe ale pădurilor şi apelor, care au acoperit masa cu o pânză aurie şi au adus mâncare şi vin. Medeea şi Iason s—au îndreptat însă spre vatră, locul sacru din casă în care se refugiază cei care au pe suflet un omor — acolo sunt în siguranţă dacă ajung în casa unui străin. Şi—au pus pe cap cenuşă din vatră, iar Circe şi—a dat seama că ei l—au ucis pe Absirt. Era totuşi ruda apropiată a Medeei şi respecta legea vetrei. De aceea, a îndeplinit ritul purificării, după obicei, spălând sângele cu sânge, şi a ars în foc o turtă din miere, carne şi ulei pentru a domoli furiile care pedepsesc nelegiuirile muritorilor şi îi urmăresc pe ucigaşi.

După ce s—au făcut toate acestea, Iason şi Medeea s—au ridicat, căci îngenunchează, şi s—au aşezat în jilţuri. Medeea i—a povestit vrăjitoarei Circe totul, cu excepţia uciderii lui Absirt.

—Ai făcut mai multe lucruri şi mai rele decât cele pe care mi le—ai povestit, a spus Circe, dar eşti fiica fratelui meu.

Apoi le—a înfăţişat primejdiile prin care aveau să treacă pe drumul către Elada. Le—a spus cum să se ferească de sirene, de Seila şi Caribda şi a trimis un mesager, pe Iris, zeiţa curcubeului, să o roage pe Tetis să îi ajute să înfrunte

[49] Dunărea de astăzi (n.tr.).

primejdiile de pe mare şi să—i conducă în ţara feacilor, care îi vor duce acasă.
—Nu veţi fi niciodată fericiţi şi nu veţi cunoaşte nici măcar un an bun în viaţă, le—a spus Circe, în timp ce—şi luau rămas—bun.

Au urmat drumul străbătut mai târziu de Ulise. Au trecut prin multe pericole şi au ajuns, în cele din urmă, în Iolcos, unde Pelias, acum foarte bătrân, l—a lăsat pe Iason să domnească.

Dar Iason şi Medeea nu se mai iubeau şi cunoaştem multe poveşti despre faptele rele ale acestora. Sigur este că Iason a părăsit—o şi şi—a luat altă soţie. Medeea s—a dus la Atena. Aici a trăit în palatul lui Egeu, un rege nefericit care îşi trădase dragostea, iar zeii îl lipsiseră de curaj şi de putere. Însă despre Medeea şi isprăvile ei de la Atena vom vorbi în următoarea poveste — povestea lui Tezeu, fiul lui Egeu.

TEZEU

I.NUNTA ETREI

Cu mult timp înainte de a se naşte Ulise, la Atena trăia un rege tânăr, puternic, curajos şi frumos, pe nume Egeu. Atena, care a devenit mai târziu o cetate mare şi faimoasă, era pe atunci o aşezare mică, ce se înălţa pe o stâncă în mijlocul câmpiei, nu departe de mare. Fără îndoială că acel loc a fost ales pentru că era la adăpost de piraţi, care pe atunci băntuiau toate mările, prădând corăbiile negustorilor, atacând cetăţi şi răpind bărbaţi, femei şi copii, pe care îi vindeau ca sclavi. Pe atunci, atenienii nu aveau o flotă cu care să—i răpună pe piraţi şi nici prea mult pământ nu aveau; alte cetăţi stăpâneau pământul din jur.

Regele Egeu era tânăr şi dorea să se însoare — găsise de altfel o fată. Dar voia să fie sigur că va avea fii care să—i urmeze la tron, şi asta pentru că regii fără urmaşi erau tare nefericiţi. Cum avea însă să afle dacă va avea sau nu copii? Pe vremea aceea, înainte de era creştină, zeii aveau temple în toată Grecia, iar muritorii găseau aici răspunsuri la întrebările lor. Aceste temple se numeau oracole şi cel mai faimos era templul zeului Apolo din Delfi, aflat departe, în nord—vestul Atenei.
Aici, într—o peşteră de la poalele muntelui, o întâlneau pe Pythia[50].
Se spunea că în acel loc zeul Apolo ucisese cu săgeţile sale un balaur înfricoşător, apoi poruncise să se construiască un templu. În acest templu, o fecioară, inspirată de zeu, făcea profeţii. Oamenii care veneau să o consulte pe preoteasa lui Apolo aduceau daruri bogate, aşa că templul era plin de cupe de aur şi argint şi adăpostea, în încăperile sale, un tezaur mai bogat decât comorile celor mai avuţi regi.

Egeu s—a hotărât să se ducă la Delfi şi să pună o întrebare: va avea un fiu care să—i urmeze la tron? Nu a spus nimănui unde se duce şi l—a lăsat pe fratele său Pallas să cârmuiască ţara cât timp avea să lipsească el. În taină, noaptea, a plecat din palat, neînsoţit de nici un slujitor. Nu era îmbrăcat ca un rege şi îşi conducea singur carul, ducând cu el ca ofrandă o cupă mică de argint, fiindcă nu dorea să se ştie că este rege. I—a spus preotesei că este un supus al lui Peleu, regele din Phtia. Ca răspuns la întrebarea lui, Pythia a cântat două versuri — aşa răspundea ea. Se înţelegea cu greu ce spunea, căci aşa erau întotdeauna oracolele, iar preoteasa vorbea arareori pe înţeles. Răspundea mai degrabă cu ghicitori care puteau fi tălmăcite în mai multe moduri. În acest fel, orice s—ar fi întâmplat, nimeni nu putea spune că a greşit.

Răspunsul primit l—a nedumerit pe Egeu. Nu s—a întors la Atena, ci s—a dus să ceară sfat de la prinţul Piteu din Trezena, despre care se spunea că este cel mai înţelept om din acea vreme. Piteu nu—l cunoştea pe Egeu, dar şi—a dat seama că este un om nobil, văzându—l aşa de înalt şi chipeş, şi l—a primit foarte bine în casa lui. Ca să—şi distreze oaspetele, care a rămas ceva timp la el, Piteu a organizat petreceri, dansuri şi partide de vânătoare. El avea o fată foarte frumoasă, pe nume Etra. Egeu şi Etra s—au îndrăgostit unul de altul şi au hotărât să se căsătorească. Era obiceiul ca

[50] Pythia se aşeza pe un trepied, lângă o piatră sacră *(omphalos),* despre care se credea că marchează centrul pământului. Mesteca frunze de laur şi bea din apa unui izvor sacru. Intra într-un fel de transă şi bolorosea cuvinte fără înţeles. Profeţiile erau în versuri (n.tr.).

mirele să—i dea tatălui miresei un anumit număr de vite, dar Egeu nu avea vite. Mai era însă obiceiul ca mirele să facă un lucru curajos şi folositor, ca să primească drept răsplată mâna alesei sale, iar Egeu a avut ocazia să săvârşească o asemenea faptă. Mai multe corăbii de piraţi au atacat cetatea Trezena. Egeu a luptat cu un asemenea curaj, în fruntea oamenilor lui Piteu, încât nu numai că a ucis căpetenia piraţilor şi i—a înfrânt pe oamenii acestuia, ci a capturat şi câteva corăbii, pline cu aur, bronz, fier şi sclavi. Cu prada dobândită, Egeu a plătit aşa—numitul preţ al miresei pentru Etra şi cei doi s—au căsătorit. Piteu se considera un om norocos, căci nu avea fii, iar acum căpătase un ginere care îi putea apăra micul regat şi căruia avea să—i lase tronul după moartea sa.

Deşi Piteu era considerat un om foarte înţelept, de data aceasta s—a dovedit tare nesocotit. Nu ştia că Egeu era de fapt regele Atenei şi nici biata Etra nu ştia. Nu peste multă vreme, Egeu s—a plictisit de frumoasa Etra, care îl iubea la fel ca în prima zi. Era nerăbdător să se întoarcă în regatul lui, deoarece auzise că fratele său Pallas şi fiii acestuia nu cârmuiau bine cetatea. Se temea că Pallas va păstra coroana pentru sine, aşa că a început să—i spună tot felul de lucruri ciudate Etrei, vorbindu—i de o călătorie lungă şi primejdioasă pe care trebuia s—o facă, din pricini numai de el ştiute, şi din care s—ar putea să nu se mai întoarcă niciodată. Etra plângea amarnic şi uneori se gândea, aşa cum făceau oamenii pe vremea aceea, că frumosul străin nu era muritor, ci un zeu nevoit să se întoarcă în Olimp, unde trăiau nemuritorii, şi că o va uita, căci zeii nu stăteau prea mult cu muritoarele care îi iubeau.

În cele din urmă, Egeu a dus—o pe Etra într—un loc tainic din pădure, unde, lângă un izvor de munte, se afla o piatră mare, acoperită cu muşchi, pe care odinioară un cutremur o desprinsese din stânca de deasupra.

—A venit vremea, îi spuse Egeu, să ne despărţim şi numai zeii pot spune când ne vom mai întâlni! Poate că vei avea un copil şi, dacă este băiat, când va creşte mare, îl vei aduce aici, la stânca asta mare. Să te încredinţezi că sunteţi singuri, apoi să—i ceri să mişte stânca din loc. Dacă nu este în stare, asta îi e soarta. Dar dacă o va rostogoli, spune—i să ia cu el tot ce va găsi dedesubt, să chibzuiască şi să facă ceea ce îi va spune inima şi vor dori zeii.

Aşa a vorbit Egeu şi, în zorii celei de—a treia zile, când Etra s—a trezit din somn, nu l—a mai găsit lângă ea. S—a ridicat şi a alergat peste tot, strigându—l, dar nu a primit nici un răspuns. De atunci, nimeni nu l—a mai văzut pe Egeu în Trezena, iar oamenii s—au minunat, convinşi că acest străin, care venise nu se ştie de unde, atât de curajos şi de frumos, era de fapt un zeu nemuritor.

—Cine, în afară de un zeu, spuneau ei, şi—ar fi părăsit fără motiv mireasa, frumoasă, tânără şi iubitoare, şi un regat în care nu se născuse, dar care îi era hărăzit? Probabil că a fost Apolo, cel cu arcul de argint, sau Hermes, purtătorul caduceului de aur.

Aşa vorbeau între ei şi o cinsteau pe Etra. Dar ea era tare tristă şi se topea văzând cu ochii, ca o floare de crin atinsă de brumă, în grădina unui om bogat.

II.COPILĂRIA LUI TEZEU

Timpul a trecut, iar Etra a avut un fiu. Era singura ei mângâiere şi îl vedea în el pe tatăl lui, cel căruia nu—i ştia nici măcar numele. Era cu siguranţă un copil foarte frumos, bine făcut şi puternic şi, imediat ce a învăţat să meargă, a început să se lupte cu ceilalţi băieţi de vârsta lui. Nu era un copil cuminte, deşi era întotdeauna blând cu mama lui. De la început nu s—a temut de nimic şi pe la patru sau cinci ani pleca de acasă, spre disperarea mamei lui, şi rătăcea, înarmat cu arcul şi săgeţile, prin pădurile din împrejurimi. Totuşi reuşea să găsească întotdeauna drumul înapoi, uneori cu o pasăre sau un şarpe ucis. O dată a venit târând după el trupul unei fiare aproape la fel de mare ca el. Din această pricină, mama lui se temea că ar putea fi omorât de un mistreţ, căci era în stare să tragă cu arcul în orice animal întâlnit în cale. Ar fi putut ucide un alt băiat în timpul unei încăierări, ceea ce l—ar fi silit să părăsească ţara. Cu toate acestea, ceilalţi băieţi şi—au dat seama că nu are rost să se bată cu Tezeu — acesta era numele fiului Etrei —, pentru că era iute la mânie şi avea mâna grea. Era însă ager şi stăpân pe el şi părea că ştie, neînvăţat de nimeni, cum să se poarte cu fiarele pădurii.

Etra era foarte mândră de fiul ei şi spera că mai târziu acesta va fi în stare să urnească din loc stânca cea grea din dumbravă. Nu i—a spus nimic despre asta când era mic, dar, în timp ce se plimbau prin pădure sau pe malul mării, îl ruga să—şi încerce puterile ridicând pietre destul de mari. Când reuşea să o facă, îl săruta şi îl lăuda şi îi spunea poveşti despre faimosul Heracles, al cărui nume era bine cunoscut în Elada. Tezeu nu răbda să fie învins la ridicarea greutăţii şi, dacă nu

izbutea, se trezea dis—de—dimineaţă şi încerca din nou, căci mulţi bărbaţi ridică dimineaţa greutăţi cu care nu—şi pot încerca puterile mai târziu, în cursul zilei.

Pe când Tezeu avea şapte ani, Etra i—a găsit un perceptor, pe nume Connidas, care l—a învăţat arta prinderii animalelor în capcană şi vânătoarea, cum să se poarte cu ogarii, să conducă un car, să folosească scutul şi sabia şi cum să arunce suliţa. Connidas l—a învăţat şi alte lucruri ştiute de puţini oameni din Elada, căci el se născuse în marea şi bogata insulă Creta. Acolo ucisese un bărbat în timpul unei încăierări şi fugise la Trezena pentru a scăpa de răzbunarea fraţilor şi verilor acelui bărbat. În Creta, mulţi oameni ştiau să scrie şi să citească — în Grecia îi puteai număra pe degete —, iar Connidas l—a învăţat şi pe Tezeu.

La vârsta de cincisprezece ani, Tezeu s—a dus, aşa cum era obiceiul, la templul lui Apolo din Delfi, nu pentru a pune întrebări, ci pentru a—şi tăia părul şi a—l oferi zeului Apolo. Şi—a tăiat pletele pentru ca duşmanii să nu—l poată apuca de păr în timpul luptei, deoarece Tezeu avea de gând să lupte corp la corp în război, nu să tragă cu arcul sau să arunce suliţa de la depărtare. Se considera deja bărbat şi întreba adeseori unde era tatăl său. Etra îi spusese că soţul ei o părăsise la puţină vreme după ce se căsătoriseră şi că nu mai auzise nimic despre el de atunci, dar că într—o bună zi Tezeu ar fi putut să afle totul singur, fiindcă nimeni altul nu era în stare să o facă.

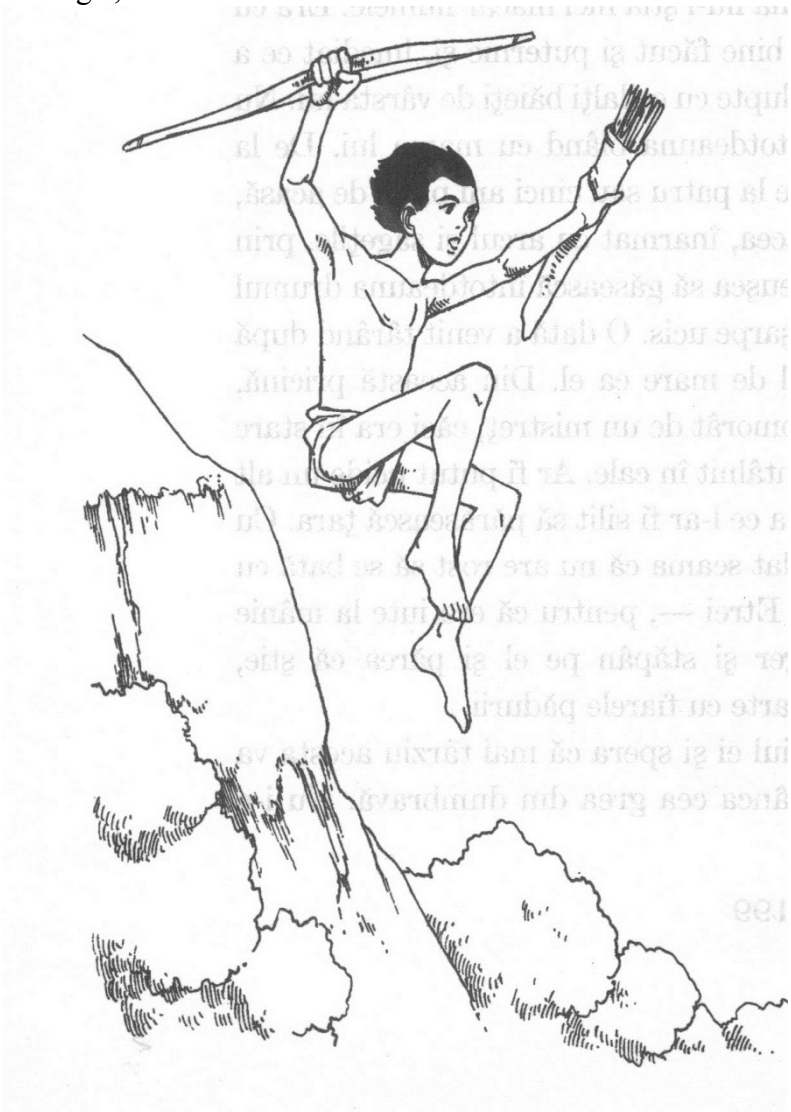

Etra nu voia să—i dezvăluie prea devreme secretul stâncii. îşi dădea seama că o va părăsi şi se va duce să—şi caute tatăl, dacă va fi în stare să ridice bucata de stâncă şi să afle secretul. Şi nu îndura gândul de a—l pierde, acum, când semăna tot mai mult cu tatăl său, iubitul de mult pierdut. În afară de asta, nu voia ca Tezeu să încerce să ridice stânca decât atunci când va fi destul de puternic.

Când Tezeu a împlinit nouăsprezece ani, i—a spus mamei sale că vrea să plece în Grecia şi apoi în lume pentru a—şi căuta tatăl. Ea şi—a dat seama că vorbea serios şi, într—o bună zi, l—a dus în poiana în care se afla piatra cea mare. S—au aşezat amândoi, au stat de vorbă şi au ascultat mugetul apei care cădea de la mare înălţime. De fapt, Etra asculta pentru a fi sigură că în apropiere nu se află un vânător sau o pereche de îndrăgostiţi. Nu se auzeau însă decât apa şi cântecul păsărilor — nici o voce, nici un câine lătrând, nici o creangă trosnind sub picior omenesc.

În cele din urmă, când a fost sigură că nu se afla nimeni în apropiere, i—a povestit, în şoaptă, lui Tezeu cum, înainte de a pleca, tatăl lui o adusese în acest loc şi îi arătase bucata de stâncă, acoperită de muşchi, şi cum îi spusese că, dacă fiul lor va putea mişca piatra din loc, va găsi nişte semne. Iar atunci va trebui să facă după cum voiau zeii şi îi poruncea inima. Tezeu a ascultat—o, apoi i—a spus:

—Dacă tatăl meu a ridicat piatra aceasta şi a pus ceva dedesubt, o pot ridica şi eu, poate nu de îndată, ci într—o bună zi, când voi fi la fel de puternic.

Apoi a încercat să urnească stânca, dar, deşi s—a străduit din toate puterile, aceasta părea bine înfiptă în pământ. În cele din urmă, s—a aruncat la picioarele mamei lui, cu fruntea în iarbă, şi a rămas acolo, fără să scoată nici un cuvânt. Gâfâia, iar mâinile îi sângerau. Etra l—a mângâiat pe păr, în tăcere. „Nu îmi voi pierde băiatul anul acesta", şi—a spus în sinea ei. Au stat mult aşa, în locul acela pierdut de lume, dar la un moment dat Tezeu s—a ridicat, şi—a sărutat mama, apoi a strâns—o în braţe.

—Nu o voi face astăzi! spuse el.

„Nici multe zile de—acum încolo, sper!", îşi zise Etra în sinea ei.

Au plecat apoi spre palatul lui Piteu, în tăcere. După ce a mâncat, Tezeu s—a ridicat de la masă şi s—a dus în camera lui, la culcare, nădăjduind că va avea mai mult noroc data viitoare. Nu peste multă vreme s—a retras şi Etra, fericită, căci era convinsă că fiul ei va rămâne alături de ea multă vreme.

Însă peste noapte Tezeu s—a trezit, s—a încălţat şi—a îmbrăcat tunica şi mantia, s—a încins cu sabia de bronz şi s—a dus la bucătărie, de unde a luat un burduf mic de vin şi mâncare. Le—a pus într—o traistă, pe care a luat—o pe umăr, apoi a ieşit din curtea palatului şi s—a îndreptat spre dumbrava în care se afla stânca. Acolo s—a înfăşurat în mantia purpurie de lână fină, s—a întins pe iarbă, cu sabia la îndemână, şi a adormit.

Când s—a trezit, era dimineaţă, iar păsările cântau în lumina albastră a zorilor. Tezeu s—a ridicat, a zvârlit cât colo mantia şi tunica şi s—a aruncat în apa limpede şi rece de la picioarele stâncii. A băut apoi puţin vin, a mâncat pâine şi carne şi s—a pregătit să ridice piatra. La prima încercare, în care şi—a pus toată forţa, stânca s—a mişcat din loc. La a doua încercare, a ridicat—o puţin de la pământ, apoi şi—a încordat muşchii şi a rostogolit piatra.

Dedesubt nu era nimic — doar pământ reavăn. Însă, într—o scobitură de la picioarele stâncii, se afla o bucată de stofă împăturită, care acoperea ceva. Tezeu a despăturit stofa şi dedesubt a văzut o bucată de pânză albă de in. A despăturit—o şi pe aceasta şi a găsit o pereche de sandale aşa cum poartă regii, împodobite cu aur, şi cea mai frumoasă spadă pe care o văzuse vreodată. Mânerul era din cristal de stâncă incrustat cu aur şi argint — o lucrătură minunată reprezentând o vânătoare de lei. Spada avea o teacă din piele, cu ţinte din aur, iar lama era din bronz, cu un motiv minunat, care mergea de la mijloc până la tăiş. Lama era dreaptă, cu două tăişuri, suplă, ascuţită şi puternică. Tezeu nu văzuse niciodată o asemenea spadă minunată, care părea făcută pe potriva lui.

Şi—a dat seama că era arma unui rege şi s—a gândit că nu fusese făurită în Elada, căci în Elada nu exista meşter care să ştie să facă aşa ceva. Examinând—o cu atenţie, a descoperit nişte semne gravate sub plasele. Nu erau litere, ca acelea cunoscute în Grecia mai târziu, ci semne cre—tane, pe care le învăţase de la Connidas, în orele plictisitoare în care ar fi preferat să vâneze căprioare în pădure.

Tezeu s—a aplecat asupra semnelor şi a citit următoarele:

„Icmalios m—a făcut. Sunt a lui Egeu din Atena".

Acum cunoştea secretul. Tatăl lui era Egeu, regele Atenei. Tezeu auzise de el şi ştia că încă mai trăia, dar viaţa lui era tristă şi agitată. Egeu nu avea copii cu soţia lui din Atena, iar cei cincizeci de fii ai fratelui său Pallas — numiţi Pallantizi — îl dispreţuiau şi petreceau toată ziua în sala cea mare din palat, nechibzuiţi şi violenţi, jefuind poporul. Egeu nu avea nici o putere în propriul regat.

„Cred că tatăl meu are nevoie de mine!", îşi zise Tezeu. A înfăşurat spada şi sandalele în pânza de in şi s—a întors acasă, în palatul lui Piteu.

A ajuns la palat şi a urcat imediat în camera mamei sale, pe care a găsit—o torcând lână. Când i—a aşezat la picioare sabia şi sandalele, furca de fildeş i—a căzut din mâini, iar Etra şi—a ascuns faţa în faldurile veşmântului. Tezeu i—a sărutat mâinile şi a mângâiat—o, iar ea şi—a şters ochii şi l—a rugat să fie tare.

—Sunt sabia şi sandalele tatălui tău, spuse Etra, dar zeii i—au luat puterea şi curajul. Tbţi oamenii văd că Egeu din Atena nu este stăpân în propria casă. Cei care domnesc cu adevărat sunt fiii fratelui său şi alături de ei Medeea, vrăjitoarea, care a fost odinioară soţia lui Iason.

—Are nevoie cu atât mai mult de fiul său! îi răspunse Tezeu. Mamă, trebuie să mă duc să—l ajut, ca să moştenesc regatul, unde s—ar cuveni să fii alături de mine, şi să domnesc peste poporul lui Cecrops[51] — oamenii care îşi împodobesc pletele cu agrafe de aur.

—Aşa să fie, fiul meu, acceptă Etra, dacă zeii sunt gata să te ocrotească. Dar va trebui să te duci la Atena cu o corabie cu cincizeci de vâslaşi, căci drumurile pe uscat sunt lungi şi pline de primejdii, păzite de uriaşi cruzi şi de monştri.

—Nu, mamă, trebuie să mă duc pe uscat, ca să nu mă ştie nimeni la Atena până ce nu văd cum stau lucrurile şi până ce nu ucid uriaşii şi tâlharii de la drumul mare pentru a reda liniştea oamenilor şi a le câştiga stima. Voi pleca în noaptea asta.

[51] Primul rege al cetăţii Atena (n.tr.).

Şi—a luat rămas—bun de la mama lui şi a pornit la drum încins cu spada lui Egeu, tatăl său, şi ducând în desagă sandalele împodobite cu aur.

III.AVENTURILE LUI TEZEU

Tezeu a mers toată noaptea şi a doua zi s—a odihnit în coliba unui păstor. Acesta, binevoitor, l—a sfătuit să se ferească de un uriaş poreclit Perifete, omul cu ghioaga, care păzea o cărare îngustă, străjuită, într—o parte, de o stâncă verticală şi cu o prăpastie înfricoşătoare, în cealaltă parte.

—Nici un muritor nu se poate măsura cu Perifete, i—a spus păstorul, căci are o ghioagă mare de fier care nu poate fi ruptă de mână omenească. Este de zece ori mai puternic decât orice bărbat, deşi are nişte picioare prea firave pentru un trup atât de mare. Se zice că este fiul zeului Hefaistos, care a făurit acea ghioagă de fier fără pereche pe lume.

—Oare trebuie să mă tem de un schilod? a întrebat Tezeu. Nu îmi va fi uşor, chiar dacă este un luptător teribil, să trec pe lângă el fără să mă vadă, de vreme ce va fi întuneric?

Păstorul a clătinat din cap.

—Puţini oameni au trecut pe lângă Perifete, uriaşul cu ghioaga de fier. Mai înţelept ar fi să te urci pe o corabie decât să mergi pe cărări de munte.

—Vorba ta este înţeleaptă, bătrâne, a spus Tezeu, dar am de gând să fac în aşa fel încât drumurile de pe uscat să fie sigure pentru toţi oamenii.

La lăsarea serii s—au despărţit, iar Tezeu a plecat mai departe, urcând pe poteci de munte. Şi, cu cât urca mai sus, cu atât mai greu îi era să vadă drumul, căci poteca era acoperită cu iarbă, iar noaptea tot mai neagră. Tânărului începu să—i fie teamă, căci în stânga lui se înălţa un perete de stâncă, iar în dreapta avea o prăpastie care se sfârşea în mare. În faţă zări deodată o lumină roşie care pâlpâia, ca flăcările unui foc mare. ,,Oare cine a aprins focul acela?", se întrebă şi merse mai departe, cu băgare de seamă, până ce ajunse în faţa focului, care lumina o mică peşteră săpată în stâncă. Flăcările luminau peretele din stânga, iar în dreapta se adâncea prăpastia. În faţa focului se zărea o siluetă mare şi neagră. Tezeu nu şi—a dat seama despre ce era vorba. A înaintat şi a văzut că era corpul unui uriaş, care stătea cu spatele la foc. Bărbatul a dat din capul lui mare, cu păr roşu, iar Tfezeu s—a apropiat.

—Hei, strigă el, îmi stai în cale! Trebuie să merg mai departe! Bărbatul aşezat lângă foc deschise ochii.

—Nu fără voia mea, căci eu sunt paznicul acestui drum şi am o ghioagă de fier!

—Dă—te la o parte şi lasă—mă să trec! spuse Tezeu.

—Tare mi—e greu. Slabele—mi picioare nu pot purta greutatea trupului. Dar braţele mele sunt foarte puternice.

—Vom vedea! îl ameninţă Tezeu. îşi scoase sabia dm teacă şi se repezi spre monstrul care acoperea poteca cu trupul lui. Acesta ridică ghioaga şi o repezi spre Tezeu, care se feri şi, înainte ca Perifete să poată să—şi apuce din nou temuta armă, înfipse sabia lui Egeu în grumazul monstrului, care căzu, mort, la pământ.

„Trupul lui trebuie să fie ars, pentru ca umbra—i să nu rătăcească în afara casei lui Hades", îşi spuse Tezeu şi împinse trupul lui Perifete în flăcări. Apoi, înfăşurându—se în mantie, adormi. Când se deşteptă, soarele era sus pe cer. Focul se stinsese. Tezeu împrăştie cenuşa, apoi plecă mai departe, luând cu el ghioaga de fier a lui Perifete. Acum cărarea cobora şi urma firul unui pârâu care curgea printr—o pădure, conducându—l către o aşezare omenească.

Locuitorii acesteia s—au minunat când l—au văzut pe tânăr purtând ghioaga uriaşului.

— Era adormit? l—au întrebat.

—Nu, era treaz, le spuse Tezeu, zâmbind. Dar acum doarme somnul de veci, din care nu se va trezi niciodată. Iar corpul lui a ars în flăcările focului aprins chiar de el.

Oamenii l—au lăudat pe Tezeu şi i—au oferit o coroană de frunze şi flori. Au sacrificat mai multe oi zeilor din Olimp şi s—au ospătat cu carnea lor, bucurându—se că acum puteau să meargă la Trezena pe cărarea de munte, căci nu le plăceau corăbiile şi marea.

După ce au mâncat şi au băut şi după ce au turnat ultima cupă de vin în ţărână, în cinstea lui Hermes, zeul norocului, oamenii l—au întrebat pe Tezeu unde se duce. Tânărul le—a răspuns că merge la Atena. La auzul acestei veşti, oamenii s—au întristat.

—Nimeni nu poate trece prin istmul unde se înalţă cetatea Ephir[52], deoarece deasupra acesteia se află palatul lui Sinis, uriaşul care îndoaie pini şi îi pândeşte pe toţi cei care trec pe drum.

—Cine este Sinis şi de ce îndoaie pini? întrebă Tezeu.

—Este un om foarte puternic. Pândeşte drumeţii şi, când prinde unul, îl leagă de mâini şi de picioare şi îl aşază între doi pini. Apoi îi îndoaie până ce vârfurile li se ating, îl leagă pe călător de crengi, dă drumul copacilor, iar trupul acestuia este despicat în două.

—Doar doi pot juca jocul acesta, spuse Tezeu, zâmbind.

Şi—a luat apoi rămas—bun de la oamenii aceia de treabă, şi—a pus pe umeri ghioaga lui Perifete şi a plecat cântând. Cărarea ducea printre mlaştini, trecea pe lângă casele ţăranilor şi în cele din urmă începea să urce. De sus se putea vedea locul în care cele două mări s—ar fi întâlnit dacă nu ar fi fost bucata de pământ care se numeşte astăzi Istmul Corint. Acolo poteca era foarte îngustă, cu păduri de pin de o parte şi de alta. „Aici", şi—a spus Tezeu, „îl voi întâlni pe Sinis."

[52] Cetatea Corint (n.tr.).

Nu peste mult timp, a văzut rămăşiţele trupurilor celor ucişi în modul acela îngrozitor. Cerul era întunecat de mulţimea vulturilor care zburau deasupra leşurilor. ”Voi lupta mai bine pe întuneric", se gândi Tezeu, scoţând sabia din teacă şi ridicând ghioaga lui Perifete.

Şi bine a făcut. Chiar în aceeaşi clipă, din desişul pădurii ceva lung, subţire şi negru flutură deasupra capului său un moment, apoi un laţ i se strânse în jurul gâtului. Din fericire, laţul a cuprins şi ghioaga pe care Tezeu o ţinea bine în mână. În felul acesta, tânărul a scăpat de la moarte, fiindcă laţul nu i—a frânt gâtul. Cu mâna stângă, Tezeu apucă pumnalul de bronz şi reuşi să taie, dintr—o lovitură, pielea din care era făcut laţul. Apoi se aruncă în desişul din care fusese atacat. Acolo se afla un uriaş, învelit în pielea unui leu — capul leului îi acoperea faţa. Bărbatul ridică o bâtă făcută din trunchiul unui pin uriaş. în vârf avea o piatră ascuţită ca o lamă de topor. Uriaşul ridică bâta, dar vârful acesteia se înfipse într—o creangă de pin de deasupra. Tezeu avu astfel timp să arunce cu toată puterea ghioaga de fier, iar uriaşul căzu la pământ cu un zgomot asemănător celui făcut de un stejar care se prăbuşeşte, retezat de toporul tăietorului de lemne. Era unul dintre ultimii uriaşi care trăiseră în Elada înaintea grecilor şi luptau cu arme de lemn şi piatră.

Tezeu sări pe pieptul lui Sinis şi îl apucă de gât cu amândouă mâinile nu pentru a—l strangula, ci pentru a—l lega bine înainte de a—şi veni în simţiri. Când monstrul deschise, în cele din urmă, ochii, Tezeu îi strânse şi mai tare gâtul.
—Sinis, tu cel care îndoi pinii, îi spuse el, ţi se apropie sfârşitul. Dar eu nu sunt un monstru şi vei muri de o moarte mai blândă, înainte ca trupul tău să fie sfârtecat în două şi să devină hrană pentru vulturi.

Apoi, apucându—i capul cu mâna stângă, ridică sabia lui Egeu şi o înfipse drept în inima lui Sinis, care scoase un urlet înfricoşător în timp ce—şi dădea sufletul. După aceea Tezeu îndoi doi pini, legă corpul uriaşului de vârfurile lor şi le dădu drumul; astfel monstrul a fost sfârtecat în două.

Eroul îşi curăţă apoi cu grijă lama spadei, cu iarbă şi ferigi şi înfigând—o până la plasele în pământul reavăn de sub copaci, după care îşi continuă drumul. Ajunse la un mic pârâu care curgea spre mare, după ce izvora de sub creasta muntelui de deasupra cetăţii Ephir, ce astăzi se numeşte Corint. În timp ce se spăla în apa limpede, auzi un zgomot în tufişurile din apropiere. Se repezi, cu sabia în mână, în direcţia din care se auzea zgomotul. Apropiindu—se, îşi dădu seama că era şoapta unei femei. Şi iată ce i s—a arătat înaintea ochilor! O fată înaltă şi foarte frumoasă era îngenuncheată într—un tufiş plin de ghimpi. Plângea şi implora, cu voce înceată, într—un fel copilăresc, tufele, rugându—le să o adăpostească şi să o apere.

Tezeu s—a minunat şi, punând sabia în teacă, s—a apropiat de fată, spunându—i să nu se teamă. Ea îi înlănţui genunchii cu braţele, îşi ridică faţa, plină de lacrimi, şi îl imploră să aibă milă de ea, fiindcă nu făcuse nici un rău nimănui.
—Cine eşti? Nu—ţi fie frică de mine, spuse Tezeu. Ţi—e teamă de Sinis?
—Vai mie, sunt fata lui, Perigyne, iar mâinile tale sunt pătate de sângele tatălui meu!
—Nu am obiceiul să mă lupt cu femeile, răspunse Tezeu. Tot ce am făcut a fost poruncit de zei. Dacă vii cu mine, lumea se va purta cum se cuvine şi poţi să te măriţi, dacă vrei, cu un om nobil, căci eşti tare frumoasă
Auzind acestea, fata se ridică în picioare şi vru să—şi pună mâna în mâna lui.
—Încă nu, îi zise Tezeu, cu blândeţe. Nu înainte ca apa să spele ceea ce stă între noi. Dar dacă îţi era teamă, de ce nu te—ai rugat zeilor, ci spinilor din tufiş, care nu te pot auzi, nici ajuta?
—Tatăl meu, eroule, nu ştia de zei. Venera însă, ca şi strămoşii săi, aceste tufe. De aceea şi eu vin aici, acum, când sunt la ananghie.

Tezeu se minună la auzul acestor cuvinte.
—De astăzi te vei ruga lui Zeus, stăpânul tunetelor, şi celorlalţi zei, îi spuse el.

Apoi ieşi din pădure, urmat de fată, şi se spălă în pârâul care curgea de—a lungul drumului.

Au ajuns în bogata cetate Ephir, unde regele i—a primit cu bucurie când a auzit de uciderea lui Perifete şi a lui Sinis. Reginei i s—a făcut milă de frumoasa Perigyne şi a poftit—o să rămână la palat. Mai târziu, Perigyne s—a căsătorit cu prinţul Deiones, fiul lui Eurytos, regele Oechaliei, pe care puternicul Heracles l—a ucis pentru a—i lua arcul. Era acelaşi arc cu care Ulise, mulţi ani mai târziu, i—a omorât pe peţitori. Fiii lui Perigyne şi Deiones au străbătut mai târziu mările Asiei şi s—au stabilit într—un ţinut numit Caria. Nu au distrus niciodată tufele care semănau cu cea la care se rugase odinioară Perigyne.

Pe vremea aceea, Elada era o ţară plină de răufăcători. Tot drumul de la Trezena la Atena era bântuit de oameni fără de lege. Erau foarte cruzi şi îşi atacau semenii mai degrabă ca să—i chinuiască decât ca să—i jefuiască. Şi fiecare avea un stil propriu. Cetăţile erau mici şi între ele se purtau deseori războaie. De aceea, nu prea erau şanse să strângă o armată şi să stârpească monştrii care stăpâneau drumurile, ceea ce ar fi fost o nimica toată pentru un corp de arcaşi hotărâţi. Mai târziu, Tezeu a făcut ordine, dar deocamdată era singur şi îl atrăgea aventura.

La hotarul unei mici cetăţi, pe nume Megara, ai cărei locuitori erau dispreţuiţi în Elada, a găsit prilejul de a se acoperi de glorie. Era pe la prânz şi mergea pe o cărare îngustă ce şerpuia pe o stâncă, deasupra mării, când a văzut

strălucind flăcările unui foc mare şi aburul ridicându—se dintr—un cazan de aramă aşezat deasupra focului. Alături se înălţa o colibă din ramuri verzi, iar în uşa colibei se puteau vedea două picioare goale, păroase.

Tezeu şi—a dat seama că stăpânul celor două picioare era Sciron; auzise de el. Era un tâlhar neîndurător, care îi silea pe toţi drumeţii să—l spele pe picioare. Ei se aplecau şi atunci îi lovea cu piciorul, aruncându—i în mare. Se spunea că la poalele stâncii trăiau nişte broaşte ţestoase uriaşe care îi mâncau pe cei care cădeau în apă. Dar cum ţestoasele nu se hrănesc cu carne, se prea poate să fi fost doar o poveste. Tezeu era hotărât să nu se lase păcălit de Sciron, aşa că strigă:

—Sclavule, ia—ţi picioarele murdare din calea unui prinţ!

—Prinţe, îi răspunse Sciron, dacă picioarele mele sunt murdare, le mulţumesc zeilor care te—au trimis să mi le speli!

S—a ridicat apoi, leneş, râzând şi arătându—şi dinţii mâncaţi de carii. S—a aşezat în faţa vasului în care se spăla pe picioare, cu bâta grea de lemn în mână. A rotit—o ameninţător deasupra capului. Tezeu a fost mai rapid şi, la fel cum făcuse când îl biruise pe Perifete, nu lovi, ci se feri şi, iute ca fulgerul, împlântă vârful ghioagei de fier în pieptul lui Sciron. Uriaşul se clătină. Tezeu îl lovi din nou, peste coapsă, iar Sciron se prăbuşi. Tânărul apucă bâta căzută din mana uriaşului şi o aruncă departe — a trecut o bună bucată de vreme până să se audă zgomotul făcut de aceasta când a lovit stânca.

—Cred că am făcut o groapă în drumul de piatră, Sciron, spuse Tezeu. Acum, spală—mi picioarele! Ridică—te, întoarce—te cu spatele şi fii pregătit.

Sciron se ridică, încet, negru de supărare, şi făcu ceea ce îi poruncise Tezeu. Tânărul nu purta sandale — pe ale lui Egeu le avea în traistă. Purta cizme grele, cu ţinte de bronz pe talpă, legate cu şireturi — grecii purtau asemenea încălţări pe drumurile de munte. Sciron se aşează cum îi ceruse Tezeu şi începu să desfacă şireturile. La un moment dat, Tezeu îi trase un şut care îl aruncă de pe stâncă drept în mare.

Tezeu a părăsit împrejurimile Megarei şi a mers mai departe, cântând, pe drumul de deasupra mării, căci inima—i era uşoară şi aventurile erau pe placul lui. Era tânăr şi ştia să lupte, se mişca iute ca fulgerul, iar duşmanii lui erau mai bătrâni şi mai greoi decât el, căci le plăcea să mănânce bine. Iuţeala este importantă într—o luptă, între armate sau între indivizi, dacă este însoţită de forţă şi curaj.

Drumul l—a condus, în cele din urmă, de pe înălţimi pe o câmpie mare şi mănoasă, situată nu departe de Atena. Acolo, lângă mare, se află faimoasa cetate Eleusis. După ce Hades, zeul morţii, o luase pe frumoasa Persefona, fiica Demetrei, zeiţa agriculturii şi recoltelor, în palatul lui întunecat din ţinutul umbrelor, Demetra se stabilise la Eleusis. Era îmbrăcată în haine de doliu şi obişnuia să stea pe o piatră, la marginea drumului, ca o femeie bătrână. Cele trei fiice ale

regelui care domnea pe atunci în cetatea Eleusis se spune că au trecut pe acolo într—o zi, în drum spre fântâna din care voiau să ia apă. Când au văzut—o pe bătrână, şi—au lăsat vasele jos şi au înconjurat—o, întrebând—o ce pot face pentru ea, căci o vedeau obosită şi neajutorată. I—au spus că acasă au un frate mai mic, pe care îl iubeau toţi şi care avea nevoie de o doică. Demetrei i—au plăcut fetele, care erau atât de bune. Acestea au lăsat urcioarele lângă ea şi au alergat acasă, la mama lor. Pletele bălaie le fluturau pe umeri în timp ce alergau. Au ajuns la mama lor, regina, pe care au rugat—o s—o ia pe bătrână ca doică la fratele lor. Regina era şi ea bună la suflet şi bătrâna a rămas în casa lor până ce Zeus, stăpânul zeilor, l—a convins pe Hades să o trimită înapoi, pe pământ, pe Persefona, ca să stea cu mama ei primăvara, vara şi toamna. Iarna însă trebuia să se întoarcă la soţul ei, în palatul întunecat din ţinutul morţii

Demetra era acum veselă şi făcea ca grâul să crească pentru locuitorii din Eleusis. Aici aveau loc anumite ceremonii. Zeiţa i—a învăţat să joace un fel de piesă de teatru în care erau arătate supărările şi bucuriile sale. I—a mai învăţat şi că sufletele oamenilor nu mor când moare trupul, aşa cum seminţele grâului nu mor când acesta este îngropat în pământul negru, ci renasc la viaţă într—o lume mai fericită şi mai frumoasă decât a noastră. Aceste ceremonii erau cunoscute sub numele de Misterele de la Eleusis şi erau faimoase în întreaga lume.

Poate că Tezeu se aştepta ca Eleusis să fie o cetate sacră, paşnică şi liniştită. Dar auzise, în timpul călătoriilor sale, că la Eleusis trăia un om puternic, pe nume Cercione, care venea din Arcadia, o regiune muntoasă din Peloponez, în sud—estul Greciei. Se spunea că el cârmuia acum, după ce îi alungase pe toţi urmaşii regelui ale cărui fete se purtaseră atât de frumos cu Demetra. Acest om puternic avea obiceiul să îi silească pe toţi străinii să se ia la trântă cu el şi când îi arunca la pământ — nimeni nu îl aruncase pe el până atunci — le rupea spinarea.

Ştiind toate astea şi pentru că era un luptător foarte bun, Tezeu s—a dus la palatul regal, deşi bărbaţii din cetate îi spuseseră că nu face bine, iar femeile îl priveau cu tristeţe. Poarta palatului era deschisă.

În curte se afla un altar al lui Zeus. Doi slujitori l—au întâmpinat m prag şi l—au dus la baie, unde slujitoarele l—au spălat şi l—au uns cu ulei, apoi i—au dat haine noi, aşa cum era obiceiul la curţile regale. L—au condus apoi în sala cea mare, iar Tezeu s—a îndreptat spre jilţurile dintre cei patru stâlpi de lângă vatră, aflaţi în mijlocul sălii.

Acolo stătea Cercione, care mânca şi bea, înconjurat de oamenii săi, înalţi, cu părul roşu — regele era cel mai lat în piept şi mai musculos. Acesta i—a urat bun—venit lui Tezeu, apoi a poruncit să se aducă o masă, bucate şi vin. După ce eroul şi—a potolit foamea, l—a întrebat cine era şi de unde venea. Tezeu i—a spus că venea din Trezena şi se îndrepta spre curtea regelui Peleu, tatăl lui Ahile, din nord, fiindcă nu voia ca vestea despre el să ajungă la Atena înaintea lui.

—Ai venit pe jos de la Trezena? îl întrebă Cercione. Ai auzit sau te—ai întâlnit cu bărbatul care i—a ucis pe Perifete şi pe Sinis şi l—a aruncat pe Sciron în apele mării?

—Merg eu repede, dar veştile zboară de—a dreptul, răspunse Tezeu

—La mine veştile ajung prin omul meu, cel care stă acolo, în colţ, spuse Cercione şi aruncă un os de vită în profetul său, care se feri.

—Se pare că a avut o viziune, şi anume că osul se îndrepta spre el, a spus Cercione şi toţi prietenii lui izbucniră în hohote de râs.

—Azi dimineaţă ne—a spus că va veni un străin, cel care i—a omorât pe cei trei uriaşi. După felul în care arăţi şi după ghioaga de fier pe care o porţi, probabil că tu eşti străinul.

Tezeu zâmbi şi dădu din cap ridicând bărbia în sus, căci aşa făceau elenii când încuviinţau ceva.

—Lăudaţi fie zeii! exclamă Cercione. A trecut multă vreme de când nu am mai întâlnit un bărbat adevărat. La Trezena obişnuiţi să vă luaţi la trântă?

—Câteodată, răspunse Tezeu.

—Prin urmare, vrei să încerci să te lupţi cu mine? Avem în curte un loc cu mult nisip.

Tezeu îi răspunse că venise până acolo nădăjduind că regele îi va face cinstea de a se lua la trântă cu el. Tbţi oaspeţii s—au ridicat, în urale, şi au ieşit în curte, unde au format un cerc în jurul locului destinat luptei. Tezeu şi Cercione şi—au scos hainele, apoi şi—au uns trupurile cu ulei. Pe teren, s—au măsurat din priviri, învârtindu—se şi încercând să vadă de unde se pot apuca mai bine. Şi—au înfipt bine picioarele în nisip, în timp ce privitorii îi încurajau prin strigăte. S—au oprit apoi, ca să respire, iar cei de faţă au început să pună rămăşag pe învingător. Şapte boi la trei s—au pariat pe Cercione. Tezeu şi—a dat seama că era o încercare grea, căci Cercione era mai puternic decât el, deşi nu era la fel de agil. Aşa că a încercat să reziste cât mai mult timp şi, în cele din urmă, Cercione a dat semne de slăbiciune. Atunci Tezeu şi—a pus şoldul sub şoldul adversarului, l—a ridicat şi l—a trântit la pământ. Cercione a căzut, şi—a frânt gâtul şi a rămas nemişcat.

—A fost luptă dreaptă? întrebă Tezeu.

—Da, a fost luptă dreaptă! strigară cei de faţă, apoi începură să—l plângă pe cel răpus.

Tezeu îşi spuse că ar fi mai înţelept să se îmbrace şi să iasă din curtea palatului. Sări într—un car aflat lângă

poartă — vizitiul carului tremura de frică — şi dădu bice cailor. Deşi Cercione fusese crud şi sălbatic, lui Tezeu îi părea rău că murise. Vizitiul încercă să sară din car, dar tânărul îl ţinea bine.

—Nu te grăbi să pleci, prietene, căci am nevoie de tine, spuse Tezeu. Nu sunt hoţ de cai, aşa că îi vei duce înapoi după ce voi ajunge la Atena.

—Dar, stăpâne, nu vei ajunge niciodată la Atena, îi răspunse vizitiul.

—De ce?

—Pe înălţimile care străjuiesc drumul se află un palat în care locuieşte Procust. Este un om rău, care îi schilodeşte pe toţi muritorii ce trec pe acolo, şi are în slujba lui arcaşi şi suliţaşi, piraţi din insule. Iese în calea drumeţului, îi vorbeşte frumos, poftindu—l să—i fie oaspete şi, dacă omul spune nu, arcaşii îi întind o cursă nesăbuitului, îl prind şi îl leagă. Nimeni nu scapă. Procust are un pat despre care se spune că e vrăjit şi că se potriveşte oricui, înalt sau scund, care doarme în el. De fapt, are o maşinărie cu frânghii la capul patului şi cu un ferăstrău la picioare. Dacă omul este prea scund, îi leagă mâinile cu frânghiile şi este întins până ce ajunge la lungimea patului. Dacă e prea înalt, îi taie picioarele cu ferăstrăul. Procust este un monstru. Stăpâne, regele Cercione voia să pornească mâine cu o armată împotriva lui şi poruncise să se aşeze două scuturi mari de o parte şi de alta a carului, după cum poţi vedea, pentru a se apăra de arcaşii lui Procust.

— Atunci tu şi cu mine ne vom apăra cu aceste scuturi când vom ajunge în locul în care Procust îi întâmpină pe călători şi cred că, în noaptea asta, patul lui va fi prea mare pentru el, spuse Tezeu.

Vizitiul nu răspunse, dar tremura din toate încheieturile.

Mânară caii în galop până când drumul a început să urce pe pintenul cel mai de jos al Muntelui Parnas, apoi au oprit şi au luat scuturile. Au mers apoi încet, observând tufişurile şi copacii de pe marginea drumului. Nu peste multă vreme, Tezeu a zărit fumul înălţându—se deasupra marelui palat ascuns în desişul pădurii. În mijlocul drumului se afla un bărbat. În timp ce se îndreptau către el, Tezeu a văzut o armură strălucind în pădure şi vârful unei suliţe a sclipit în lumina roşie a asfinţitului.

— Iată—l pe omul nostru, îi spuse vizitiului. Opreşte caii lângă el. îşi scoase sabia din teacă şi sări din car, ţinând frâiele cu mâna stângă, apoi se înclină în faţa bărbatului, care era înalt, dar părea slab şi bătrân, cu părul sur şi o faţă proaspăt rasă, de culoarea fildeşului. Era îmbrăcat ca un rege, cu brăţări de aur la încheieturi şi catarame de aur la încălţări. Zâmbea şi îşi freca mâinile, în timp ce se uita în dreapta şi în stânga, oriunde, dar nu la Tezeu.

—Sunt un om norocos, îi spuse acesta eroului, căci îmi face mare plăcere să am oaspeţi, apăraţi şi protejaţi de Zeus. Cu siguranţă, străinii sunt iubiţi de toată lumea şi sunt sacri! Şi tu eşti un om norocos, pentru că se lasă noaptea şi drumurile sunt cufundate în beznă şi pline de primejdii. Vino să mănânci şi să dormi în casa mea — îţi voi oferi un pat despre care vorbeşte toată lumea, pentru că se potriveşte oricărui om, scund sau înalt, iar tu te numeri printre cei mai înalţi.

— În noaptea aceasta, străine, spuse Tezeu, patul tău va fi prea lung pentru tine.

Şi ridicând sabia lui Egeu, îi tăie capul lui Procust dintr—o lovitură.

Capul căzu într—o parte, iar trupul în cealaltă. Apoi, fără să mai stea pe gânduri, Tezeu îşi întoarse scutul din faţă în spate şi sări în car. A dat bici cailor, în timp ce vizitiul şi—a apărat şi el spatele cu scutul; săgeţile arcaşilor lui Procust au lovit scuturile în timp ce carul zbura ca vântul. O săgeată a atins coasta unui cal, iar celălalt, speriat, a pornit într—un galop nebun, în timp ce strigătele arcaşilor se pierdeau în depărtare. După o vreme, caii au încetinit, urcând un deal, şi de sus

Tezeu a văzut luminile cetăţii Aphidna.

—Acum, prietene, îi spuse vizitiului, drumul până la Atena nu mai prezintă nici un pericol, iar tu te poţi întoarce cu caii şi carul spre casă, fără nici o teamă. Pe zeiţa Atena, am să dau foc acestui cuib de tâlhari!

Au petrecut noaptea în casa fiilor lui Phytalus, care domnea în cetatea Aphidna. Au fost bine primiţi, iar fiii lui Phytalus s—au bucurat când au auzit cum reuşise Tezeu să facă ordine pe drumuri şi cum ucisese monştrii care le păzeau.

—Ai tăi suntem, îi spuseră, iar suliţele noastre te vor apăra ca un zid când vei ajunge regele Ateneişi al tuturor cetăţilor din Attica.

IV.TEZEU ÎŞI GĂSEŞTE TATĂL

În ziua următoare, Tezeu şi—a luat rămas—bun de la fiii lui Phytalus şi a pornit fără grabă, prin pădurile verzi care străjuiesc apele limpezi ale râului Cephisus. S—a oprit într—o poiană ca să se odihnească şi acolo a văzut un tânăr frumos, care mergea prin fâneaţa de pe malul celălalt al râului. Într—o mână ducea o floare albă, cu rădăcină neagră, iar în

cealaltă ţinea o nuia de aur. Mustaţa abia îi mijea şi avea vârsta la care tinerii sunt foarte graţioşi. S—a îndreptat spre Tezeu şi a trecut râul într—un loc în care apa era adâncă, iar curentul repede. Lui Tezeu i s—a părut că sandalele lui de aur nu ating apa.

—Vino, vreau să—ţi vorbesc între patru ochi, îi spuse tânărul. Tezeu i—a aruncat frâul vizitiului şi l—a însoţit pe acel tânăr, urmărindu—l cu atenţie. Nu ştia la ce să se aştepte din partea lui, iar primejdiile pândeau la tot pasul.

—Încotro te îndrepţi, nefericitule? întrebă tânărul. Cunoşti acest ţinut? Ai grijă, fiii lui Pallas domnesc la Atena; sunt cruzi şi neîndurători. Tatăl tău nu are nici o putere, iar în casa lui stă o vrăjitoare dintr—o ţară îndepărtată. Este Medeea, fiica lui Eete, fratele vrăjitoarei Circe. A fost căsătorită cu Iason şi l—a ajutat să obţină Lâna de aur, dar l—a ucis pe micul Absirt, fratele ei. A mai făptuit şi alte lucruri rele, iar acum locuieşte în casa lui Egeu, care se teme de ea, dar o iubeşte foarte mult. Ia cu tine această iarbă de leac şi dacă Medeea îţi oferă o cupă de vin, pune câteva picături în cupă şi vei scăpa cu viaţă. Eu sunt Hermes, iar acesta este caduceul de aur.

Apoi i—a dat floarea şi a dispărut fără urmă în pădure. Tezeu s—a aruncat la pământ şi le—a mulţumit zeilor. A vârât floarea în sân şi s—a întors în locul unde lăsase carul. A luat frâul şi a pornit spre Atena. Ajuns în cetate, a urcat drumul îngust ce ducea sus, pe stânca pe care se aflau templul zeiţei Atena şi palatul regelui Egeu.

Tezeu a oprit carul la poarta palatului şi a intrat în curte. Aici se aflau mai mulţi tineri care se întreceau în aruncarea suliţei, în timp ce alţii jucau zaruri, strigând şi făcând rămăşaguri. Erau nişte flăcăi greoi şi stângaci, roşii la faţă şi semănau tare mult între ei. S—au uitat lung la el, dar nu au rostit nici un cuvânt. Tezeu şi—a dat seama că erau verii lui, fiii lui Pallas, dar cum nu au spus nimic, a trecut pe lângă ei, cu ghioaga pe umăr, ca şi cum nu i—ar fi văzut. Pe unul dintre ei, un bărbat înalt, l—a atins în trecere. La uşă, Tezeu se opri şi strigă. La auzul strigătului, trei slujitori i—au ieşit în întâmpinare.

—Aveţi grijă de caii şi de omul meu, le spuse Tezeu. Am venit să—l văd pe stăpânul vostru.

Şi s—a îndreptat spre jilţurile de lângă vatra din mijlocul sălii, încăperea era goală, dar într—un jilţ înalt, pe jumătate adormit, stătea un bărbat cu părul sur, care purta pe cap o cunună de aur împodobită cu o făcustă din acelaşi metal. Era tatăl său, îmbătrânit şi fără vlagă, ca focul mocnit din vatră. Regele nu l—a văzut. Tezeu i—a atins umărul şi apoi a îngenuncheat, îmbrăţişându—i genunchii. Regele s—a trezit, tresărind.

—Cine eşti? Ce vrei? întrebă, frecându—se la ochi.

—Vin din Trezena, rege, şi îngenunchez la picioarele tale, aducându—ţi daruri.

—Din Trezena! exclamă regele, pe jumătate adormit, încercând parcă să—şi aducă aminte de ceva.

—De la Etra, soţia ta, fiul tău îţi aduce spada şi sandalele, îi răspunse Tezeu şi aşează spada şi sandalele la picioarele tatălui său.

Ragele se ridică în picioare.

—Ai venit, până la urmă! strigă el. Zeii m—au iertat şi mi—au ascultat rugile. Încinge—te cu spada, ascunde sandalele şi nu mai rosti cuvântul „soţie", căci zidurile au urechi.

—Eu, una, am auzit, zise o voce suavă, argintie, şi din spatele unui stâlp apăru o femeie palidă la faţă, dar foarte frumoasă, îmbrăcată într—o rochie orientală bogat împodobită, care strălucea în toate culorile curcubeului. Ea l—a îmbrăţişat cu braţele—i albe pe Tezeu, l—a sărutat, uşor, pe obraji, răspândind în juru—i un parfum suav. Zâmbind, l—a luat deoparte şi, întorcându—se spre Egeu, care căzuse din nou în jilţul său, spuse:

—Stăpâne, crezi că te poţi ascunde de mine?

Apoi, privind—l în ochi pe Tezeu, îl întrebă, cu vocea—i cristalină:

Suntem prieteni? — Te iubesc tot atât de mult cât îl iubeşti pe tatăl meu, regele Egeu, răspunse Tezeu.

—Atât de mult? întrebă Medeea. Atunci trebuie să bem o cupă de vin în sănătatea lui.

Şi se îndreptă cu pas lin spre craterul mare de aur care se afla pe masa de lângă Egeu. Cu spatele la Tezeu, turnă vin într—o cupă.

—Să închinăm în cinstea regelui, îi spuse, dându—i cupa.

Tezeu a luat—o, dar în acelaşi timp a scos din sân floarea albă cu rădăcină neagră, pe care i—o dăduse Hermes, şi a pus—o în vin. Vinul începu să bolborosească, cupa crăpă şi se sparse, iar vinul curse pe podea, pătând—o cu urme ca de sânge.

Medeea începu să râdă.

—Acum suntem cu adevărat prieteni, căci zeii te îndrăgesc, se vede, spuse ea. Jur pe apa Styxului că prietenii tăi sunt şi prietenii mei, iar duşmanii tăi îmi sunt şi mie duşmani, în vecii vecilor!

Nemuritorii sunt cu tine şi jur pe zei, jurământ cumplit, ce nu poate fi călcat, mai ales şi eu fac parte din neamul zeilor care trăiesc veşnic.

Era adevărat; tatăl tatălui Medeei era Helios, zeul soare.

Tezeu îi spuse:

—Şi eu jur, pe măritul Zeus, că prietenii tăi vor fi şi prietenii mei, iar duşmanii tăi îmi sunt şi mie duşmani, în vecii vecilor.

Apoi Medeea se aşeză în braţele lui Egeu şi îi puse capul pe umărul ei, în timp ce Tezeu îi luă mâna în mâna lui. Regele lacrimă de bucurie. Fiul iubit şi femeia de care se temea şi pe care o iubea, în acelaşi timp, erau prieteni şi amândoi erau mai puternici decât fiii lui Pallas.

Cum stăteau ei aşa, unul dintre fiii lui Pallas a intrat în sala cea mare pentru a vedea dacă masa e gata. S—a uitat la ei, apoi a ieşit şi le—a spus fraţilor săi:

—Bătrânul îi strânge în braţe pe străină şi pe străinul cu ghioaga de fier!

S—au adunat apoi, vorbind toţi odată, aruncând pietre şi certându—se în legătură cu ce ar fi mai bine să facă.

între timp, în sală, slujitorii au început să aducă mâncare şi băutură pe mese, iar Tezeu a fost condus la baie şi îmbrăcat cu haine noi.

În vreme ce Tezeu era la baie, Medeea îl învăţă pe Egeu ce avea de făcut. Când se întoarse în sala cea mare, unde fiii lui Pallas mâncau şi beau, Egeu s—a ridicat în picioare şi l—a rugat pe Tezeu să se aşeze în dreapta lui. A adăugat, cu voce joasă, uitându—se în sală:

— Acesta este fiul meu, Tezeu, cel care a ucis monştrii. Şi el este cel mai puternic din această casă!

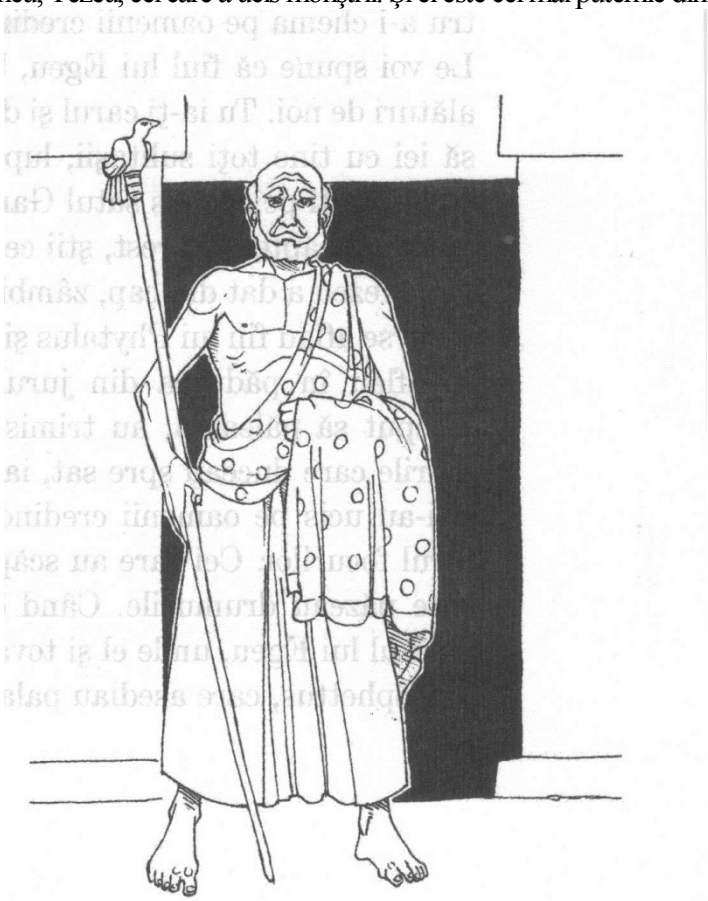

Fiii lui Pallas au pălit, de teamă şi mânie, dar nici unul nu a îndrăznit să răspundă cu obrăznicie. Ştiau că locuitorii Atenei îi urau, cu excepţia câtorva tineri de aceeaşi teapă, şi nu cutezau să facă nimic împotriva bărbatului care îi ucisese pe Perifete şi Sinis, pe Cercione şi Sciron şi îi tăiase capul lui Procust. Aşa că fiii lui Pallas au rămas tăcuţi tot timpul ospăţului şi, după ce au terminat de mâncat, au ieşit în linişte şi s—au ascuns într—un loc în care puteau să—şi urzească planurile fără a fi auziţi de nimeni.

Tezeu a însoţit—o pe Medeea în camera ei. Au vorbit o vreme, apoi Medeea a luat o cupă de argint, a umplut—o cu apă şi, acoperindu—şi capul cu mantia neagră, a început să privească ţintă oglinda apei. După o vreme, a spus:

—Câţiva dintre ei se duc spre Sphettus, unde locuieşte tatăl lor, pentru a—i aduna pe oamenii înarmaţi ai acestuia. Alţii se duc la Gargettus, în cealaltă parte a cetăţii, să stea la pândă. Ne vor tăia calea dacă vom încerca să fugim de atacul celor din Sphettus. Vor ataca palatul înainte de ivirea zorilor. Eu am să mă duc în cetate pentru a—i chema pe oamenii credincioşi nouă să vină şi să apere palatul. Le voi spune că fiul lui Egeu, bărbatul care i—a ucis pe monştri, este alături de noi. Tu

ia—ţi carul şi du—te repede la fiii lui Phytalus, de unde să iei cu tine toţi suliţaşii, luptătorii călare şi pedeştri. Duceţi—vă şi înconjuraţi pe ascuns satul Gargettus, unde o ceată a Pallantizilor va petrece noaptea. În rest, ştii ce să faci.

Tezeu a dat din cap, zâmbind. A plecat apoi în grabă la Aphidna, unde se aflau fiii lui Phytalus şi oamenii lor înarmaţi. La miezul nopţii se aflau în pădurea din jurul satului Gargettus. Când stelele au început să pălească, au trimis grupuri de oameni să păzească drumurile care duceau spre sat, iar Tezeu şi un alt grup au intrat în sat şi i—au ucis pe oamenii credincioşi fiilor lui Pallas, care dormeau în jurul focurilor. Cei care au scăpat cu fuga au fost prinşi de grupurile care păzeau drumurile. Când cerul s—a luminat, Tezeu s—a întors la palatul lui Egeu, unde el şi tovarăşii lui au căzut în spatele oamenilor din Sphettus, care asediau palatul.

Aceştia intraseră în curte şi încercau să dea foc palatului, sub ploaia de săgeţi trase de atenienii aflaţi pe acoperiş. Pallantizii nu puseseră străji, căci credeau că Tezeu se află înăuntru şi erau convinşi că vor reuşi să incendieze palatul şi să obţină puterea în regat. Pe neaşteptate, prietenii lui Tezeu au pătruns în curte şi, lăsând câţiva oameni de pază la poartă, i—au atacat pe Pallantizi. Suliţele lor zburau, săbiile tăiau în carne vie, în timp ce duşmanii, îngroziţi, alergau în toate părţile. încercau să iasă pe poartă şi să se cţere pe ziduri, dar erau traşi în jos şi ucişi. Când s—a luminat de—a binelea de ziuă, Pallantizii şi oamenii lor zăceau morţi în curtea palatului.

Tezeu, fiii lui Phytalus şi tovarăşii lor au mărşăluit apoi prin cetate, anunţând venirea prinţului moştenitor şi pieirea asupritorilor. Toţi oamenii cinstiţi au primit cu bucurie aceste veşti. Au ars pe rug morţii, apoi i—au îngropat şi au petrecut în sala cea mare a palatului lui Egeu. În ziua următoare, Tezeu şi—a condus prietenii la Aphidna. A doua zi, au atacat şi au distrus palatul lui Procust şi i—au ucis pe piraţi. Prada bogată a fost împărţită de Tezeu — fiecare şi—a primit partea lui —, dar patul morţii a fost ars.

V.CRETANII VIN SĂ IA TRIBUTUL

Au trecut mai multe zile şi săptămâni, iar Tezeu domnea în pace împreună cu tatăl său. Căpeteniile din cetăţile mici din apropiere au venit la Atena, rugându—l pe Tezeu să îi ocrotească şi să—i conducă pe câmpul de luptă, dacă va fi nevoie. Erau gata chiar să plătească o sumă de bani — un fel de tribut — cu care să fie cumpărate arme mai bune, să fie ridicate ziduri mai puternice şi aduse corăbii, căci Atena nu avea o flotă proprie. Tezeu i—a ascultat cu bunăvoinţă şi le—a făgăduit că îi va ajuta. Nu ştia că nu peste multă vreme va pleca departe de casă, ca parte a tributului pe care atenienii îl plăteau o dată la nouă ani regelui Minos din Creta.

Deşi toată iarna a domnit pacea, Tezeu simţea că lucrurile nu erau chiar aşa de liniştite cum păreau. Când intra în casele oamenilor din cetate, toţi se bucurau şi erau mândri că un oaspete de seamă le trece pragul, dar vedea feţele melancolice ale mamelor. A băgat de seamă că nu prea erau oameni tineri — nici băieţi, nici fete. I s—a spus că erau plecaţi la rude, în diferite părţi ale Eladei. Bătrânii şi tinerii care mai erau în cetate stăteau toată ziua pe ţărmul mării, cu ochii în zare, ca şi cum ar fi aşteptat venirea unui vizitator ciudat de pe mare. Şi Egeu stătea posomorât şi tăcut lângă foc; părea că se teme de ceva.

Tezeu nu ştia ce să creadă, dar hotărî să nu le pună întrebări lui Egeu şi oamenilor din cetate. El şi Medeea erau buni prieteni şi într—o zi în care se aflau în camera ei, înmiresmată de lemnul de cedru care ardea în vatră, îi dezvălui ce observase. Medeea îi spuse:

—Blestemul fiilor lui Pallas s—a abătut asupra cetăţii Atena — un blestem atât de cumplit, încât nici măcar tu, Tezeu, nu i te poţi împotrivi. Duşmanul nu este un om sau un monstru; este cel mai puternic rege din lume.

—Povesteşte—mi, o rugă Tezeu. Deşi sunt un simplu muritor, zeii mă protejează şi mă ajută.

—Este o poveste lungă, spuse Medeea. Pe când era tânăr, tatăl tău, abia întors de la Trezena, a dat o poruncă: o dată la cinci ani vor avea loc jocuri: întreceri la alergări, pugilat, lupte, curse de care. La aceste întreceri puteau să participe atât atenienii, cât şi străinii. Printre aceştia din urmă, s—a numărat Androgeos, fiul cel mare al lui Minos[53] , regele cetăţii Cnossos din insula Creta, cea cu o sută de cetăţi, situată departe, în miazăzi. Minos este cel mai înţelept dintre muritori şi

[53] Legenda spune că Minos era fiul lui Zeus şi al Europei, fata unui rege fenician, răpită de stăpânul zeilor, care luase înfăţişarea unui taur pentru a o seduce. Continentul nostru poartă numele frumoasei Europa (n.tr.).

însuşi Zeus, stăpânul zeilor, îl sfătuieşte. Este cel mai bogat om din lume şi are nenumărate corăbii, aşa că este stăpânul tuturor insulelor şi poate porni război, dacă vrea, chiar împotriva regelui Egiptului. Fiul lui Minos a venit la jocurile ateniene cu trei corăbii. S—a dovedit cel mai puternic şi mai iute dintre toţi. A ieşit primul la alergări, a cucerit toate premiile la pugilat şi lupte, la aruncarea suliţei şi a discului şi la trasul cu arcul, depăşindu—i cu uşurinţă pe cei mai puternici dintre fiii lui Pallas.

Aceştia, oameni nedrepţi şi lipsiţi de onoare, l—au omorât în timpul ospăţului din palatul lui Egeu. L—au ucis pe oaspete chiar în casa regelui, lucru pe care zeii îl condamnă cel mai mult dintre toate relele.

Corăbiile lui au plecat în mare grabă, noaptea, pentru a duce vestea regelui Minos. Un an mai târziu, marea era neagră de corăbiile fără de număr ale regelui cretan. Oamenii acestuia au coborât pe uscat. Erau atât de mulţi, îmbrăcaţi în armuri strălucitoare de bronz, încât nimeni nu a avut curajul să le stea împotrivă. Regele Egeu şi bătrânii cetăţii s—au dus, umili, să se întâlnească cu regele Minos, îmbrăcaţi în straie de doliu şi ţinând în mâini ramuri verzi înfăşurate în lână, pentru a arăta că vin să ceară iertare.

—Am să vă iert dacă îi daţi pe mâna mea pe ucigaşii pe fiului meu, le—a răspuns Minos.

Egeu însă nu îi putea preda pe fiii lui Pallas, căci aceştia fugiseră de mult şi se ascundeau în munţi, în colibele păstorilor. Aşa că Minos nu i—a iertat pe atenieni. Nu a dat foc cetăţii, nu i—a ucis pe bărbaţi şi nu le—a luat roabe pe femei, dar regele şi sfatul bătrânilor au fost siliţi să jure că o dată la nouă ani vor trimite în Creta şapte băieţi puternici şi şapte fete frumoase. O dată la nouă ani, Minos trimite o corabie cu pânze negre pentru a lua tributul promis. Acesta este al nouălea an şi se apropie ziua în care corabia va ancora în port, iar tinerii vor fi traşi la sorţi. I te poţi împotrivi regelui Minos?

—Să dăm foc acelei corăbii şi să îi omoram pe oamenii lui Minos, spuse Tezeu, cu mâinile pe mânerul săbiei.

—Da, putem face asta, îi răspunse Medeea, dar peste un an Minos va veni cu corăbiile şi cu toată armata şi va da foc Atenei. Iar locuitorii celorlalte cetăţi, care ne urăsc şi se tem de el, nu ne vor ajuta.

—Atunci, zise Tezeu, trebuie să plătim tributul, dar pentru ultima oară. Peste nouă ani, dacă mai trăiesc şi, cu ajutorul zeilor, voi avea o flotă, Minos va trebui să se lupte cu mine. Peste nouă ani, Atena va fi în fruntea tuturor cetăţilor din jur, va avea o armată şi corăbii. Spune—mi, totuşi, ce face Minos cu prizonierii luaţi din Atena?

—Nimeni nu s—a întors ca să ne povestească, dar marinarii spun că îi trimite pe prizonieri într—un loc ciudat, numit Labirint. Este un palat cu multe coridoare tăiate în piatră, în care oamenii se rătăcesc şi pier de foame sau sfâşiaţi de o fiară necruțătoare:Minotaurul[54] . Se spune că este un monstru cu trup și brațe de om dar cu cap de taur și colți de leu. Nimeni nu îi poate sta împotrivă. Îi sfâșie pe toți care îi ies în cale. Nimeni nu știe de unde a venit acest monstru. Regele Minos nu poate ucide fiara, deşi aceasta nu i—a adus decât ruşine şi supărare, şi nici nu poate ajuta pe alt muritor să o omoare. De aceea, mâniat pe atenieni, a jurat că, o dată la nouă ani, îi va da monstrului paisprezece tineri din Atena. Nici unul dintre aceştia nu are voie să poarte sabie sau suliţă, pumnal sau secure — de fapt, nici o armă. Dacă totuşi unul dintre ei va ucide monstrul, Minos a jurat că Atena nu va mai plăti sângerosul tribut.

Tezeu începu să râdă şi se ridică în picioare.

[54] Supărat că Minos nu îi jertfise, după cum promisese, taurul alb trimis pe pământ, zeul Poseidon a pus la cale o răzbunare cruntă. I-a luat mințile frumoasei soții a lui Minos, regina Pasifae, care s-a îndrăgostit de taurul cel alb. Minotaurul era copilul ei. Minos îl închisese în Labirint, un palat construit de Dedal din piatră. Era înalt, dar fără acoperiș, și avea sute de coridoare întortocheate, în care te pierdeai cu ușurință (n.tr.).

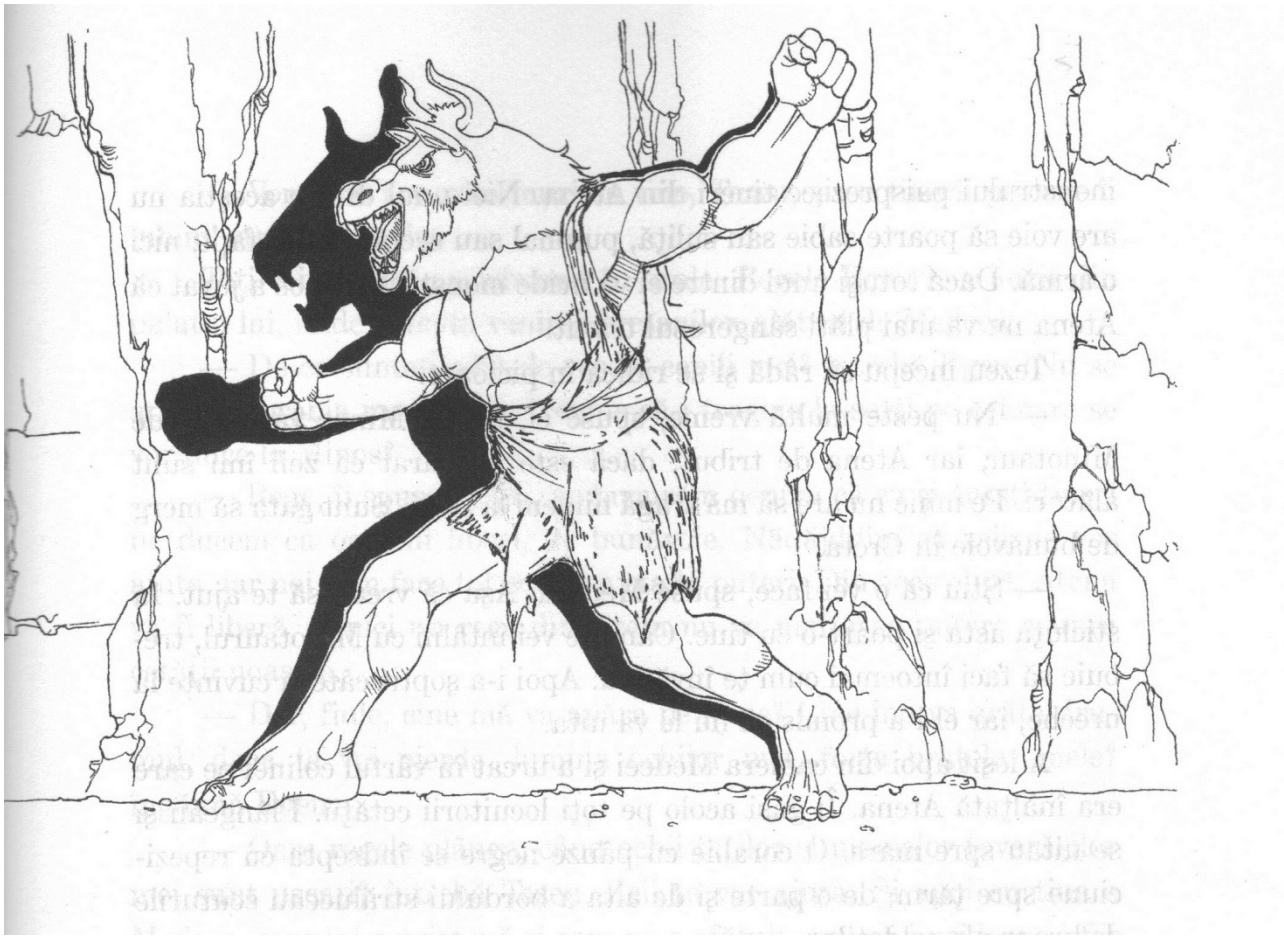

—Nu peste multă vreme, spuse el, regele Minos va scăpa de Minotaur, iar Atena de tribut, dacă este adevărat că zeii îmi sunt alături. Pe mine nu are să mă tragă nimeni la sorţi. Sunt gata să merg de bunăvoie în Creta.

—Ştiu că o vei face, spuse Medeea. Aşa că vreau să te ajut. Ia sticluţa asta şi poart—o cu tine. Când te vei întâlni cu Minotaurul, trebuie să faci întocmai cum te învăţ eu. Apoi i—a şoptit câteva cuvinte la ureche, iar el i—a promis că nu le va uita.

A ieşit apoi din camera Medeei şi a urcat în vârful colinei pe care era înălţată Atena. Îi găsi acolo pe toţi locuitorii cetăţii. Plângeau şi se uitau spre mare. O corabie cu pânze negre se îndrepta cu repeziciune spre ţărm; de o parte şi de alta a bordului străluceau scuturile de bronz ale soldaţilor.

—Prieteni, le strigă Tezeu, ştiu de unde vine această corabie şi de ce. Am să plec la bordul ei spre Creta şi am să ucid Minotaurul. Doar le—am venit de hac lui Perifete şi Sinis, lui Sciron, Cercione şi Procust! Să nu mai tragem la sorţi. Cine vrea să mă însoţească pe corabia cretană şi să meargă în insula Creta cu mine?

Şapte tineri au păşit în faţă. Erau cei mai buni şi mai frumoşi din Atena: înalţi, puternici şi cinstiţi, strămoşii celor care, peste o mie de ani, vor înfrunta armata persană la Maraton şi Salamina.

—Vom trăi sau vom muri cu tine, Tezeu, spuseră ei.

Una câte una, au ieşit din mulţime, îmbujorate la faţă, dar cu capul sus şi cu pasul ferm, cele şapte fete pe care le iubeau tinerii atenieni. Şi ele erau înalte, drepte şi frumoase, precum Cariatidele, fecioarele de piatră ce susţin acoperişul templului de pe Acropole.

—Vom trăi sau vom muri cu tine, Tezeu, şi cu tinerii pe care îi iubim! strigară fetele.

Toţi cei de faţă au izbucnit în urale. Regele Egeu le—a auzit din palatul lui, unde aştepta venirea cretanilor, alături de Medeea.

—De ce sunteţi atât de veseli, copiii mei? întrebă Egeu. Nu se apropie corabia morţii? Nu trebuie să—i tragem la sorţi pe cei care se vor duce la Minos?

—Rege, îi spuse Tezeu, ne bucurăm pentru că eu şi aceşti tineri ne ducem ca oameni liberi, de bunăvoie. Nădăjduim că zeii ne vor ajuta, iar noi vom face tot ce ne va sta în puteri. Din acea clipă, Atena va fi liberă, şi nici un rege din Creta nu va mai avea putere asupra cetăţii noastre.

—Dar, fiule, cine mă va apăra pe mine? Cine îmi va arăta drumul, dacă te voi pierde, lumina ochilor mei, forţa braţelor mele? îngăimă Egeu.

—Oare regele plânge, când ochii taţilor şi mamelor tovarăşilor mei sunt uscaţi? întrebă Tezeu. Zeii te vor ajuta. Şi apoi cu

tine e Medeea, care mi—e prietenă şi care ne—a sfătuit cum să—i ucidem pe fiii lui Pallas. Ea a fost mintea, iar eu braţul care le—a adus pieirea. Ea te va sfătui, căci este foarte înţeleaptă. Dar, iată, corabia a ajuns la ţărm şi trebuie să plecăm.

Tezeu i—a îmbrăţişat pe Egeu şi pe Medeea, iar tinerii şi—au sărutat părinţii, luându—şi rămas—bun. Apoi, cu Tezeu în frunte, au coborât colina, doi câte doi. Medeea a trimis care încărcate cu haine şi mâncare, cu burdufuri pline cu vin şi multe alte lucruri necesare.

Închiriaseră o corabie, cu care urmau să călătorească. Aşa era obiceiul, iar corabia era pregătită de drum. Minos ceruse însă ca nici unul dintre tineri să nu poarte arme. Corabia avea pânze negre, dar Egeu i—a dat căpitanului o pânză vopsită în stacojiu, cu sucul obţinut din scoarţa unui stejar, şi l—a rugat să o înalţe dacă îl va aduce înapoi teafăr pe Tezeu; dacă nu, să ridice pânza neagră.

Căpitanul, echipajul şi corabia veneau de pe insula Salamina, căci atenienii nu aveau vase potrivite pentru călătoriile lungi, ci numai bărci de pescari. Tezeu şi tovarăşii lui s—au întâlnit cu omul trimis de regele Minos. Purta însemne sacre, căci mesagerii erau sacri şi mare era pedeapsa pentru cei care îi ucideau. Acesta s—a oprit pe loc în faţa lui Tezeu şi s—a minunat de frumuseţea şi puterea acestuia.

—De ce îi însoţeşti pe cei paisprezece, tinere? întrebă el. Oare nu ştii ce soartă îi aşteaptă, o dată ajunşi în Creta?

—Nu ştiu, cum nici tu, nici alt muritor nu ştie. Cu toţii vom avea soarta pe care ne—o rezervă zeii, îi răspunse Tezeu. Nu mai vorbi, te rog, şi nu te apropia mai mult de Atena, căci oamenii sunt tare cătrăniţi astăzi şi sunt înarmaţi.

Vocea şi privirea lui Tezeu l—au speriat pe mesager. Bl şi oamenii lui s—au întors din drum şi l—au urmat pe Tezeu, ca şi cum ei ar fi fost prizonierii, iar Tezeu cuceritorul.

VI.TEZEU ÎN CRETA

După mai multe zile pe mare, călătorind când prin strâmtori străjuite de piscurile semeţe ale munţilor ce dominau insulele, când în largul mării, fără a zări deloc uscatul, au ajuns în apropierea Muntelui Ida din Creta. Au intrat în port, unde erau ancorate o sută de corăbii, iar pe mal se adunase o mare mulţime de oameni. În timp ce coborau, Tezeu s—a minunat la vederea corăbiilor, atât de numeroase şi de puternice, şi a portului cu ziduri uriaşe. Pe chei îi aşteptau o sută de soldaţi de—ai lui Minos, cu scuturi mari, platoşe din bronz şi coifuri cu coarne din acelaşi metal. I—au înconjurat pe atenieni şi s—au îndreptat cu toţii spre cetatea Cnossos, către palatul regelui.

Tezeu se minunase la vederea portului, dar şi mai tare s—a minunat când a văzut cetatea. Era foarte mare, înconjurată cu un zid înalt, cu turnuri pătrate din patruzeci în patruzeci de paşi. Acestea erau asemănătoare celor care se înalţă între dealurile şi pârâurile din ţinutul aflat la hotarul dintre Scoţia şi Anglia, turnuri construite pe vremea în care Anglia şi Scoţia se războiau între ele.

După ce au trecut dincolo de poarta turnului principal, cetatea li s—a părut şi mai frumoasă decât zidurile, căci nu semăna deloc cu cetăţile din Elada. Străzile, pavate cu lespezi mari, treceau printre case asemănătoare celor în care locuim noi astăzi. Casele aveau parter, fără ferestre, şi două sau trei etaje, unde se vedeau ferestre cu cercevele şi geamuri colorate în roşu. Fiecare fereastră se deschidea într—un balcon, iar în balcoane se aflau o mulţime de femei îmbrăcate în haine vesele, asemănătoare celor din zilele noastre. Părul, împletit în cozi lungi, le cădea pe umeri. Purtau bluze din pânză fină, un fel de jachete scurte, brodate în culori vii, şi fuste cu volane. Râdeau vesele şi priveau în jos, la micul grup de prizonieri, vorbind între ele. Unele spuneau că le pare rău pentru fetele din Atena. Altele, zărindu—l pe Tezeu în frunte, cu un cap mai înalt decât cel mai înalt dintre soldaţii din gardă, îi aruncau flori la picioare, convinse că el nu era prizonier. Mulţimea care îi înconjura s—a oprit în faţa unei case mai înalte decât toate celelalte. În balcon se afla o fată aşezată într—un jilţ.

Însoţitoarele sale stăteau în picioare, în jurul ei, ca şi cum ar fi fost slujitoare. Acea tânără foarte frumoasă, îmbrăcată în veşminte bogate, se numea Ariadna şi era fiica regelui Minos. Serioasă, privea cu milă la prizonieri. Tezeu s—a uitat în sus şi privirile li s—au întâlnit. Eroul, care până atunci nu se gândise prea mult la fete, a pălit, fiindcă nu mai văzuse niciodată o fată atât de frumoasă. Ariadna a pălit şi ea, apoi s—a îmbujorat şi s—a uitat în altă parte, dar ochii ei s—au întors, fără voie, spre Tezeu. El a observat asta şi inima i—a tresărit.

Soldaţii au îndepărtat mulţimea. Prizonierii şi—au continuat drumul şi au ajuns la poarta palatului — zidurile acestuia erau mai frumoase decât cele ale cetăţii. Palatul, aflat în mijlocul unei grădini, era minunat şi mai mare decât oricare dintre cetăţile pe care le văzuse Tezeu până acum — Trezena, Aphidna sau Atena. Avea o mulţime de acoperişuri de diferite înălţimi, acoperişuri fără sfârşit, nenumărate ferestre, terase şi grădini; nici un palat din zilele noastre nu se poate compara cu palatul lui Minos. Erau acolo fântâni şi straturi de flori, copaci în floare parfumau aerul şi, când atenienii au fost conduşi în interiorul acestuia, s—au simţit pierduţi, atât de multe erau holurile şi sălile.

Pereţii palatului erau pictaţi: fresce cu peşti zburători deasupra unei mări cu ape limpezi, în care înotau alţi peşti, de toate felurile, pictaţi cu măiestrie — parcă despicau apa. Mai erau fresce cu lupte de tauri, bărbaţi şi fete întărâtând taurul sau făcând salturi pe deasupra lui. Un taur tocmai arunca în sus o fată. Erau picturi reprezentând femei în balcoane, privind în jur, aşa cum îl priviseră pe Tezeu şi pe tovarăşii lui. Unii pereţi erau pictaţi eu tineri purtând vase pline cu vin. Alţii erau decoraţi cu siluete de tauri şi cerbi, în basorelief. Pe alţi pereţi erau reprezentate motive florale.

Camerele erau pline cu mobile bogate, jilţuri decorate cu fildeş şi argint, sipete incrustate cu mici pătrate din faianţă pictată, fiecare pătrat conţinând o pictură intens colorată. Mai erau şi covoare minunate. Pe unele holuri se puteau vedea şiruri de vase, unele de mari dimensiuni, în care încăpea cu uşurinţă un om, asemenea celor din basmul *Ali Baba şi cei patruzeci de hoţi* din *O mie şi una de nopţi*. Se puteau vedea tăbliţe de piatră aduse din Egipt, decorate cu imagini de zei şi regi şi cu strania scriere egipteană, şi cupe de aur şi argint — sunt greu de descris minunăţiile din palatul lui Minos. Ştim doar că aşa era pentru că multe obiecte sau picturi ale acestora au fost scoase la lumină de arheologi şi, după ani de săpături, mare parte din acest palat minunat încă nu a fost explorată.

Atenienii erau uluiţi şi se simţeau ameţiţi şi pierduţi în mulţimea de holuri şi încăperi. În cele din urmă, au ajuns în sala cea mare, sala tronului, unde Minos stătea pe tronul lui aurit, care poate fi admirat şi astăzi. În jurul lui erau adunaţi căpetenii şi prinţi, îmbrăcaţi în veşminte bogate, purtând bijuterii de aur.

Tezeu a trecut printre ei şi a ajuns înaintea lui Minos, un bărbat cu faţa tuciurie, cu părul şi barba cărunte. Regele, sprijinindu—şi bărbia în mână şi cotul pe genunchi, îl urmărea, curios. Tezeu făcu o plecăciune, apoi se îndreptă şi îl privi drept în ochi pe Minos.

— Sunteţi cincisprezece, spuse Minos, în cele din urmă. Eu am cerut paisprezece tineri.

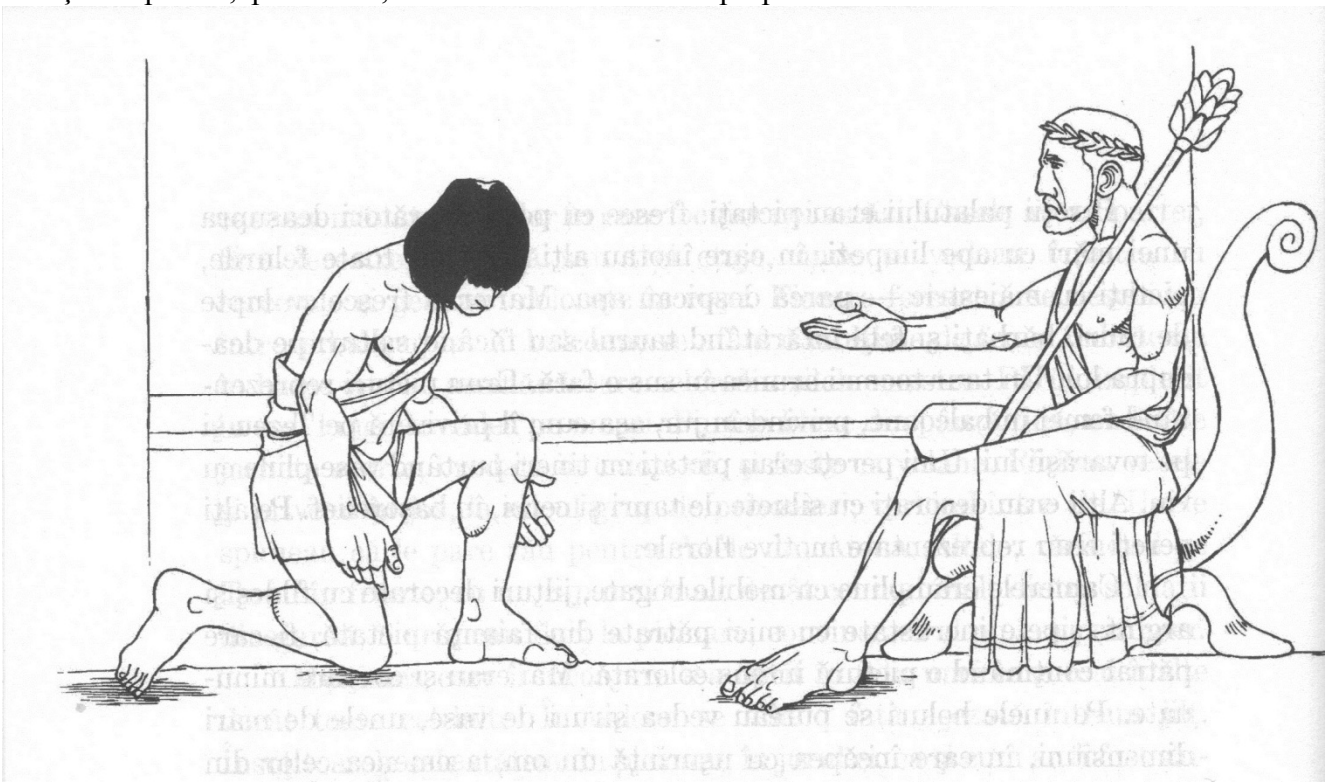

—Am venit de bunăvoie, îi răspunse Tezeu, şi la fel au venit şi însoţitorii mei. Nu am tras la sorţi.

—De ce? întrebă Minos.

—Oamenii din Atena vor să fie liberi, rege.

—Există o cale. Ucideţi Minotaurul şi veţi fi liberi.

—Am de gând să—l ucid, spuse Tezeu.

În timp ce rostea aceste cuvinte, căpeteniile, preoţii şi prinţii începură să murmure. Printre ei trecu Ariadna, care se opri în spatele tronului tatălui ei. Tezeu făcu din nou o plecăciune, apoi rămase drept, neputând să—şi dezlipească ochii

de la fată.
— Vorbeşti ca un fiu de rege care nu a cunoscut nenorocirea, spuse Minos.
—Am cunoscut nenorocirea, iar numele meu este Tezeu şi sunt fiul regelui Egeu.
—Asta e ceva nou. Când l—am întâlnit pe regele Egeu, nu avea nici un fiu, doar o mulţime de nepoţi.
—Nu îşi cunoştea încă fiul, îi răspunse Tezeu. Acum însă nu mai are nepoţi, ci numai un fiu.
—Aşa? întrebă Minos. Atunci m—ai răzbunat; i—ai omorât pe ucigaşii fiului meu, căci fără îndoială sabia ta a fost cea care l—a scăpat pe Egeu de fiii lui Pallas.
—Sabia mea şi săbiile prietenilor mei. Şapte dintre ei se află acum în faţa ta.
—Voi afla dacă este adevărat ce—mi spui! zise Minos.
—Dacă este adevărat! strigă Tezeu, iar mâna i se îndreptă spre locul în care ar fi trebuit să se afle mânerul săbiei— dar nu avea sabie.
—Eşti tânăr, spuse regele Minos, zâmbind. Voi afla mai multe despre toate acestea. Conduceţi—i pe băieţi şi pe fete în camerele lor, le porunci gărzilor. Fiecare va avea camera lui şi tot ce îi trebuie. Mâine mă voi întâlni cu sfatul.
Tezeu o privea lung pe Ariadna, care stătea în spatele tatălui ei.

Îşi ridicase mâna dreaptă ca pentru a—şi potrivi vălul, dar mâna parcă ducea o cupă la gură. Apoi îşi duse degetele mâinii stângi la buze, ca şi cum ar fi cerut tăcere. Tezeu observă semnul şi se înclină.

Atenienii au făcut o plecăciune în faţa regelui şi a celor de faţă, apoi au fost conduşi la etaj. Fiecare a primit o cameră bogat împodobită, mai frumoasă decât în visele lor. Au făcut baie şi au primit veşminte noi. S—au întors apoi în odăile lor, unde îi aşteptau mâncare şi vin în cupe de aur. La uşa fiecărei camere stăteau doi oameni de strajă. Numai la uşa lui Tezeu au fost puşi patru străjeri. La căderea serii, li s—a adus din nou de mâncare şi mai mult vin.

Tezeu a primit vin într—un vas minunat împodobit cu funii şi noduri de aur. S—a ospătat din bucate, dar nu s—a atins de vin. Când a terminat de mâncat, a deschis uşa şi a scos afară vasul şi cupa cu vin.
— Eu beau numai apă şi nu—mi place să miroasă a vin în camera mea, spuse el.

Străjerii i—au mulţumit şi nu peste multă vreme a auzit cum închinau din vinul cel bun al regelui. Apoi s—a făcut tăcere şi, peste un timp, i—a auzit sforăind!

Tezeu a deschis uşor uşa, fără să facă zgomot. Străjile dormeau pe prag. A văzut ceva strălucind în întuneric şi, uitându—se mai bine, a zărit o lumină mişcându—se pe coridorul întunecat. O femeie îmbrăcată în negru ducea lampa care îi lumina picioarele albe şi pe cele ale femeii care o însoţea.

Tezeu s—a întors fără zgomot în camera lui. Lumina, umbrită de mâna fetei, s—a arătat în uşa întredeschisă. Ariadna intră încet, urmată de bătrâna ei doică.
— Ai înţeles semnul pe care ţi l—am făcut? şopti ea. În vin era un praf care te—ar fi adormit.

Tezeu, care îngenunchease, încuviinţă.
—Ţi—am adus o sabie şi îţi voi arăta drumul pe care poţi fugi.
—Îţi mulţumesc, stăpână, pentru sabie, dar, te implor, arată—mi drumul către Minotaur.

Ariadna păli şi îşi duse mâna la inimă.
—Grăbeşte—te, stărui Tezeu. Nu pot să fug şi nici nu voi pleca din Creta — dacă regele va avea milă de noi — înainte de a—l întâlni pe Minotaur, monstrul care a vărsat sângele poporului meu.

Ariadna îl iubea pe Tezeu şi ştia că şi el o iubea. Era o tânără curajoasă şi nu avea rost să piardă vremea fără noimă. I—a făcut un semn, apoi a trecut peste gărzile adormite, care zăceau pe prag. Tezeu o ţinea de mână. Fata s—a oprit, în timp ce el a luat două săbii de la străjerii adormiţi. Una era o sabie lungă, cu o lamă îngustă, dreaptă şi cu vârf ascuţit, cealaltă, scurtă şi dreaptă, ascuţită şi tăioasă. Tezeu şi—a petrecut curelele săbiilor pe după gât, apoi a coborât scările împreună cu Ariadna, urmaţi de bătrâna doică. Tânărul luase săbiile celor doi străjeri pentru că nu voia ca Ariadna să fie acuzată că îl ajutase, iar ea ştia asta, deşi nici unul nu rostise nici un cuvânt.

Au străbătut repede, în tăcere, galeriile şi coridoarele întortocheate, până ce au ajuns la iatacul Ariadnei. Aici ea ridică mâna, iar Tezeu se opri şi aşteptă să se întoarcă. Ascunzând ceva sub mantie, tânăra porni din nou, arătând drumul, în jos, pe o scară ce cobora, străjuită de stâlpi înalţi, într—o sală, apoi prin multe coridoare. Au ieşit afară şi s—au oprit în faţa unei peşteri săpate în munte. În fundul peşterii se afla o uşă placată cu bronz. Ariadna a deschis—o cu cheia. Aici s—a oprit şi a scos din mantie un ghem de aţă fină, dar rezistentă.

—Ia asta, îi spuse lui Tezeu, şi treci dincolo de uşă. Leagă capătul firului de o stâncă, apoi poţi să mergi prin Labirint. La întoarcere, aţa te va ajuta să găseşti drumul înapoi. Ia şi cheia asta, ca să deschizi uşa şi s—o încui la loc. Dacă te întorci, pune cheia în crăpătura din zidul în care se află poarta exterioară a palatului.

Ariadna s—a uitat la Tezeu cu tristeţe. El a îmbrăţişat—o şi a sărutat—o — parcă erau doi îndrăgostiţi care se despart fără să ştie dacă se vor revedea vreodată.

În cele din urmă, fata oftă şi spuse:

—Zorile se apropie. Rămas—bun şi zeii fie cu tine! Am să—ţi spun parola din noaptea asta, ca să poţi trece de santinele,

dacă te vei întoarce în viaţă.

Apoi a deschis uşa şi i—a întins cheia. Bătrâna doică i—a dat lampa şi ceva de mâncare.

VII.UCIDEREA MINOTAURULUI

Tezeu legă un capăt al firului de o piatră ascuţită, apoi se uită în jur. Labirintul era întunecat, iar eroul merse încet, ţinând bine firul, pe cărarea largă, din care se despărţeau alte cărări spre dreapta sau spre stânga. Număra paşii şi ajunsese la aproape trei sute când zări cerul printr—o deschizătură circulară tăiată în acoperişul de piatră, deasupra capului său, şi văzu stelele pălind. Pereţii se înălţau drept, de o parte şi de alta, deasupra era acoperişul de piatră, cu acea deschizătură zăbrelită cu bare groase de metal. Se apropiau zorile.

Tezeu aşeză lampa pe o piatră şi aşteptă, gânditor, într—un loc în care o cărare îngustă cotea spre stânga. Uitându—se cu atenţie înjur, zări o grămadă de oase. Nu erau oase omeneşti, ci tigve şi tibii de vite şi oi.

„Acesta este probabil locul în care este coborâtă de sus mâncarea pentru Minotaur", îşi zise în sinea lui. „Doar nu îl hrănesc în fiecare zi cu tineri atenieni! Am să aştept aici."

Spunându—şi acestea, se ridică şi trecu dincolo de colţul cărării înguste tăiate în stâncă, în stânga lui. Se înfruptă din mâncarea pe care i—o dăduse Ariadna, închipuindu—şi că probabil şi Minotaurul se gândea la gustarea de dimineaţă.

Aşa că s—a aşezat. Nu peste multă vreme a auzit, undeva departe, în faţa lui, un sunet slab, ca un ecou. S—a ridicat, cu sabia pregătită, şi a ascultat cu atenţie. Sunetul se apropia şi devenea tot mai clar, un sunet straniu, nu profund ca mugetul unui taur, ci mai ascuţit şi mai subţire. Tezeu începu să râdă. Numai un monstru cu cap de taur, dar cu piept omenesc putea mugi aşa! Sunetul se apropia, mai puternic, dar la fel de ascuţit. Tezeu îşi scoase din sân sticluţa de aur pe care i—o dăduse Medeea la Atena, când îi povestise despre Minotaur. Scoase dopul şi astupă cu degetul gura sticluţei. Cu stânga ţinea sabia, iar firul şi—l legase de centură.

Mugetele Minotaurului se apropiau. Se auzea cum tropăiau copitele acestuia pe podeaua de piatră a Labirintului. Tezeu se ascunse într—un colţ întunecat, ghemuindu—se în locul în care cărarea se deschidea către pasajul luminat. Inima îi bătea cu putere. Minotaurul îşi făcu apariţia. Tezeu sări şi aruncă praful alb din sticluţă în ochii monstrului, apoi se ghemui din nou în ascunzătoare. Minotaurul începu să geamă de durere. Se frecă la ochi cu mâinile—i monstruoase, apoi îşi ridică faţa spre cer, uimit. Stătea acolo, ridicând şi coborând capul, întorcându—se şi pipăind pereţii cu mâinile. Orbise. Tezeu scoase sabia cea scurtă, se ridică în picioare în spatele monstrului şi îi tăie tendoanele de la mâini şi de la picioare. Minotaurul căzu, urlând, muşcând cu colţii de leu podeaua de piatră şi bătând aerul cu mâinile. Tezeu aşteptă momentul potrivit, când mâinile se odihneau, şi atunci înfipse, de trei ori, lama ascuţită a spadei lungi în inima Minotaurului. Trupul acestuia tresări, apoi rămase nemişcat.

Tezeu îngenunche şi le mulţumi zeilor, promiţându—le sacrificii bogate şi un templu nou zeiţei Pallas Atena, patroana cetăţii Atena. După ce îşi termină ruga, tăie cu sabia scurtă capul Minotaurului. Puse ambele săbii în tecile lor, luă capul Minotaurului şi porni înapoi, urmând drumul cu ajutorul firului. Lângă stânca unde se oprise, găsi lampa, apoi merse mai departe, pe urma firului, şi ajunse la uşă, pe care o descuie. Observă că plăcile groase de bronz ale acesteia erau zgâriate de coarnele Minotaurului, care încercase să scape.

Tezeu a ieşit afară, în aerul proaspăt al dimineţii. Păsările cântau, iar el era vesel. A încuiat uşa, apoi a intrat în palat şi a pus cheia unde îi ceruse Ariadna. Ea îl aştepta, plină de teamă şi bucurie.

—Nu mă atinge, îi spuse Tezeu, căci sunt mânjit de sângele Minotaurului.

Ariadna l—a condus în sala de baie de la parter, apoi a dispărut pe o scară secretă. Tezeu s—a spălat, apoi s—a îmbrăcat cu hainele noi, pregătite anume. A legat o frânghie în jurul coarnelor Minotaurului şi s—a dus în partea din spate a palatului, târând capul după el, până ce a ajuns la o santinelă.

—Vreau să—l văd pe regele Minos, spuse el. Parola este *Androgeos!*

Soldatul, palid la faţă şi uimit, l—a lăsat să treacă. Tezeu a trecut printre străji, până la uşa cea mare a palatului. Acolo, slujitorii au învelit într—o pânză capul sângerând, ca să nu murdărească podelele. Tezeu le—a cerut să îl conducă

la regele Minos, care, aşezat pe tron, tocmai îi judeca pe cei patru străjeri găsiţi adormiţi în post.
Tezeu intră, urmat de slujitorii care duceau capul Minotaurului.
Regele rămase nemişcat; doar ochii săi cenuşii s—au întors spre erou.
—Mărite rege, am făcut ce trebuia, spuse Tezeu.

Slujitorii au lăsat capul Minotaurului la picioarele regelui Minos. Acesta se întoarse spre căpitanul gărzii.
—Aruncaţi—i în temniţă pe cei patru; să rămână acolo o săptămână, porunci el.

Iar străjerii, care se aşteptau să fie condamnaţi la moarte, fură scoşi din sală.
— Ardeţi pe rug capul şi trupul monstrului şi aruncaţi cenuşa în mare, departe de ţărm.

Slujitorii au învelit capul Minotaurului şi l—au scos în tăcere din sala tronului.

Abia atunci, Minos se ridică de pe tron. Luă mâna lui Tezeu în mâinile sale şi îi spuse:
—Îţi mulţumesc şi îi eliberez pe tinerii care au venit cu tine. Să punem capăt urii dintre noi. Să fie pace între popoarele noastre. Vă rog să mai rămâneţi o vreme aici, ca oaspeţi.

Tezeu îi mulţumi, la rândul său. El şi tovarăşii săi au rămas în palat, fiind bine trataţi. Minos i—a arătat lui Tezeu toate minunăţiile din regat: corăbiile şi armurăriile, pline cu arme de tot felul— le cunoaştem numele şi numărul pentru că au fost scrise pe tăbliţe de lut, care au fost descoperite în depozitele casei regale.

Mai târziu, în amurg, Tezeu şi Ariadna s—au dus să se plimbe în grădinile înmiresmate în care cântau privighetori— Minos ştia unde sunt şi se bucura. Se gândea că nu ar fi găsit nicăieri un soţ mai potrivit pentru fiica lui şi socotea înţelept să se alieze cu un rege puternic, cum promitea să fie Tezeu. Dar pentru că îşi iubea fata, l—a ţinut la Cnossos mai mult timp, până ce eroul s—a ruşinat că a stat atât de mult, mai ales că ştia că tatăl său, regele Egeu, şi locuitorii Atenei îl aşteptau cu nerăbdare.

În cele din urmă, i—a spus lui Minos ce avea pe suflet, iar acesta a încuviinţat plecarea, spunând:
—Ştiu ce e în inima ta şi nu te pot refuza. Ţi—o dau pe fiica mea cu toată dragostea de care este în stare un părinte.

Au discutat apoi probleme de stat şi au încheiat o alianţă între Cnossos şi Atena, valabilă cât timp erau în viaţă. Au făcut o nuntă mare, cu tot fastul, şi, în cele din urmă, Tezeu, Ariadna şi însoţitorii lor s—au urcat pe corabie şi au plecat din Creta. Li s—a întâmplat un singur lucru neplăcut: căpitanul corăbiei ateniene a murit în timp ce erau în Creta, dar Minos le—a dat pe cel mai bun dintre căpitanii lui. Călătoria pe mare nu a fost lipsită de primejdii — din pricina furtunilor, au ajuns în mări necunoscute. Când, în cele din urmă, au regăsit drumul spre casă, frumoasa Ariadna s—a îmbolnăvit grav; slăbea pe zi ce trecea. Tezeu, cu inima frântă, a poruncit oamenilor săi să tragă la ţărmul unei insule aflate la numai două zile depărtare de Atena. Aici, Ariadna a fost îngrijită în palatul regelui, iar vindecătorii au făcut tot ce le—a stat în puteri, dar în zadar. Tânăra a murit în braţele lui Tezeu şi a fost îngropată pe insulă. Tezeu s—a urcat pe corabie, şi—a acoperit capul cu poala mantiei şi a rămas aşa timp de două zile, fără să o jelească, fără să vorbească, să mănânce sau să bea. Nimeni nu îndrăznea să—l tulbure, dar când corabia a acostat în port, la Atena, Tezeu s—a ridicat.

Ţărmul era plin de oameni îmbrăcaţi în negru, iar crainicul cetăţii a adus vestea morţii regelui Egeu. Deoarece căpitanul cretan nu ştiuse că trebuie să înalţe pânza purpurie dacă Tezeu se întorcea triumfător, Egeu văzuse de departe pânza neagră şi, îndurerat, se aruncase de pe o stâncă şi se înecase în mare.

Aşa s—a încheiat călătoria lui Tezeu.

Acesta îşi dorea să moară, să fie alături de Ariadna, pe tărâmul zeiţei Persefona. Dar era un bărbat puternic şi a rămas în viaţă. A fost cel mai mare rege al Atenei, căci toate celelalte cetăţi i s—au supus şi le—a condus cu pricepere. A alcătuit o flotă puternică, în porturi ascunse, departe de cetăţi şi de drumurile cunoscute. Se gândise că, deşi el şi Minos erau aliaţi şi prieteni, era posibil ca, la moartea lui Minos, noul rege al Cretei să vrea să supună Atena.

Minos a murit, iar fiul său era nemulţumit de Tezeu. Acesta refuzase să predea un bărbat care fugise din Creta la Atena şi pe care noul rege voia să—l ucidă. Tezeu a aflat că o puternică flotă cretană era pregătită să atace Atena. A trimis soli la regele unor oameni cruzi, dorienii, care năvăliseră în nord—vestul Greciei, cucerind ţinuturi întregi şi stabilindu—se acolo, şi care vor continua să înainteze spre sud în anii următori. Erau războinici sălbatici, puternici şi curajoşi şi se spunea că aveau săbii de fier, mai bune decât cele de bronz ale aheilor. Solii au transmis mesajul lui Tezeu:
—Veniţi la regele nostru şi el vă va duce pe mare şi vă va arăta prăzi bogate. Dar trebuie să juraţi că nu le veţi face nici un rău supuşilor lui.

Acest lucru a fost pe placul dorienilor, iar corăbiile atenienilor i—au dus la Atena. Aici i—au întâmpinat Tezeu şi oamenii lui şi au făcut jurământul. Au pornit apoi spre Creta, unde au ajuns pe întuneric. Căpitanii cretani au crezut că fac parte din flota insulei şi că li se alătură pentru a participa la atacarea Atenei. Nu ştiau că Tezeu are o flotă — doar o construise în cea mai mare taină. În noaptea aceea, atenienii au ajuns la Cnossos, unde au atacat garnizoana şi au cucerit— o. Au dat foc palatului şi l—au prădat. Chiar şi în zilele noastre se pot vedea urmele marelui incendiu şi ale jafului care a urmat.

Dorienii s—au stabilit în Creta. Erau acolo pe vremea lui Ulise, stăpânind doar o parte a insulei, în vreme ce adevăraţii cretani stăpâneau restul.

Tezeu s—a întors la Atena şi s—a căsătorit cu Hippolyta, regina amazoanelor. Povestea nunţii lor este relatată în piesa *Visul unei nopţi de vară,* scrisă de marele dramaturg englez William Shakespeare. Tezeu a trăit şi alte aventuri, a trecut prin multe necazuri, dar la moartea lui cetatea Atena era bogată şi puternică şi nu se mai temea de regii din Creta.

Deşi dorienii, după Ulise, s—au răspândit în întreaga Eladă, cucerind Micene şi Sparta, cetăţile lui Agamemnon şi Menelau, ei au respectat jurământul făcut lui Tezeu şi Atena a rămas a atenienilor.

PERSEU

I.DANAE ESTE ÎNTEMNIŢATĂ

Cu mulţi ani înainte de asediul Troiei, în Elada trăiau doi prinţi — fraţi şi în acelaşi timp duşmani de moarte. Fiecare dintre ei dorea să devină rege al Argosului (unde va domni Diomede, pe vremea războiului troian) şi al Tirintului. După ani lungi de războaie, unul dintre fraţi, Proetos, a cucerit cetatea Tirint şi a construit marile ziduri din pietre uriaşe şi palatul de acolo, în timp ce fratele celălalt, Acrisios, a cucerit cetatea Argos şi s—a căsătorit cu Euridice, o prinţesă din Sparta, unde au domnit mai târziu Menelau şi Elena.

Acrisios avea o fiică, Danae, una dintre cele mai frumoase fecioare din Elada. Dar nu avea nici un fiu şi era tare nefericit din cauza asta. Se gândea că, la bătrâneţe, fiii fratelui său, Proetos, îl vor ataca şi vor cuceri cetatea, căci el nu avea un băiat care să devină comandantul armatei.

Ar fi putut să găsească un tânăr prinţ curajos, ca Tezeu, căruia să i—o dea de nevastă pe Danae; fiii lor ar fi ajuns conducătorii locuitorilor din Argos. Însă Acrisios a preferat să se ducă la Delfi, la preoteasa din templul zeului Apolo (Pythia era numele ei), ca să întrebe dacă va avea un moştenitor.

Arareori preoteasa dădea vreo veste bună muritorilor, dar de data asta nu a fost deloc greu de înţeles ce spunea. A coborât în peştera deasupra căreia era construit templul şi unde se spunea că, din adâncurile pământului, izvorăşte un râu. Acolo a căzut într—un fel de transă: putea merge şi vorbi, dar nu ştia ce spune — profeţiile ei erau în versuri. S—a întors apoi, foarte palidă, cu cununa de lauri aşezată strâmb, cu ochii larg deschişi, dar fără să vadă. Oracolul a spus că Acrisios nu va avea niciodată un fiu, dar că fiica sa va naşte un băiat care îl va ucide.

Acrisios a urcat în car, trist, şi s—a întors acasă. Pe drum nu a scos nici un cuvânt. Se gândea cum să scape de profeţie, cum să zădărnicească planurile lui Zeus, stăpânul zeilor. Nu ştia că însuşi Zeus se îndrăgostise de Danae — nici tânăra nu ştia.

Singurul mijloc sigur prin care putea evita împlinirea profeţiei era să o ucidă pe Danae, iar lui Acrisios îi trecu prin minte să o facă. Dar o iubea prea tare şi se temea că poporul se va ridica împotriva lui dacă şi—ar omorî fiica, mândria tuturor. Acrisios se mai temea de ceva — vom spune mai încolo de ce anume. S—a gândit deci să construiască o casă mare, din aramă, în curtea palatului, sub pământ, dar cu o deschizătură în acoperiş, prin care să pătrundă lumina soarelui şi prin care să iasă fumul, aşa cum erau toate locuinţele pe vremea aceea. În această casă a închis—o pe Danae, împreună cu doica ei. Nu puteau să vadă nimic de acolo, nici dealurile, nici câmpia, nici marea. Nu vedeau oameni sau copaci, ci numai soarele la amiază şi păsările cerului zburând pe deasupra. Danae a fost silită să rămână acolo, tristă şi îngrijorată, fără să ştie că tatăl său era acela care o întemniţase. El o vizita adesea şi părea blând şi abătut, dar nu o asculta când îl implora să o vândă ca sclavă într—o ţară îndepărtată, pentru ca măcar aşa să vadă lumea.

Într—o bună zi, s—a întâmplat un lucru ciudat. Bătrânul poet Pindar, care a trăit mult mai târziu, pe vremea războaielor dintre greci şi regele Persiei, spune că o ploaie de aur a căzut din cer, umplând încăperea în care se afla Danae. La puţină vreme după aceea, Danae a născut un fiu, un băiat puternic şi frumos. Ea şi doica ei au păstrat secretul, iar

copilul a crescut într—o cameră a casei de aramă. Era destul de greu să împiedici un copil plin de viaţă să facă gălăgie şi într—o zi, când Acrisios era cu Danae, băiatul, care avea trei sau patru ani, a scăpat din braţele doicii şi a fugit, râzând şi ţipând, din camera lui. Acrisios a văzut cum doica acoperă copilul cu mantia. Eegele a prins copilul, care stătea bine înfipt pe picioruşe, cu capul sus, încruntându—se la bunicul lui şi aruncând fulgere din ochii mari, albaştri. Acrisios şi—a dat seama că băiatul va fi primejdios când va creşte mare şi, mânios, le—a poruncit străjilor să o ducă afară pe doică şi să o ucidă. Deşi Danae plângea cerându—i milă în genunchi, la picioarele sale, nu s—a înduplecat.

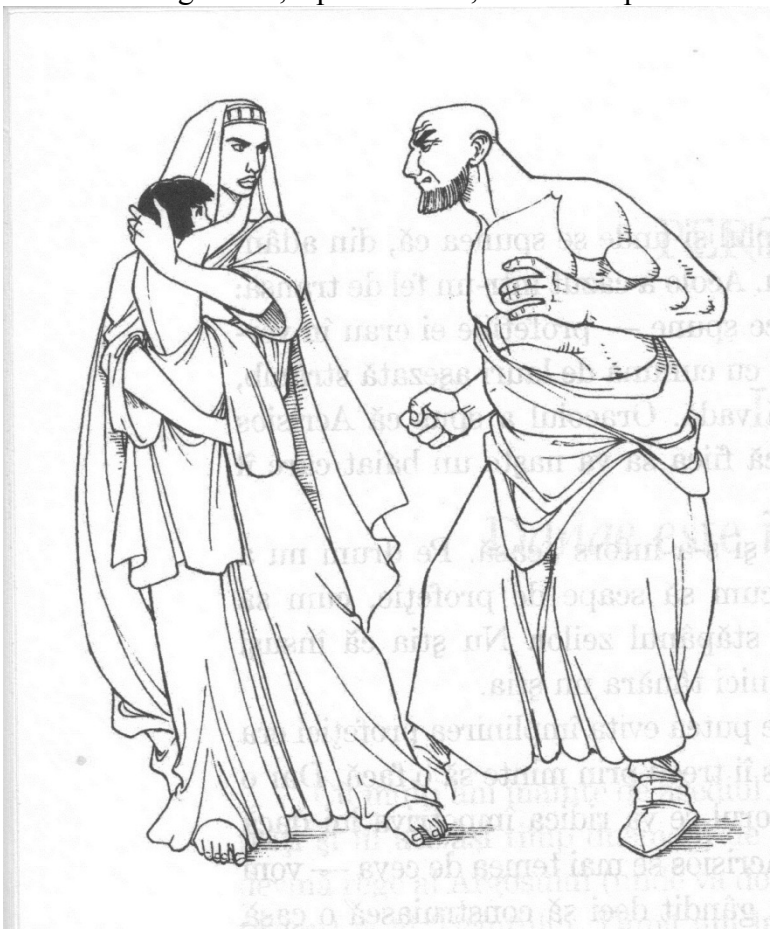

Când au rămas singuri, a întrebat—o pe Danae:

— Cine este tatăl acestui băiat?

Ba însă, cu pruncul în braţe, trecu pe lângă Acrisios, ieşi pe uşă şi apoi în curte. Alergă la altarul lui Zeus, care se înălţa în curtea palatului, şi îl înlănţui cu braţele, gândind că nici un om nu va avea curajul să o atingă.

—Te chem pe tine, Zeus, cel care stăpâneşti sus, în Olimp, stăpânul tunetelor, spuse ea, căci tu eşti tatăl copilului meu, Perseu.

Pe cerul senin şi albastru nu se vedea nici un nor. Danae strigase în van. Nici un fulger nu s—a arătat în tării şi nu s—a auzit nici un tunet.

—Aşa? făcu Acrisios. Atunci Zeus să aibă grijă de acest copil! Le—a poruncit oamenilor săi să o târască pe Danae de la altar şi să o închidă în casa de aramă, apoi a cerut să i se facă un sipet mare.

In această ladă i—a aşezat pe Danae şi pe fiul ei, după care i—a urcat pe o corabie şi le—a poruncit marinarilor să arunce lada în mare, departe de ţărm. Aceştia nu au avut curajul să—i nesocotească porunca, dar au pus înăuntru mâncare şi două burdufuri cu apă, după care au lăsat—o să plutească pe marea liniştită, nădăjduind că va fi pescuită de o corabie, poate una de negustori fenicieni, care îi vor salva, fără îndoială, pe Danae şi pe copil, chiar dacă îi vor vinde ca sclavi.

Regele Acrisios ştia că s—ar putea întâmpla aşa şi că dacă nepotul lui va supravieţui, îl va ucide. Dar elenii credeau că, dacă îşi omoară rudele, vor fi urmăriţi de Erinii până îşi vor pierde minţile, căci aceste furii erau femei înaripate, cu gheare cumplite. Ele l—au făcut pe Oreste, fiul lui Agamemnon, să rătăcească, nebun, prin lume, fiindcă îşi ucisese mama, pe Clitemnestra, pentru a—şi răzbuna tatăl, omorât de ea şi de Egist. Nimic nu—i înspăimânta pe oameni mai mult ca Eriniile şi de aceea Acrisios nu a îndrăznit să—i ucidă pe fiica şi pe nepotul lui, Perseu. Nu a mai auzit nimic despre ei şi spera că amândoi s—au înecat în valurile mării şi că oasele lor zac, albite de sare, pe un ţărm îndepărtat. Dar nu putea să fie sigur — curând avea să afle — şi a trăit mereu cu teama că Perseu a reuşit să scape şi că va veni să—l omoare, cum prezisese Pythia.

Cufărul plutea pe apele liniştite, iar păsările se opreau să privească şi treceau mai departe, bătând din aripi. Soarele a apus, iar Danae privea stelele, Ursa Mare şi Constelaţia Orion, şi îşi strângea în braţe copilul, înfăşurat în mantia ei, ca să—i fie cald. Copilul a adormit, căci nu se temea de nimic în braţele mamei sale. Apoi Eos s—a ivit pe tronul ei de aur, iar Danae a zărit înjur crestele albastre şi ascuţite ale munţilor din insulele presărate ca nişte nuferi pe apele mării. Se gândea că poate curentul îi va purta pe o insulă şi îi implora pe zeiţa Pallas Atena şi pe zeul Hermes. Nu peste multă vreme, şi—a dat seama că lada se îndreaptă spre ţărmul unei insule. A cercetat—o cu privirea. Era aproape şi putea vedea fumul de deasupra caselor ascunse printre copaci. Dar curentul i—a purtat mai departe şi au plutit aşa toată ziua.

A fost o zi obositoare pentru ea, căci copilul voia să se joace şi era cât pe ce să răstoarne cufărul. I—a dat vin cu apă şi în cele din urmă Perseu a adormit. Danae a continuat să privească marea şi insulele îndepărtate până la căderea nopţii. Era o noapte întunecoasă, fără lună, iar lada plutea în umbra unui munte şi curentul îi purta tot mai aproape de ţărm.

Danae nu îndrăznea să spere. Credea că oamenii sunt cu toţii în casele lor. La un moment dat însă, a zărit o lumină pe mare şi a început să strige din toate puterile. Lumina s—a oprit şi Danae a auzit glasul unui bărbat, apoi lumina s—a îndreptat către ea. Venea dinspre o barcă, iar femeia putea să vadă picăturile strălucitoare ce cădeau din vâslele care loveau apa, căci barca se apropia cu repeziciune.

Slăbită după cele două zile petrecute sub soarele arzător şi obosită după clipele de teamă şi speranţă, Danae a leşinat şi şi—a revenit în simţiri abia după ce a fost stropită pe faţă cu apă rece. A deschis ochii şi, la lumina torţei, a văzut chipul întunecat al unui om cu barbă. Noaptea, pescarii aveau în bărci torţe, ca să atragă peştii, pe care îi ucideau cu lovituri de ostie. În barcă erau o grămadă de peşti. Danae şi copilul fuseseră pescuiţi de omul care, cu ostia în mână, se uita acum la ei uimit.

Danae a înţeles că fuseseră salvaţi. A rămas însă fără grai până ce pescarul a tras barca la un mic chei de piatră. Bărbatul cu ostia a ridicat—o şi a lăsat—o uşor pe mal, iar un alt pescar i—a dat copilul, care se trezise şi cerea de mâncare.

— Eşti în siguranţă acum, femeie! îi spuse bărbatul cu ostia. Am prins cel mai frumos peşte care a trăit vreodată în mare. Numele meu este Dictys. Fratele meu, Polydectes, este regele acestei insule, iar soţia mea mă aşteaptă acasă, unde te va primi şi pe tine cu mare plăcere şi de trei ori mai bucuroasă va fi să—l primească pe copilul tău, căci zeii ne—au luat unicul fiu[55] .

Nu i—a pus nici o întrebare tinerei — nu se cuvenea să pui întrebări străinilor sau oaspeţilor. A aprins două torţe de la cea din barcă şi i—a rugat pe cei doi oameni ai lui să meargă în faţă şi să lumineze calea. El o sprijinea pe Danae şi îl ducea pe umeri pe copil. Nu au mers prea mult, căci casa lui Dictys se afla pe ţărm. Au zărit luminile curând. Soţia lui Dictys, auzind voci şi zgomot de paşi, ieşi în fugă, întrebând:

—Aţi prins mult peşte?

—Peşti rari! strigă Dictys, vesel, conducându—i pe Danae şi pe băiatul ei în casă.

Au făcut apoi o baie fierbinte şi s—au îmbrăcat cu haine noi. Pe masă îi aşteptau bucatele. După ce s—au ospătat, Danae şi Perseu s—au culcat în paturi moi, acoperite cu pături din lână purpurie.

Dictys şi soţia lui nu i—au pus niciodată întrebări — cum şi de ce plutea pe mare În puterea nopţii. Veştile se răspândeau destul de repede de pe continent pe insule, datorită pescarilor şi negustorilor. Dictys auzise că regele din Argos îi lăsase în voia valurilor pe fiica şi pe nepotul său, nădăjduind că se vor îneca. Toţi cei de pe insula Seriphos ştiau asta. Detestau cruzimea lui Acrisios şi mulţi credeau că Perseu era fiul lui Zeus.

Dacă veştile din Argos ajunseseră în Seriphos, putem bănui că şi veştile din Seriphos ajunseseră la Argos şi că Acrisios aflase că o femeie frumoasă ca o zeiţă, cu un copil din neamul zeilor fuseseră purtaţi de curent pe ţărmul micii insule. Acrisios ştia şi teama îi creştea, mai puternică pe zi ce trecea. Iar Perseu atingea vârsta bărbăţiei. Adesea Acrisios se gândea la felul în care ar putea fi ucis nepotul lui, dar nu se hotăra. Când Perseu a împlinit cincisprezece ani, Acrisios nu a mai îndrăznit nici măcar să iasă din casă — o făcea doar înconjurat de gărzi înarmate — şi îşi spunea că ar fi fost mai bine dacă nu s—ar fi născut niciodată.

II.JURĂMÂNTUL LUI PERSEU

[55] După altă versiune a legendei, Dictys a luat-o de soţie pe Danae (n.tr.).

Perseu a avut noroc. Dictys îl trata ca pe propriul fiu şi îl învăţa să fie aprig şi bătăios, aşa cum trebuia să fie un băiat de vârsta lui. A învăţat toate lucrurile pe care era necesar să le cunoască tinerii pe atunci: cum să folosească suliţa şi sabia, scutul şi arcul, să se întreacă la alergări şi sărituri, să ştie să vâslească şi să manevreze o ambarcaţie cu pânze.

În insula Seriphos nu erau cărţi şi nimeni nu ştia să scrie şi să citească, dar Perseu a auzit poveşti despre timpurile de odinioară, despre războinicii care omorâseră monştrii de pe uscat şi de pe mare. Cei mai mulţi monştri fuseseră ucişi deja, iar lui îi părea tare rău, pentru că voia şi el să—şi încerce norocul când va deveni bărbat. Cele mai temute fiinţe monstruoase, gorgonele, urâte atât de oameni, cât şi de zei, încă mai trăiau, într—o insulă aflată la capătul lumii, lângă Grădina Hesperidelor, dar nimeni nu cunoştea drumul către această insulă. Gorgonele erau trei surori — două erau nemuritoare şi aveau o înfăţişare înspăimântătoare: cu păr, aripi şi gheare de bronz, cu dinţi ca nişte colţi de mistreţ. Erau urâte şi dezgustătoare şi se hrăneau cu leşurile oamenilor neîngropaţi. A treia era tare frumoasă, numai că în plete i se încolăceau zeci de şerpi vii. Era muritoare şi putea fi ucisă. Dar cine să fie în stare de o asemenea ispravă? Privirea ei transforma în stană de piatră pe oricine îi ieşea în cale.

Perseu auzise povestea gorgonelor când era mic. Exista chiar o zicală despre ele: o sarcină dificilă era „la fel de grea ca uciderea gorgonei". Chiar de când era un băieţel, Perseu se întreba cum ar putea să—i vină de hac gorgonei şi astfel să devină la fel de faimos ca puternicul Heracles sau ca Bellerofon, cel care ucisese Himera. Perseu se gândea de multe ori la marii eroi şi îi plăcea tare mult povestea lui Bellerofon.

Iată cum suna povestea. În cetatea Ephir, care azi se numeşte Corint[56], trăia un rege pe nume Glaucos, care avea un fiu, Bellerofon. Acesta fusese crescut departe de casă, în Argolida, la Tirint, de către regele Proetos, fratele bunicului lui Perseu. Tatăl său adoptiv îl iubea tare mult. Dar Proetos era bătrân, iar soţia lui, Anteea, era tânără şi frumoasă. Regina s—a îndrăgostit de Bellerofon, care era şi el tânăr şi frumos. Însă el nu o iubea la fel, căci era mama lui adoptivă.

În cele din urmă, Anteea, fără ruşine, i—a mărturisit lui Bellerofon că îl iubeşte, că îşi urăşte soţul şi a stăruit să fugă cu ea pe o corabie care îi aştepta, pregătită, pe malul mării. Ar fi putut trăi împreună, fericiţi, pe o insulă îndepărtată.

[56] Cetatea Corint a fost întemeiată, după legendă, de regele Sisif, care a fost pedepsit de Zeus: aruncat în Tartar, acesta trebuia să urce, la nesfârşit, o stâncă pe coasta unui munte (n.tr.).

Bellerofon nu ştia ce să facă — nu îl putea înşela pe Proetos, tatăl său adoptiv. Rămas fără grai, s—a îmbujorat la faţă de ruşine. Faţa Anteei se înroşise însă de furie.

—Laşule! i—a spus ea. Nu mai ai ce căuta la Tirint, să te făleşti cu dragostea mea şi cu virtutea ta!

Şi s—a îndepărtat în grabă. S—a dus apoi la regele Proetos şi s~a aruncat la picioarele acestuia.

—Ce se poate face, o, rege, strigă ea, împotriva bărbatului care o iubeşte pe regina din Tirint?

—Pe marele Zeus! strigă, la rândul lui, Proetos. Dacă este vorba de fiul meu adoptiv, trebuie să moară!

—El este! spuse Anteea şi alergă sus, în camera ei.

A încuiat uşa, apoi s—a aruncat în pat, plângând de furie. Proetos s—a dus după ea, dar uşa a rămas închisă. O auzea plângând şi a plecat, gândindu—se cum ar putea să se răzbune pe Bellerofon. Nu voia să—l ucidă, pentru că ar fi călcat legile ospeţiei, iar regele Corintului ar fi pornit război împotriva lui. Nu îl putea aduce în faţa judecătorilor, căci nu exista nici un martor în afară de Anteea şi nu dorea ca supuşii lui să vorbească vrute şi nevrute pe seama reginei. În acele vremuri, era ruşinos ca o femeie să ajungă în gura lumii.

Prin urmare, timp de două zile, Proetos s—a purtat mai bine ca niciodată cu Bellerofon. L—a chemat la el şi i—a spus că era bine ca un tânăr să vadă lumea, să plece pe mare şi să viziteze cetăţi străine, să îşi facă un nume. Ochii lui Bellerofon au strălucit la auzul acestor cuvinte, nu numai pentru că dorea să călătorească, dar şi pentru că era nefericit la Tirint, unde o întâlnea în fiecare zi pe Anteea, care îl ura acum. Proetos i—a spus că în Licia[57], dincolo de mare, trăia un rege, socrul şi prietenul lui. La el voia să—l trimită pe Bellerofon. Proetos i—a dat o tăbliţă pe care scrisese multe semne. Bellerofon a luat tăbliţa, acoperită, şi nu s—a uitat, bineînţeles, ce scria pe ea, apoi a pornit cu o corabie către Licia.

Regele l—a primit bine şi în a zecea zi de ospeţie l—a întrebat dacă avea vreun mesaj de la Proetos. Bellerofon

[57] In Antichitate, ţară situată în sud—vestul Asiei Miei (n.tr.).

i—a dat tăbliţa, iar acesta a citit semnele. Acolo scria că Bellerofon trebuie să moară. Pe atunci, Licia era bântuită de un monstru. Se numea Himera şi avea un corp jumătate leu, jumătate capră, o coadă de balaur, trei capete şi scotea flăcări pe nări. Regele Liciei, vrând să scape de Bellerofon, i—a vorbit de acest monstru, iar eroul a jurat că îl va ucide. A fost condus la peştera în care trăia Himera şi a pândit—o toată noaptea, până în zori.

Era un tânăr curajos şi viclean în acelaşi timp. Însoţitorii săi l—au întrebat de ce nu a luat cu el decât spada şi două suliţe cu vârfuri de plumb, nu de bronz. Bellerofon le—a spus că el luptă în felul lui şi i—a rugat să plece acasă şi să—l lase singur — doar carul şi un om să—l aştepte undeva, într—un loc retras.

Apoi tânărul s—a ascuns în spatele unei stânci de la intrarea în peşteră. În momentul în care soarele care răsărea a atins cu o rază roşie intrarea întunecată a peşterii, Himera a ieşit afară şi, aşezându—şi labele din faţă pe stâncă, s—a uitat în vale. În clipa în care a deschis gura, aruncând flăcări, Bellerofon a zvârlit suliţele cu vârfuri de plumb în gurile deschise ale monstrului, apoi a sărit într—o parte. Himera a lovit cu coada de balaur, dar Bellerofon a rămas ascuns în spatele stâncii. Monstrul a căzut, rostogolindu—se, pe pământ, scoţând ţipete cumplite de durere — plumbul se topise la căldura flăcărilor şi i se prelinsese în măruntaie. În cele din urmă, a murit în chinuri îngrozitoare. Bellerofon i—a tăiat un cap şi o bucată din coadă, le—a pus în car şi s—a întors la palatul regelui Liciei, petrecut de strigătele de bucurie ale locuitorilor.

Regele i—a mai dat alte trei porunci, pe care le—a dus la bun sfârşit cu bine. La capătul acestor încercări, i—a dat fiica de soţie şi o jumătate din regat.

Aceasta este povestea lui Bellerofon (există şi alte variante), iar Perseu era hotărât să îndeplinească şi el fapte la fel de glorioase. Era însă încă un copil şi nu cunoştea drumul către insula gorgonelor — de altfel, nici un muritor nu i—l putea arăta.

Când Perseu avea şaisprezece ani, Polydectes, regele din Seriphos, a văzut—o pe Danae şi s—a îndrăgostit de ea. Ar fi vrut să o ia în palatul lui, dar nu avea nevoie de fiul ei. Era un om rău şi crud. Perseu era iubit de oameni şi regele nu îndrăznea să—l ucidă. De aceea, s—a împrietenit cu tânărul, urmărindu—l cu atenţie pentru a—şi da seama cum ar putea să—i vină de hac. A înţeles repede că Perseu era cutezător, impetuos şi mândru, deşi Dictys îl învăţase să se stăpânească, şi că ardea de nerăbdare să cunoască gloria. Prin urmare, Proetos şi—a făcut un plan: de ziua lui a dat un mare ospăţ şi i—a invitat pe toţi oamenii bogaţi din insulă. L—a invitat şi pe Perseu. După cum era obiceiul, toţi oaspeţii au adus daruri de preţ: vite, sclave, cupe de aur, vase mari de bronz şi alte lucruri minunate. Eegele i—a întâmpinat în pragul sălii celei mari, mulţumindu—le.

Ultimul a venit Perseu. Nu aducea nimic în dar, fiindcă nu era bogat. Ceilalţi oaspeţi au strâmbat din nas:

—A venit fără să aducă nimic!

—Este un oarecare! Cum ar putea să ofere ceva demn de un rege?

—Flăcăul acesta e tare leneş, legat de fustele mamei. Ar fi trebuit de mult să—şi găsească de lucru pe o corabie de negustori.

—Ar fi putut cel puţin să păzească vitele pe imaş...

Aşa l—au insultat pe Perseu, iar regele, nescăpându—l din ochi, cu un zâmbet crud, a văzut cum se înroşeşte la faţă, iar ochii lui albaştri scot scântei, în vreme ce se întorcea către cei care îl luau în batjocură şi îl arătau cu degetul.

În cele din urmă, Perseu le—a vorbit:

—Voi, care sunteţi ţărani şi pescari, căpitani de corabie şi negustori de sclavi pe insula asta mică, luaţi aminte. Am să—i aduc stăpânului vostru un dar neasemuit, un dar pe care nici unul dintre voi nu ar îndrăzni vreodată să—l caute. Vă las cu bine. O să ne mai întâlnim noi. Mă duc să ucid gorgona şi am să aduc un cadou nemaivăzut de un rege muritor — capul ei.

Toţi cei de faţă au început să râdă în hohote, dar Perseu le—a întors spatele, cu mâna pe mânerul săbiei, în timp ce regele se bucura în sinea lui.

Perseu nu a îndrăznit să se arate în faţa mamei sale. I—a spus doar lui Dictys că a ajuns la vârsta la care un tânăr trebuie să—şi caute norocul în lume şi l—a implorat să aibă grijă de mama lui. Acesta i—a promis că va găsi o cale prin care să o apere pe Danae. I—a dat lui Perseu trei talanţi şi o corabie cu care să ajungă pe continent, în Elada, unde urma să—şi găsească norocul.

Perseu a plecat, în cea mai mare taină. A ajuns la Malea şi de acolo a pornit, pe jos, căutând să afle drumul către insula gorgonelor. Era sărăcăcios îmbrăcat. Noaptea, dormea lângă focurile fierarilor, unde obişnuiau să se adăpostească doar cerşetorii şi vagabonzii, şi asculta poveştile acestora. Ii întreba pe bătrânii pe care îi întâlnea dacă nu ştiau pe cineva care cunoaşte drumul către insula gorgonelor. Cu toţii clătinau din cap.

—Ar trebui să ştiu, îi spuse un bătrân, căci mă număr printre locuitorii de lângă ţinutul umbrelor şi insula este undeva pe acolo. Dar nu ştiu nimic. Poate că morţii ştiu sau Pythia, preoteasa care face profeţii, sau aşa—numiţii Selloi, preoţii care

nu îşi încalţă niciodată picioarele şi care dorm pe pământ, sub stejarii sacri ai lui Zeus de la Dodona, departe de aici.

Perseu nu a reuşit să afle mai mult şi a continuat să rătăcească prin Elada. A ajuns la peştera prin care se ajungea în Tartar, ţinutul morţii. Aici, umbrele i—au răspuns la întrebări cu vocile lor subţiri, care sunau ca tremurai aripilor de liliac, dar nu i—au spus ce voia să afle. S—a dus la Pythia, iar preoteasa l—a îndemnat să caute pământul oamenilor care se hrănesc cu ghinde, nu cu grânele aurii ale Demetrei, zeiţa recoltelor. Aşa că Perseu s—a dus la Epir şi la Selloii din pădurea de stejar a lui Zeus şi a mâncat turte din făină de ghinde. Un preot stătea pe pământ, cu capul acoperit de mantie, şi asculta vântul,adiind printre frunzele copacilor. Frunzele spuneau: „Îl rugăm pe tânăr să nu—şi piardă nădejdea, căci zeii sunt cu el".

Răspunsul nu l—a lămurit pe Perseu unde se afla insula gorgonelor, dar acele cuvinte l—au îmbărbătat, căci era tare istovit. A mâncat turte din făină de ghinde, carne de porc şi s—a afundat în pădure, singur. Târziu, s—a întins pe muşchiul gros de la rădăcina unui stejar bătrân. Nu a adormit, ci s—a uitat la stelele care se vedeau printre crengile copacilor şi a ascultat strigătele fiarelor pădurii.

„Dacă zeii sunt cu mine, am s—o scot la capăt", îşi spuse în sinea lui şi numaidecât văzu o lumină mică, albă, mişcându—se în întuneric. Venea de la o lampă de aur pe care o ţinea o femeie înaltă şi frumoasă. Purta o platoşă şi un scut mare din bronz, prins cu o curea de grumaz. Alături de ea se afla un tânăr, încălţat cu sandale de aur şi încins cu o sabie ciudată, scurtă şi curbată. În mână ducea o nuia aurită, cu aripi şi cu şerpi de aur încolăciţi în jur.

Perseu ştia că se afla în faţa zeiţei Atena şi a zeului Hermes, care aduce noroc cutezătorilor. S—a prosternat înaintea lor, iar Atena i—a spus, cu o voce dulce, gravă:

—Ridică—te, Perseu, şi priveşte—ne în faţă, căci suntem fraţii tăi după tată. Şi noi, ca şi tine, suntem copiii lui Zeus, stăpânul zeilor şi al oamenilor.

Perseu s—a ridicat şi i—a privit drept în ochi.

—Te—am urmărit multă vreme, pentru că voiam să ştim dacă ai sufletul unui viteaz sau dacă eşti un tânăr leneş şi visător. Am văzut că ai fost de neclintit şi că ai continuat să cauţi, deşi ai răbdat de foame, că ai călătorit mult ca să afli calea pe care poţi găsi moartea sau poţi cuceri gloria. Calea aceasta nu poate fi descoperită fără ajutorul zeilor. Mai întâi trebuie să le găseşti pe cele trei graie[58], care locuiesc dincolo de ţinutul ce se întinde după ţara vântului de miazănoapte. Ele îţi vor spune pe ce drum poţi ajunge la cele trei nimfe din apus, care trăiesc pe o insulă din marea pe care nu s—a văzut niciodată o pânză de corabie. Aceasta se află dincolo de coloanele pe care le—a ridicat Heracles în călătoria lui către intrarea în Tartar. Trebuie să te duci la aceste nimfe, deşi pe acolo nu a călcat niciodată picior de muritor, iar ele îţi vor arăta drumul căutat. Însă dacă te vei uita la feţele gorgonelor, te vei transforma în stană de piatră! Ta ai jurat că vei aduce capul celei mai tinere dintre ele, Meduza, care nu este nemuritoare. Dacă o vei ucide, nu trebuie să o priveşti în faţă, nici aşa, moartă. Înfăşoară—i capul în pielea de capră care se află în spatele scutului meu. Nu te uita la capul ei şi nu—l arăta decât duşmanilor.

—Asta da aventură, spuse Perseu. Voi ucide o femeie la care nu pot să mă uit, fiindcă mă voi preschimba în stană de piatră.

—Îţi dau scutul meu bine şlefuit, îl îmbărbăta Atena. Trebuie să—l lustruieşti tot timpul, dacă vrei să scapi cu viaţă şi să mai vezi lumina soarelui.

Zeiţa şi—a scos scutul şi l—a acoperit cu pielea de capră, apoi l—a agăţat de grumazul lui Perseu. Acesta a îngenuncheat şi i—a mulţumit. Privind în sus, printre crengi, către cerul senin, a spus:

—Văd Ursa, stelele nordului care sunt călăuzele marinarilor. Am să pornesc la drum chiar acum, dacă îmi daţi voie, căci ard de nerăbdare să le găsesc pe cele trei *graiuri* şi să aflu drumul.

Hermes i—a zâmbit:

—Vrei să mergi pe jos până acolo? Ai să ajungi un bătrân cu barba albă! Ia sandalele mele înaripate şi pune—le în picioare. Ele ştiu toate căile cerului şi te vor duce la cele trei graiuri. Încinge—te cu sabia mea — aceasta loveşte numai o dată şi îşi doboară ţinta.

Perseu s—a aplecat să ia sandalele lui Hermes şi sabia care purta numele Herpe. Când s—a ridicat, după ce şi—a legat sandalele, era singur. Zeii dispăruseră. Perseu a înălţat sabia şi a lovit trunchiul unui stejar; lama a trecut prin lemn ca prin aer şi copacul a căzut cu un zgomot de tunet. Apoi, cu ajutorul sandalelor, a zburat către Constelaţia Ursei. A ajuns la nord de Elada, pe deasupra munţilor din Tracia, iar Dunărea (care se numea pe atunci Istros) se întindea dedesubt ca un fir argintiu. Aerul devenea tot mai rece, pe măsură ce străbătea ţinuturi necunoscute grecilor, ţinuturi în care trăiau oameni îmbrăcaţi în piei de animale sălbatice şi care foloseau securi şi vârfuri de suliţe din piatră şlefuită. A trecut peste tărâmul de dincolo de ţara vântului de miazănoapte, un ţinut cald şi însorit, unde oamenii sacrificau zeului Apolo asini sălbatici. A ajuns apoi deasupra unui deşert acoperit cu nisip. Undeva, în depărtare, se zăreau copaci iubitori de apă —

[58] Divinităţi care păzeau drumul spre ţara gorgonelor; erau urâte şi bătrâne, cu părul sur, cu un singur ochi şi un singur dinte pe care şi—i treceau de la una la alta (n.tr.).

plopi şi sălcii —, aşa că s—a îndreptat într—acolo.

A ajuns la un lac ascuns între copaci. În jur zburau trei lebede uriaşe, cenuşii, cu capete de femeie, cu trupurile învăluite în părul lung şi cenuşiu, care flutura în bătaia vântului. Aveau un singur ochi şi un singur dinte, pe care şi—i treceau de la una la alta, căci aveau picioare şi braţe ascunse sub aripi. Perseu a coborât pe pământ şi s—a aşezat la pândă. Când îşi treceau de la una la alta ochiul, nu îl puteau vedea, aşa că şi—a încercat norocul şi în clipa în care una dintre ele şi—a scos ochiul din orbită, i l—a smuls din mână.

—Unde este ochiul? Tu l—ai luat? întrebă grăia din mâna căreia îl luase Perseu.

—Nu, strigară celelalte şi începură să dea din aripi.

—Este la mine, spuse Perseu.

Bătrânele s—au îndreptat în direcţia din care venea vocea, dar eroul a reuşit să se ferească.

—Nu vă dau ochiul, le zise Perseu, până ce nu îmi spuneţi un lucru pe care îl ştiţi numai voi, şi anume unde se află insula gorgonelor.

—Nu ştim, strigară graiurile. Îl cunosc doar nimfele din Insula Apusului. Dă—ne ochiul înapoi!

—Arătaţi—mi drumul către nimfele din Insula Apusului, spuse atunci Perseu.

—Întoarce—te şi porneşte la drum. Ai să treci pe lângă insula Albion, cea cu stânci albe. Mergi mai departe. Pământul trebuie să fie în stânga ta, iar în dreapta marea pe care nu au trecut niciodată corăbii cu pânze. La un moment dat, ai să vezi, în stânga, Coloanele lui Heracles[59] . De acolo îndreaptă—te spre apus pe la sud, afurisit să fii!

Dă—ne ochiul înapoi!

Perseu le—a înapoiat ochiul. Cea care l—a luat s—a năpustit spre el, dar eroul a început să râdă, s—a ridicat deasupra lor şi a zburat mai departe. A mers mai multe leghe, trecând pe deasupra pământului şi mării, până ce a ajuns la Coloanele lui Heracles. De acolo a pornit spre apus pe la sud, prin aerul cald, pe deasupra apelor nemărginite ale Atlanticului. În cele din urmă, a zărit un munte mare, albastru, cu piscurile acoperite de zăpadă, pe o insulă îndepărtată şi a coborât pe acea insulă. Era un ţinut minunat, cu o pădure de pini sus, pe munte. La poalele pinilor totul era ca o grădină: multe flori şi un pom cu mere de aur. În jurul pomului, dansau trei fete frumoase, îmbrăcate în veşminte verzi, albe şi roşii.

„Probabil că sunt nimfele din Insula Apusului", îşi spuse în sinea lui Perseu. A coborât, plutind, în grădină şi s—a apropiat de fete.

Când l—au zărit, acestea s—au oprit din dans şi au alergat către erou, râzând şi strigând:

[59] Adică în Strâmtoarea Gibraltar (n.a.).

— A venit Hermes, tovarăşul nostru de joacă! L—au îmbrăţişat şi l—au sărutat pe Perseu, bucuroase.
—De ce ai adus cu tine un scut atât de mare, Hermes? Aici nu există zei sau muritori cu care să te lupţi.

Perseu şi—a dat seama că îl confundă cu zeul ale cărui sabie şi sandale înaripate le purta, dar nu s—a supărat deloc.
—Nu sunt Hermes, spuse el, ci un muritor căruia zeul i—a împrumutat sabia şi sandalele înaripate. Scutul mi l—a dat Pallas Atena. Mă numesc Perseu.

Fetele s—au îndepărtat de el, roşind, ruşinate. Cea mai mare a spus:
—Suntem fiicele lui Hesperos, cel preschimbat în Luceafăr, steaua înserării. Eu sunt Aegle, iar ele sunt surorile mele, Erytheia şi Hesperia. Noi păzim grădina cu merele de aur, vizitată adesea de zei. Verii noştri, Dionysos, tânărul zeu al viţei—de—vie şi al vinului, şi Hermes, mesagerul zeilor, vin de multe ori, ca şi strălucitorul Apolo şi sora lui, Artemis, zeiţa vânătorii. Dar nu am mai văzut niciodată un muritor. De ce te—au trimis zeii atât de departe?
—Cei doi nemuritori m—au trimis să vă întreb care este drumul către insula gorgonelor, ca să o pot ucide pe Meduza, cea cu şerpi în loc de păr, urâtă de zei şi de muritori.
—Vai! Cum ai s—o ucizi, chiar dacă am cunoaşte drumul către insulă? Dar noi nu—l ştim!

Perseu a oftat. Ajunsese atât de departe, îndurase atât de multe pentru a ajunge în Grădina Hesperidelor, dar iată că nici nimfele nu ştiau cum se ajunge în insula gorgonelor.
—Nu—ţi face griji, spuse Aegle. Nu cunoaştem drumul, dar te putem duce la cineva care îl ştie. Este Atlas — uriaşul care ţine în spate bolta cerească. El vede tot ce se află pe pământ şi pe mare; trebuie să ştie răspunsul la întrebarea ta. Scoate—ţi scutul, căci este prea greu, şi aşază—te cu noi aici, printre flori, să ne gândim cum ai putea s—o ucizi pe Meduza.

Perseu şi—a scos scutul cel greu şi s—a aşezat printre florile albe şi purpurii. S—a aşezat şi Aegle, dar surorile ei au rămas în picioare:
Erytheia ţinea scutul, iar Hesperia se admira ca în oglindă în metalul bine şlefuit. Tânărul zâmbea, privindu—le, şi în minte îi încolţi un plan. În peregrinările sale încercase de multe ori să îşi închipuie cum va tăia capul gorgonei fără să—i privească faţa şi astfel să se preschimbe în stană de piatră. Acum ştia. Putea ţine scutul ca pe o oglindă în care să vadă imaginea reflectată a gorgonei — aşa cum făcea Hesperia. S—a întors către Aegle, care stătea alături, tăcută:
—Am găsit secretul pe care îl caut de multă vreme: cum să o lovesc fără să—i privesc faţa şi fără să mă preschimbe în stană de piatră. Voi ţine scutul ca pe o oglindă în care am să văd imaginea ei reflectată şi aşa voi şti unde să lovesc.

Celelalte două fete au lăsat scutul să cadă în iarbă şi au început să bată din palme la auzul vorbelor lui Perseu, dar Aegle era tot foarte serioasă.
—Planul tău este viclean, dar gorgonele te vor vedea. Două dintre ele sunt nemuritoare şi nu pot fi ucise, nici chiar cu sabia Herpe. Au aripi la fel de repezi ca sandalele înaripate ale lui Hermes şi au gheare puternice de bronz.

Hesperia începu să bată din palme:
—Ştiu ce poate face prietenul nostru pentru a se apropia de gorgone fără să fie văzut. Trebuie să—ţi spunem că noi am fost însoţitoarele frumoasei Persefona, fiica zeiţei Demetra. Adunam flori pentru ea pe câmpia de la Enna, într—o dimineaţă de primăvară, când am găsit o floare minunată, foarte parfumată — narcisa. Abia a mirosit—o Persefona, că pământul s—a căscat sub picioarele ei şi de acolo a ieşit zeului morţii, Hades, care a urcat—o în carul său, iar caii i—au purtat în casa lui Hades. Noi am plâns şi eram tare speriate, dar Zeus i—a dat voie Persefonei să se întoarcă pe pământ odată cu primul ghiocel şi să rămână cu mama ei, Demetra, până ce se ofileşte ultimul trandafir. Eu eram preferata Persefonei şi ea m—a dus pe tărâmul peste care domneşte soţul ei. Acesta s—a purtat frumos cu mine, de dragul ei, şi nu îmi poate refuza nimic — pe el am să—l rog să ne ajute. Mă voi duce la el. O vizitez adesea pe tovarăşa mea de joacă, atunci când e iarnă în lumea voastră, căci pe insula noastră e mereu vară. Mă voi duce la el şi mă voi întoarce când voi reuşi să fac în aşa fel încât să nu poţi fi văzut de nimeni, zeu, muritor sau monstru. Intre timp, surorile mele vor avea grijă de tine. Mâine te vor conduce pe munte, ca să vorbeşti cu Atlas.

Aşa a grăit Hesperia, iar Aegle, cea înaltă şi serioasă, l—a condus pe Perseu în casa lor.
Eroul a mâncat şi a băut, apoi s—a dus la culcare, cu inima plină de speranţă.

A doua zi dis—de—dimineaţă, Perseu, Aegle şi Erytheia au urcat pe creasta muntelui — Hesperia plecase de cu seară la Persefona. Tânărul le—a luat de mână pe cele două nimfe şi au urcat în zbor, atât de mare era puterea sandalelor înaripate ale lui Hermes. Au ajuns la uriaşul Atlas, care stătea în genunchi pe o stâncă albă, înzăpezită, ţinând pe umeri bolta cerească. Aegle i—a povestit totul de—a fir—a păr, iar Atlas le—a rugat pe fete să se ducă puţin mai încolo şi i—a vorbit astfel lui Perseu:

—Uite, acolo, departe spre apus, se află o insulă cu un munte cu vârful plat, ca o masă. Acolo trăiesc gorgonele.

Perseu i—a mulţumit, dar Atlas a oftat şi a spus:

—Viaţa mea e tare grea. Stau aici, cu bolta pe umeri, de când giganţii au fost înfrânţi în lupta cu zeii olimpieni. Drept pedeapsă, Zeus m—a pus să ţin pe umeri bolta cerească. Mi—a spus însă că peste câteva sute de ani mă voi odihni— voi fi preschimbat în stană de piatră. Cred că ziua aceea se apropie, pentru că tu îmi vei arăta capul gorgonei ucise de tine. Trupul mi se va împietri, însă sufletul meu se va alătura zeilor nemuritori.

Lui Perseu i s—a făcut milă de Atlas. S—a înclinat în faţa voinţei lui Zeus şi a rugăminţii uriaşului şi i—a promis acestuia izbăvirea. S—a întors apoi în grabă la Aegle şi Erytheia şi au coborât toţi trei în grădina cu merele de aur. Aici, în timp ce păşeau pe iarba moale şi auzeau cum vântul face să cânte ca nişte clopoţei anemonele albe şi roşii, au auzit un hohot de râs în apropiere. Era Hesperia, pe care însă nu o vedeau.

—Unde eşti, Hesperia? Unde te ascunzi? strigă Aegle, uimită, căci se aflau într—un loc deschis, fără tufişuri sau copaci în care s—ar fi putut ascunde fata.

—Găsiţi—mă dacă puteţi, răsună glasul Hesperiei de undeva din spatele lor şi văzură cum florile se apleacă de parcă ar fi fost călcate în picioare.

„Locul acesta este cu adevărat fermecat", îşi spuse Perseu în sinea lui.

—Veniţi după mine, se auzi din nou vocea Hesperiei. Am să alerg înaintea voastră în casă şi am să vă dezvălui secretul meu.

Au văzut din nou florile şi iarba aplecându—se, sub paşii uşori ai fetei. Au mers pe aceste urme de neînţeles până la casă. În prag i—a întâmpinat Hesperia.

—Nu m—aţi văzut, nu—i aşa? i—a întrebat. Ei bine, nici gorgonele nu îl vor vedea pe Perseu. Am aici, pe masă, casca lui Hades. Cât timp am purtat—o, nu m—aţi putut vedea. Nici chiar un zeu nemuritor nu îl poate vedea pe cel care poartă această cască.

A ridicat casca albastră din piele de pe masă, şi—a pus—o pe cap şi s—a făcut nevăzută. Apoi a pus—o pe capul lui Perseu.

—Nu te putem vedea, Perseu, strigară cele trei fete. Uită—te în oglinda scutului. Te vezi?

Eroul s—a întors spre scutul atârnat pe perete într—un cui de aur. Nu a văzut decât bronzul lustruit şi feţele tinerelor care priveau peste umărul lui. Şi—a scos casca lui Hades şi a oftat din greu.

—Zeii sunt buni cu mine. Cred că îmi voi putea ţine jurământul şi îi voi duce lui Polydectes capul Meduzei.

Au fost tare veseli în seara aceea. Perseu le—a povestit celor trei surori că era fiul lui Zeus, iar fetele l—au numit ,,vărul Perseu".

—Te iubim tare mult şi am putea să te facem nemuritor, să nu cunoşti bătrâneţea şi moartea, îi spuse Hesperia. Ai putea să trăieşti alături de noi, pentru totdeauna — uneori ne simţim singure aici, în grădina cu mere de aur. Dar trebuie să—ţi respecţi jurământul şi să—ţi pedepseşti duşmanii, apoi să o ajuţi pe mama ta. Nu ne uita nici pe noi, verişoarele tale, când te vei însura cu doamna inimii tale şi vei ajunge rege în Argos.

Ochii lui Perseu s—au umplut de lacrimi.

—Dragele mele verişoare, spuse el, nu am să vă uit niciodată, nici măcar când am să ajung pe tărâmul lui Hades. O să veniţi să mă vizitaţi câteodată, nu—i aşa, Hesperia? Dar eu nu iubesc nici o femeie.

—Cred că nu vei rămâne multă vreme singur, fără o iubită, Perseu, îi zise Erytheia. Dar s—a făcut târziu şi te aşteaptă o zi grea.

S—au dus la culcare, iar a doua zi dis—de—dimineaţă şi—a lustruit bine scutul, l—a acoperit cu pielea de capră, s—a încălţat cu sandalele înaripate, s—a încins cu sabia lui Hermes, şi—a pus pe cap casca lui Hades. Apoi a pornit prin văzduh către insula gorgonelor şi acel munte plat, ca o masă, o pată pe întinderea mării de apus.

Drumul a fost lung, dar sandalele erau iuţi şi, la amiază, privind în jos, Perseu a văzut vârful muntelui care domina insula. Apoi a desluşit cu destulă greutate trei siluete ciudate, cu braţe monstruoase, nemişcate. Şi—a dat seama că erau gorgonele, care îşi făceau somnul de după—amiază. Ţinând scutul în aşa fel încât să vadă în el siluetele, s—a lăsat în jos încet, în zbor, până a ajuns la distanţa potrivită pentru a ţinti.

Zăceau acolo, două arătări mai urâte ca moartea, respirând greu în timp ce dormeau, ca nişte beţivi. Dar între ele se odihnea cea de—a treia, iar faţa ei era senină, ca a unui copil adormit. Era la fel de frumoasă ca zeiţa iubirii, cu genele lungi ce îi acopereau ochii şi buzele roşii, uşor întredeschise. Totul era nemişcat. Numai şerpii din părul frumoasei Meduza se încolăceau şi se răsuceau, iar Perseu i—a privit cu un fior în oglinda scutului. Se încolăceau şi se descolăceau, descoperind gâtul alb ca fildeşul. Perseu a ridicat sabia Herpe şi a lovit o singură dată.

Uitându—se în oglindă, eroul a apucat capul de păr, l—a învelit în pielea de capră şi l—a pus în sacul fermecat. Apoi s—a înălţat sus, în văzduh. Privind în jos, le—a văzut pe cele două gorgone întorcându—se în somn — s—au trezit şi au zărit—o pe sora lor moartă. Păreau că vorbesc între ele. S—au uitat în toate părţile, chiar şi în sus, dar nu l—au zărit pe Perseu, care avea casca lui Hades pe cap. Dând din aripi, s—au ridicat în aerul fierbinte, uitându—se în jos, spre insulă, dar Perseu zbura mai repede ca niciodată, când mai sus, când mai jos, pentru a—şi pierde urma. S—a scufundat apoi în adâncurile mării şi a zburat pe sub apă cât timp a putut să—şi ţină răsuflarea, apoi s—a ridicat din nou la suprafaţă. Gorgonele erau nedumerite şi, ajunse în locul în care se scufundase, nu i—au mai simţit mirosul. Până departe, Perseu le—a auzit ţipetele, dar, în cele din urmă, acestea s—au stins. Se tot uita peste umăr în timp ce zbura către muntele albastru pe care stătea Atlas, dar pe cer nu se zărea nimic şi nu le—a mai văzut niciodată pe gorgone. Muntele lui Atlas deveni cenuşiu, roşu şi auriu, cu creste şi văi clar creionate şi, nu peste mult timp, Perseu se opri în faţa uriaşului.

—Fii binecuvântat şi bine—venit! îi spuse Atlas. Arată—mi capul ca să mă pot odihni în sfârşit.

Perseu a scos capul Meduzei din sac şi a desfăcut cu grijă pielea de capră. L—a ridicat apoi, fără să—l privească, şi uriaşul s—a prefăcut în stană de piatră.

Perseu a coborât în Grădina Hesperidelor şi a aşezat capul Meduzei în iarbă. Cele trei nimfe, care împleteau coroniţe de flori, au sărit în picioare şi l—au înconjurat. L—au sărutat şi i—au pus pe cap coroniţele. Au petrecut seara aceea împreună, iar dimineaţa şi—au luat rămas—bun.

—Să nu ne uiţi, îl rugă Aegle. Şi să nu ne plângi pentru că suntem singure. Ieri ne—a vizitat Hermes, iar mâine vine din nou, împreună cu Dionysos, zeul viţei—de—vie, şi cu ceata lui veselă. Hermes ţi—a lăsat un mesaj: să zbori spre răsărit, apoi spre miazăzi, încotro te vor purta sandalele înaripate, şi acolo îţi vei găsi fericirea. După aceea, trebuie să te întorci spre miazănoapte şi spre apus, către ţara ta. Noi te încredinţăm că dragostea noastră te va însoţi mereu şi vom cere mereu veşti despre tine de la Hermes — vom fi fericite când vei fi şi tu fericit. Rămas—bun!

Cele trei fete l—au îmbrăţişat, zâmbitoare, iar Perseu le—a răspuns în acelaşi fel. În timp ce se îndrepta către răsărit, s—a uitat de multe ori înapoi şi s—a întristat când nu a mai văzut muntele care domina Grădina Hesperidelor.

III.PERSEU ŞI ANDROMEDA

Lăsându—de purtat de sandalele înaripate, Perseu a zburat pe deasupra unor munţi înalţi şi peste o mare de nisip. La picioarele lui, vântul stârnea furtuni de nisip şi nu putea vedea nimic în afară de o întindere galbenă. Dar, când totul s—a limpezit, a zărit nişte insule de verdeaţă — copaci adunaţi în jurul unei fântâni din deşert —, şiruri lungi de cămile şi oameni cu pielea brună călărind pe cai iuţi. Lucrul acesta l—a uimit, deoarece locuitorii Greciei din vremea sa foloseau carul şi calul, dar nu ştiau să călărească.

Soarele roşu din spatele său coborî spre apus, colorând în purpuriu tot pământul, şi într—o clipă — aşa i s—a părut — stelele se înălţară pe cer. Perseu a continuat să zboare până când cerul a devenit din nou cenuşiu, apoi trandafiriu şi a împrumutat, pe rând, alte culori: a aurului, a rubinului sau a ametistului. Soarele s—a înălţat din nou pe cer, iar Perseu a văzut jos un ţinut înverzit, prin care curgea, spre nord, un fluviu mare — eroul a ghicit că era fluviul Aegyptus, pe care noi îl numim astăzi Nil. Chiar dedesubtul lui se întindea o cetate mare, cu case albe, printre care creşteau palmieri, cu temple semețe, construite din piatră roşie. Sandalele înaripate s—au oprit deasupra pieţei celei mari a cetăţii şi Perseu a rămas acolo până ce a văzut o mulţime de oameni ieşind pe uşa unui templu.

În fruntea lor mergea regele, care arăta asemenea unui grec. Îl urma o fecioară cu pielea albă ca neaua, împodobită cu flori şi cununi împletite din fire de lână, ca un taur destinat sacrificiului. În urma regelui şi a fecioarei se vedea un alai de bărbaţi cu pielea măslinie: preoţi şi vrăjitori, cântăreţi din liră şi femei cu sistre[60] în mâini, care făceau un zgomot infernal, în timp ce mulţimea se lamenta.

Perseu îi urmărea. încet, au coborât spre malul marelui fluviu, un fluviu cu o albie lată cum eroul nostru nu mai văzuse niciodată. Alaiul s—a îndreptat către o stâncă roşie, un perete de piatră la picioarele căruia se afla o altă stâncă, plată, pe care valurile o atingeau din când în când. Aici s—au oprit, iar regele a îmbrăţişat—o şi a sărutat—o pe tânără. Au legat—o cu lanţuri de aramă de nişte belciuge din acelaşi metal, fixate în stâncă. Au cântat un cântec straniu şi apoi, acoperindu—şi capetele cu mantiile, s—au întors în cetate.

[60] Sistru — instrument muzical alcătuit dintr—un cadru de care erau prinse tije de metal; pe ele se înşirau scoici, inele metalice etc., care se loveau între ele, producând sunete. Sistrul era folosit în Antichitate în Orient, Egipt şi Grecia (n.tr.).

Tânăra a rămas acolo, legată cu lanţurile de aramă. Perseu coborî încet şi, pe măsură ce se apropia, fata i se părea tot mai frumoasă, albă la faţă, cu părul lung căzându—i până la călcâie. Coborî încet, până ce picioarele sale atinseră marginea stâncii. Ea nu îl auzise venind şi, când o atinse, deşi cu mare blândeţe, scoase un strigăt şi îşi întoarse spre el ochii mari, negri, sălbatici şi fără o lacrimă.

—Eşti un zeu? întrebă fata, împreunându—şi mâinile.

—Nu sunt zeu, ci muritor. Sunt Perseu, cel care a ucis gorgona. Ce faci aici? Ce oameni cruzi te—au înlănţuit de stânca aceasta?

—Sunt Andromeda, fiica regelui Cefeu, care domneşte peste un popor ciudat. Sorţii m—au ales pe mine, dintre toate fecioarele din cetate, să fiu oferită monstrului marin care este zeul lor. O dată pe an îi jertfesc o fată[61] .

Perseu îşi scoase sabia şi tăie lanţurile de parcă ar fi fost simple frânghii. Andromeda căzu la picioarele eroului, acoperindu—şi ochii cu mâinile. Trestiile înalte de pe malul celălalt începură să freamăte şi dintre ele se ivi monstrul, care se aruncă în apele fluviului. Capul lui negru şi ascuţit ieşea din când în când deasupra valurilor, lăsând în urma sa o dâră înspumată, ca aceea lăsată de corăbii..

—Stai liniştită şi acoperă—ţi ochii! îi şopti Perseu Andromedei. A luat capul Meduzei din sac şi a aşteptat ca monstrul să iasă din apă. Capul acestuia s—a ridicat din valuri şi monstrul a împietrit, mai întâi până la brâu, apoi mai jos şi, în fine,

[61] Pretinzând că este mai frumoasă decât nereidele, mama Andromedei, Cassiopeea, şi—a atras mânia zeilor. Poseidon a trimis un monstru marin să pustiască Etiopia, ţara regelui Cefeu. Andromeda urma să fie jertfită acestui monstru pentru a—i împăca pe zei (n.tr.).

coada i s—a preschimbat într—o piatră lungă, zimţată. Perseu a înfăşurat capul Meduzei în pielea de capră şi l—a vârât în sac. În tot acest timp, stătuse cu spatele la Andromeda, ca nu cumva aceasta să deschidă ochii şi să vadă capul gorgonei. Ochii ei erau însă închişi. Leşinase de teamă şi din pricina arşiţei. Perseu aduse apă în palmele făcute căuş şi stropi cu ea faţa şi gâtul Andromedei, minunându—se cât era de frumoasă. În cele din urmă, fata deschise ochii şi încercă să se ridice în picioare, dar nu izbuti. Văzând cât este de slăbită, Perseu o luă în braţe, îi puse capul pe umărul lui şi, cu preţioasa—i povară, se înălţă în văzduh. Se ridică deasupra peretelui drept de piatră roşie şi porni în zbor lin către cetate.

La poartă nu erau străji, iar strada mare era pustie, căci oamenii se închiseseră în casele lor, rugându—se şi plângând. O fetiţă ieşi în fugă dintr—o casă din apropierea porţii cetăţii. Era prea mică pentru a înţelege de ce tatăl, mama şi fraţii ei mai mari erau atât de trişti şi nu îi dădeau nici o atenţie. Se gândise să iasă afară, să se joace. Uitân—du—se în sus, îl văzu pe Perseu ducând—o în braţe pe fiica regelui. Copila alergă în casă strigând — nu ştia să vorbească — şi începu s—o tragă pe mama ei de poalele veşmântului. Aceasta se ridică şi ieşi în prag, unde scoase un strigăt puternic de bucurie. Soţul şi copiii ei alergară să vadă ce s—a întâmplat şi începură şi ei să ţipe de fericire. Nu peste multă vreme, toţi locuitorii cetăţii îl urmau, bucuroşi, pe Perseu, care se îndrepta spre palatul regelui. Eroul a păşit în curtea goală a palatului şi s—a oprit în pragul sălii celei mari. Acolo l—au întâmpinat slujitorii şi, cu lacrimi de bucurie în ochi, femeile au condus—o pe Andromeda în camera mamei ei, regina Cassiopeea.

Nu vă pot spune cât de fericiţi au fost regele şi regina şi cum l—au primit pe Perseu! Au dat un ospăţ în cinstea lui şi au trimis vite, oi şi vin, tuturor locuitorilor cetăţii, ca toţi să le împărtăşească fericirea. Andromeda a venit şi ea, palidă, dar zâmbitoare, în sala cea mare şi s—a aşezat lângă tronul mamei sale, ascultându—l pe erou povestind întâmplările prin care trecuse.

În timp ce vorbea, Perseu nu îşi putea lua ochii de la Andromeda, iar ea îl privea, sfioasă, pe furiş. Când privirile li se întâlneau, fata roşea, iar faţa îi strălucea ca fildeşul. Perseu şi—a amintit de vorbele lui Hermes, aşa cum i le spusese Aegle, şi anume că dacă va zbura spre răsărit şi spre miazăzi îşi va găsi fericirea. Acum ştia că a găsit—o!
Desigur, numai dacă fata va primi să—i fie soţie. îşi încheie povestea repetând mesajul lui Hermes.
— Adevăr au grăit zeii, spuse el, iar faptul că v—am adus fericirea mă face şi pe mine, Per seu din Argos, fericit.

In sinea lui, spera să trăiască o zi şi mai fericită — ziua în care aveau să serbeze căsătoria lui cu Andromeda, iar tinerii şi tinerele aveau să le cânte imnul de nuntă în faţa uşii.

Andromeda gândea la fel şi, pentru că Perseu trebuia să se întoarcă acasă, părinţii ei şi—au dat seama că fata nu va putea trăi fără cel ce o scăpase de o moarte cumplită. Cu inima grea, au pregătit nunta, apoi şi—au luat rămas—bun de la tineri, cu ochii în lacrimi. Perseu şi mireasa lui s—au urcat pe corabia regelui, cu care au pornit pe Nil. În toate cetăţile au fost întâmpinaţi cu ospeţe, cântece şi dansuri. Au văzut lucruri minunate în Egipt — palate şi piramide, temple şi morminte ale regilor — şi, în cele din urmă, au ajuns la gurile Nilului. Aici s—au urcat pe o corabie cretană. Au închiriat corabia, deoarece duceau cu ei daruri scumpe din Egipt: aur, răşină şi fildeş.

IV.PERSEU O RĂZBUNĂ PE DANAE

Ajutaţi de un vânt prielnic dinspre sud, au ajuns la Seriphos. Au coborât, au descărcat toate darurile bogate pe ţărm, apoi s—au îndreptat spre casa lui Dictys. L—au găsit singur şi trist, căci soţia îi murise, iar fratele lui, regele Polydectes, o luase pe Danae şi o pusese să macine grâu în casa lui, laolaltă cu sclavele. Auzind acestea, Perseu întrebă:
—Unde este regele Polydectes?
—Azi e ziua lui şi petrece alături de alţi prinţi, îi spuse Dictys.
—Adu—mi nişte haine vechi, nişte zdrenţe de care nu mai au nevoie slujitorii tăi sau împrumută—le de la un cerşetor, dacă găseşti vreunul în cetate, îl rugă Perseu.

Era un cerşetor în cetate. Intrase şchiopătând pe poarta casei, apoi se aşezase pe prag, cerând de pomană. I—au dat să mănânce şi să bea, iar Perseu i—a spus:
—Am să—ţi dau haine şi încălţări noi în schimbul celor vechi, bătrâne.

Cerşetorul nu îşi putea crede urechilor. A fost dus la baie, unde s—a spălat şi i s—au dat haine noi, în timp ce Perseu s—a îmbrăcat în zdrenţele sale. După aceea, eroul i—a dat în grijă lui Dictys sandalele înaripate ale lui Hermes, sabia Herpe şi scutul lustruit al Atenei. îşi turnă apoi cenuşă în păr, ca să arate mai bătrân şi mai murdar. Aşeză capul

Meduzei, înfăşurat în pielea de capră, în traistă şi, cu toiagul cerşetorului în mână, se îndreptă, şchiopătând, spre palatul lui Polydectes.

Acolo se aşeză pe prag, după obiceiul cerşetorilor. Polydectes îl văzu şi le strigă slujitorilor:

—Aduceţi—l înăuntru, doar azi e ziua mea! Oricine este bine—venit. Perseu, privind cu umilinţă în podea, a fost condus în faţa
regelui.

—Ce veşti îmi aduci, cerşetorule? îl întrebă regele.

—Nişte veşti demne de tine, rege, rosti, pe un ton tânguitor, Perseu. Iată—mă, sunt cel care nu a adus nici un dar la ospăţul regelui, acum şapte ani, iar acum m—am întors, obosit şi flămând, să îţi cer iertare.

—Pe Zeus! strigă Polydectes. Este flăcăul sărac ce s—a lăudat că îmi va aduce un dar cum nu se mai află în palatul unui rege! Flăcăul sărac este acum un bărbat sărac, un cerşetor. Cum l—au mai îmblânzit timpul şi călătoriile! Hei, unul dintre voi să alerge şi s—o aducă pe mama lui, care macină grâu, să—şi întâmpine cum se cuvine fiul.

Un slujitor ieşi în fugă din sală, iar căpeteniile din Seriphos începură să—şi bată joc de Perseu.

—El ne—a numit ţărani şi negustori de sclavi. Adevărul este că nimeni nu ar plăti pentru el nici măcar preţul unei gloabe bătrâne în piaţa de sclavi.

Au aruncat coji de pâine şi oase în el, dar eroul nu a spus nimic. Au adus—o apoi pe Danae, îmbrăcată în straie sărăcăcioase.

Înfăţişarea şi mersul îi rămăseseră însă de regină. Polydectes îi strigă:

—Vino încoace, femeie. Uită—te la cerşetorul acesta! Îţi recunoşti fiul?

Danae se apropie, cu fruntea sus.

—Mamă, stai lângă mine, fără să scoţi nici un cuvânt! îi şopti Perseu, adăugând: Mama nu mă recunoaşte sau poate mă dispreţuieşte. Dar aşa sărac cum sunt, nu am venit cu mâna goală. Am în această traistă un dar, adus de foarte departe, pentru stăpânul meu, regele.

A tras sacul fermecat în faţă. A dat la o parte pielea de capră şi, ţinându—l de păr, a ridicat capul Meduzei cu faţa către rege şi ceilalţi oaspeţi. Într—o clipă, s—au prefăcut cu toţii în stane de piatră, aşa cum stăteau, unii de—a lungul pereţilor, alţii aşezaţi pe scaune, care s—au rupt sub greutatea lor şi s—au rostogolit pe podeaua de lut. Perseu înveli din nou capul în pielea de capră şi îl băgă în sac, cu grijă, apoi strigă:

— Mamă, uită—te în jur! Fiul tău te—a răzbunat!

Abia atunci Danae îşi recunoscu fiul, după voce, dacă nu după înfăţişare, şi începu să plângă de bucurie. S—au dus împreună în casa lui Dictys, unde Perseu s—a spălat şi s—a îmbrăcat în haine scumpe. Şi Danae s—a înveşmântat ca o femeie liberă şi a îmbrăţişat—o cu mare drag pe Andromeda.

Perseu l—a încoronat rege în Seriphos pe bunul Dictys şi a aşezat sandalele înaripate în templul lui Hermes, alături de sabia Herpe şi de capul Meduzei, învelit în pielea de capră. Doar scutul bine lustruit l—a aşezat pe altarul zeiţei Atena. Apoi i—a rugat pe toţi cei care slujeau în temple, tineri şi bătrâni, să iasă afară. A zăvorât uşile, iar el şi Dictys au stat de veghe toată noaptea, cu câţiva cretani înarmaţi, cei de pe corabia cu care venise, pentru ca nimeni să nu intre înăuntru. în ziua următoare, Perseu a intrat singur în templul lui Hermes. Capul gorgonei şi scutul lustruit dispăruseră, ca şi sandalele înaripate şi sabia Herpe.

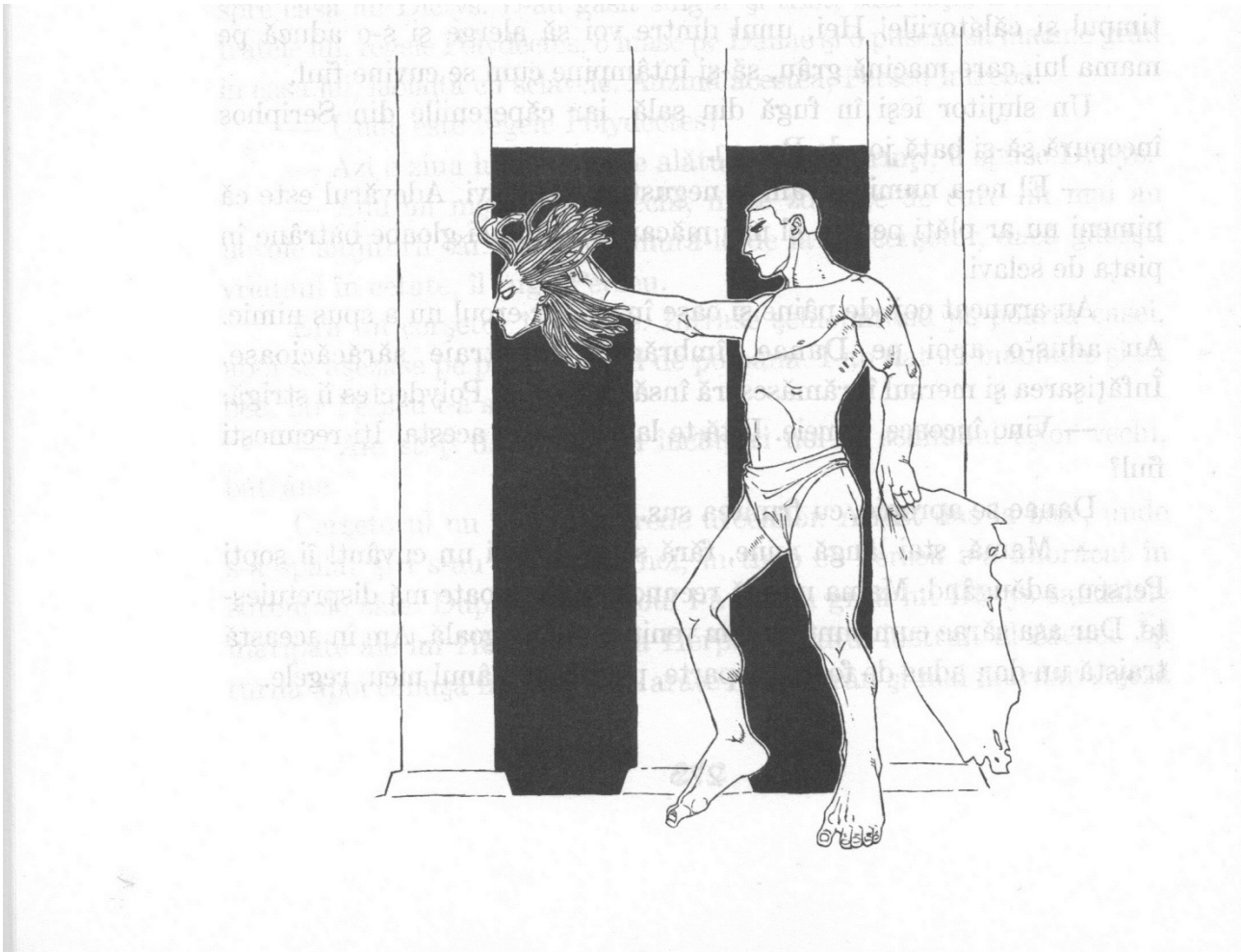

Împreună cu Danae şi Andromeda, Perseu s—a întors în Elada, unde a aflat că fiii lui Proetos îl alungaseră pe Acrisios din Argos şi că acesta fugise în nord, în Phtia, unde domnea strămoşul marelui Ahile.

Perseu s—a dus acolo, pentru a—şi întâlni bunicul. În faţa palatului aveau loc întreceri sportive, la care puteau participa şi străini. Eroul nostru s—a gândit să—şi încerce şi el norocul. A câştigat cursa de alergări, ca şi premiul oferit la săritura în lungime, apoi s—a înscris la aruncarea discului de bronz. Discul aruncat de Perseu a zburat mult mai departe decât celelalte şi a căzut în mulţime. Speriat, Perseu alergă spre locul în care căzuse discul. Acolo zăcea un bătrân, lovit de bucata de metal ucigaşă. Oamenii i—au spus că era regele Acrisios.

Astfel s—a împlinit profeţia. Perseu s—a dus plângând la regele Phtiei şi i—a mărturisit adevărul. Regele, care ştia, ca toată lumea, cum îşi alungase Acrisios fata şi nepotul, sortindu—i morţii prin înecare, hotărî că eroul nu avea nici o vină. Perseu, Danae şi Andromeda au rămas timp de un an în Phtia, la curtea regală, apoi eroul, în fruntea unei armate de pelasgi şi mirmidoni, a plecat spre sud. Ajuns în Argos, a cucerit cetatea şi i—a alungat pe verii săi, fiii lui Proetos. Perseu a trăit în Argos mulţi ani fericiţi, alături de mama sa şi de frumoasa Andromeda. După moartea lui, pe tronul regatului a urcat fiul său.

MIC DICŢIONARDE PERSONAJE MITOLOGICE

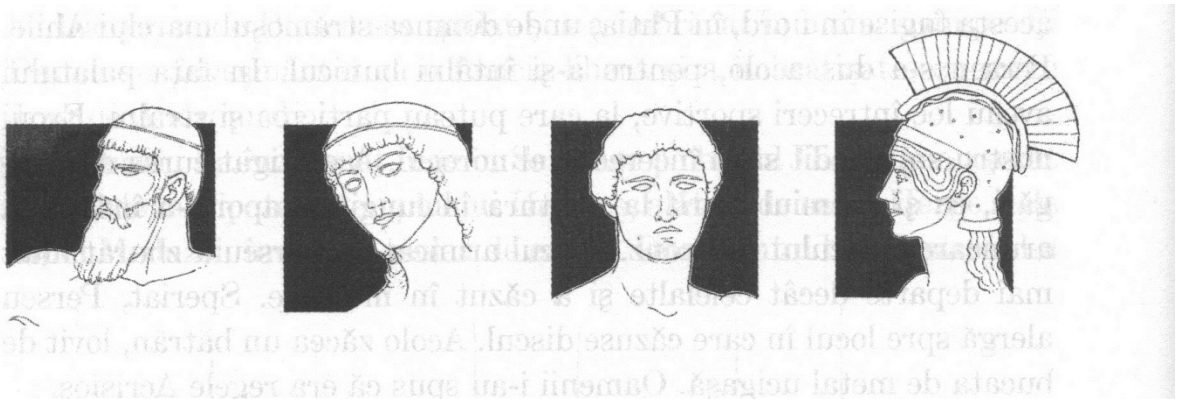

Afrodita — una dintre cele mai mari divinităţi din mitologia greacă, zeiţa frumuseţii şi a iubirii. Legenda spune că s—a născut din spuma mării. A fost soţia lui Hefaistos, dar au îndrăgit—o Ares, Dionysos, Poseidon şi Hermes, ca şi muritorii Anchise şi Adonis. A avut mai mulţi copii, printre care se numără Eros şi Enea. În legătură cu ea circulau numeroase legende, de exemplu, cea despre judecata lui Paris, care a socotit—o pe Afrodita cea mai frumoasă dintre zeiţe, oferindu—i mărul de aur. Alegerea Afroditei şi răpirea Elenei au provocat războiul troian. În cursul acestui conflict, zeiţa i—a ajutat tot timpul pe troieni. Afrodita avea multe sanctuare în Elada, iar cultul ei era celebrat îndeosebi în insulele Cipru şi Cithera, ca şi la Corint. Atributele sau simbolurile sale erau mirtul, lebăda şi porumbiţa. Ulterior, a devenit una dintre cele mai importante divinităţi ale romanilor, sub numele de Venus.

Amfitrita — una dintre cele cincizeci de nereide. Răpită de zeul Poseidon, devine soţia acestuia, cu care are un fiu, Triton, şi mai multe fiice — nimfele mării.

Apolo — unul dintre cei mai mari zei din mitologia greacă, fiul lui Zeus şi al lui Leto. La început, era considerat o divinitate răzbunătoare, care răspândea molime şi pedepsea cu săgeţile—i aducătoare de moarte pe oricine i se împotrivea. Era însă şi un zeu vindecător, tatăl lui Asclepios. Mai târziu, a devenit zeul muzicii, al poeziei, al elocinţei, al artelor frumoase. În sfârşit, era considerat zeul luminii şi al soarelui (Phoebus). Avea sanctuare în multe centre ale lumii greceşti: Delfi, Delos, Teba etc. Simbolurile sale erau laurul, lira şi delfinul. A fost adoptat şi de romani.

Ares — zeul războiului în mitologia greacă. Se număra printre cei doisprezece mari zei olimpieni. Era fiul lui Zeus şi al Herei, care însă îl disprețuiau, ca şi ceilalţi zei, de altfel, pentru că era violent şi sângeros. În războiul troian, la care a participat alături de troieni, deşi reprezenta forţa războinică brutală, a fost de multe ori înfrânt. Simbolul său era vulturul. La romani era identificat cu Marte.

Artemis — zeiţa vânătorii, sora lui Apolo; era fiica lui Zeus şi a lui Leto. La început a fost şi ea o divinitate răzbunătoare, aducătoare de molime şi moarte. Mai târziu, a căpătat alte atribute: era protectoarea câmpurilor şi a animalelor. Ca zeiţă a vânătorii, era înfăţişată ca o fecioară singuratică, ce cutreiera pădurile însoţită de câinii ei. Simbolurile sale erau capra şi chiparosul. A fost asimilată de timpuriu de romani cu Diana.

Asclepios — zeul medicinei, fiul lui Apolo. A fost crescut de centaurul Hiron, care l—a iniţiat în tainele vindecării diferitelor boli. A avut doi fii: Mahaon şi Polidarios. Nu s—a mulţumit să vindece bolile, ci a readus şi morţii la viaţă, atrăgându—şi mânia lui Zeus, care l—a ucis cu trăsnetul său. Romanii îi spuneau Esculap.

Atena — una dintre cele mai mari zeiţe din mitologia greacă. Era fiica lui Zeus şi a lui Metis — legenda spune că Zeus a înghiţit—o pe Metis înainte ca aceasta să nască, aşa că Atena a fost scoasă de Hefaistos din capul lui Zeus, cu arme şi armură. Grecii îi spuneau Pallas Atena. Era zeiţa înţelepciunii, dar şi a războiului condus cu inteligenţă, a strategiei militare. Deşi era o zeiţă războinică, era protectoarea păcii, a artelor, literaturii, agriculturii şi a meşteşugurilor, a oricărei acţiuni care presupunea ingeniozitate şi spirit de iniţiativă. Zeiţa fecioară (Parthenos) era protectoarea cetăţii Atena, unde în cinstea ei aveau loc mai multe sărbători. Simbolurile ei erau măslinul, bufniţa şi scutul. Identificată de romani cu Minerva.

Atlas — fiul titanului Iapet, a fost condamnat de Zeus să poarte pe umerii săi bolta cerească. A fost transformat în

stană de piatră de Perseu, după ce acesta i—a arătat capul Meduzei.

Cerber — câine cu trei capete (sau o sută, după alţii), care păzea intrarea în Infern, permiţând doar umbrelor morţilor să intre şi veghind ca nimeni să nu mai iasă. Legenda spune că singurul care l—a învins a fost Heracles şi că a fost vrăjit de cântecul lui Orfeu.

Cronos — cel mai tânăr dintre titani, copiii lui Uranus (Cerul) şi ai Geei (Pământul), din prima generaţie de zei, cea de dinaintea lui Zeus şi a olimpienilor. S—a căsătorit cu Rhea şi, fiindcă i se prezisese că va fi detronat de unul dintre copiii săi, pe măsură ce se năşteau, îi înghiţea. Singurul salvat, printr—o înşelăciune, de către mama sa, Rhea, a fost Zeus. Acesta a crescut în taină pe insula Creta, apoi l—a silit pe Cronos să îi elibereze pe toţi fraţii înghiţiţi: Demetra, Hades, Hera, Hestia şi Poseidon. Zeus şi ceilalţi zei olimpieni l—au învins pe Cronos, după o luptă care a durat zece ani, iar titanii au fost înlănţuiţi pe vecie în Tartar. Romanii îi spuneau Saturn.

Demetra — zeiţa agriculturii şi a recoltelor, a vieţii armonioase şi a fertilităţii. Cel mai important templu al ei se afla la Eleusis. A fost identificată de romani cu Ceres.

Dionysos — fiul lui Zeus şi al Semelei, zeul vinului şi al viţei—de—vie, dar şi protector al agriculturii (a inventat plugul) şi inspirator al artei dramatice. Romanii îi spuneau Bachus.

Eos — zeiţa dimineţii; cobora din ceruri şi trecea prin nori într—un car, anunţând ivirea zorilor. Era soră cu Helios şi Selene. A avut mai mulţi copii, printre care vânturile Boreu, Notus şi Zefir. Corespunde Aurorei din mitologia romană.

Elinii (furii la romani) — genii răzbunătoare, înfăţişate cu capetele acoperite cu şerpi încolăciţi. Dezlănţuiau războaie, epidemii, inundaţii, secetă şi aduceau moartea. Pedepseau fărădelegile muritorilor şi îi urmăreau mai ales pe ucigaşi, pe care îi făceau să—şi piardă minţile. Grecii le mai spuneau şi eumenide.

Eris — zeiţa vrajbei (romanii o numeau Discordia). Cu o înfăţişare cumplită, ea provoca dezbinarea, ura, cearta, conflictele, războaiele, atât între oameni, cât şi între zei. Eris a aruncat „mărul discordiei", dăruit apoi de Paris zeiţei Afrodita.

Eros — zeul iubirii, fiul lui Ares şi al Afroditei. Reprezentat ca un copil cu aripi, cel mai tânăr dintre zei, arunca săgeţi cu care insufla iubirea oamenilor şi nemuritorilor. Romanii îi spuneau Cupidon.

Gorgone — cele trei fiice monstruoase ale unor divinităţi marine, care trăiau la capătul lumii, lângă Grădina Hesperidelor. În jurul capetelor li se încolăceau şerpi în loc de păr, iar privirile lor împietreau pe loc pe oricine. Aveau aripi, cu care se înălţau în zbor. Două dintre ele erau nemuritoare. A treia însă, Meduza, era muritoare. Eroul Perseu a reuşit să taie capul Meduzei pe când aceasta dormea.

Hades (sau Pluton) — zeul care domnea peste împărăţia subpământeană; fiul lui Cronos şi al Rheei. Când titanii au fost învinşi, Zeus a devenit stăpânitorul cerului, Poseidon al mărilor şi Hades al lumii subpământene. Era invocat sub numele de Pluton (zeul cel bogat), căci era stăpânul bogăţiilor extraordinare din adâncurile pământului. Era căsătorit cu Persefona, pe care o răpise de lângă mama ei, Demetra.

Harpii — genii care aveau chip de femeie şi trup de pasăre răpitoare, aripi mari şi gheare ascuţite. Se credea că ele răpeau copiii şi sufletele morţilor.

Hefaistos — zeul focului şi al metalelor. Zeus i—a dat—o de soţie pe Afrodita pentru a—şi ispăşi vina că îl mutilase (Hefaistos era şchiop) în timpul unei neînţelegeri cu Hera. Meşter neîntrecut, făurea arme pentru zei şi pentru cei mai mari eroi ai Eladei. Simbolul lui era forja. Asimilat la romani cu Vulcan.

Helios — zeul soarelui, identificat uneori cu Apolo. Era fratele lui Eos (Aurora) şi al Selenei (Luna). Vestit de

Eos, străbătea în fiecare zi cerul, în carul lui de foc, făurit de Hefaistos. Seara, cobora în apele fluviului Ocheanos. În mitologia romană se numea Sol.

Hera — zeiţa protectoare a căminului, a căsătoriei şi a maternităţii, soţia lui Zeus, cu care a avut patru copii: Ares, Hefaistos, Hebe (zeiţa tinereţii şi paharnica zeilor) şi Uithia (zeiţa naşterilor). Hera era adesea înfăţişată ca o soţie geloasă şi violentă — ea s-a ridicat de multe ori împotriva lui Zeus, care, e drept, a înşelat—o de mai multe ori. Era venerată mai ales în Argos, Sparta, Corint şi Samos. Simbolurile ei erau vaca şi păunul. În mitologia romană era identificată cu Junona.

Hermes — fiul lui Zeus şi al Maiei, mesager al zeilor, zeul comerţului, al călătorilor şi călătoriilor, ocrotitor al acţiunilor îndrăzneţe (chiar şi al hoţilor), patronul muzicii, al invenţiilor (a creat lira, flautul, măsurile şi greutăţile, sportul), foarte priceput în arta divinaţiei. Hermes era şi călăuza umbrelor celor morţi către lumea subpământeană. Simbolurile sale erau sandalele înaripate, pălăria cu boruri largi şi caduceul. Romanii îl numeau Mercur.

Hestia — cea mai mare dintre fiicele lui Cronos şi ale Rheei, era considerată atât de zei, cât şi de muritori, protectoarea căminului.

Iris — personificare a curcubeului, ca punte între cer şi pământ, mesagera zeilor. Era reprezentată ca o tânără cu aripi, având în mână o nuia sau un vas.

Moire — zeiţele destinului. Erau trei, fiicele lui Zeus şi ale lui Themis, iar puterea lor era mai presus de voinţa zeilor. Erau supranumite „Torcătoarele": una torcea, alta depăna şi ultima tăia firul vieţii. Romanii le spuneau Parce.

Morfeu — zeul viselor, fiul Somnului şi al Nopţii; li se înfăţişa oamenilor în timp ce dormeau.

Muze — cele nouă fiice ale lui Zeus şi ale Mnemosinei (zeiţa memoriei, fiica lui Uranus); după alţii, fiicele lui Zeus şi ale Geei. Erau considerate inspiratoare ale muzicii, dansului şi poeziei, protectoarele artelor, în general. Îi desfătau pe zeii din Olimp cu cântecele lor. Uneori, corul muzelor era condus de însuşi Apolo, care cânta din liră pentru a le acompania şi pentru a le ritma dansurile. Fiecare dintre cele nouă muze proteja un domeniu al artei sau al ştiinţei: Clio — istoria, Euterpe — poezia lirică, Thalia — comedia, Melpomene — tragedia, Terpsichore — dansul, Erato — poezia erotică, Polimnia — retorica, Urania — astronomia, Caliope — poezia epică.

Naiade — nimfe ale izvoarelor şi râurilor, unde îşi aveau sălaşul. Veşnic tinere şi frumoase, erau înzestrate cu darul profeţiei şi cunoşteau tainele apelor tămăduitoare şi ale vindecărilor miraculoase.

Nereide — cele cincizeci de fiice ale lui Nereus, zeul mării; sălăşluiau în adâncuri, în palatul tatălui lor. Printre cele mai cunoscute se numără Tetis, mama lui Ahile, şi Amfitrita, soţia lui Poseidon.

Nimfe — genii ale naturii, înfăţişate ca nişte fecioare tinere şi frumoase. Locuiau în grotele din munţi, în păduri, pe câmpii sau în ape. Nimfele apelor se numeau naiade, nereide şi oceanide; cele ale munţilor oreade, iar cele ale pădurilor driade şi hamadriade.

Ocheanos (sau Ocean) — cel mai mare dintre titani; personificare a marelui fluviu care înconjura lumea (cum credeau vechii greci).

Persefona — fiica lui Zeus şi a zeiţei Demetra. A fost răpită de Hades şi dusă în Infern, unde a devenit soţia lui. Demetra a străbătut, disperată, întreg pământul ca s—o regăsească şi l—a convins pe Zeus să—i înapoieze copila. Stăpânul zeilor a hotărât ca Persefona să stea trei luni cu Hades şi nouă luni cu mama sa (mitul simbolizează moartea naturii în cele trei luni de iarnă, apoi renaşterea ei timp de nouă luni, primăvara, vara şi toamna).

Poseidon — zeul mării, fiul lui Cronos şi al Rheei, unul dintre cei doisprezece zei olimpieni. Locuia în adâncurile mării, într—un palat minunat. Era stăpânul valurilor, provoca furtuni nimicitoare şi cutremure. Îi ocrotea pe marinarii destoinici şi pe pescari. A avut mai mulţi copii; printre ei se număra şi ciclopul Polifem, orbit de Ulise, ceea ce l—a făcut pe puternicul zeu să—l urmărească mulţi ani cu răzbunarea sa. Simbolurile lui erau tridentul şi calul. În mitologia romană era numit Neptun.

Prometeu — fiul titanului Iapet. Legenda spune că a furat din cer focul şi l—a dăruit oamenilor. Zeus l—a înlănţuit de o stâncă pe Muntele Caucaz; un vultur uriaş îi devora ziua ficatul, care se refăcea peste noapte.

Proteu — zeu al mării, ca şi Nereu; era păzitorul turmelor de foci ale lui Poseidon. Avea darul profeţiei şi se putea metamorfoza în felurite animale, dar şi în foc şi apă.

Sirene— nimfe, înfăţişate cu trup de păsări şi cap de femei; locuiau pe o insulă din Marea Mediterană. Legenda spune că aveau glasuri atât de melodioase, încât îi vrăjeau pe toţi corăbierii care treceau pe lângă insula lor şi îi ucideau. Le era sortit să trăiască până când un muritor avea să treacă teafăr dincolo de ele; pentru că Ulise a reuşit să supravieţuiască, sirenele au fost preschimbate în stânci.

Tetis— nereidă, mama lui Ahile. Nemuritoare, ea a încercat să obţină nemurirea şi pentru fiul ei, scăldându—l în Styx, dar locul de care a ţinut copilul, călcâiul, nefiind atins de apa fluviului din Infern, a rămas vulnerabil. Ştiind care va fi destinul fiului său, a încercat să—l protejeze în timpul războiului troian.

Themis— zeiţa justiţiei, fiica lui Uranus şi a Geei, a doua soţie a lui Zeus, după Metis, zeiţa prudenţei, şi înaintea Herei. În afara celor trei Moire, a mai avut cu Zeus încă trei fiice, Horele. În Olimp, Themis stătea întotdeauna pe treptele tronului lui Zeus.

Uranus— divinitatea cea mai veche din mitologia greacă, personificarea Cerului, soţul Geei, cu care a avut mai mulţi copii: titanii şi ciclopii. Aflând că va fi detronat de fiii lui, i—a aruncat în Tartar (Infern). A fost însă alungat de pe de tron de către Cronos.
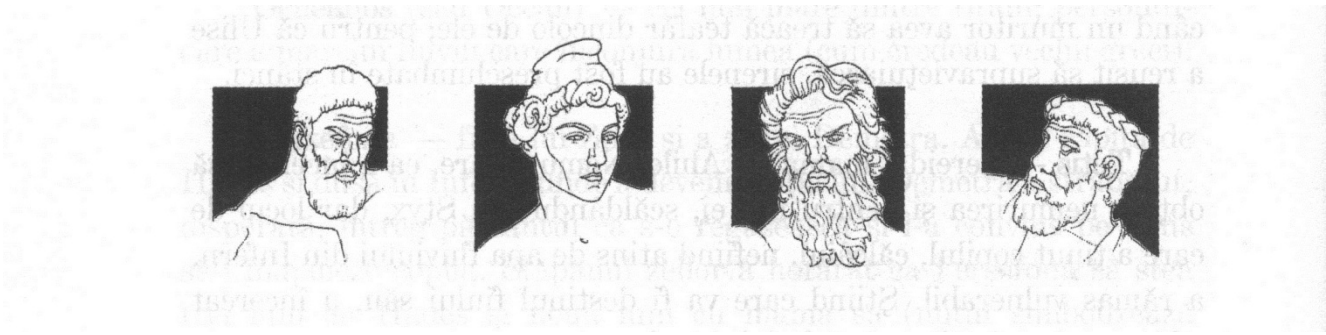
Zeus— zeul cel mai puternic din Olimp, stăpânul zeilor şi al oamenilor. După ce i—a învins pe titani, a împărţit lumea cu fraţii săi, păstrându—şi pentru sine cerul. împărţea dreptatea printre oameni şi zei şi era expresia ordinii şi a echilibrului din natură şi societate. Era zeul luminii şi al fenomenelor naturale: ploaia, fulgerele sau trăsnetele. Domnea în palatul său aflat pe crestele Olimpului şi de acolo cârmuia lumea. Zeus a avut mai multe soţii şi nenumăraţi copii, rezultaţi din căsătoriile sale, dar şi din iubirile din afara lor, cu zeiţe şi muritoare.
Simbolurile lui erau fulgerul, vulturul, stejarul din Dodona. În mitologia romană purta numele de Jupiter.